

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GENE WOLFE
İŞKENCECİNİN GÖLGESİ

İ S T İ K B A L

G Ö K L E R D E D İ R İ

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Gene Rodman Wolfe

7 Mayıs 1931'de doğan Amerikalı bilimkurgu ve fantastik edebiyat yazarı Gene Wolfe, dili kullanmadaki ince işçiliği ve eserlerindeki çok katmanlılıkla tanınır. Kore Savaşı'nda görev alan ve sonrasında endüstri mühendisi olan Gene Wolfe, Pringles cipslerinin üretimini sağlayan makinenin tasarımına da katkıda bulunmuştur. Üretken bir kısa öykü yazarı ve romancı olan Wolfe, birçok eseriyle Nebula ve Locus ödüllerini kazanmıştır. En çok, dört ciltlik Yeni Güneş Kitabı serisiyle (1980-1983) tanınan yazarın diğer fazlasıyla ilgi görmüş romanları arasında *Fifth Head of Cerberus* (1972) ve *Peace* (1975) de sayılabilir. Gene Wolfe, 14 Nisan 2019'da kalp damar rahatsızlığı sebebiyle hayatını kaybetmiştir.

İşkencecinin Gölgesi

Gene Wolfe

Özgün Adı

The Shadow of the Torturer

İthaki Yayınları - 1572

Bitimkurgu Klasikleri - 50

Dizi Editörü: Alican Saygı Ortanca

Yayıma Hazırlayan: Sefenay Karaçay

Düzeltili: Emirhan Burak Aydın

Kapak İllüstrasyonu: Ozan Korkut

Kapak Uygulama: Hamdi Akçay

Grafik Uygulama: B. Elif Balkın

1. Baskı, Kasım 2019, İstanbul

ISBN: 978-605-7762-36-8

Sertifika No: 11407

Türkçe Çeviri © Kerem Sanatel, 2019

Gene Wolfe © 1980

Önsöz © Neil Gaiman, 2002

Türkçe Telif Hakkı © İthaki, 2019

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin tescilli markasıdır.

Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu - İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06, denizmatbaamucelli@gmail.com

Sertifika No: 40200

Ücretsiz PDF Kitap Alışveriş - https://rantey.org

.....

GENE WOLFE
İŞKENCECİNİN GÖLGESİ

Çeviren
Kerem Sanatel

Sunuş
Neil Gaiman

Gene Wolfe'u Nasıl Okumalı

Neil Gaiman

İşte Gene: Dostane bir gülümseme (adının anlamı oradan geliyor), cin gibi gözler, güven verici bir bıyık. Şu kıkırdamasını bir duysanız. Aldanmamak lazım. Tüm kartları açık, beş tane as var elinde ama dahası da yeninde saklı.

Bir keresinde ona doksan yıl önce işlenmiş çapraşık bir cinayetin tutanağını okumuştum. “Aman,” demişti, “gün gibi ortada işte,” sonra da hem cinayeti hem de polisin anlam vermekte yetersiz kaldığı ipuçlarını yalın ve makul bir dille oracıkta açıklamaya koyulmuştu. Bir düzeneğin parçalarını ayrı ayrı değerlendirip hepsini çalışır şekilde bir araya getiren mühendis aklı var onda.

Gene’i yaklaşık yirmi beş yıldır tanıyorum. (Birmingham, İngiltere’de Gene ve Rosemary ile ilk tanıştığımda yalnızca yirmi iki yaşında olduğumu hatırlayınca biraz bocaladım; şimdi kırk altıyım.) Gene Wolfe’u tanımak son yirmi beş yılımı olabileceğinden daha iyi, daha zengin ve daha ilginç kıldı.

Kendisiyle tanışmazdan önce Gene Wolfe’u güçlü bir aydın olarak bilirdim,engin birikimiyle soğukkanlı ve ciddi, belli bir türe has hikayeler romanlar yazsa da kendisini asla sınırlandırmayan birisi. Keşfedilmemiş topraklara gidip haritalarla dönen bir kâşif. Eğer “şurada ejderhalar yaşamış” demişse sözüne inanırdınız, ciddiym.

Abartmıyorum elbette. Yirmi beş yıl önce okuduklarıma istinaden edindiğim izlenimin, sonrasında Wolfe’la bizzat tanışma zevkine erişmemle daha da pekiştiğini söyleyebilirim. Nazik, sevecen ve tecrübeli bir adamla tanıştım; hoş sohbeti seven, eğitici, öğretici, muzip, kıkırdaması bulaşıcı.

Gene Wolfe’la nasıl tanışacağınıza dair size yol göstere-mem. Ancak eserini okuma konusunda birkaç yöntem önerebilirim. Bu faydalı ipuçlarını, hafife alınmaması gereken zorlu ve uzun bir yolculukta yanınıza battaniye, el feneri ve biraz da atıştırmalık almanızı öneriyordum gibi düşünün. Umarım bazıları işinize yarar. Dokuz maddeden oluşuyor. Dokuz iyi bir rakamdır.

Gene Wolfe’u nasıl okumalı:

1. Metne tamamen güvenin. Yanıtları da içinde barındırıyor.
2. Metne güveneceğim derken fazla rehavete kapılmayın. Çetrefil ve müsamahasız içeriği dolayısıyla ipin ucunu her an elinizden kayırabilirsiniz.
3. Tekrar okuyun. İkinci okunuşta daha da güzel gelir. Hatta üçüncüsü en iyisidir. Zaten kitaplar siz başından kalktığınızda yavaş yavaş kıvamını bulup şekillenir. İlk çıktığında *Huzur [Peace]* kitabını ağırkanlı bir Orta batı güncesi olarak okumuştum. İkinci ve üçüncü okuyuşlarda korku romanına dönüştü.
4. Kelimelerin ardında pusuya yatmış kurtlar var. Bazı sayfalarda ortaya çıkarlar. Bazen de kitabı elinizden bırakmanızı beklerler. Kurdun misk kokusunu bazen ıtırılı biberiye kokusu maskeler. Şunu aklınızda tutun; buradakiler metruk yerlerde sürü halinde dolaşan günümüzün ağırak kaypak kurtlarına benzemez. Buradakiler boz ayı karşısında bile tınmayan, yalnız gezen, devasa, kocamış kurtlardır.

5. Gene Wolfe okumak tehlikeli iştir. Bıçak atmaya benzer ve her bıçak atma gösterisinde olduğu gibi parmaklarınızı, kulak memenizi veya gözünüzü kaybetme riski taşır. *Gene* buna aldırılmaz. *Gene* bıçakları atandır.
6. Rahatınıza bakın. Bir fincan çay alın. Kapıya RAHATSIZ ETMEYİN ibaresi yerleştirin. 1. sayfadan başlayın.
7. İki tür zeki yazar vardır. Ne kadar zeki olduklarını gözünüze sokanlar, bir de ne kadar zeki olduklarını gösterme gereği duymayanlar. Gene Wolfe ikinci gruptadır ve ona göre zekâ anlatıdan daha önemli değildir. Onun zekiliği kendinizi aptal gibi hissettirmez. Zekâsı sizi de zeki kılar.
8. Kendisi bizzat oradaydı. Olaylara bizzat şahittir. O gece aynada kimin yansımasını gördüklerini biliyor.
9. Öğrenmeye istekli olun.

2002

Senin nazarında bin asır
Bir akşam kadardır;
Güneşin doğuşu öncesindeki
Sabah saatleri gibi tez geçer.

Tanrımız, Kadim Medarımız ilahisinden (1708)

–Isaac Watts

1

Diriliş ve Ölüm

Kendi geleceğim galiba biraz içime doğmuştu. Tıpkı dağ yollarındaki gibi sivri uçlarını nehir sisi buklelerinin bürüdüğü şu kilitli ve paslı kapı, sürgün hayatımın simgesi olarak bel-
leğimde yer etmiştir. Bu yüzden işkenceci çırağın, yani ben-
deniz Severian'ın boğulmasına ramak kalan yüzme faslını es
geçip hikâyeme oradan başlıyorum.

“Muhafız gitmiş.” Dostum Roche bunu Drotte'ye söyledi, 13
halbuki o da çoktan görmüştü.

Bizim oğlan Eata, etrafından dolaşmamızı önerdi, tered-
dütlü. İncecik çilli kolunu kaldırarak gösterdiği yönde bin-
lerce arşınlık surlar harabe mahalleyi ve tepenin eteklerini
de içine alıyor, en sonunda da Hisar'ın yüksek duvarlı cep-
hesiyle birleşiyordu. O yolu yayan katedecektim ama çok
sonra.

“Hisarpeçeyi yol tezkeresi olmadan mı geçeceğiz? Üstat
Gurloes'a haber salarlar.”

“Ama muhafız niye yerinden ayrılmış ki?”

“Önemi yok.” Drotte kapıyı zangırdattı. “Eata, parmaklık-
ların arasından geçmeyi bir denesene.”

Drotte çırakbaşımızdı. Eata bir kolunu ve bacağına demir
parmaklıktan içeri soktuysa da gövdesinin geri kalanını ha-
yatta geçiremeyeceği hemen anlaşıldı.

“Birileri geliyor,” diye fısıldadı Roche. Drotte oğlanı hız-

la geri çekti. Yolun aşağısına baktım. Ayak sesleri ve boğuk konuşmalar eşliğinde sislerin arasından sallana sallana yaklaşan fenerler vardı. Saklanacaktım ama Roche beni tutup, “Bekle, mızraklar görüyorum,” dedi.

“Sence muhafız geri mi dönüyor?”

Kafasını iki yana salladı. “Çok kalabalıklar.”

“En az bir düzine adam,” dedi Drotte.

Gyoll’un suyuyla hâlâ ıpslak hâlde bekledik. Tir tir titre-yişimiz hâlâ gözümün önündedir. Tıpkı ölümsüz gözüken her şeyin kendiliğinden yok oluşa meyletmesi gibi, o anda yaşadıklarımız da unutulmaya yatkındı ama (son tahlilde hiçbir şeyin yitmediği) belleğimde öyle yer etmiştir ki hatırladıkça yüreğim ağzıma gelir, tüylerim diken diken olur ve bizim Harçâlem’in her sabah cırlak borazanlarla güne âdeta sıfırdan başlaması misali o ânı yeniden yaşarım.

Fenerlerin cılız sarı ışığında görebildiğim kadarıyla adamların zırhı yoktu fakat Drotte’nin dediği gibi mızrakları vardı, bir de çomakları ve palaları. Önderleri beline uzun, iki tarafı da keskin bir bıçak takmıştı. En çok dikkatimi çeken, boynuna kolye gibi astığı koca anahtardı. Kapının kilidini açacak anahtar oydu galiba.

Küçük Eata gerginlikten kıpır kıpırdı. Önderleri bizi görünce fenerini yukarı kaldırdı. “İçeri girmek için bekliyorduk müstecir,” diye seslendi Drotte. En uzun boylumuz oydu ama tavrı mütevazıydı, esmer siması saygılı.

“Şafak sökmeden olmaz,” diye terslendi önderleri. “Siz gençler en iyisi evlerinize dönün.”

“Müstecir bey, muhafızın bizi içeri alması gerekiyordu ama yerinde yok.”

“Bu gece giremezsiniz.” Bir adım daha yaklaşımadan önce elini bıçağının kabzasına götürdü. Bir an kim olduğumuzu anladığından korktum.

Drotte geri çekildi, biz de arkasında duruyorduk. “Siz kimsiniz müstecir? Asker değilsiniz.”

“Gönüllüyüz,” dedi içlerinden biri. “Ölülerimizi korumaya geldik.”

“Öyleyse bizi içeri alabilirsiniz.”

Önderleri bize sırtını döndü. “Kendimizden başka hiç kimseyi içeri sokmayız.” Anahtarı kilitte takırdadı ve kapı gıcırdayarak içeri doğru açıldı.

Hiç kimsenin engellemesine kalmadan Eata içeri dalıverdi. Birisi sövdü, önderleri iki kişiyle beraber Eata’nın peşinden koştuysa da oğlan çok hızlıydı. Kıtık rengi saç ve üzerinde yamalı gömleğiyle yoksulların mezar çukurları arasında zikzak çizerek kaçmasını, sonra da yokuşun yukarısındaki heykel öbeklerinin arasında gözden yitmesini seyrettik. Drotte peşinden gitmeye yeltendiyse de iki adam onu kollarından yakaladı.

“Oğlanı bulmamız gerek. Ölülerinizi soyacak değiliz.”

“Neden içeri girmek istiyorsunuz öyleyse?” diye sordu gönüllülerden biri.

“Ot toplamak için,” dedi Drotte. “Biz eczacı hekimiz. Hastalarınız şifa bulsun istemez misiniz?”

Gönüllü ona bakakaldı. Anahtarlı adam Eata’nın peşinden koşarken fenerini düşürmüştü ve geriye sadece iki fener kalmıştı. Gönüllü, fenerlerin ölgün ışığında ebleh ve saf görünüyordu. Galiba ırgat falandı. Drotte devam etti, “Mutlaka bilirsiniz, bazı otlardan en yüksek faydayı elde edebilmek için ay ışığında mezardan toplanmaları gerekir. Yakında don olacak ve her şey kuruyacak, oysa üstatlarımıza kışlık erzak lazım. Üstatlarımızın üçü, bu gece buraya gelelim diye her şeyi ayarladılar. Şu oğlanı da bana yardım etsin diye babası yanıma verdi.”

“Ot koyacak hiçbir şey almamışsınız yanınıza.”

Drotte’nin buna verdiği cevaba hâlâ hayranlık duyarım. Dedi ki, “Kurusunlar diye deste yapıp götüreceğiz.” Sonra da hiç duraksamadan cebinden alelade bir sicim çıkardı.

“Anladım,” dedi gönüllü. Anlamadığı belliydi. Roche’la ikimiz gıdım gıdım kapıya yaklaştık.

Drotte ise resmen kapıdan uzaklaştı. “Madem ot toplamamıza izin vermiyorsunuz, biz gidelim bari. Zaten oğlanı artık bulabileceğimizi sanmıyorum.”

“Hayır gitmiyorsunuz. Oğlanı oradan çıkarmak zorundayız.”

“Pekâlâ,” dedi Drotte zoraki, böylece içeri girdik, gönüllüler de peşimizden. Bazı gizemciler gerçek dünyayı insan zihninin inşa ettiğini, dolayısıyla özünde alelade şeylerle bağdaştırdığımız suni kategorilerin, sözcüklerle fazla anlam yüklediğimiz önemsiz unsurların davranışlarımıza yön verdiğini öne sürerler. O gece son gönüllü arkamızdan kapıyı örterken sanırım bu ilkeyi içgüdüsel olarak kavramıştım.

Daha önce gıkı çıkmayan bir adam dedi ki, “Ben anama göz kulak olacağım. Zaten çok vakit kaybettik. Şimdiden kadının canına okumuşlardır herhalde.” Diğer birkaç kişi homurdanarak ona hak verdi, böylece grup dağılmaya başladı, bir fener sola gitti, diğeri sağa. Biz kalan gönüllülerle beraber orta yolda (Hisar’ın yıkık kesimine geri dönerken hep kullandığımız patikada) kaldık.

Hiçbir şeyi unutmamak huyumdur, hem kismetim hem lanetimdir. Her zincir şakırtısı, rüzgârın her uğultusu, her görüntü, koku, tat, zihnime kazınıp kalır. Bunun herkesin harcı olmadığını bildiğim hâlde başka türlüşünü tasavvur edemiyorum. Rüya gören biri misali, daha dün yaşamışım gibi anımsarım olanları. Beyaza bürünmüş yokuşu tırmanmaya koyulmamız yine gözümde canlanıyor: Hava soğuktu, gittikçe de soğuyordu; aydınlatmamız yoktu ve Gyll’den yayılan sis iyice yoğunlaşmaya başlamıştı. Çam ve servi ağaçlarına tünleyen birkaç kuş ürküp daldan dala uçtu. Kollarımı ovuştururken ellerimde oluşan hissi anımsıyorum, bir de ilerideki mezar taşlarının arasında salınan feneri, gömleğime de sinmiş nehir suyu kokusunun sisle birlikte nasıl arttığını, yeni kazılmış toprağın küflü kokusunu. O gün ağ gibi köklere dolanıp boğularak ölmeme ramak kalmıştı, erkekliğimin başlangıcını mimleyen geceydi.

Bir şey çaktı, daha önce hiç görmediğim bir şey, mor renkli bir enerji fişeği karanlığı kama gibi yarararak gök güm-bürtüsü gibi patladı. Bir yerlerde bir anıt gürültüyle yıkıldı. Ardından sessizlik... o sessizlikte etrafımdaki her şey ayrıştı sanki. Koşmaya başladık. Uzakta adamlar bağıırıyordu. Taşa çalınan çeliğin çınlamasını işittim, sanki biri mezar taşların-dan birine bir badelaire* ile vurmuştu. Tamamen yabancı (en azından o sırada bana öyle gelen) bir patikada tabana kuvvet koşuyordum. En fazla iki kişinin yan yana geçebileceği ge-nişlikteki bu kırık kemiklerden oluşmuş kurdele kıvrılarak küçük bir vadiye iniyordu. İki yanımda sıralanan anıtların kapkara kütleleri haricinde, sisten hiçbir şey göremiyordum. Derken, ansızın ayağımın altından çekilmiş gibi, patika artık görünmez oldu, galiba bir dönemeci falan kaçırmıştım. Tam önümde beliren koca bir dikilitaşa çarpmamak için çark et-memle kara paltolu bir adama son sürat toslamam bir oldu.

Herif tam bir çam yarmasıydı; çarpışmanın şiddetiyle yere serildim, nefesim kesildi. Adamın homurdanarak say-dırıldığını işittim, ardından silahını savurmuş gibi bir tıslama. Başka biri seslendi, “O neydi?”

“Birisiyle çarpıştım. Her kimse, gitti.”

Kıpırdamadan yatıyordum.

Bir kadın, “İşitacı aç,” dedi. Kumru gibi nağmeliydi sesi, ama bir nebze telaşlı.

Tosladığım adam karşılık verdi, “İt sürüsü gibi üzerimize çullanırlar Madam.”

“Birazdan çullanacaklar zaten. Vodalus ateş etti. Duy-muşsundur.”

“Büyük ihtimalle onları geri püskürtmüştür.”

İlk konuşan adam, tecrübesizliğimden bir ergin’e ait ol-duğunu anlayamadığım bir aksanla, “Keşke o silahı getirme-seydim. Bu tür kişilerin üzerinde kullanmamamız gerekirdi,”

dedi. Artık iyice yakınımıdaydı. Sise rağmen bir anlığına görebildim, çok uzun boyluydu, çırpı gibiydi, şapkası da yoktu, tosladığım çam yarmasının yanında duruyordu. Siyahlara bürünmüş üçüncü kişi belli ki şu kadındı. Nefesimle birlikte takatim de kesilmişti ama bir heykelin dibine yuvarlanmayı başardım ve oraya sinince kenardan yine dikizledim. Gözlerim karanlığa alışmıştı. Kadının kalp şeklindeki suratını seçebiliyordum ve onun da neredeyse şu Vodalus dediği çırpı adam kadar uzun olduğu dikkatimi çekti.

Çam yarması ortadan kaybolmuştu ama “Halat lazım,” dediğini işittim. Sesinin geldiği yöne bakılırsa çömeldiğim noktadan bir iki adım ötedeydi. Adam kuyuya dökülen su gibi akıvermişti oraya sanki. Birden çırpı adamın ayağının dibinde bir karaltının kıpırdadığını gördüm (bir şapkanın ucunu andırıyordu) ve birden durumu kavradım. Orada bir çukur vardı, adam da içindeydi.

Kadın sordu, “Ne âlemde?”

“Çiçek gibi körpe, Madam. Henüz kokuşmamış, dert edecek bir durum yok.” Aklımın ermediği bir çeviklikle çukurdan dışarı fırladı. “Şimdi bir ucundan ben tutayım, diğer ucunu da siz Efendim, onu havuç gibi çıkaralım şuradan.”

Kadın duyamadığım bir şey söyleyince çırpı adam ona dedi ki, “Gelmek zorunda değildin Thea.”

“Hiç riske girmesem herkes ne gözle bakar?”

Çam yarmasıyla ikisinin çukurdan oflaya puflaya beyaz bir kütle çıkardıklarını gördüm. Yerden kaldırmak üzere eğildiler. Sanki bir amschaspan^{*} ışın değneğiyle onlara dokunmuşçasına sis aralandı ve yemyeşil bir ay ışığı demeti vurdu üzerlerine. Bir kadın cesedi çıkarmışlardı. Kapkara saçı darmadağınık, grimtırak suratına dökülmüştü. Üzerinde açık renk kumaştan uzun bir entari vardı.

“Gördünüz mü,” dedi çam yarması, “size demiştim, Efen-

dim, Madam, bu on dokuzuncu oldu, hiçbir şey yok. Şimdi şunu duvardan aşırıalım.”

Adam lafını yeni bitirmişti ki birisinin bağırıldığını işittim. Üç gönüllü vadinin eteğinden yokuş aşağı geliyordu. “Onları uzak tutun Efendim,” diye gürledi çam yarması, cesedi omuzlayıp. “Ben bunun icabına bakar, Madam’ı emin bir yere götürürüm.”

“Al şunu,” dedi Vodalus. Uzattığı tabanca ay ışığında ayna gibi parladı.

Çam yarmasının ağzı açık kaldı. “Ben bunlardan hiç kullanmadım Efendim...”

“Al sen, belki lazım olur.” Vodalus eğildi, sonra elinde sopayı andıran siyah bir şeyle doğruldu. Tahtaya sürten metalin hışırtısı duyuldu ve sopa gitti, yerine ışıldayan dar bir kılıç geldi. “Kollayın kendinizi!” diye bağırıldı.

Kadın, bir arctother’e* hükmeden bir kumru misali, pırıl pırıl tabancayı çam yarmasının elinden kaptı ve ikisi birden sislerin arasında kayboldular. Üç gönüllü bocalamıştı. Derken biri sağa konuşlandı, diğeri sola, üç cepheden saldırıyordu. Ortadaki (hâlâ kırık kemikli patikada duran) adamda bir mızrak vardı, diğerlerinden birinde de balta.

Üçüncüsü, Drotte’nin kapının önünde konuştuğu önderleriydi. “Kimsin?” diye seslendi Vodalus’a, “Erebus’un hangi hikmetiyle ve ne hakla buraya gelmişsin de böyle bir şey yapıyorsun?”

Vodalus yanıt vermedi ama kılıcının ucu, sanki gören bir gözmüş gibi bir adamdan diğerine dönüp duruyordu.

Önderleri sinirlendi, “Hep birlikte saldırıp enseleyelim şunu.” Ne var ki çekinerek yaklaştılar, nitekim çemberi daraltmalarına kalmadan Vodalus hücumla geçti. Kılıcının ka-

Bu evrendeki dev bir ayı türü. Yunanca’daki arcto (ayı) ve ther (vahşi hayvan) kelimelerinin birleşiminden türetilmiş bu Latince terim, tarih öncesinde Kuzey Amerika’da yaşayan dev hayvanların adını kullanılır. -çn

maştığını gördüm, mızrağın ucunu biçtiğini sesinden anladım. Metalik bir hışırtıydı, demir öbeklerinin üzerinden çelik bir yılan kayarak geçmiş gibi. Mızrakçı haykırıp geri sıçradı; Vodalus da geriye doğru atıldı (sanırım diğer ikisi arkasına geçecek diye korktuğundan) sonra da dengesini kaybedip düştü.

Tüm bunlar karanlıkta ve siste cereyan ediyordu. Gördüklerimin çoğu bir karaltıdan ibaretti, tıpkı kalp yüzlü kadın gibi. Yine de beni etkileyen bir yanı vardı. Belki Vodalus'un onu canı pahasına koruma hevesiydi kadını gözümde değerli kılan, adama hayranlık duymama yol açan da kesinlikle aynı hevesti. Vodalus'un mezarlıktaki o hâlini daha sonra defalarca anımsamışımıdır; bir çarşı meydanına kurulmuş eğreti idam sehpasında, önümde Terminus Est, ayaklarımın dibinde sefil serserinin teki diz çökmüşken, başkalarının acılarından ve ölümlerinden zevk alan cenabetlerin tezahüratları kulağымda, kalabalığın nefretinin de infazdan duyulan hoşnutluğun da ayırdındayken kılıcımı biraz da onun namına indirecekmişim gibi kaldırmışımıdır hep.

Dediğim gibi, tökezlemişti. Kanımca, o anda tüm hayatım onunki gibi sallantıdaydı.

Gönüllüler iki kanattan taarruza geçmiş ama o silahını bırakmamıştı. Kılıcın şimşek gibi çaktığını gördüm, gerçi sahibi hâlâ yerdeydi. Drotte'nin çırakların reisi olduğu gün, böyle bir kılıç edinseydim ne güzel olurdu diye düşündüğümü, sonra da Vodalus'u kendime benzettiğimi hatırlıyorum. Eli baltalı olan karşı hamleyi görünce geri çekildi ama diğeri koca bıçağını çekip saldırdı. Bense çoktan ayağa kalkmışım ve çatışmayı bir kalseduan taşından bir meleğin omzu üzerinden seyrediyordum. Vodalus'a inen bıçak, adamın yana kaçmasıyla onu başparmak boyu kadar ıskaladı ve kabzasına kadar toprağa saplandı. Vodalus kılıcını öndere salladıysa da boylu boyunca saplayamayacağı kadar yakındaydı. Önder geri kaçacağına silahını bırakıp onu bir güreşçi gibi kısıkrak

yakaladı. Açık mezarın tam kenarındaydılar. Galiba Vodalus kazıdan biriken toprak yığınının takılıp düşmüştü.

İkinci gönüllü baltasını kaldırdı, sonra da durakladı. Önderi hedefine çok yakındı. Bir açık yakalama umuduyla ikisinin etrafında daire çizerken benim saklandığım yere iyice yaklaştı. Adam bir adım uzağıma kadar geldiğinde Vodalus'un bıçağı yerden kaptığı gibi önderin gırtlığına sapladığını gördüm. Balta havaya kalktı; aleti keskin başının hemen altından, tam sapından kapıvermem neredeyse bir refleksti, aynı anda tekmeyi basıp son darbeyi indirdim.

Bir çırpıda her şey sona erdi. Kanlı silahını kaptığım gönüllü ölmüştü. Gönüllülerin önderi ayağımızın dibinde kıvranıyordu. Mızrakçı tüymüştü, mızrağı da yerde yatıyordu. Vodalus otların arasında yatan siyah kını alıp kılıcını içine soktu. "Sen kimsin?"

"Severian. İşkenceciyim. Daha doğrusu bir işkenceci çırağım, Efendim. Hakikat ve Nedamet Arayanlar Mezhebinden." Derin bir nefes aldım.

"Ben de bir Vodalarius'um. Varlığından bihaber olduğunuz binlerce Vodalani'den biri."

Pek nadir duyduğum bir tabirdi bu.

"Al bakalım." Avucuma bir şey bıraktı: Âdeta yağlı gibi pürüzsüz, küçük bir sikke. Talan edilmiş mezarın yanı başında, avucumda sikkeyle, uzaklaşmasını seyrettim. Vadinin kıyısına varmadan çok önce sis adamı yuttu. Biraz sonra gümüş rengi, uçan bir cisim ciyaklayarak ok gibi tepemden geçti.

Bıçak ölü adamın boynundan her nasılsa düşmüştü. Belki de can çekişirken kendi çıkarmıştı. Eğilip bıçağı yerden alırken sikkeyi hâlâ avucumda tuttuğumu fark ettim ve cebime attım.

Simgeleri kendimizin icat ettiğine inanırız. Gerçekte onlar bizi icat eder; sert hatlarıyla bizi tanımlayan onlardır, onların mahlukatıyız biz. Askerler yemin ettiklerinde onlara üzerinde Özerk'in profili bulunan bir asimi, yani gümüş

sikke verilir. Bu sikkeyi almaları, askeri yaşamın yükümlülüklerini ve hususi vazifelerini üstlenmeyi kabullendikleri anlamına gelir. Askeri idareden hiç anlamazlar belki ama o andan itibaren askerdirler. Bunu o zamanlar bilmiyordum ama dayatılmış bu tür şeyleri bilmemiz gerektiğini düşünmek vahim bir hatadır zaten, hatta böyle bilgilere inanmak büyüünün en aşağılık ve batıl olanına inanmaya denktir. Sözde büyücüler başlı başına katıksız bilginin faydasına inanırken mantıklı kişiler olayları gidişatına bırakırlar ya da hiç oralı olmazlar.

Sikkeyi cebime atarken, Vodalus'un başını çektiği hareketin dogmalarından ben de aynı sebepten bihaberdim ama çok geçmeden hepsini öğrendim çünkü herkesin dilindeydi. Onun sayesinde Özerklik'ten nefret ettim, gerçi yerine ne konabileceğine dair hiçbir fikrim yoktu, orası ayrı. Özerk'e isyan etmeyi beceremeyen ve en güzel kızlarını törenle odalık olarak veren erginlerden onun sayesinde tiksindim. Disiplinden ve ortak gayeden yoksun halktan onun sayesinde iğrendim. Üstat Malrubius'un (çocukluğumda çırakları eğiten oydu) bana öğretmeye çalıştığı, Üstat Palaemon'un ise hâlâ uyguladığı değerlerden sadece bir tanesini benimsedim, o da loncaya sadakatti. O konuda doğruyu yaptığıma gayet emindim, öyle hissediyordum, Vodalus'a hizmet edip işkenceciliği sürdürmek son derece makuldü bana göre. Tahta çıkmamla noktalanacak uzun yolculuğuma başladığımda durum böyleydi işte.

2 Severian

23

Hatıralar beni bunaltır. İşkenceciler arasında yetişen biri olarak babamı da anamı da hiç tanımadım. Kardeş belleğim çıraklar da aynı durumdadır. Zaman zaman, en çok da kış gelirken, zavallı garibanlar kadim loncamıza kabul edilme umuduyla Ceset Kapısı'na dayanıp yaygara koparırlar. Isınma ve gıda karşılığında seve seve edecekleri eziyetleri anlatarak genellikle Birader Porter'ın kafasını şişirirler; bazen de marifetlerine emsal niyetine hayvanlar yakalayıp getirirler.

Hepsi geri çevrilir. Şanlı günlerimizden, şimdiki yoz çağın öncesinden, âlimlerin güçlkle anımsadığı bir devirden, fi tarihinden ve falanca vakitten kalma gelenekler öylelerini aramıza katılmaktan men eder. Bunları yazdığım dönemde bile, loncamızda iki üstat ve bir avuç kalfa kalmışken dahi bu geleneklere saygı gösteriliyordu.

En eski anımdan beri her şey tümüyle hatırımdadır. O ilk hatıram, Eski Avlu'da çakıl taşlarını istifleyişimdir. Cadı Kalesi'nin güneybatısında, Ana Meydan'dan ayrı bir avludur orası. Savunmasına loncamızın yardımcı olduğu perde duvar o zaman bile yıkık döküktü, Kızıl Kule ile Ayı arasında koca bir gedik vardı, hatta yıkıntılardaki eritilemeyen gri metal tabakalara tırmanıp Hisar Bayırı'nın eteklerindeki kabristanı kuş bakışı seyrederdim.

Yaşım ilerledikçe orası oyun saham oldu. Dolambaçlı yollarında gündüz saatlerinde devriyeler geziyordu ama nöbetçilerin asıl derdi daha aşağı kesimlerdeki yeni açılmış mezarlardı, bizim de işkencecilerden olduğumuzu bildikleri için servi korularındaki saklambaç yerlerimizden bizi kovmayı mideleri nadiren kaldırırdı.

Bizim kabristanın Nessus'un en eskisi olduğu söylenir. Bu kesinlikle yanlıştır, yine de bu hatanın varlığı dahi onun antikalığını pekiştirir, gerçi Hisar'ın müstahkem mevki olduğu zamanlarda bile oraya hiçbir özerk gömülmemiştir. Köklü sülaleler de -şimdi olduğu gibi o zaman da- koca uzuvlu ölülerini kendi malikânelerindeki mahzenlere defnetmeyi yeğliyorlardı. Gelgelelim Hisar surlarının dibindeki bayırın yüksek kesimleri şehrin silahtarları ile optimatların⁶ gözdesiydi. Fakirler ise daha aşağıdaki arazilerin en uzak köşelerinde, Gyoll kıyısındaki gecekonduların dibinde bulunan kimsesizler mezarlığında yatıyorlardı. Çocukken tek başıma o kadar uzağa nadiren gider, yarı yoldan dönerdim.

Biz hep üç kafadardık; Drotte, Roche ve ben. Çırakların bizden sonra en büyüğü olan Eata aramıza bilahare katıldı. Hiçbirimiz işkenceciler arasında doğmadık, öyle biri yoktur zaten. Söylendiğine göre, eski çağlarda loncada hem erkekler hem de kadınlar varmış, onlardan doğan oğullar ve kızlar bir sır perdesi ardında büyütülür, şimdi olduğu gibi ışıtaç üreticilerinin, kuyumcuların ve diğer esnaf loncalarının yanına verilirmiş. Ancak Handiyse Adil Ymar, kadınların ne denli zalim olduklarını ve cezaları ne denli abarttıklarını gözlemleyince işkenceciler arasında artık kadınlara yer verilmemesini buyurmuş.

O zamandan beridir sayımızı belirleyen yalnızca elimize düşenlerin çocuklarıdır. Bizim Matachin Kulesi'ndeki du-

Harçâlem'de optimatlar ya da kiki tüccarlar diye sosyal sınıf bakımından silahtarların altında, avam tabakasının ise üstünde sayılırlar. -çn

varın birine bir dizi demir süngü yanlmasına saplıdır, yetişkin birinin bel hizasında. Onun altında dik durabilecek kadar küçük olan erkek çocuklar aramıza alınıp büyütülür. Bize karnı burnunda bir kadın gönderilmişse ona da kapımızı açarız. Bebek dünyaya gelince de bir sütanneye verilir, tabii oğlansa. Kız bebekler cadılara teslim edilir. Ymar zamanından beri usul budur ve o devirler de asırlardır unutulmuştur.

Bu yüzden hiçbirimiz soy sop bilmeyiz. Bilseydik birer ergin olurduk. Asil sülalelerden aramıza karışanın çok olduğu da doğrudur hani. Bizdeki oğlanlar kendi akıllarınca varsayım yürütürler, hatta her biri kalfalar arasındaki abilerini soru yağmuruna tutmaya da kalkışır, ne var ki biraderler kendi dertlerine gömüldüklerinden pek az konuşturlardı. Bahsettiğim yıl, Eata karyolasının hemen üzerinde, büyük kuzeyli kavimlerden birinin tavanda yer alan armasına bakarak asil bir sülaleden geldiğine kanaat getirmişti.

Kendi namıma benimsediğim nişan bir mozolenin kapısına işlenmişti ve bronzdandı. Denizden fışkıran bir pınar, kanatlı bir gemi, onun altında da bir gül vardı bu nişanda. Kapı çok eskiden bel vermişti, yerde de iki tane boş tabut vardı. Yerlerinden oynatamadığım kadar ağır ve hâlâ sapa-sağlam üç tanesi de duvardaki bölmelerde duruyordu. Tabutların ne kapalı olanları ne de açık duranları mekân için bir cazibe teşkil ediyordu, yine de iç döşemesinin rengi atmış ama hâlâ yumuşak olan bir tanesinin içine uzanıp dinlenirdim bazen. Daha ziyade mekânın ufaklığı, kalın taş duvarlar, tek parmaklığı olan daracık ve biricik penceresi, bir de (gâvur ölüsü gibi ağır) namussuz kapının sürekli ardına kadar açık durmasıydı bana cazip gelen.

Hem pencereden hem kapıdan dışarıdaki otların, çalılının, ağaçların göz değmemiş güzelliğini seyredebiliyordum. Başka zaman yaklaştığım anda kaçışan tavşanlar ve ketenkuşları ben oradayken ne kokumu alırdı ne de benden bir çıt

duyardı. Bir bora kuzgunu iki gez* ötemde yuvasını yapar, iki yavrusunu doyurur, ben de seyrederdim. Bir de bakardım boy atmış bir çalının arasından tilki fırlamış. Hatta bir keresinde, iri tazıların hepsinden daha iri, milletin yeleli kurt dediği cinsten dev bir tilki, günbatımında hangi işin peşindeyse artık, eşkin adımlarla güneydeki harabelerin yolunu tutmuştu. Karakaralar engerek avlayarak bana caka satar, bir çamın tepesinden şahinler havalanıp rüzgâra kanat açardı.

Tüm bunları istediğim an ayrıntılı betimleyebilirim çünkü çok uzun süre seyrederdim. Onlarca yıllık bir saros dönemi** boyunca bunları yazmaya kalksam, gariban çocukluğumda bana ne ifade ettiklerini anlatmaya yine de yetmez. Neredeyse rüyayı andıran iki anım bende saplantı hâline gelmiştir, ikisi de muazzam kıymetlidir. Biri, yakın geçmişte zamanın bizzat kendisinin durmasıdır... bir hokkabazın uç uca düğümlenmiş eşarpları misali bir silsile hâlinde geçen renkli günlerin sona ermesi, somurtkan güneşin en nihayetinde sönmesi. Diğeri de, meçhul bir yerde –bazen bir mum, bazen de bir meşale olarak gözümde canlandırdığım– mucizevi bir ışığın değdiği her nesneyi canlandırmasıdır, öyle ki dalından koparılmış bir yaprakta sıska bacaklar, titrek duyargalar türemiş, hatta kupkuru bir çalı kara gözlerini açıp bir ağaca tırmanıvermişti.

Yine de bazen, bilhassa öğle saatlerinde etrafa rehavet çöktüğünde, seyredecek çok az şey olurdu. Ben de yine kapıdaki armaya odaklanırdım; bir geminin, bir gülün ve bir pınarın benimle ne alakası olduğuna kafa yorar, bulup temizleyerek bir köşeye koyduğum bronz cenaze nişanına dalıp giderdim. Orada gözleri sımsıkı kapalı, boylu boyunca yatan bir ölü vardı. Ufacık pencereden sızan ışıktaki adamın yüzünü inceler,

Yaklaşık 45 santimetreye eşit, eski bir uzunluk ölçüsü birimi. –çn

Saros dönemi Severianus'un yazdığı modern zaman diliminde on sekiz yüzyıla denktir. Antik zaman diliminde ise 3600 yıllık bir dönemdir. –çn

perdahlı metale vuran kendi yüzümün aksiyile uzun uzadıya kıyaslardım. Hokka burnum, çukura kaçmış gözlerim ve çökük yanaklarım ona çok benziyordu. Acaba hayattayken saçları da siyah mıydı diye meraklanırdım.

Kışları kabristana seyrek uğrardım, ancak yazları bu yağmalanmış mozole ve diğerleri bana serin gözlem ve dinlenme mekânları sağlardı. Drotte, Roche ve Eata da oranın müdavimiydi ama onları gözde inziva yerime asla götürmezdim, kaldı ki onların da kendi gizli mekânları olduğunu bilirdim. Dördümüz beraberken kabirlere nadiren girerdik. Bunun yerine sopalardan kılıç yapıp savaşırsak, askerlere kozalak fırlatır, yeni mezarların dayama tahtalarını eşeler ya da taşlarla dama, çelik çomak veya beştaş oynardık.

Hisar denen labirentte de eğlenmesini bilir, Çan Kale'nin altındaki koca sarnıçta yüzerdik. Orası yazın bile soğuk ve rutubetliydi, tonozlu tavanın altındaki yuvarlak havuzun suyu kapkara, dipsiz. Beri yandan kışın da daha soğuk olmazdı içerisi, yasaklı olması da başlı başına menfaatimizydi, dolayısıyla herkes bizi başka yerde zannederken biz fevkalade sinsice içeri sızarsak, sürme kapağını arkamızdan sürgüleyene kadar da meşalelerimizi tutuşturmazdık. Ama bir kez yaktık mı oranın ıslak duvarlarında nasıl da oynayırdı gölgelerimiz!

Daha önce bahsettiğim gibi, diğer yüzme yerimiz, Nessus'dan devasa bir yılan gibi kıvrılarak inen Gyoll'du. Hava ılınınca kabristandan topluca çıkıp oranın yolunu tutardık. Önce soyluların Hisar surları dibindeki tarihi mezarlarını geçerdik, sonra optimatların mağrur cenaze evlerinin arasından yürür, alelade anıtlardan oluşmuş bir taş ormanı katederdik (sırıklarına yaslanmış iri kıyım muhafızların yanından geçmek zorunda kalırsak elden geldiğince soylu endamı takınırdık). En sonunda da fakirlerin gömü alanını mimleyen çorak tümsekleri geçerdik, ilk yağmurda çamur öbeğine dönüşen tümsekleri. Kabristanın en aşağı ucunda daha önce bahsettiğim demir kapı vardı. Kimsesizler mezar-

lığına defnedilecek cesetler o kapıdan götürölürdü. O paslı kapılardan geğtiğimiz anda Hisar'dan ilk kez gerđek anlamıyla çıktığımızı hissederdik, bu yüzden de giriş ıkışlarımızı düzenleyen kuralları çiğnediğimiz yadsınamazdı. Büyük biraderlerimiz bu ihlali keşfederse işkenceye uğrayacağımızı zannederdik (ya da öyle varsayardık); aslında yakalansaydık herhalde en fazla dayak yerdik, işkencecilerin merhamet ifadesidir dayak, ki sonradan bunu kötüye kullanmışlığım vardır. Bizim için asıl büyük tehlike, yürüdüğümüz leş sokağa sıralanmış çok katlı gecekondularda yaşayanlardı. Loncanın bu kadar uzun ömürlü olmasının sebebini, Özerk'ten, erginlerden, ordudan, hatta uzak yıldızlardan gelip ara sıra Urth'a uğrayan soluk tenli kakojenlerden bile bir dereceye kadar nefret eden halkın kin odağı oluşuna bağlarım bazen.

Kim olduğumuz, bizi kılığımızdan tanıyan muhafızlar gibi, genellikle gecekondu sakinlerine de malum olur, bazen üst kat pencerelerinden kafamıza çöp atar, peşimizden öfkeyle söylenirlerdi. Ne var ki bu nefreti doğuran korku bizi aynı zamanda korurdu da. Gerđek anlamda şiddete hiç maruz kalmadık, yalnız bir iki defasında, zalim bir derebeyi veya rüşvet yiyen bir memur loncanın insafına kalınca, adamın canına nasıl okumamız gerektiğine dair bağırarak önerilerde bulunmuşlardı. Hepsi iğrenç, çoğu da imkânsız önerilerdi.

Gyoll'un yüzdüğümüz yerinde nehrin doğal yatağı yüzyıllar önce tahrip olmuştu. Surların arasındaki bölümde iki zincir* boyunca uzanan mavi nilüferler vardı. Sandala binmek amacıyla yapılmış iskelelerin merdivenleri bazı noktalarda nehrin içine kadar iniyordu. Sıcak günlerde bu merdivenlerin her birinin başını on on beş kişilik serseri çeteleri tutardı. Dördümüz bu çeteleri yerlerinden edecek kaba kuvvetten yoksunduk ama geçmemize engel olmazlardı (en azından

* Anlatılan öemizde kullanılan bir zincirlik birimi. Yazarın açıklamalarına göre bir zincir boyu kabaca 20 metreye denktir. -n

olamazlardı diyeyim), buna karşın ne zaman bir gruba yaklaşırsak bizi tehdit ederler, ortalarına alıp alay ederlerdi. Ancak çok geçmeden hepsi çil yavrusu gibi dağılır, yüzmeye geleceğimiz bir sonraki güne dek meydanı sırf bize bırakırlardı.

Bunları anlatıyorum çünkü Vodalus'un hayatını kurtardığım günden sonra oraya bir daha hiç gitmedim. Drotte ile Roche bunun sebebinin kapı dışarı edilmekten korkmama yordular. Eata'nın aklından geçense, sanırım, oğlanların erkekliğe adım atmalarından önce neredeyse kadınsı bir ferasetle hareket ettikleri varsayımıydı. Oysa sebep nilüferlerdi.

Kabristanı asla bir ölüm beldesi olarak görmemişimdir; oradaki (diğer herkesin çirkin bulduğu) mor güllerin yüzlerce küçük hayvana ve kuşa barınak sağladığının bilincindeyim. Şahit olduğum, defalarca bizzat yerine de getirdiğim infazlar nezdimde bir zanaattan öte değil; katledilen insan evlatları çoğunlukla masum olmadıkları gibi değerleri de en fazla kasaplık sığır kadardır. Kendi ölümümü veya sevdiğim birinin ölümünü, hatta güneşin ölümünü düşündüğüm zaman gözümün önünde beliren imge nilüferdir, parlak ve solgun çanak yaprakları, gök mavisi çiçeğiyle. Çiçeğin ve yaprakların altında saç kılı gibi ince ve güçlü, siyah kökleri vardır, kapkara suyun ta derinlerine inen.

Genç erkekler olarak bu bitkileri hiç önemsemezdik. Aralarında kulaç atıp yüzer, elimizin tersiyle kenara iter, orali olmazdık. Rayihaları suyun leş kokusunu bir nebze bastırıyordu. Vodalus'u kurtaracağım gün, binlerce kez yaptığım gibi çanak yaprakların altına daldım. Geri çıkamadım. Bir şekilde köklerin daha önce hiç rastlamadığım çok gür bir yere denk gelmiştim. Bir anda yüz tane ağa yakalandım sanki. Gözlerim açıldı ama hiçbir şey göremiyordum, yalnızca kapkara kök ağları. Kulaç attım, kollarımın ve bacaklarımın milyonlarca incecik filizin arasında kıpırdadığını hissettim ama gövdem kımıldamadı. Hepsini avuç avuç koparıp yola başladım ama ben onları yoldukça hareketlerim daha

da kısıtlandı. Ciğerlerim gırtlığıma kadar yükseldi sanki, beni boğup ağızımdan suya fırlayacakmış gibi. Kapkara soğuk suları içime çekme isteği muazzamdı.

Su yüzeyi ne tarafta artık bilmiyordum, suyun su olduğunun bilincinde de değildim artık. Takatim kalmamıştı. Can çekiştiğimi bildiğim hâlde artık korkmuyordum, belki de çoktan öldüm dedim. Kulaklarımda çok şiddetli, nahoş bir çınlama vardı ve hayaller görmeye başladım. Birkaç yıl önce ölen Üstat Malrubius, bir kaşığı duvara vurarak bizi uyandırıyor, işittiğim metalik çınlama buydu. Yattığım karyoladan kalkamıyordum, halbuki Drotte, Roche ve diğer çocuklar çoktan kalkmışlar, esneyerek giyinmeye koyulmuşlardı. Üstat Malrubius'un pelerini geri savrulunca zamanla sarkıp pörsümüş göbeğini ve göğsünü gördüm. Üçgen şeklinde kıllıydı göğsü, küf grisi. Seslenerek uyanık olduğumu söylemeye çalıştıysam da gıkımı çıkaramadım. Kaşığını duvara vura vura yürümeye başladı. Çok uzun gelen bir süre sonunda pencereye ulaştı, durup dışarı uzattı kafasını. Beni aşağıdaki Eski Avlu'da aradığını anladım.

Halbuki o kadar uzağı göremezdi. Sorgu odasının altındaki hücrelerin birindeydim. Sırt üstü yatmış, gri tavanı seyre diyordum. Göremediğim bir kadın ağlıyordu ama çın, çın, çın öten kaşık sesi yüzünden kadının hıçkırıklarını hayal meyal işitiyordum. Etrafım gittikçe kararırken karanlıkta bir kadın surati belirdi, ayın yeşil yüzeyi kadar kocaman. Ağlayan o değildi, hıçkırıkları hâlâ işitebiliyordum gerçi ama onun surati kaygısızdı, ifadesiz sayılacak siması sahiden apayrı güzellikteydi. Ellerini bana uzattı, o anda bir sene önce parmağıma tünesin diye yuvasından çaldığım yavru kuşa dönüştüm, zira elleri bazen gizli mozolemden yatıp dinlediğim tabutlar kadar uzundu. Eller beni kısıkvırak yakaladı, havaya kaldırdı, sonra da fırlattı, kadının suratından ve hıçkırık seslerinden uzağa, zifiri karanlığın içine savrulduktan sonra en sonunda balçık kaplı dibe yurdum, onun da içinden bir nur âlemine geçtim, zifiri siyahtı oradan ötesi.

Hâlâ soluk alamıyordum. Artık ihtiyaç duymuyordum solumaya, göğsüm de kendiliğinden inip kalkmıyordu artık. Suyun içinde sürükleniyordum ama nasıl oluyordu bilmem. (Drotte'nin beni saçımdan yakaladığını sonradan öğrendim.) Bir anda kendimi soğuk, kaygan taşların üzerinde yatarken buldum. Sırasıyla Roche, Drotte, sonra yine Roche bana suni teneffüs yapıyordu. Bir kaleydoskopun içindeymişim gibi gözler sarmıştı etrafımı. Görme duyumdaki bir kusurdan dolayı Eata'nın gözlerini çok sayıda gördüğüme yordum bunu.

Nihayetinde Roche'dan uzaklaşıp bol miktarda çamurlu su kustum. Ondan sonra toparlandım. Doğrulup oturabildim, kesik kesik de olsa yine nefes alıyordum, takatim yoktu, ellerim de titriyordu ama kollarımı oynatabiliyordum. Meğer etrafımı saran gözler kalabalık yüzündenmiş, nehir kenarındaki gecekondu sakinleri. Kadının biri bir kâse sıcak içecek getirdi. Çorba mı yoksa çay mıydı anlamadım, bir tek kaynar olduğunu hatırlıyorum, biraz da tuzluydu, is kokulu. İçiyormuş gibi yaptım. Dudaklarımı ve dilimi hafiften yaktığımı sonradan fark edecektim.

"Ne yapmaya çalışıyordun?" Drotte'ydi soran. "Sudan ne biçim çıktın öyle?" Kafamı iki yana salladım.

Kalabalıktan biri, "Resmen sudan fırladı!" dedi.

Roche titreyen elimi tuttu. "Başka bir yerden çıkacaksın zannettik. Bize şaka ediyorsun diye düşündük."

"Malrubius'u gördüm," dedim.

Katran lekeli kılığına bakılırsa kayıkçılık yapan bir ihtiyar, Roche'u omzundan yakaladı.

"Kimi görmüş?"

"Eski bir çırak üstadını. Ölmüş bir adam."

"Kadın değil mi?" İhtiyarın eli Roche'un omuzundaydı ama gözü bendeydi.

"Yok, yok," dedi Roche. "Loncamızda kadın olmaz." Kaynar içeceğe ve havanın sığacağına rağmen üsüyordum. Arada bir kapıştığımız gençlerden biri tozlu bir battaniye getirdi

de ona sarındım; çok geçmeden tekrar yürüyecek kadar toparlanmıştım. Kabristanın kapısına vardığımız esnada karşı kıyıdaki kervansarayın tepesinde bulunan Tün heykeli alev rengi güneşin önünde kapkara bir leke gibiydi. Kapı da kapalı ve kilitliydi.

3

Özerk'in Yüzü

Vodulus'un verdiği sikkeye bakmak ertesi gün öğlene doğru aklıma geldi. Her gün kahvaltı ettiğimiz yemekhanede kalfalara servis yaptıktan, Üstat Palaemon'un dersine girdikten, hazırlık mahiyetinde kısa bir nutuk dinleyip önceki gecenin çalışmalarını gözden geçirmek üzere peşine takılıp alt katlara indikten sonra.

Fakat gerisini yazmadan önce belki de bizim Matachin Kulesi'nin yapısını biraz daha tarif etmeliyim. Hisarın arka kısmında, batıya bakan cephesinde yer alır. Zemin katında üstatlarımızın çalışma odaları vardır, adliye memurları ve diğer loncaların idarecileriyle müzakereler orada gerçekleştirilir. Ortak dinlenme salonu onun üst katındadır, arka kapısı mutfığa açılır. Onun da üstünde yemekhane bulunur, karın doyurma işlevinin haricinde toplantı salonu olarak da kullanılır. Onun üst katında üstatların özel daireleri vardır, eskiden daha çokmuş bu daireler. Kalfaların kamaraları bunların üst katındadır, bunun bir üstünde de çırakların koğuşı ve sınıflar, ayrıca kullanılmayan bir dizi küçük tavan arası odası yer alır. Silah odası en üst kattadır. Hisar bir saldırıya uğradığı takdirde kalan birkaç parça silahı kullanmak biz loncaskilerin sorumluluğundadır.

Loncamızın asıl işi tüm bu katların altında yürütülür. Sorgu odası bodrum katındadır, onun da altında kule yapısının elver-

diği ölçüde (zira sorgu odası aslında binanın kazan dairesi olarak tasarlanmıştır) bir zindan labirenti uzanır. Tek bir merkezi merdivenle inilen, kullanışlı üç yeraltı katı bulunur. Hücreler yalın, rutubetsiz ve temizdir. Her birinde bir tane küçük masa, bir sandalye, bir de tam ortaya sabitlenmiş daracık bir yatak vardır. Zindanlardaki aydınlatmalar antikadır ve sonsuza dek yandığı söylenir, oysa bazıları artık sönmüştür. Koridorların loşluğuna rağmen o sabahki hislerim kasvetli olmaktan uzaktı ve neşeliydim. Emegimin karşılığında kalfa olacağım yerdı orası, orada kadim sanatları tatbik edip üstatlık mertebesine erişecektim, loncamızı eski şanına kavuşturacak temelleri orada atacaktım. Ortamın havası, duman kokmayan bir sobada ısıtılmış bir battaniye misali sarmalıyordu beni. Bir hücrenin kapısında durduk. Görevli kalfa anahtarıyla kilidi açtı. İçerideki müşteri kafasını kaldırıp bakınca kara gözleri fal taşı gibi açıldı. Üstat Palaemon samur kürkünden bir pelerin giymiş, payesinin alameti olan kadife maskeyi takmıştı. Galiba ya bunlar ya da üstadın görmesini sağlayan pörtlek görme aygıtıydı kadını korkutan. Konuşmadı, elbette biz de onunla konuşmadık.

“İşte,” diyerek söze girdi Üstat Palaemon sertçe, “adli ceza kalıplarının dışına çıkan ve çağdaş tekniklere iyi örnek teşkil eden bir vaka var elimizde. Müşteri dün gece sorguya çekildi, belki bazılarınız işitmiştir. İşkenceden önce yirmi minim^{*} tentür verildi, bitiminde de on minim. Bu doz, bilinç kaybı ve şoku sadece kısmen önlemeye yetti, dolayısıyla göreceğiniz gibi sağ bacağın derisi yüzüldükten sonra ilerleme kaydedilemedi.” Drotte’ye işaret etti, o da sargıları açmaya koyuldu.

“Yarım çizme boyu mu?” diye sordu Roche.

“Hayır, tam çizme boyu. Kadın bir hizmetçiymiş. Üstat Gurloes bunların postu sıkıdır der hep. Bu vakada haklı çıktı. Diz altından yuvarlak bir kesik atıldı ve sekiz kıskaçla kenarları kanırtıldı. Üstat Gurloes, Odo ve Mennas titiz bir çalış-

ma sergilediler, Eigil sayesinde de dizden ayak parmaklarına kadar olan kısım neştere gerek kalmadan sıyrıldı.”

Drotte’nin etrafına toplandık. Küçük oğlanlar neye bakacaklarını biliyorlarmış gibi ite kaka öne geçmeye çalıştılar. Atardamarlar dahil ana damarların hepsi sağlamdı ama baktan ağır ağır kan sızıyordu. Drotte’nin merhemi tazelemesine yardım ettim.

Tam çıkmak üzereyken kadın şunu dedi, “Bilmiyorum. Yalnız, şey, söylesem bile inanır mısınız ki dediğime? Kadın, Ormanlı Vodalus’la gitti, nereye bilmem.” Dışarı çıkınca bilmiyormuş ayağına yatıp Üstat Palaemon’a Ormanlı Vodalus’un kim olduğunu sordum.

“Sorgulama altındaki bir müşterinin laflarına kulak asmanın gerektiğini sana kaç kez anlattım?”

“Defalarca, Üstat.”

“Lakin hiç faydası olmamış. Yakında maske töreni yapılacak, Drotte ile Roche kalfa olacak, sen de çirakbaşı. Oğlanlara böyle mi örnek olacaksın?”

“Hayır, Üstat.”

İhtiyarın arkasında duran Drotte, Vodalus’u iyi tanıdığını ve uygun bir zamanda bana anlatacağını ima eden bir bakış fırlattı bana.

“Eskiden loncamızın kalfaları sağır edilirdi. Yine o günlere dönelim ister misin? Ben seninle konuşurken ellerini cebinden çıkar, Severian.”

Kızgınlığını başka yöne çekmek için ellerimi bilerek cebime sokmuştum. Vodalus’un önceki gece verdiği sikkeyle oynadığımı, ellerimi çıkarırken fark ettim. Dünkü çatışmanın dehşetinden sikkeyi unutmuştum, şimdi de bakmak için can atıyordum ama Üstat Palaemon’un parlak merceği bana kenetlenmişken yapamazdım.

“Bir müşteri konuşunca, Severian, hiçbir şey duymayacaksın. Hem de hiç. Karşındakini, ciyaklamaları insana hiçbir şey ifade etmeyen bir fare farz et.”

Fare farz ettiğimi göstermek için gözlerimi kısıtım.

Merdivenlerden döne döne sınıfa çıktığımız süre boyunca avucumdaki incecik madeni diske bakmak için kıvrandım ama bunu yaparsam arkamdaki oğlanın (tam olarak belirtmek gerekirse, küçük yaştaki çıraklardan biri, Eusignius) göreceğini biliyordum. Sınıfta, Üstat Palaemon on günlük bir cesedin başında homurdanırken sikke âdeta bir kor parçasıydı ama bakmaya cüret edemedim.

Ancak ikindiye doğru yalnız kalabildim de harabelerdeki yosun bağlamış perde duvarlardan birinin kuytusuna bindim, bu sefer de güneşin altında avucumu açmaya çekindim çünkü sikkeye nihayet baktığımda muazzam bir hayal kırıklığı yaşayacağımdan korktum.

Sikkeye değer biçtiğimden değildi korkum. Gerçi artık bir yetişkin olmama rağmen o kadar az param vardı ki her sikke benim için servet gibiydi. Endişemin sebebi daha ziyade (şimdilik çok gizemli gelse de öyle kalmayacağı kesindi) sikkenin önceki geceyle yegâne bağlantım olmasıydı; Vodalus'la, kukuletalı güzel kadınla ve bana küreğiyle vuran çam yarmasıyla yegâne bağım, açık mezarın başındaki çatışmadan kalan yegâne ganimetimdi. Loncadaki hayatımdan başka hayat bilmiyordum, o hayat da bir ergin kılıcının parıltısıyla, taşlarda yankılanan silah patlamasıyla kıyaslandığında hırpani gömleğim kadar sönük kalıyordu. Avucumu açtığım anda tüm hayallerim buhar olabilirdi.

Mülayim endişemin son tortusundan da arınıp nihayet baktım. Sikke bir altın hrisostu. Onu bir pirinç orikalkla karıştırdığımdan endişelenerek avucumu bir kez daha kapadım ve cesaretimi yeniden toplayana dek bekledim. Bir altın parçası ilk kez elime geçmişti. Orikalk çok görmüştüm, hatta bende bile birkaç tane vardı. Gümüş asimileri de bir iki kez görmüştüm. Oysa hrisosların tıpkı Nessus şehri dışındaki bir âlemin; kuzey, doğu ve batıdaki başka kıtaların varlığı kadar müphem olduğunu biliyordum.

Üzerindekini ilk başta bir kadın yüzü sandım. Taç giymiş bir kadındı, ne genç ne de yaşlı, sitrin sarısı metaldeki siması dingin ve kusursuz. Hazinemim öbür yüzünü çevirince sahidenden nefesimi tuttum. Diğer yüzüne, gizli mozolemin kapısındaki armada gördüğüm uçan geminin aynısı damgalanmıştı. Buna bir izah getirmek mümkün değildi, o kadar ki ilk anda varsayım yürütme zahmetine bile girmedim, herhangi bir varsayımın nafile olacağından adım gibi emindim. Sikkeyi cebime geri koyup âdeta bir dalınç hâlinde, çırak akranlarımla yanına geri dönmekle yetindim.

Sikkeyi yanımda taşımak akıl kârı değildi. Elime geçen ilk fırsatta tek başıma kabristana sızdım ve mozolemin yolunu tuttum. Sırılsıklam çalıları yarararak, kış yaklaştıkça kendiliğinden yamyassı olmaya başlamış upuzun kart otları ezerek zahmetli bir yürüyüşe girdiğim o gün hava bozmuştu. Sığınağıma ulaştığımda orası artık serin ve cazip bir yaz mağarası değil de sanki adı sanı meçhul düşmanların, Vodalus'un yeminli yandaşı olduğumu artık kesin öğrenmiş hasımlarının etrafta kol gezdikleri bir buz kapanıydı. İçimden bir his, oraya girdiğim anda saklandıkları yerden fırlayacaklarını ve menteşeleri yeni yağlanmış kara kapıyı üzerime örteceklerini söylüyordu. Bunların saçmalığının farkındaydım elbette. Yine de bu önsezimde gerçeklik payı vardı, yakın zamanda bunların gerçekleşeceğini seziyordum. Birkaç aya veya birkaç seneye kalmadan o tür düşmanların beni pusuda beklediği bir noktaya gelmem mümkündü çünkü bir işkencecinin normalde yapmadığı bir şey yapıp o baltayı indirdiğimde savaşa müdahil olmayı seçmiştim bir kez.

Cenaze nişanımı koyduğum yerin hemen altındaki zeminde gevşek bir taş vardı. O taşı kanırtıp hrisosu altına koydum, sonra da yıllar önce Roche'dan öğrendiğim efsunlu sözleri mırıldandım. Bu birkaç dizelek kosuk, nesneleri güvenle saklamak içindir:

“Seni koyduğum yerde kal,
Geçmeyesin hinoğlu eline,
Sırça perde insin elin gözüne,
Benimki hariç.
Emin kalsın burada, hiç çıkmasın,
El süren olursa, dizine dursun,
Kem gözlere görünmez olsun,
Ta ki ben bakana dek.”

Bu nazarlığın sahiden etkili olması için saklama yerinin etrafında gece yarısı bir ceset-mumuyla dönmek gerekiyordu ama şahsen bu fikri gülünç bulduğum için –üstelik Drotte’nin geceleri halkı mezarlıklardan uzak tutmak için yaptığı maskaralıkları andırıyordu– sırf koşuğa bel bağlamaya karar verdim, hatta bunu yaptığımdan utanmayacak kadar büyüdüğümü kavramam da beni biraz hayrete düşürdü.

Günler geçti, mozole ziyaretim belleğimde canlılığını hâlâ koruduğu için de hazinemın güvende olup olmadığına bakmak için tekrar gitme gereği duymadım, yine de bazen aklımdan geçiyordu. Derken yılın ilk karı yağarak perde duvarın yıkıntılarını aşılması neredeyse imkânsız, kaygan bir bariyere dönüştürdü, tanıdık kabristanı da aldatıcı tümseklerden oluşmuş yabancı bir çöle. Anıtlar yeni kar örtüsünün altında birden devleşmiş, ağaçlar ve çalılar ezilip yarı boylarına inmişti.

İlk başta kolay olsa da yetişkinliğe yaklaştıkça loncamızdaki iş yükünün arttıkça artması çiraklığın doğası gereğidir. En küçük oğlanlar hiç çalışmaz. Altı yaşına basıp da çalışmaya başlayınca, ilk başlarda Matachin Kulesi’nin merdivenlerini inip çıkarak mesaj taşımaktan başka iş yapmazlar. Kendilerine güvenilmesinden gurur duydukları için küçük bir çırağa hiç külfet gibi gelmez bu vazife. Gelgelelim zaman geçtikçe işi daha da mesakkatlı hâle gelir. Görevi gereği Hisar’ın başka bölümlerine gider, hisarpeçedeki askerlere mesela, orada öğ-

renir çömez erlerin davulları, borazanları, tubaları, çizmeleri ve bazen de varaklı göğüs zırhları olduğunu; Ayı Kulesi'ne gider, orada görür yaşıtı oğlanların her cinsten şahane dövüş hayvanını idare etmeyi öğrendiklerini, kafası aslan kadar iri çomarları; insandan daha uzun boylu, gagaları çelik kaplı diatrymaları; başka yüz tane değişik yere de gider de ilk kez öyle keşfeder loncasından nefret edildiğini, hatta hizmetlerden faydalananların dahi (aslında en çok da onların) tiksindiklerini. Çok geçmeden temizlik ve mutfak işleri başlar. Aşçı Birader'in mutfak marifetleri bir bakıma ilginçtir, hatta zevkli. Orada çırağa düşen iş sebzeleri doğramak, kalfalara servis yapmak ve sonsuz bir silsile hâlinde alt kattaki zindanlara yığınla tepsi taşımaktır.

O dönem henüz bilmiyordum ama anımsayabildiğim kadarıyla günden güne ağırlaşmış çıraklık hayatımın gidişatı çok geçmeden değişecek ve daha az külfetli, daha zevkli hâle gelecekti. Kıdemli bir çırak, kalfalığa terfi etmeden önceki senesinde az çalışır ve astlarını denetler. Yedikleri, hatta kılığı bile düzelir. Daha küçük yaştaki kalfalar ona neredeyse denkleri gibi davranmaya başlarlar; hepsinden öte, üstlendiği sorumlulukların çıtası yükselir ve emir yağdırıp iş yaptırmanın zevkini tadar. Terfi zamanı geldiğinde artık bir yetişkindir. Eğitimini aldığı iş dışında çalışmaz, ayrıca mesaisi bittiğinde Hisar'ı terk etmekte serbesttir, hatta istirahati boyunca keyfince harcasın diye cebine bol miktarda para da konur. Nihayetinde üstatlık mertebesine yükselecek olursa (hayattaki tüm üstatların oybirliğiyle tasdiklemeleri gereken bir onurdur) ilgisini çeken veya hoşuna gidecek herhangi bir görevi seçmekte özgürdür ve loncanın idaresine geçer. Yalnız şunu bilmelisiniz ki burada anlattığım sene, yani Vodalus'un hayatını kurtardığım sene, bunların hepsinden bihaberdim. Kış mevsimiyle birlikte (bana söylenene göre) kuzeydeki harekât dönemi sona ermiş, bu yüzden de Özerk, zabitleri ve danışmanlarıyla birlikte adalet makamlarına geri dönmüştü.

“O nedenle,” diye açıkladı Roche, “bir sürü yeni müşterimiz var. Gerisi de yolda... düzinelerce, belki yüzlercesi. Dördüncü katı tekrar açmamız gerekebilir.” Çilli elini, ne gerekiyorsa yaparız der gibi şöyle bir sallayıp geçiştirdi.

“O da burada mı?” diye sordum. “Özerk? Hisar’da mı? Ulu Kale’de mi?”

“Tabii ki değil. Gelseydi haberin olurdu, olmaz mıydı? Resmigeçit yapıldı, teftişler, bir sürü terane. Orada kendisine ayrılmış bir süit var ama kapısı yüz yıldır açılmamış. Mutlak Yuva denen gizli yerindedir, şehrin kuzeyinde bir yerlerde.”

“Yerini bilmiyor musun?”

Roche terslendi. “Tam yerini söylemek mümkün değil çünkü orada Mutlak Yuva’dan başka hiçbir şey yok. Oradadır işte. Kuzeyde, nehrin öbür yakasında.”

“Surun ardında mı?”

Cahilliğime tebessüm etti. “Çok daha ötesinde. Yayan gitsen haftalar sürer. Hâliyle Özerk buraya gelmek istediğinde uçar taşıtıyla ânında gelebiliyor. Uçarını Sancak Kulesi’ne indiriyor.” Ne var ki yeni müşterilerimiz uçarlarla gelmiyorlardı. Nispeten önemsiz olanları, bir zincirle boyunlarından birbirlerine bağlı, on ila yirmi kişilik kadınli erkekli gruplar hâlinde bize ulaştırılıyorlardı. Dimarşilerin nezaretinde gelirlerdi, yani zırhlarını süs niyetine giymedikleri bariz olan, görmüş geçirmiş süvariler eşliğinde. Her müşterinin elinde, akıbetinin yazılı olduğu belgeleri içeren bir bakır silindir olurdu. Hepsi mühürleri kırıp içlerindeki evrakı okurdu elbette; bazıları da imha eder veya başkasınıninkiyle değiştirdi. Evraksız gelenlerin, mahkûmiyetlerine ilişkin yeni bir talimata kadar gözaltında tutulmaları muhtemelen yanlarına kâr kalıyordu. Evrakını başkasıyla değiştirenler yazgılarını da değiştirmiş oluyor, başkasının yerine ya hapis yatıyorlar ya serbest bırakılıyorlar ya da iskenceye uğrayıp idam ediliyorlardı.

Daha önemli müşteriler zırhlı arabalarla getiriliyordu. Bu araçların çelik gövdeleri ve parmaklıklı pencereleri sadece firarları önlemek amacıyla değil, kurtarma teşebbüslerinde caydırıcılık unsuru olsun diye de tasarlanmıştı. Bu araçların bir tanesi ortalığı gümbürdeterek Cadılar Kulesi'nin doğu cephesinden Eski Avlu'ya girmeyegörsün, tüm loncada Vodalus'un bir baskın düzenleyeceğine ya da tasarladığına dair dedikodular alıp başını giderdi. Zira çırak akranlarımla hepsi, kalfaların da çoğu, bu müşterilerin Vodalus'un yardakçıları, müttefikleri ve işbirlikçileri olduğuna inanıyorlardı. Onları serbest bırakmamam sırf bu yüzdendi, bir de loncanın itibarına leke süreceği içindi, Vodalus'a ve hareketine bağlılığımı göstermeye hazır değildim, imkânsızdı zaten. Yine de silah arkadaşım olarak gördüklerimi ufak tefek iyiliklerle, hak etmeyen müşterilerin tepsilerinden yemeği kısıp onlarınkine iltimas geçerek, bazen de mutfaktan bir parça et aşırarak gücümün yettiğinde rahat ettireceğimi umuyordum.

Rüzgârlı bir günde kim olduklarını öğrenme fırsatı yakaladım. Üstat Gurloes'un yazıhanesinde yerleri ovalıyordum. Bir angaryadan dolayı çağrılınca yeni gelenlerin dosyalarını masasında bırakıp çıktı. Kapı arkasından kapanır kapanmaz masaya koştum ve güm güm ayak seslerini merdivende tekrar işitene kadar dosyaların çoğunu karıştırma imkânı buldum. Evrakını okuduğum mahkûmların hiçbirisi –teki bile– Vodalus yandaşı değildi. Askeri erzaklar üzerinden zengin olmaya kalkışan tüccarlardı, Sayesizler namına casusluk yapan sempatizanlar, bir avuç da paragöz sivil suçlu. Hepsi o kadar.

Kovamı Eski Avlu'daki taş obruğa boşaltmak üzere dışarı çıkınca şu zırhlı araçlardan birini gördüm. Arabaya koşulmuş uzun yeleli binekler pofurdayıp eşeleniyordu. Kürk sorguçlu miğferler giyen muhafızlar da ikram ettiğimiz dumanı tüten sıcak şarabı çekinerek kabul ediyorlardı. Kulağıma Vodalus ismi çalındı ama o anda bunu sırf ben isitmişim gibi geldi. Birdenbire Vodalus'un kendi imgelemimde yarattığım bir

hayal olduğunu, bir tek kendi baltasıyla katlettiğim adamın gerçek olduğunu düşündüm. Demin karıştırdığım dosyaların yaprakları âdeta tokat gibi çarptı yüzüme. Bu kısacık şaşkınlık ânında ilk kez akli dengemin yerimde olmadığından kuşkulandım. Hayatımın en asap bozucu ânı olduğu söylenebilir. Üstat Gurloes ile Üstat Palaemon'a çok yalan söylemişimdir, hayattayken Üstat Malrubius'a da, çırakbaşı diye Drotte'ye, benden yaşça büyük ve daha kuvvetli diye Roche'a, hatta sırf bana saygı duysunlar diye diğer küçük çıraklara ve Eata'ya bile. Kendi aklımın da bana yalan söylemediğinden emin değildim artık; tüm palavralarım geri tepmişti ve her şeyi anımsayan bendeniz anılarımın hayal ürünü olup olmadığını kesin bir dille söyleyemiyordum. Vodalus'un ay ışığındaki yüzü hatırımdaydı ama birden onu görme isteğine kapılmıştım. Benimle konuştuğu zamanki ses tonu hatırımdaydı ama birden o sesi işitme gereği duymuştum, keza kaddının sesini de.

Dondurucu bir gece, mozoleye gizlice geri dönüp hrisosu yerinden çıkardım. Ön yüzündeki yorgun, dingin, androjen surat Vodalus'un suratı değildi.

4 Triskele

43

Eften püften bir kuralı çiğnemenin cezası olarak donmuş gider borusunu sopayla dürtüyordum. Onu Ayı Kulesi bekçilerinin süprüntülerini attıkları yerde buldum, alıştırma- lar- da parçalanıp öldürülen hayvan leşlerinin arasında. Lonca- mızın ölüleri surların yanı başına gömülür, müşterilerimiz de kabristanın en aşağı kesimine ancak Ayı Kulesi bekçileri kendi leşlerini başkalarının insafına terk ederler. Triskele o leşlerin en ufağıydı.

Hiçbir şeyi değiştirmeyen tesadüfler vardır. Urth yüzünü güneşe dönüp de karla kaplı araziler aydınlanınca burçlardaki her bir buz sarkıtı ışıldayıp parlar, erimeye yüz tutup sipsivri olur, mücevherlerin en kıymetlisi Uzlaştırıcının Pençesi'ni andırır. Ondan sonra bilge kimseler haricinde herkes karların eriyeceğini, uzatmalı bir yaz mevsiminin kapıda olduğunu zanneder daha yaz gelmeden. Hiç de öyle olmaz. Cennetlik hava en fazla bir iki saat sürer, derken çiğ süt mavisi bir gölge çöker, gündeğusu fır döndürür, dans ettirir karları. Akşam olur sonra, hepsi bundan ibarettir. Triskele'yi bulmam da aynı böyleydi. Her şeyi değiştirecek bir rastlantı gibi gelmişti bana, halbuki sadece birkaç ay sürecektir bir hadiseydi, o sürenin sonunda gitmişti, sonra yeniden kış geldi, yine Kutsal Katharine Yortusu oldu, hiçbir şey değişmemişti yani. Ona dokunduğumda nasıl da acıklı baktığını keşke size tarif edebilsem, nasıl da sevinmişti.

Yan yatıyordu, kanlar içindeydi. Kanı soğuktan katran gibi sertleşmişti ama hâlâ parlak kırmızıydı çünkü soğuk hava kanı muhafaza ediyordu. Eğilip elimi başına koydum, neden bilmem. Diğerleri gibi ölmüşe benziyordu ama tek gözünü açıp benden yana döndü. Bu hareketinde, en beter kısmının artık çoktan geçtiğini ima eden bir azim vardı. Ben üzerime düşeni yaptım, der gibiydi, göğüs gerdim, elimden geldiğince her şeye katlandım; şimdi vazifen neyi gerektiriyorsa onu yapma sırası sende. Yaz olsaydı sanırım onu ölüme terk ederdim. Bir süredir çöpçül bir thylacodondan başka canlı hayvan görmemiştim de ondan. Onu tekrar okşadım, o da elimi yaladı, sonra da ona sırt çeviremedim. Kucakladım (ağırlığına şaştım) ve etrafıma bakınarak onu ne yapacağıma karar vermeye çalıştım. Koğuşumuza götürsem, mum daha bir parmak kalınlığında erimeden keşfedilirdi, biliyordum. Hisar muazzam büyük ve muazzam karmaşık bir yerdir. Kulelerinde, kuleler arasına inşa edilmiş müstemilatlarda, hatta altındaki dehlizlerde çok az kişinin uğradığı odalar ve tüneller bulunur. Yine de oralara gidene kadar yarı yolda defalarca göze batmayacağım bir yer bir türlü aklıma gelmedi, neticede zavallı hayvanı kendi loncamızın kışlasına taşıdım.

Hücre katlarına inen merdivenlerin başında nöbet tutan kalfayı da atlatmam gerekecekti. Aklıma gelen ilk fikir, hayvanı müşterilerin temiz çarşılarına ayrılmış bir sepete koymaktı. Çamaşır günü olduğundan elinde sepetle dolaşan biri yadırganmazdı, kalfa-muhafızın bir terslikten şüphelenmesi de uzak bir ihtimaldi ancak yıkanmış çarşıların kuruması için bir saatten fazla beklemek lazımdı, keza kullanılmayan dördüncü kata indiğimi gören üçüncü kattaki görevli bira-derin sorularına maruz kalma riski de vardı.

Bunun yerine köpeği sorgu odasına bıraktım -kıpırdayamayacak kadar cansızdı- sonra da rampanın başındaki muhafıza idareten yerine bakmayı teklif ettim. Azıcık soluklanmasını sağlayacak bu fırsata sevinçle atladı ve yer değiş-

tirdiğimiz uzaktan anlaşılmasın diye (teoride el sürmemem gereken) geniş yalımlı cellat kılıcı ile (çoğu kalfadan uzun boylu olmama rağmen giymemem gereken) is karası pelelini bana verdi. Pelerini üzerime geçirdim, o gider gitmez de kılıcı bir köşeye bırakıp köpeğimi aldım. Loncamızın pelerineri hacimlidir, üzerimdeki daha da boldu çünkü bana ödünç veren birader iri yapılydı. Dahası, siyahtan bile koyu tondaki is karası kumaş kıvrımlarını, dikişlerini ve ek yerlerini harikulade gizlediğinden kapkara bir kütleden ibaret görünüyordu. Kukuletasını da kafama geçirince, diğer katlardaki masalarında oturan kalfalar muhtemelen (şayet merdivenden yana bakıp da beni görmüşlerse) alt katlarda nöbet tutanlara kıyasla cüsseli bir birader sanmışlardır beni. Aklını oynatmış müşterilerin uluyarak zincirlerini silkeledikleri üçüncü kattaki görevli adam bile, dördüncü katın yeniden açılma ihtimali gündemdeyken bir kalfanın alt katlara inmesinde hiçbir tuhaflik görmezdi, keza aynı kalfanın yukarı çıkmasından hemen sonra bir çırağın apar topar aşağı inmesini de yadırgamaz, herhalde adam aşağıda bir şey unuttu ki aldirmaya çırağını yolladı diye düşünürdü.

İç açıcı bir yer değildi. Eski aydınlatmaların yaklaşık yarısı hâlâ yanıyordu ama koridorlara sızan çamurun kalınlığı bir karışı bulmuştu. Bir nöbet masası muhtemelen iki asır önce bırakıldığı yerde duruyordu; ahşabı çürümüştu ve dokunsan dağılacakmış gibi gözükiyordu.

Neyse ki orayı fazla su basmamıştı, hatta koridorun en ucundaki seçtiğim yerde çamur bile yoktu. Köpeğimi bir müşteri yatağına yatırdım ve sorgu odasından aldığım süngerlerle olabildiğince temizledim. Kabuk bağlamış kan temizlenince altından sarımsı toprak rengi, kısa ve sert tüylü kürkü çıktı. Kuyruğu kısacık kesilince güdük kalmıştı. Kulakları neredeyse tamamen kesilmiş, geriye en fazla başparmağımın yarısı kadar, sertleşmiş kökleri kalmıştı. Yaşam savaşının son demlerinde göğsü yarılmıştı. Açık kırmızı renkli

geniş kas boğumlarının uyuşuk yılanlar gibi kıpırdandığını görebiliyordum. Sağ ön bacağı kopmuş, üst yarısı ezilip posaya dönmüştü. Göğüs kafesini elimden geldiğince diktikten sonra bacağın kalanını kestim ve tekrar kanamaya başladı. Atardamarı bulup diktim, sonra da derinin fazlasını (Üstat Palaemon'un bize öğrettiği gibi) düzgün bir boğum yapacak şekilde kapattım.

Triskele ben çalıştığım sürece arada bir elimi yalıyordu, hatta son dikişi attığımda sanki kendisi bir ayıymış da yeni bacağına dil yordamıyla şekle sokabilecekmış gibi yavaşça orasını da yalamaya başladı. Çeneleri bir arctotherinki kadar büyüktü, köpek dişleri de işaretparmağım kadar ama diş etleri beyazdı. Gerçi çenelerinde bir iskeletin eli gibi güç namına bir şey kalmamıştı artık. Gözleri sararmış, bir delilik gelmişti bakışlarına.

O akşam müşterilere yemek götüren oğlanla iş takası yaptım. Her zaman yemek artardı çünkü müşterilerin bazıları yemezdi. Hâlâ yaşadığından şüphe duysam da bu artan tepsilerin iki tanesini alıp Triskele'ye götürdüm. Yaşıyordu. Onu yatırdığım yataktan bir şekilde inmiş, ayağa kalkamadığı için de çamurda sürünerek yerdeki ufacık su birikintisine kadar gitmişti. Onu orada buldum. Çorba, esmer buğday ekmeği ve iki sürahi su götürmüştüm. Bir kâse çorbayı içti, ama onu ekmeikle doyurmaya yeltendiğimde lokmasını yutabilecek kadar çiğneyemediğini fark ettim. Ekmeği öbür çorba kâsesine bandım, sonra da iki sürahi de boşalana dek kâseye tekrar tekrar su takviye ettim.

Kulemizin neredeyse en tepesindeki karyolama uzandığımda onun güçlülükle soluk alışı hâlâ kulaklarımdaydı. Birkaç kez doğrulup kulak kabarttım; her kalktığımda ses kesiliyor, başımı yastığa koyduğum anda da tekrar başlıyordu. Belki de sırf kalp atışımdı işittiğim. Onu bir iki yıl önce bulmuş olsaydım benim için bir ilah olurdu. Drotte'ye de diğerlerine de anlatırdım ve hepimiz için bir ilah olurdu. Oysa şimdi onun

zavallı bir hayvan olduğunu biliyordum, yine de ölüme terk edemezdim çünkü inancıma ters düşerdi. Kısacık bir süre zarfında yetişkin olmuştum (sahiden adam olduğum tartışılır) ve çocukluğumdan çok farklı birine dönüşmüş olduğum fikrine katlanamıyordum. Mazimin her ânını hatırlayabiliyorum, her düşünce kırıntısını, her görüntüyü, her rüyayı. Bu geçmişi nasıl yok edebilirdim ki? Ellerimi kaldırıp görmeye uğraştım. Ellerimde artık damarların çıktığını tahmin ediyordum. Yetişkin birinin ellerinde damarlar çıkar, malum.

Rüyamda yine dördüncü katta dolaştım. Dev dostumu ağzından salyalar akar hâlde buldum. Benimle konuştu.

Ertesi sabah müşterilere yine ben yemek götürdüm, aşır-dığım yemekleri de köpeğe, bir yandan da ölmüş olsa bari diyerek. Ölmemişti. Burnunu kaldırıp güler gibi ağzını öyle kocaman açtı ki kafası ortadan tam ikiye ayrılmış gibi oldu, yine de ayağa kalkmaya yeltenmedi. Karnını doyurdum ve tam çıkmak üzereyken durumunun vahameti kafama dank ediverdi. Bana bağımlıydı. Bana! Vaktiyle kıymet verilmiş bir hayvandı. Hayvan terbiyecileri onu koşucuları yarışa hazırlar gibi eğitmişlerdi. Sütun kalınlığında iki bacağı üzerine kalkarak, bir insanınki kadar geniş göğsünü gere gere yürümüş-lüğü vardı. Şimdiyse bir hortlak gibi yaşıyordu. Akan kanıyla birlikte şanını da yitirmişti. Vakit buldukça Ayı Kulesi'ne uğradığımdan oradaki hayvan terbiyecileriyle olabildiğince ahbaplık kurmuştum. Onların kendi loncaları vardır ama bizimkinden aşağı tabakadandır, öğretileri de çok tuhaftır. Büyüleyici bulduğum bilgi dağarcıkları bir bakıma bizimkiyle aynı olsa da elbette sırlarına vakıf olamadım. Üstatlığa terfi faslında adaylar kanayan bir boğanın arşınladığı bir metal ızgaranın altında dururlar. Hayatlarının bir noktasında da her birader bir dişi aslanla veya domuz-ayıyla izdivaç kurar, ondan sonra da insan dişilerine yanaşmazlar. Dövüş çukurlarına soktukları hayvanlarla aralarında bizim müşterilerle olan bağımıza benzer bir bağ bulunduğunu belirtmek için

bunları anlatıyorum. Kulemizden çok uzaklara seyahat ettiğim için, loncamızdaki usullerin toplumun her katmanında akıllara ziyan bir şekilde (Peder İnire'nin Mutlak Yuva'daki aynalarındaki yansımalar misali) tekerrür ettiğini defalarca gözlemlediğimi artık rahatlıkla söyleyebilirim, yani herkes işkencecidir, tıpkı bizim gibi. Avcının avsız yapamadığı gibi biz de müşterisiz yapamayız; tüketiciler esnafa muhtaçtır; Harçâlem'in düşmanları askere; yönetilenler yöneticilere; erkekler kadınlara. Hepsi sevdiklerini yok eder.

Onu aşağıya saklamamdan bir hafta sonra geriye sadece Triskele'nin çamurdaki ayak izleri kalmıştı. Gitmişti ama ben peşini bırakmadım. Yukarılara çıkmış olsaydı kalfaların birinden kesin duyardım. Takip ettiğim ayak izleri çok geçmeden daracık bir kapıya çıktı. Varlığından tamamen bihaber olduğum bir dizi karanlık koridora açılıyordu. Karanlıkta iz sürmek mümkün olmasa da içerinin bayat havasında kokumu alıp yanıma geleceğini umarak pes etmedim. Akabinde kayboldum ve sırf geri dönüş yolunu bilmediğimden ilerlemeyi sürdürdüm.

O tünellerin ne kadar eski olduğunu kestirmeme imkân yok. Kanımca, gerekçesini pek izah edemesem de, Hisar'dan önce yapılmışlardı, o kadar köhneydi yani. Uçma arzusunun peydahlandığı çağın sonlarından kalma olsa gerek. Bizim olmayan yeni güneşleri aramaya yönelik o dışa açılma arzusu bakiydi gerçi, yine de o tür bir uçuşu gerçekleştirmeye imkân tanıyacak yöntemler sönen alevler misali maziye karışıyordu. O günler çok geride kalmıştı, hâlâ hatırımızda olsa da adını bir türlü koyamadığımız fi tarihinde. Oysa tüneller o dönemin de öncesindeki, karanlık dehlizlerin açılıp içlerinde barınıldığı, artık tümünden unutulmuş bir döneme aitti muhtemelen.

Neyin nesiyseler artık, orada ödüm patlamıştı. Koşum – bazen duvarlara tosladım– ta ki en sonunda cılız bir gün ışığı huzmesi görene dek. Kafamın ve omuzlarımın zar zor geçtiği o delikten dışarı tırmandım.

Her bir yüzü farklı bir zaman dilimini gösteren şu eski, çok yönlü güneş saatlerinden birinin buz kaplı kaidesine çıkmıştım. Asırlarca maruz kaldığı don hiç kuşkusuz temelini oyunca saat yanlamasına öyle tuhaf bir açıyla kaykılıp kalmıştı ki kısa süren kış günlerini sessiz sedasız gösteren bir ibre gibi pürüzsüz kar tabakası üzerine gölge düşürmüştü.

Etrafındaki alan yazları tam bir bahçeydi belli ki ama yarı yabani ağaçlarına, katmer katmer çalılara bakılırsa bizim kabristan gibi değildi. Mozaikli yer kaplamalarının arasındaki çiçek tarhlarında güller açmıştı vaktiyle. Sırtları avlunun dört duvarına dönük hayvan heykelleri vardı, eğik güneş saatindeydi hepsinin gözü; kambur barylambdalar, arctotherler, kral ayları, gliptodonlar, kılıç dişli smilodonlar. Şimdi hepsi karla kaplıydı. Triskele'nin izlerini aradım ama oraya gelmemişti.

Avlunun yüksek duvarlarında ince uzun pencereler vardı. İçlerinde ne bir ışık gördüm ne de bir hareket. Hisar'ın kargı burçları dört bir yandan yükseliyordu, Hisar'ı terk etmediğimi o sayede anladım, aksine tam ortasında gibiydim, daha önce hiç gelmediğim bir yerinde. Soğuktan titreyerek en yakın kapıya gidip yumrukladım. Geri dönmek için aşağıdaki tünellere girdiğim takdirde bir çıkış bulamadan sonsuza dek avare olacağımı biliyordum. Mecbur kalırsam o yoldan geri döneceğime pencerelerden birini kıracaktım, aklıma koymuştum. İçeriden hiç ses gelmediği hâlde kapıyı art arda yumrukladım. Gözetlenme hissini tarif edebilmem sahiden olanaksız. Duymuştum, insanın ense tüyleri diken diken olurmuş gözetlenince, hatta gaipten bakan gözlerin varlığını hissedermişsin ama benimkisi bunların hiçbirisi gibi değildi. Ben bunu yersiz bir utanç duygusuna benzetiyorum biraz, sakın dönüp bakma diyen his de cabası, çünkü mesnetsiz bir içgüdüye kapılıp da arkana bakarsan şapşala benzersin. İnsan hâliyle eninde sonunda dönüp bakıyor. Sanki güneş saatinin dibindeki delikten biri çıkmış da peşimden geliyormuş gibi muğlak bir hisse kapılınca arkama döndüm.

Avlunun ta öbür ucundaki bir kapının eşiğinde duran, kürke sarınmış genç bir kadınla karşılaştım. El sallayıp yanına gittim (çok üşüdüğüm için hızlı adımlarla). O da bana doğru yürümeye başladı. Saatin öbür ucunda buluştuk. Kim olduğumu, orada ne aradığımı sordu, ben de mümkün mer-tebe anlattım. Kürklü kukuletasının altındaki yüzü zarif ve biçimliydi, kukuletası da güzeldi, hatta gocuğu ve işlenmiş kürkten çizmeleri de yumuşacık ve zengin malı gibi görünüyordu, dolayısıyla üzerimde yamalı gömleğim, pantolonum ve çamurlu ayaklarımla onunla konuşurken sefilliğimin ayır-dındaydım.

Adı Valeria'ymış. "Köpeğin bizde değil," dedi. "Bana inanmıyorsan arayıp bakabilirsin."

"Sizedir demedim zaten. Ben sadece ait olduğum yere, Matachin Kulesi'ne geri dönmek istiyorum ama tekrar şu tünellere girmeden."

"Çok cesurmuşsun. O deliği küçükken görmüştüm ama içine girmeye asla cesaret edememiştim."

"Müsaitse gireyim," dedim. "Yani, dışarıda durmayalım böyle." Çıktığı kapıyı açıp beni duvar halısı kaplı bir odaya buyur etti. İçerideki antika koltuklar, donmuş avludaki heykeller gibi yerlerine sabitlenmişti âdeta. Duvar şöminesinde cılız bir ateş yanıyordu. Şömineye yaklaştık, o gocuğunu çıkarırken ben de ellerimi ateşe tutup ısıttım.

"Tüneller soğuk değil miydi?"

"Dışarısı kadar soğuk değildi. Ayrıca haldır huldur yürüyordum, bir de rüzgâr yoktu."

"Anladım. Zaman Atriyumu'na çıkmaları ne tuhaf."

Benden genç gösteriyordu ama metal işlemeli elbisesinin çok eskiden kalma bir hâli vardı, bir de siyah saçındaki harerler onu Üstat Palaemon'dan daha yaşlı kılıyordu, başka bir devrin insanı gibi.

“Oraya öyle mi diyorsunuz? Zaman Atriyumu? Güneş saati yüzünden galiba.”

“Hayır, biz orayı o adla andığımız için güneş saati oraya yapıldı. Ölü dilleri sever misin? Özdeyişleri vardır. ‘Lux dei vitae viam monstrat,’ yani, ‘Yeni Güneş’in ışınları hayat yolunu aydınlatır.’ ‘Felicibus brevis, miseris hora longa.’ ‘Sabreden muradına erer.’ ‘Aspice ut aspiciar.’”

Konuştüğümüz dilden başka dil bilmediğimi, söylediklerini de pek anlamadığımı biraz utanarak söylemek zorunda kaldım.

Ayrılmamdan önce yaklaşık bir gözcü nöbeti süresince konuştuk. Ailesi oradaki kulelerde yaşıyormuş. İlk başlarda kendi dönemlerinin özerkiyle Urth’u terk etmek için beklemişler, sonra da beklemekten başka işleri kalmadığı için beklemişler. Hisar’a birçok kastellan kazandırmışlar ama en sonuncusu nesiller önce ölmüş; şimdi yoksullarmış, kuleleri de harabeymiş. Valeria üst katlara asla çıkmamış.

“Bazı kuleler diğerlerinden daha dayanıklı inşa edilmiş,” dedim. “Cadılar Kalesi de içeriden çürüyor.”

“Öyle bir yer sahiden var mı? Dadım küçükken beni korkutmak için anlatırdı ama ben masaldan ibaret sanıyordum. Galiba bir de Azap Kulesi varmış, oraya düşen herkes acılar içinde ölmüş.”

En azından orasının masal olduğunu söyledim.

“Bu kulelerin refah günleri gözümde tütüyor,” dedi. “Artık Harçâlem’in düşmanlarına kılıç sallayacak yahut Orkideler Pınarı’nda⁴⁴ bizim için rehin yatacak benim kanımdan hiç kimse kalmadı.”

“Belki kız kardeşlerinizden biri yakında çağrılır,” dedim, zira her nedense oraya onun gitmesine gönlüm razı gelmemişti.

Lat. Beni gözet ki gözeteyim. -çn

Orkideler Pınarı, Özerk’in haremidir. Ergin denen asillerin kadınları rehin tutulur. -çn

“Sülalemizdeki kız kardeşlerden bir ben kaldım geriye,” diye karşılık verdi. “Oğullardan da kimse kalmadı.”

Yaşlı bir uşak bize çay ve ufak, sert kurabiyeler getirdi. Hakiki çay değildi, maté dediğimiz kuzey çayıydı, bazen çok ucuz diye müşterilerimize ondan veririz. Valeria gülümsedi. “Bak, burada azıcık rahat ettin. Zavallı köpeğin sakat diye dertleniyorsun. Ama onu da ağırlayan biri çıkar elbet. Sen onu sevmişsen başkası da sever. Onu sevmişsen, başkasını da seversin.”

Ona hak verdim, ama içten içe bir daha asla başka köpek edinmeyeceğimi düşünüyordum ki sonradan haklı çıktım.

Triskele’yi bir hafta kadar görmedim. Derken bir gün, hisarpeçeye bir mektup götürdüğüm sırada seke seke yanıma geldi. Tek ön bacağını kullanarak koşmayı öğrenmişti, yaldızlı bir topun üzerinde amuda ka!kan bir akrobat gibiydi. Ondan sonra kar yağdığı sürece onu ayda bir iki kez gördüm. Kime sığındığını, onu kimin doyurduğunu, ona kimin baktığını hiç bilmiyordum; yine de her kimse bahar gelince onu da yanında götürse bari diye düşünüyordum, belki kuzeydeki çadırlar şehrine, sıradağların kucağındaki seferilere.

5

Tasvir Temizleyici ve Diğerleri

Kutsal Katharine Yortusu loncamızın en büyük bayramıdır, köklerimizi yâd ettiğimiz bir şenlik, kalfaların üstat olduğu (olabilmişlerse) ve çırakların kalfa olduğu dönemdir. Bayram törenlerinin ayrıntılarını kendi terfi hikâyemi anlatacağım zamana saklıyorum. Bahsettiğim sene, yani mezarlıktaki çatışmanın yaşandığı sene, Drotte ile Roche'un terfi etmesiyle çırakbaşı olmuştum.

53

Ordunun esas ağırlığı ancak ayinin bitimine doğru omuzlarıma bindi. Harabe şapelde oturmuş debdebenin keyfini çıkarıyordum. Tüm bu terane sona erdiğinde diğerlerinin kıdemlisi sayılacağımı pek kafaya takmış değildim ve bayram sevincine benzer hoş bir beklenti içindeydim. Tedirginlik hissi yavaş yavaş pençesine aldı beni. Hiç de sevinmediğimi, içim karardıktan çok sonra idrak ettim. Henüz tam anlamıyla kavrayamadığım bu sorumluluk karşısında boynum büküktü. Drotte'nin bizi hizaya sokacağım derken yaşadığı zorluklar hatırımdaydı. Ondaki metanetten yoksun olduğum hâlde şimdi aynı görevi ben üstlenecektim, hem de onun aksine başımda Roche gibi biri olmayacaktı, yani benimle yaşıt bir mülazım yoktu. Kapanış ilahisinin sonuna yaklaşıp da Üstat Gurloes ile Üstat Palaemon, suratlarında altın nakışlı maskeleri, ağır adımlarla kapıdan çıktıklarında; yeni kalfalar Drotte ile Roche eski kalfaların omuzlarında yükseldiğinde (bellerin-

deki heybede bulunan ve dışarıda ateşleyecekleri havai fişekleri şimdiden yoklamaya başlamışlarken) ben kendimi çoktan toparlamış, hatta üstünkörü bir plan bile yapmıştım.

Biz çıraklar bayram sofrasında da servis yapmakla yükümlüydük ama işe koyulmadan önce, tören için verilmiş nispeten yeni ve temiz giysileri üstümüzden çıkarmamız gerekiyordu. Son havai fişek de patlayıp Ulu Kale'deki en büyük bombardıman silahından, olağan dostluk ifadesi olarak atılan toplar göğü delik deşik ettikten sonra, emanetimdekileri önüme kattığım gibi apar topar koğuşa soktum –daha şimdiden bana hınçlı bakmaya başlamışlardı ya da bana öyle gelmişti– kapıyı örttüm, bir de önüne karyola çektim. Eata, benim haricimde, yaşça en büyük çocuktu. Şansıma geçmişte yeterince dostane davrandığımdan ötürü hiçbir şeyden şüphelenmemişti, fark ettiğindeyse etkili bir direniş için artık çok geçti. Onu gırtlığından yakaladığım gibi kafasını defalarca duvara çarptım, sonra da bir çelmede yere serdim. “Şimdi,” dedim, “benim yaverim olacak mısın? Cevap ver!”

Konuşamadı ama kafasıyla onayladı.

“Güzel. Ben Timon’u halledeceğim. Öbür büyük oğlan da sana kalıyor.”

Soluk soluğa (hatta nefes kesici) geçen o sürenin sonunda oğlanlar süt dökmüş kediye döndü. Gerçi üç haftaya kalmadan bana isyan edecek cesareti buldular, o da kitlesel bir ayaklanmadan ziyade bireysel temaruzdan ibaretti. Çırakbaşı olarak bana düşen yeni ödevler vardı, beri yandan daha önce hiç tatmadığım bir özgürlüğe de kavuşmuştum. Görev başındaki kalfalara sıcak yemek götürülmesi benim gözetimimdeydi, keza müşterilere yığınla tepsi taşıyan oğlanlar da. Mutfakta görev dağılımını ben yapıyordum, sınıflarda da derslerine ben giriyordum. Hisar’ın en uzak köşelerine mesaj taşımaktan çok daha ağır vazifeler üstlenmiştim, hatta ufak çaplı da olsa loncanın idari işlerine katkım bile oluyordu. Bu yüzden de adım atmadığım yer kalmadı, şeytani kedilerin dadandığı koca va-

rillerle dolu en kuytu zahire ambarlarına bile girdim; kangrenli mahalleleri kuş bakışı gören rüzgârlı surlardan geçtim; hatta yassı taş döşenmiş zeminine halılar serili muhteşem bir holden tavanı tonozlu, gök-dikiz pencereleli bir salona çıkılan pinakotheken'i* bile gördüm. Kemerli karanlık eşiklerinden –tıpkı giriş holünde olduğu gibi– duvarlarında sayısız tasvirin sıralandığı bir dizi odaya geçilirdi. Tasvirlerin çoğu o kadar eski ve is lekeliydi ki neyi resmettiklerini tam çözemezdim. Aralarında anlam veremediklerim de bulunuyordu, mesela kanatları yelkeni andıran bir dansçı vardı, bir de elinde çift yalımlı bir kamayla, bir ölüm maskesinin altında sakince oturan bir kadın. Bu esrarengiz tabloların düzinelercesi arasında do-laştıktan sonra bir gün, yüksekçe bir ayaklı merdivenin tepesi-ne tünemiş yaşlı bir adama denk geldim. Ona yol soracaktım ama işine o kadar gömülmüştü ki rahatsız etmeye çekindim.

Temizlemekle uğraştığı tasvir, bir çöl manzarasında du-ran zırhlı bir figürü betimliyordu. Figürün silahı yoktu ama elinde mızrak gibi tuhaf bir sancak tutuyordu, bayrağı da kaskatıydı. Miğferi tamamen altındı, yüzünü örten siperli-ğindeyse ne göz ne de hava deliği vardı; hatta perdahlı yü-zeyine ölümcül çölün aksi vurmıştu, başka da bir şey yoktu.

Bu ölü dünyanın savaşçısı beni derinden etkiledi, neden bilmem, o andaki hissimi tarif edemem. Bir nedenden ötü-rü resmi alıp götürmek geldi içimden, kabristanımıza değil de kabristanımızın örnek alıp kötü bir kopyasına dönüştü-ğü (bunu o zamanlarda bile anlamıştım) dağ ormanlarından birine. Ağaçların arasında durmalı, taze çimenlerin üzerine yatırılmalıydı.

“... sonuçta,” dedi arkamdan bir ses, “hepsi kaçtı. Vodalus amacına kavuştu, anlayacağın.”

“Sen,” diye çıkıştı bir başkası. “Burada ne işin var?”

* Aslen Yunanca resim galerisi anlamındaki *pinacotheca* kelimesinin ço-ğuludur. Burada sanat galerisi anlamında. –çn

Dönüp bakınca neredeyse erginlerinki gibi cüretkâr parlak giysilere bürünmüş iki silahtarla karşılaştım. “Arşivci için bir tebliğ getirdim,” diyerek elimdeki zarfı gösterdim.

“Pekâlâ,” dedi bana çıkışan silahtar. “Arşivlerin yerini biliyor musun?”

“Ben de onu soracaktım, efem’ım.”

“Yani ulaklık yapmaya uygun değilsin, öyle değil mi? Ver bana, bir uşakla ulaştırırım.”

“Yapamam efem’ım. Bunu teslim etmek benim vazifem.”

Diğer silahtar, “Delikanlıya bu kadar yüklenmene gerek yok, Racho,” dedi.

“Bu oğlanın neyi nesi olduğundan haberin var mı?”

“Senin var mı?”

Racho denen adam başıyla onayladı. “Bu Hisar’ın hangi bölümündensin ulak?”

“Matachin Kulesi’nden. Beni arşivciye Üstat Gurloes yolladı.”

Diğer silahtarın yüzü gerildi. “Demek bir işkencecisin.”

“Sadece bir çırağım efem’ım.”

“Dostumun seni bir an önce sepetlemek istemesine şaşmamalı. Bu koridoru takip et, üçüncü kapıdan girip yüz adım kadar ilerle, merdivenden ikinci kata çıkıp güney koridoruna gir, en sondaki çift kanatlı kapı.”

“Teşekkür ederim,” dedim ve tarif ettiği yönde bir adım attım.

“Dur biraz. Şimdi gidersen peşinden gelmemiz gerekir,” dedi Racho, “Önden gideceğine arkamızdan gelmesini yeğlerim.”

Ben de mecburen ikisi köşeyi dönerek gözden yitene dek elimi merdivenin bacağına dayayıp bekledim.

İhtiyar adam, rüyalarımızda bulutların arasından bize hitap eden şu yarı ruhani dostlarımızdan biri gibi tepemden konuşarak, “Demek bir işkencecisin? Biliyor musun, sizin mekâna hiç ayak basmadım ben,” dedi. Zor gördüğü belliydi.

Bazen Gyoll kıyısında ürküttüğümüz kaplumbağalara benzettim onu, burnuyla çenesi neredeyse bitişikti.

“Umarım sizi orada hiç görmem,” dedim nazikçe.

“Korkacak bir şeyim yok artık. Hem benim gibi bir adamla ne işiniz olacak? Kalbim pıt diye duruverirdi zaten!” Süngerini kovaya atıp ıslak parmaklarını şıklatmaya yeltendi ama ses çıkmadı. “Ama yerinizi biliyorum. Cadılar Kalesi’nin arkasındasınız. Bildim mi?”

“Evet,” dedim, cadıların bizden daha iyi tanınmasına biraz şaşıyordum.

“Tahmin etmiştim. Hiç kimse orası hakkında konuşmaz gerçi. Şu silahtarlara kızgınsın, seni suçlayamam. Ama onlar nasıldır bilirsin. Erginlere öykünüyorlar ama olamazlar. Ölmekten korkuyorlar, can yakmaktan korkuyorlar, bunu belli etmekten korkuyorlar. Onların da işi zor.”

“Lağvedilmeleri gerekir,” dedim. “Vodulus olsa onları taş ocağına sürerdi. Eski çağın kalıntısı hepsi, dünyaya ne faydaları var?”

İhtiyar adam kafasını aşağı uzattı. “Bak sen, hiç mi faydaları olmamış dersin? Bilgin var mı o konuda?” Olmadığını itiraf etmem üzerine kocamış bir maymun gibi emekleyerek indi merdivenden, kolları da bacakları da buruşuk ensesi de maymuna benziyordu, elleri ayağım kadardı, eğri büğrü parmaklarında mavi damarlar çıkmıştı. “Ben küratör Rudesind. İhtiyar Ultan’ı tanıyorsun galiba? Yok, tabii ki tanımıyorsun. Tanısaydın kütüphanenin yolunu bilirdin.”

“Daha önce Hisar’ın bu kısmına hiç gelmemiştim,” dedim.

“Hiç mi? Oysa en güzel yeridir. Sanat, müzik, kitaplar. Burada bir Fechin^{*} tablosu var, üç kızın birbirlerini çiçeklerle donattığı resim öyle gerçekçidir ki çerçeveden arılar çıkacak sanırsın. Bir de Quartillosa var. Eskisi kadar popü-

* Severian’dan iki kuşak önce yaşamış bir ressam. -çn

ler değil Quartillosa, yoksa burada sergilemezdik. Ama ünlü olduğu dönemde, bugün milletin deli olduğu serpmecilerden ve damlatmacılardan çok daha iyi bir ressamdı. Mutlak Yuva'nın istemediği şeyleri alıyoruz, anlarsın ya. Yani bize eskiler kalıyor, onlar da çoğu zaman en iyileri. Geldiklerinde uzun süre asılı kalmaktan kirlenmiş oluyorlar ve ben onları temizliyorum. Bazen onları tekrar temizliyorum, burada uzun süre asılı kaldıktan sonra. Burada bir Fechin var. Sahiden! Şuna bir bak mesela. Beğendin mi?"

Beğendiğimi söylemekte bir mahsur görmedim.

"Bunu üçüncü temizleyişim. İlk geldiğimde ihtiyar Branwallader'ın çırağıydım, tasvir temizliğini o öğretti bana. Başlangıç olarak bunu seçmişti, güya hiçbir değeri yokmuş da ondan. Şu köşeden başlamıştı işe. El kadar kısmını pakladıktan sonra da gerisini halletmeyi bana bırakmıştı. Tekrar temizlediğimde eşim hâlâ hayattaydı. İkinci kızımız doğduktan sonraydı. O kadar kararmamıştı ama kafamda bin türlü şey vardı, oyalanacak bir şey arıyordum. Bugün yeniden temizleyesim geldi. Zamanıymış meğer, baksana pırıl pırıl, ne güzel olmadı mı şimdi? Adamın omuzu üzerinden Urth yine masmavi gözüküyor, Özerk'in balığı gibi capcanlı."

Konuştuğu sürece Vodalus'un adı zihnimde yankılanıp durdu. İçimden bir his, ihtiyarın merdivenden onun adını andığım için indiğini söylüyordu, sorasım vardı. Ancak ne kadar uğraşsam da muhabbeti bir türlü oraya getiremedim. Çok uzun bir süre susmamın ardından adamın merdivene tırmanıp tekrar temizliğe koyulacağından korkunca şunu demeyi başardım, "Ay mı orası? Oranın toprağı daha bereketli diye duymuştum."

"Tabii ki Ay. Bu tasvir oranın toprağı sulanmadan önce yapılmış. Şu grimtırak toprak rengini görüyor musun? O zamanlar Ay'a baktığında öyle görünürmüş. Şimdiki gibi yemyeşil değilmiş. O kadar da büyük gözükmezmiş çünkü henüz yakında değilmiş, ihtiyar Branwallader öyle anlatırdı. Şimdi

göz alabildiğine ormanlık orası, koca ağaçların arasına Nilammon rahatlıkla saklanır.”

Fırsatı kaçırmadım. “Ya da Vodalus.”

Rudesind kıkırdadı. “O da olur, tam üstüne bastın. Sizin kiler onu ele geçirmek için sabırsızlanıyor olsa gerek. Hususi bir planları falan var mı?”

Loncanın belli başlı kişilere mahsus ezinç yöntemleri varsa da ben bilmiyordum, yine de mahir görünmek için, “Bir şeyler düşünüyoruz,” dedim.

“Tahmin ederim. Bir ara onu yakaladınız sanmıştım gerçi. Ama Hilal Ormanları’nda saklanıyorsa daha çok beklersiniz.” Rudesind resmi bariz bir hayranlıkla süzdükten sonra yine bana döndü. “Unutuyordum. Üstat Ultan’ı ziyarete gelmiştin. Şu kemerli kapıdan geri çıkıp...”

“Yolu biliyorum,” dedim. “Silahtar tarif etti.”

Yaşlı küratör ekşi nefesini koyverip pofurdayarak silahtarın tarifini darmaduman etti.

“Onun tarif ettiği yoldan gidersen anca Okuma Salonu’na çıkarsın. Oradan Ultan’a ulaşman bir saati bulur, o da ulaşabilirsen. Yok, sen şu kemerden geri dön. Oradaki büyük salonun ta en sonundaki merdivene kadar dümdüz gidip aşağı in. Kilitli bir kapıya geleceksin, birisi açana kadar yumrukla. Kitap raflarının en dibidir orası, Ultan orada çalışır.”

Rudesind’in gözü bende olduğu için onun tarif ettiği yoldan gittim, gerçi kilitli kapı kısmı hiç hoşuma gitmemişti, bir de ineceğim merdivenler Triskele’yi ararken girdiğim şu antik tünelleri çağrıştırmıştı. Genel anlamda Hisar’ın bildiğim yerlerine kıyasla kendimi daha az güvende hissediyordum. Hisar’ın muazzam büyüklüğü karşısında yabancı misafirler şaşkına dönerdi ama etrafındaki şehre kıyasla buranın yalnızca bir toz zerresi olduğunu zamanla öğrenmiştim. Gri perde duvarın ardında büyüyen bizler, neyin nerede olduğunu bellemek için yüzlerce kişinin, kurumun ve tarihi yerlerin adlarını mecburen ezberledik ama tanı-

dık muhitlerin dışına çıktık mı o bilginin kurbanı oluverirdik.

İhtiyarın tarif ettiği kemerden geçerek yürürken ben de aynı durumdaydım. Tonoğlu giriş holü gibi buranın tuğla duvarları da kızılımtıyordu. Sütun başlarında uyuyan suratlar bulunan iki koca kaide taşıyordu tavanı. Gözleri kapalı, suspus duran bu ölgün suratları, bizim kuledeki metal yüzeylere boyanmış ıstıraplı maskelerden daha ürkütücü buldum.

O salondaki her tabloda bir kitap vardı. Bazılarında bir sürü, bazılarında belirgin tek bir tane. Bir kadının etek cebinden ucu gözüken bir kitap gözüme iliştiğinde ya da bir tanesinin kapağında nakış işi gibi ilmekli garip bir yazı fark ettiğimde bir süre durup bazı tabloları inceledim.

Basamaklar dar ve dikti, tırabzan da yoktu, döne döne iniyordu. Otuz basamaktan fazla indikten sonra üst katın ışığı artık neredeyse yetmez olmuştu. En sonunda ellerimi öne uzatarak inmeyi sürdürdüm, kapıya toslayacağımdan korkuyordum. Parmaklarım havayı yaladı. Bir kapıyla karşılaşacağıma basamaklar bitiverdi (en son basamağı hesaba katmadığımdan az kaldı düşüyordum) ve zifiri karanlıkta öylece apışıp kaldım.

“Kim o?” diye seslendi bir ses. Tuhaf, çın çın öten bir sestti, sanki bir mağaranın içinde çan çalmıştı.

6

Küraförlerin Ustası

“Kim o?” sesi yankılandı karanlıkta.

Elimden geldiğince acar bir edayla, “Size bir mesaj var,” dedim.

“Buyurun, dinliyorum.”

Gözlerim karanlığa nihayet alışıyordu. Upuzun birtakım karaltıların arasında devinen çok iri cüsseli birini görür gibiydim.

“Bir mektup efem’im,” diye karşılık verdim. “Küraför Ustan Usta siz misiniz?”

“Ta kendisi.” Artık tam önümde duruyordu. İlk başta cüppesi sandığım beyaz şey meğer karın hizasına kadar inen sakalıymış. Yaşıtlarıma göre çok uzun boylu olmama rağmen adam benden bir buçuk karış daha uzundu, gerçek bir ergin.

“Öyleyse buyurun efem’im,” dedim, mektubu uzatarak. Almadı.

“Sen kimin yamağısın?”

Yine çan sesi duyar gibi oldum, birden ikimiz de ölüyüz diye düşündüm, etrafımızı saran bu karanlık da gözlerimize atılmış mezar toprağı, mezar toprağının içinden duyuyoruz yeraltındaki tapınaklarda ibadet edenlerin çanlarını. Mezardan çıkarılışına şahit olduğum morarmış kadının yüzü gözümün önünde öyle capcanlı belirdi ki karşımda konuşan kişinin neredeyse ışıltılı suratında onu gördüğümü sandım. “Kimin yamağısın?” diye sordu yine.

“Hiç kimsenin. Yani, loncamızda çırağım. Beni Üstat Guroes gönderdi efem’im. Öğretmenimiz de Üstat Palaemon’dur, genellikle.”

“Gramer öğretmiyor herhalde.” Uzun adam çok yavaşça mektuba uzandı.

“Aa evet, gramer de öğretir.” Ben doğarken de yaşlı olan bu adamın karşısında konuşurken kendimi çocuk gibi hissettirdim. “Üstat Palaemon okumayı, yazmayı ve hesap yapmayı bilmemiz gerektiğini söyler çünkü zamanı gelince üstat olduğumuzda mektuplar yazıp idari talimatlara yanıt verecek, muhasebe kayıtları ve tutanaklarla ilgileneceğiz.”

“Bunun gibi,” dedi makamlı bir sesle, karşımdaki karaltı. “Bunun gibi mektuplar.”

“Evet efem’im. Aynen öyle.”

“Peki, ne yazıyor bunda?”

“Bilmem. Mühürlü, efem’im.”

“Açarsam...” (Gevrek mührü çıt diye kıldığını işittim) “... bana okur musun?”

“Burası karanlık efem’im,” dedim ikircikli.

“Öyleyse Cyby’yi çağırmanız lazım. Müsaadenle.” Karanlıkta sırtını dönüp ellerini ağzının iki yanına siper ettiğini hayal meyal gördüm. “Cy-by! Cy-by!” Seslenişi karanlık koridorlarda çınlarken dört bir yanımda bronz çanların çaldığını sandım, demir dil bir o yana vurdu bir öbür yana sanki.

Ta uzaktan biri seslenerek karşılık verdi. Sessizce bir süre bekledik. Sonunda (görebildiğim kadarıyla) duvarları eğri büğrü daracık bir koridorun ucunda bir ışık gördüm. O ışık giderek yaklaştı. Kırk yaşlarında, solgun suratı yamyassı, tıknaz ve gürbüz bir adamın taşıdığı beş kollu bir şamdan-
dı. Yanımdaki sakallı adam, “Hah, nihayet geldin Cyby. Işık getirdin mi?” dedi.

“Evet, Üstadım. Kim bu?”

“Bir ulak, mektup getirmiş.” Üstat Ultan daha resmi bir tonda bana dönüp şöyle dedi, “Bu benim yamağın Cyby.

Bizim de loncamız var, biz küratörlerin, kütüphaneciler de bizim bir bölümümüzdendir. Buradaki tek kütüphanecibaşı benim. Yamaklarımızı kıdemli üyelere terfi ettirmek bizim vazifemizdir. Cyby yanımda çalışmaya başlayalı birkaç yıl oldu.”

Cyby’ye onunla tanışmaktan şeref duyduğumu belirttim, ardından, biraz çekinerek, küratörlerin bayramı ne zaman diye sordum. Loncalarında başka üstat kalmadığına göre, Cyby kalfalığa terfi ettirilmeden hepsinin sırra kadem bastığından şüphelendiğimi ima eden bir soruydu.

“Çoktan geçti,” dedi Üstat Ultan. Konuşurken doğrudan bana bakıyordu ama mum ışığında gözlerinin çiğ süt rengi olduğunu görebiliyordum. “Bahar başındadır. Güzel bir gündür. Ağaçlarda yeni yapraklar yıl boyunca bir tek o zaman açar.”

Ana Meydan’da hiç ağaç yoktu ama kafa sallayıp onayladım; derken beni görmediğini akıl edip, “Evet, hafiften meltem de eser, güzeldir,” dedim.

“Kesinlikle. Tam kafa dengim bir delikanlısın.” Elini omzuma koydu. Tozdan kapkara parmakları ister istemez dikkatimi çekti. “Cyby de kafa dengim bir gençtir. Ben gittiğimde kütüphanecibaşı o olacak. Tören alayı düzenleyeceğiz, malum, biz küratörler. Iubar Caddesi’nde. Zamanı gelince ikimiz de gri cüppelerimizi kuşanıp yan yana yürüyeceğiz. Loncanın rengi ne?”

“İs karası,” dedim. “Siyahıdan daha koyu bir renktir.”

“Ağaçlar vardır, çınarlar ve meşeler, isfendanlar, bir de Urth’un en kadim ağaçları olduğu söylenen ördek-ayağı. Iubar Caddesi’nin iki yanı ağaçlıklı olduğundan gölgelidir, hatta merkeze inen gezinti yollarında da çok ağaç vardır. Küratörleri tuhaf bulan esnaf ahalisi kapılara çıkar, malum, kitapçılar ve antika tüccarları da şenliğimize eşlik ederler elbette. Kanımca Nessus’un nadide bahar etkinliklerinden biridir bizimkisi, küçük çaplı da olsa.”

“Çok etkileyici olsa gerek,” dedim.

“Öyledir, öyledir. Katedral de çok güzeldir, hele oraya bir varmayagörelim. Orada sıra sıra ince mumlar vardır, hepsi yanınca geceye güneş doğmuş gibi olur. Mavi sırça içindeki mumlar da Pençe’yi simgeler. Mihrabın önünde törenimizi yapar, ışığı bağrımıza basarız. Söylesene, sizin lonca katedrale gider mi?”

Hisar’daki şapeli kullandığımızı açıkladım, sonra da kütüphaneciler ile diğer küratörlerin oradan dışarı çıkmalarına şaşırdığımı ifade ettim.

“Yetkimiz var da ondan. Kütüphanenin buna hakkı var, değil mi Cyby?”

“Hakikaten var, Üstat.”

Cyby’nin kare alını çok genişti, ağaran saçı da açılmaya yüz tutmuştu. O nedenle siması ufacık gözüküyordu, biraz bebek yüzlü. Ultan’ın onu hâlâ küçük bir çocuk gibi görmesini anlayabiliyordum, herhalde Üstat Palaemon’un bazen bana da yaptığı gibi parmaklarını arada bir adamın suratında gezdiriyor olsa gerekti.

“Şehirdeki muhaliflerinizle yakın temas hâlindesiniz öyleyse,” dedim.

İhtiyar sakalını okşadı. “Olmaz mıyız, çok yakınız. Bu kütüphane şehir kütüphanesidir, dolayısıyla Mutlak Yuva’nın da kütüphanesidir. Daha başkalarının da.”

“Yani kütüphanenizden faydalanmaları için şehirdeki ayaktakımının Hisar’a girmesine izin veriliyor mu?”

“Hayır,” dedi Ultan. “Kütüphanenin kapsamı Hisar surlarının ötesine uzanır demek istedim. Bu kadar geniş çaplı tek kurum da değildir sanıyorum. Müstahkemimizin içeriği görüldüğünden çok daha zengindir.” Konuşurken beni omzumdan tutup kule gibi kitaplıkların arasındaki ince uzun koridorlarda yürütmeye başladı. Cyby elinde şamdanıyla peşimizdeydi ama galiba benim hayrıma olsun diye değil de ustasına saygıdan, yine de sayesinde önümü görü-

yordum da aralarından geçtiğimiz koyu meşe raflara toslamıyordum.

“Gözlerin seni yanıltmıyor,” dedi Üstat Ultan bir süre sonra. “Bu koridorun ucunu görebiliyor musun?”

“Hayır efem’m,” dedim, hakikaten ucu bucağı yoktu. Mum ışığının aydınlattığı kadarıyla yerden tavana kadar raf raf kitaptan başka hiçbir şey görünmüyordu. Bazı raflar dağınık, bazıları muntazamdı; bir iki yerde de aralarına sıçanların yuvalandığına dair emarelere rastladım. Devirdikleri kitapları ite kaka iki üç katlı yuvalar yapmışlardı. Kapaklara bulaştırdıkları dışkılarıyla da kendi dillerinde kaba saba yazılar yazmışlardı sanki.

Ama her yer kitaptı, sırf kitap; ciltleri sığır derisinden, marokenden, bezden, kartondan, tanımlayamadığım yüz tane malzemedan raflar dolusu kitap, bazısı yaldızlı, süslü, çoğunun adı siyah mürekkeple yazılıydı. Bazılarının sırt etiketleri öyle eskiyip sararmıştı ki kuru yapraklara benzemişti.

“Söz uçar yazı kalır,” dedi Üstat Ultan. “Öyle demiş bilge biri. Çok eskiden yaşamış, acaba bizi şimdi görse ne derdi? Başka biri de demiş ki, ‘İnsan bir kitap koleksiyonunun altını üstüne getirmek için canını verir.’ Herhangi bir konuda buranın altını üstüne getirecek insanla tanışmak isterdim.”

“Ciltlere bakıyorum,” diye karşılık verdim, biraz salak gibi.

“Ne şanslısın. Sevindim. Ben artık göremiyorum ama bir zamanlar keyifle aynısını yaptığımı hatırlıyorum. Kütüphanecibaşı oluşumdan hemen sonraydı. Galiba elli yaşlarımdaydım. Çok ama çok uzun yıllar yamaklık ettim, tahmin edersin.”

“Öyle mi efem’m?”

“Hakikaten öyle. Ustam Gerbold’du, onlarca yıl hiç ölme-yecekmiş gibi çalıştı. Müteakip yıllar zor geçti benim için, onca süre zarfında habire okudum – benim kadar çok okuyan olmamıştır herhalde. Çoğu genç gibi ben de hoşuma giden kitapları okuyarak başladım. Ama zamanla ilgi alanları-

mı daralttım, en sonunda da vaktimin büyük kısmını benzer kitapları arayarak geçirdim. Sonra kendime bir çalışma planı yaptım, bilginin şafağından ta günümüze dek var olagelmış gizli ilimlerin izini sürdüm, birini bırakıp diğerine geçerek. Nihayetinde ondan da bıktım ve kütüphanemizin göbeğindeki bir odada tam üç yüz yıl boyunca Özerk Sulpicius için muhafaza ettiğimiz (dolayısıyla da onun ardından hiç kimse- nin bakmadığı) koca fildişi sandığın içindeki kitapları okumaya başladım, genellikle günde iki kitap bitirerek, on beş yıla yayıldı bu okuma faslı.”

Arkamızdan Cyby, “Olağanüstü, efenim,” diye mırıldandı. Kanımca bu hikâyeyi sayısız kereler dinlemişti.

“Derken kaderin umulmadık bir cilvesine yakalandım. Üstat Gerbold öldü. Kişisel tercih, eğitim durumu, tecrübe, yaş, aile bağları ve azim gibi gerekçelerle otuz yıldır onun en uygun halefi sayılıyordum. Vaktiyle sahiden de öyleydim, benden daha münasip hiç kimse yoktu. O kadar uzun süre beklemiştim ki tek bildiğim beklemektir, lüzumsuz bilgilerin ağırlığı altında boğulan bir zihne sahiptim. Gelgelelim mecburen sorumluluğu üstlendim, hatta muhtemel terfime hazırlanırken yıllar öncesinden ezberlediğim tertip ve ilkeleri hatırlamak uğruna kaç saat harcadığımı söylesem inanmazsın.”

Durakladı, devasa kütüphanesinden çok daha engin zihninin en karanlık köşelerini didiklediğini anladım.

“Lakin eski okuma alışkanlığım yakamı bırakmadı. Benden önderlik bekleyen bir müessesenin işleyişine kafa yormam gerekirken günlerce, hatta haftalarca kitaplara gömüldüm. Derken, ansızın saat çalmış gibi, eskisini azleden yeni bir tutku peydahlandı bende. Herhalde ne olduğunu çoktan tahmin etmişsinizdir.”

Tahmin edemediğimi belirttim.

“Kırk dokuzuncu kattaki cumba penceresinde oturmuş okuyordum, ya da okuduğumu sanıyordum. Orası şeyi kuş

bakışı görür... unutmuşum, Cyby. Orası nereyi kuş bakışı görüyor?”

“Döşemeciler bahçesini, efen’ım.”

“Evet, şimdi anımsadım, yeşil ve toprak rengi ufacık bir meydandır. Galiba yastık dolgusu olarak kullandıkları biberi-yeleri orada kurutuyorlardı. Dediğim gibi, orada oturalı birkaç saat olmuştu ki aslında önümdeki kitabı okumadığımı fark ettim. Bir süre ne yaptığımı anlam veremedim. Şöyle bir düşününce elimdeki ciltte hiç bahsi geçmeyen alakasız renkler, dokular ve birtakım kokular belirdi hatırımda. Nihayet esasında kitabı okumadığımı, tam aksine fiziksel bir nesne gibi gözlemlediğimi idrak ettim. Anımsadığım kırmızı, sayfa arasına yer imi olarak koyduğum kurdelenin rengiydi. Parmak uçlarımı hâlâ gıdıklayan his, kitabın basıldığı kâğıdın dokusuydu. Burnumdaki koku, eser miktarda huş yağı notasını hâlâ koruyan eskimiş deri cildin kokusuydu. Kitapların asıl değerini işte o zaman anlamaya başladım, kitapları kitap olarak görünce.”

Omzumu sıktı. “Burada ekidne ve kraken derisiyle ciltlenmiş kitaplar var; çok uzun zaman önce nesli tükenen, yaygın kaniya göre fosilleşmemiş hiçbir örneğine rastlanmayan hayvanların derilerinden. Bütün cildi bilinmeyen metal alaşımlarıyla kaplı kitaplarımız var ve sırtları iri mücevherlerle bezeli kitaplarımız. Kâinatlar arasındaki akıl almaz boşluğu katederek ıtırılı ahşap mahfaza içinde elimize ulaşmış kitaplarımız var; Urth’ta hiç kimse okuyamadığı için iki misli kıymetli kitaplar.

“Kâğıdı keçeleşmiş bitkisel maddeden olan kitaplarımız var; tuhaf alkaloidler yaydıklarından ötürü okur sayfaları çevirdikçe acayip hezeyanlara kapılıp hummalı hayaller görür. Bazı kitapların sayfaları kâğıt bile değildir; incecik kıyılmış beyaz yeşimtaşı yapraklarındandır, fildişi veya deniz kabuğundan, hatta bilinmeyen bitkilerin kurutulmuş yapraklarından olan kitaplar da vardır. Hiç de kitaba benzemeyen ki-

taplarımız da var, tomarlar, kitabeler, yüz tane farklı özdeğış işlenmiş yazıtlar. Burada bir kristal küp var –gerçi yerini sor-san söyleyemem artık– başparmağının ucu kadardır ama bu kütüphaneden daha çok kitap barındırır. Hani fahişenin teki küpe niyetine kulağına taksa, diğerk kulağı için denk ağırlıkta kitap bulamazsın şu âlemde. Tüm bunları keşfettikçe hayatımı onları korumaya adadım.

“Yedi yıl boyunca bununla meşgul oldum; derken, tam da aciliyet taşıyan koruyup saklama sorunlarını bertaraf etmişken, kütüphanemizin kuruluşundan bu yana ilk kez yapılacak geniş çaplı sayım aşamasına geldiğimiz dönemde, gözlerim yuvalarında erimeye başladı. Bunca kitabı nezaretime bahşeden beni kör etti ki nezaretçinin de başında bir nezaretçi olduğunu hatırımdan çıkarmayayım.”

“Getirdiğim mektubu okuyamıyorsanız efen’m,” dedim, “sizin için memnuniyetle okurum.”

“Haklısın,” diye mırıldandı Üstat Ultan. “Unutmuşum, Cyby okur, onun da okuması iyidir. Buyur Cyby.”

Şamdanı onun yerine tuttum. Cyby gevrek parşömenin katlarını açtı ve bir kanunname gibi havaya kaldırıp okumaya başladı. Kitap raflarının arasında uçümüzün de yüzü elimdeki şamdana dönüktü ve küçük bir halka oluşturmuştuk.

“‘Hakikat ve Nedamet Arayanlar Mezhebi mensubu Üstat Gurloes’dan...”

“Ne,” dedi Üstat Ultan. “Sen bir işkenceci misin, delikanlı?”

Öyle olduğumu söyledim, bunun üzerine öyle uzun bir sessizlik oldu ki Cyby ikinci kez baştan başladı: “‘Hakikat ve Nedamet Arayanlar Mezhebi mensubu Üstat Gurloes’dan...”

“Dur,” dedi Ultan. Cyby yine sustu. Bense elimde şamdanla, yanaklarıma al bastığını hissetsem de istifimi bozmadım. En sonunda yine Üstat Ultan söze girdi, ses tonu Cyby’nin iyi okuduğunu belirtirken olduğu gibi sakindi. “Loncaya kendi girişimi hiç anımsamıyorum. Aramıza adam katma yöntemi-mize aşinasındır herhalde?”

Bilmediğimi itiraf ettim.

“Her kütüphanede, kadim kaide gereği, çocuklara ayrılmış bir oda vardır. Bu odada çocukların hoşuna gidecek renkli resimli kitaplar bulunur, basit türden az sayıda masal ve macera kitapları da vardır. Bu odalara birçok çocuk uğrar, oradan çıkmadıkları müddetçe de hiç kimse onlara ilişmez.”

Durakladı, yüzü ifadesiz olsa da söyleyeceklerinin Cyby’i inciteceğinden endişelendiğini sezdim.

“Yine de zaman zaman, hâlâ körpe yaştaki tek bir çocuğun çocuk odasından başka yerlere bakındığı, en sonunda da orayı tümünden terk ettiği gözlemlenir. Bu tür çocuklar göze çarpmayan alt rafların birindeki Altın Kitap’ı eninde sonunda keşfederler. Sen bu kitabı hiç görmemişsindir, asla da göremezsün çünkü yaşın geçmiş artık.”

“Mutlaka çok güzeldir,” dedim.

“Sahiden öyledir. Hafızam beni yanıltmıyorsa kapağı siyah, çirilmiş keten bezindendir, sırt kısmının rengi nispeten solmuştur ama. Birkaç forması ciltten kopmuştur, bazı sayfalar da yırtıktır. Yine de fevkalade güzel bir kitaptır. Keşke onu yeniden bulabilsem, gerçi tüm kitaplar benim için kapalı artık, orası ayrı.

“Dediğim gibi, çocuğun teki Altın Kitap’ı er geç keşfeder. Sonra kütüphaneciler çocuğa yanaşır; vampir gibi yanaşırlar der kimileri, kimileri de masallardaki vaftiz ebeveynlerine benzetir bunu. Çocukla konuşurlar, çocuk da aralarına katılır böylece. O andan itibaren çocuk kütüphanenin dilediği yerine gidebilir, anne babasıyla da tüm irtibatı kesilir. Galiba işkencecilerde de bunun aynısı yaşanıyor.”

“Elimize düşen çocukları aramıza alırız,” dedim, “ama çok küçük yaşta olanlarını.”

“Biz de aynısını yapıyoruz,” diye mırıldandı ihtiyar Ultan. “O yüzden sizi ayıplamaya pek hakkımız yok. Devam et Cyby.”

“Hakikat ve Nedamet Arayanlar Mezhebi mensubu Üstat Gurloes’dan, Hisar Arşivcisi’nin dikkatine: Selamlar Birader.

“Mahkeme kararıyla ergin birey Chatelaine* Thecla’yı nezaretimizde tutmaktayız, yine aynı talimat doğrultusunda Chatelaine Thecla’yı sağduyu ve temkinliliği elden bırakmaksızın olabildiğince rahat ettirmekle yükümlüyüz. O nedenle, konuğumuz olarak miadını dolduracağı zamana dek –daha ziyade kendisinin belirtmemi istediği ifade şekliyle, müsamahası ne deryalarla ne de surlarla ölçülebilen Özerk’in yüreği yumuşayıp da ona merhamet edene kadar-sizden ricası, şayet makamınız uygun görürse, kendisine bazı kitaplar temin etmenizdir, kitaplar...”

“Kitap adlarını atlayabilirsin Cyby,” dedi Ultan. “Kaç kitap istemiş?”

“Dört, efen’m.”

“Sıkıntı yok öyleyse. Devam.”

“Bunun için size şimdiden ziyadesiyle borçluyuz Arşivci.’ İmza, ‘Gurloes, yaygın bilinen adıyla İşkenceciler Loncası’nın Muhterem Üstadı.”

“Üstat Gurloes’un listesindeki kitaplardan bildiklerin var mı Cyby?”

“Üç tanesi, efen’m.”

“Pek iyi. Onları kap getir lütfen. Dördüncüsü neymiş?”

“*Urth ve Gök Mucizeleri Kitabı*, efen’m.”

“Âlâ, âlâ. İki zincir ötede bir nüshası var. Sen bildiğin üç cildi alınca bizimle bu delikanlının girdiği kapıda buluş, kor-karım kendisini çok alıkoyduk zaten.”

Şamdanı Cyby’e geri vermeye yeltendiysem de bende kalmasını işaret etti ve daracık koridorda tıpış tıpış uzaklaştı. Ultan gözleri görüyormuşçasına emin adımlarla ters yönde yürümeye başlamıştı.

“İyi hatırlıyorum,” dedi. “Cildi yağız kısrak derisinden, kenarları yaldızlı, Gwinoc’un çizdiği oymalarla süslü. En alt-

tan üçüncü rafta, yeşil bezle sarılı bir klasöre dayalı, galiba Blaithmaic'in yazdığı *On Yedi Megatheryanın Yaşamı*'nın bitişinde."

Sırf geride kaldığımı sanmasın diye (gerçi keskin kulaklarının ayak seslerimi işittiğine kuşku yoktu) sordum, "Ne kitabı o efem'm? Urth ve gök kitabı yani."

"Bak sen," dedi, "bir kütüphaneciye soracak daha iyi bir soru bulamadın mı? Bizi kitapların kendisi ilgilendirir delikanlı, içerikleri değil."

Nüktedanlık ettiğini ses tonundan anladım. "Bence siz buradaki her kitabın içeriğini biliyorsunuzdur efem'm."

"Sayılmaz. *Urth ve Gök Mucizeleri* ölçün eserdir, üç yüz ile dört yüz asır öncesinden kalma. Antik çağların en bilinen söylenceleri üzerine yazılmıştır. Bence en ilginç Tarihçiler'in yazdıklarıdır, bahsettikleri dönemin her efsanesinde kısmen unutulmuş bir gerçek saklıdır. Buradaki çelişkiyi görmüşsündür diye tahmin ediyorum. Falanca efsane vaktiyle sahiden yaşanmış mı? Yaşanmamışsa nasıl ortaya çıkmış?"

"Dev yılanlar hiç olmamış mı efem'm, ya da uçan kadınlar?"

"Olmaz mı," diye yanıtladı Üstat Ultan, hafif kambur durarak konuşuyordu. "Ama Tarihçiler'in yazıtlarında yoklar." Derisi pul pul olmuş küçük bir cildi zaferle havaya kaldırdı. "Şuna bir baksana delikanlı, doğru mu bulmuşum."

Şamdanı yere bırakıp yanına çömeldim. Elimdeki kitap o kadar eski, tozlu ve taş gibiydi ki geçen asırda kapağının açılmış olması imkânsızdı. İlk sayfası ihtiyarın böbürlenmesini haklı çıkardı. Alt başlığında şu yazıyordu: "Eski Çağın Vaktiyle Örtbas Edilmiş Evrensel Sırlarını İçeren Yazılı Kaynaklardan Bir Derleme."

"Ee, diye sordu Üstat Ultan, "doğru bulmuş muyum, bulmamış mıyım?"

Kitabın rasgele bir yerini açıp okudum, "... dolayısıyla gömülü tasvirin tamamı tahrip olmuşsa dahi, becerikli ellerde, ufak bir parçasından tekrar yaratılabilir ve o ufak parça herhangi bir parçası olabilir." Bunun hrisosumu edindiğim gece tanık olduğum olayları çağrıştırmasının sebebi galiba *gömülü* sözcüğüydü. "Üstat," diye yanıt verdim, "muhteşemsiniz."

"Yok, ama nadiren yanılırım."

"Yüksek şahsınızın affına sığınarak söyleyeyim, bu kitabın birkaç satırına azıcık göz atma gafletinde bulundum efendim. Üstat, siz ceset-yiyicileri kesin biliyorsunuzdur. Duyduğuma göre, ölülerin etlerini yediklerinde, belli bir farmakonun da yordamıyla, kurbanlarının canını soğurabiliyorlarmış."

"O tür uygulamalar hakkında çok şey bilmek akıllıca değildir," diye homurdandı arşivci, "yine de Loman veya Hermas gibi bir tarihçi kafasıyla düşünürsem..."

Yıllardır kör yaşadığı için en derin hislerimizi yüzümüzün tüm çıplaklığıyla nasıl da ele verdiğini unutmuş olsa gerekti. Mum ışığına rağmen anlatma arzusuyla cebelleştğini yüzünden okudum ama böyle kıvrınmasını seyretmeye terbiyem elvermediğinden kafamı öte yana çevirdim. Konuştuğunda sesi hâlâ sakindi, vakur çınlıyordu. "Ama bir zamanlar okuduklarıma dayanarak haklısın diyebilirim, yalnız elindeki kitapta ondan bahsedildiğini hatırlamıyorum şimdi."

"Üstat," dedim, "niyetim sizi zan altında bırakmak asla değil, sizi temin ederim. Ama söyler misiniz, diyelim ki mezar soyan iki kişi var, birisinin payına cesedin sağ yarısı, diğerine de solu düşüyor. Sağ eli yiyen canın yarısına, diğeri de geri kalanına mı kavuşur? Madem öyle, üçüncü bir kişi gelip de ayağın tekini yerse ne olur?"

"İşkenceci olman yazık," dedi Ultan. "Senden iyi filozof olurmuş. Yok, bu çirkin mevzuyu anladığım kadarıyla, her biri canın tamamını soğurur."

“Öyleyse bir insanın tüm canı hem sağ elinde hem de sol. Parmaklarının her biri de buna dahil mi?”

“Kanımca bu uygulamanın etkili olabilmesi için her bir kişinin çok büyük lokmalar yemesi gerekir. Ama galiba, en azından teoride, dediğin doğru. Her parmakta tam can vardır.”

Geldiğimiz yolun en başına geri dönmüştük. Koridor ikimizin yan yana yürüyemeyeceği kadar dar olduğundan elimde mumla önden gidiyordum. Bir yabancı bizi görecektse mutlaka Ultan’a ışık tuttuğumu sanırdı. “Ama Üstat,” dedim, “bu nasıl olabiliyor? Aynı kuram doğrultusunda her parmağın her ekleminde de can olmalı ki bu da kesinlikle imkânsız.”

“Bir insan canının miktarı ne kadardır?” diye sordu Ultan.

“Bilmeme imkân yok, ama ekleme sığmayacak kadar çok değil mi?”

“En baştan çabuk hükme varıp fazla tahmin yürütüyorsun. Hafızam beni yanıltmıyorsa ölü bedende çok az can kalırmış. Yoldan çıkmış o yaratıklar galiba bu nedenle ceset yemeye doymuyorlar. İzninle sana şunu sorayım, oğulların genellikle babalarına fazlasıyla benzediklerini bilir misin?”

“Bunu duymuştum, evet. İnanırım da,” diye yanıtladım. Hiç tanımadığım anne babama ne kadar benzediğimi merak ettim ister istemez.

“Madem öyle, her oğul babasını andırıyorsa, bir simanın nesiller boyu var olabileceğini söylediğimde de muhtemelen bana hak verirsin. Yani, oğul babasına benziyorsa, onun oğlu da benzer, oğlunun oğlu da, dolayısıyla dördüncü devirde büyük torun dedeyi andırır.”

“Evet,” dedim.

“Üstelik hepsinin tohumu bir dirhem yapışkan sıvının içindedir. Hepsi o sıvıdan hayata gelmediyse, nereden geldiler?”

Buna verecek yanıt bulamayıp şaşkınlık içinde yürümeyi

sürdürdüm, en sonunda büyük kütüphanenin en alt katına girerken kullandığım kapıya vardık. Cyby de kucağında Üstat Gurloes'un mektubundaki diğer kitaplarla oraya geldi. Kitapları ondan alıp Üstat Ultan'la vedalaştım ve kütüphanenin boğucu ortamından ayrıldığıma pek sevindim. Oranın üst katlarına birkaç kez geri döndüğüm oldu, ancak o mezarı andıran mahzene bir daha hiç girmedim, giresim de gelmedi zaten.

Cyby'nin getirdiği üç ciltten biri küçük bir masanın yüzeyi kadardı, eni bir gez, boyu da bir erim;* sahtiyan kapagındaki armadan anladığım kadarıyla da köklü asil sülalelerden birinin tarihçesiydi. Diğerleri daha küçüktü. Bir parmak kalınlığında, boyu da en fazla bir karış olan yeşil kapaklı bir tanesi galiba dua kitabıydı çünkü kafalarında siyah aylaları, üzerlerinde mücevher gibi cüppeleriyle çilekeş pantokratorların ve hypostasların mineli tasvirleriyle doluydu. Biraz durup inceledim, pek anlam ifade etmedi ama kış güneşinin aydınlattığı bahçedeki kurumuş çeşmenin başında âdeta kendimi unuttum.

Diğer ciltleri karıştırmaya kalmadan kapıldığım geç kalmışlık hissi belki de çocukluğu geride bıraktığımızın en kesin göstergesiydi. Basit bir getir götür işinde en az iki saat harcamıştım ve yakında hava kararacaktı. Kitapları kucakladığım gibi koşturdum. Yazgımın bir sonucu olarak Chatelaine Thecla'yla bizzat tanışacağımı henüz bilmiyordum.

* Yaklaşık bir metreye eşit eski bir uzunluk ölçüsü birimi. -çn

Hain Kadın

Zindanlarda vazifeli kalfalara yemek götürmemin zamanı çoktan gelmişti. Drotte ilk katta görevliydi. En son onun yemeğini götürdüm çünkü tekraryukarı çıkmadan önce onunla konuşmak istiyordum. İşin gerçeği, arşivciyi ziyaretimden sonra kafam hâlâ karman çormandı ve düşüncelerimi onunla paylaşmak istiyordum.

Ortalıkta görünmüyordu. Tepsisini ve dört kitabı masasına bırakıp seslendim. Az ötedeki bir hücreden yanıt verdiğini işittim. Oraya koşup kapının göz hizasındaki ızgaralı pencereden içeri baktım. Orta yaşlarda, perişan görünen bir kadın müşteri karyolasında yatıyordu. Drotte kadının üzerine eğilmişti ve yerde kan vardı. Kafasını benden yana çeviremeyecek kadar meşguldü. “Sen misin, Severian?”

“Evet. Akşam yemeğini ve Chatelaine Thecla’nın kitaplarını getirdim. Yardım edebileceğim bir şey var mı?”

“Her şey yolunda. Sargılarını söküp kan kaybından ölmeye çalışmış ama tam zamanında yetiştim. Benim tepsi masada kalsın olur mu? Diğer tepsileri vaktin varsa hücrelere dağıtiver.”

Durakladım. Çırakların yükümlülükleri arasında loncanın nezaretindekilerle ilgilenmek yoktu.

“Hadi çekinme! Alt tarafı tepsileri yarıklardan içeri vereceksin.”

“Kitapları da getirmiştim.”

“Onları da aynı yerden içeri ittiriver.”

Karyoladaki, rengi griye dönmüş kadınla uğraşmasını biraz daha seyrettikten sonra arkamı döndüm, dağıtılmamış tepsileri buldum ve dediğini yapmaya koyuldum. Hücrelerdeki müşterilerin çoğu, hâlâ yerlerinden kalkıp içeri verdiğim yemeği alabilecek durumdaydı. Birkaçı değildi, onların tepsilerini daha sonra Drotte versin diye kapılarının önüne bıraktım. Aristokrat görünümlü birkaç kadın vardı ama hiçbir Chatelaine Thecla olamazdı çünkü yeni gelen kadın bir ergindi ve –en azından bir süreliğine– hürmetle ağırlanıyordu.

Tahmin etmem gerektiği üzere, kendisi en son hücredeydi. Yatak, sandalye ve sehpa gibi olağan eşyalara ilaveten hücrelerine bir de halı serilmişti; alelade paçavralar yerine de uzun kollu beyaz bir elbise vardı üzerinde. Hem kol yenleri hem de etek uçları maalesef ıslanmıştı ama elbisesi en az hücreleri kadar yadırgadığım zarafetini hâlâ koruyordu. Onu ilk gördüğümde ışığı gümüş bir yansıtayla kuvvetlendirilmiş bir mumun dibinde nakış işliyordu. Ona baktığımı hissetmiş olsa gerek ki bana döndü. Yüzünde zerre korku görmediğimi keşke söyleyebilseydim ama yalan olurdu. Dehşet vardı yüzünde, yine de kendine hakim olduğu için belli belirsiz okunuyordu.

“Endişelenmeyin,” dedim. “Yemeğinizi getirdim.”

Başıyla onaylayıp teşekkür etti, sonra da kalkıp kapıya geldi. Umduğumdan daha uzun boyluydu, o kadar uzun ki neredeyse tavana değiyordu başı. Yüzü kalp şeklinden ziyade üçgendi ama yine de kabristandayken Vodalus’un yanında gördüğüm kadını anımsattı bana. Belki de muhteşem menekşe rengi gözleriydi sebep, mavi sürmeli gözkapakları, bir de kafasında kukuleta varmış gibi alnında V şekli alarak iki yana dökülen siyah saçı. Sebebi her neyse onu ânında sevmiştim; sevdalanmıştım, en azından aptal bir oğlanın sevdası.

lanabileceği kadar. Ama yalnızca aptal oğlanın teki olduğum için, sevda nedir bilmiyordum.

Beyaz eli soğuktu, hafiften nemli, olağanüstü narin; tepsiyi alırken benimkine değdi. “Alelade azık bu,” dedim. “Sanırım talep ederseniz daha iyisini verirler.”

“Maske takmıyorsun,” dedi. “Burada gördüğüm ilk insan yüzü seninki.”

“Ben sadece çırağım. Gelecek seneye kadar maske takamam.”

Gülümsedi, o anda Zaman Atriyumu’ndaymışım gibi hissettim; sanki önümde ikram, sıcak bir odada oturuyordum. Yayvan ağzındaki bembeyaz dişleri muntazamdı; Çan Kalesi’nin altındaki sarnıç kadar derin bakan gözleri parladı gülümseyince.

“Affedersiniz,” dedim. “Sizi duymadım.”

Güzelim başını yana eğerek tekrar gülümsedi. “Dedim ki yüzünü görmek ne mutluluk, acaba ileride de yemeklerimi sen getirir misin diye sormuştum, bir de bu getirdiğinin ne olduğunu.”

“Yok. Yok, ben getiremem. Sırf bugünlüktü, o da Drotte meşgul diye.” Yemeğinin ne olduğunu hatırlamaya çalıştım (tepsiyi sehпасına bıraktığı için ızgaradan göremiyordum). Hatırlayana kadar beynimi patlattım ama nafile. En sonunda, “Yeseniz iyi olur. Ama Drotte’den isterseniz daha iyi yemek verirler sanıyorum,” diye geveledim.

“Yemez olur muyum hiç. İnsanlar ince yapıyıym diye bana hep iltifatta bulunurlar ama inan bana aç kurt gibi yerim.” Yemeğin gizemini aydınlatabilmem için her tür yardıma muhtaç olduğumu anlamışçasına tepsiyi alıp önüme tuttu.

“Şunlar pırasa, Chatelaine,” dedim. “Şu yeşil şeyler. Esmer olanlar da mercimek. Öbürü de ekmek.”

“‘Chatelaine’ mi? Bu kadar resmiyete gerek yok. Sen zindancımsın, bana dilediğin gibi hitap edebilirsin.”

“Size hakaret etmek istemem,” dedim. “Size başka türlü mü hitap etmemi yeğlersiniz?”

“Thecla de, adıyla hitap et. Unvanlar resmi ortamlar içindir, isimler de gayriresmi ortamlar için ve burası ikisi de değil. Herhalde cezamı çekiyorken o unvan fazla resmi kaçır.”

“Erginler için genellikle öyledir.”

“Bir egzark^{*} da gelir belki diye umuyorum, hani olur da müsaade edilirse. Hepsi kızıl yamalıdır. Birkaç kişi daha var gelebilecek, belki Starost^{**} Eginö. Bunun ekmek olduğuna emin misin?” Upuzun parmağıyla ekmeği dürttü, teni o kadar beyazdı ki bir an ekmek yüzünden kirlenecek sandım.

“Evet,” dedim. “Chatelaine daha önce ekmek yemiştir herhalde?”

“Böylesini yemedim.” İncecik dilimden bir ısırık aldı, çabucak, dudaklarına değdirmeden. “Fena değilmiş ama. Talep edersem daha iyi yemek verirler mi diyordun?”

“Öyle sanıyorum Chatelaine.”

“Thecla. Bazı kitaplar istemiştin, iki gün önce geldiğinde. Henüz elime ulaşmadı.”

“Getirdim,” dedim. “Şuradalar.” Bir koşu Drotte’nin masasına gidip aldım ve en incisini yarıktan içeri uzattım.

“Ah, şahane! Başka var mı?”

“Üç tane daha var.” Kahverengi kitap yarığa sığdı ama diğer ikisi, yeşil kitap ve kapağında arma olan klasör fazla kalındı.

“Drotte daha sonra kapınızı açıp bunları size verir,” dedim.

“Sen veremez misin? Önümde durduklarını görüp de dokunamamak çok feci.”

“Yemeğinizi bile benim vermemem gerekirdi. Drotte’nin vazifesidir.”

* Erginler arasında bir unvan. –çn

Nispeten daha alt seviyedeki bir ergin unvanı daha. –çn

“Ama verdin. Ayrıca kitapları da sen getirdin. Zaten hepsini bana vermen gerekmiyor muydu?”

Esasen haklı olduğundan pek itiraz edemedim. Çırakların zindanlarda çalışmasına izin verilmemesinin sebebi firar girişimlerini önlemektir. Benden ne kadar uzun boylu olsa da bu kadın hakkımdan gelemezdi, ayrıca beni alt etse bile dışarı çıkmaya kalmadan önünü keserlerdi. Drotte’nin hâlâ kendi canına kıymaya kalkışan kadınla uğraştığı hücreye gidip kapısından onun anahtarlarını aldım. Diğer kadının hücre kapısını açıp içeri girdim ve arkamdan kilitledim. Karşısında dilim tutuldu. Kitapları şamdanın, yemek tepsisinin ve su sürahisinin bulunduğu masanın yanına bıraktım; odada kitaplara doğru dürüst yer bile yoktu. İşim bitince yerime mihlanıp kaldım, çıkmam gerektiğini biliyor ama kımıldamıyordum.

“Oturmaz mısın?”

Sandalyeyi ona bırakıp yatağına oturdum.

“Burası Mutlak Yuva’daki süitim olsaydı seni daha güzel ağırlayabilirdim. Ne yazık ki ben oradayken yolun hiç düşmemiştir herhalde.”

Kafamı iki yana salladım.

“Sana ikram edecek içeceğim yok ama bu var. Mercimek sever misin?”

“Onu ben yiyemem, Chatelaine. Birazdan kendi akşam yemeğimi alacağım, hem bu size ancak yeter zaten.”

“Doğru.” Bir pırasa aldı, sonra da onunla ne yapacağını bilmiyormuş gibi, yılan yutan bir madrabaz misali, bütün olarak kursağından aşağı itiverdi. “Sen ne yiyeceksin akşam?”

“Pırasa, mercimek, ekmek ve koyun budu.”

“Aa, işkenceciler koyun budu yiyor, demek fark orada. Adın ne, İşkenceci Usta?”

“Severian. Faydası olmaz, Chatelaine. Hiçbir şeyi değiştirmez.”

Gülümsedi. "Neymiş o faydasız olan?"

"Benimle dostluk kurmanız. Sizi özgürlüğünüze ben kavuşturamam. Dünyada sizden başka kimsem kalmadığı sürece sizi salmazdım."

"Öyle bir beklentim yoktu, Severian."

"Benimle ne diye zahmet edip konuşuyorsunuz madem?"

İçini çekti, yüzünün tüm neşesi soldu, tıpkı ısınmak için taşa yattığı anda güneşi bulutun örtmesiyle keyfi kaçan bir dilenci gibi. "Başka kimle konuşayım Severian? Bir süreliğine konuşacağız zaten, birkaç günlüğüne ya da birkaç haftalığına, sonra da öleceğim. Aklından geçeni biliyorum, süitimde olsaydım tenezzül edip de sana asla bakmazdım sanıyorsun. Ama yanılıyorsun. Herkesle konuşulmaz çünkü çok fazla herkes var, hangi biriyle konuşacaksın. Alıkonulmamdan önceki gün, bineğimle ilgilenen adamlarla biraz konuştum gerçi. Onunla konuştum çünkü beklemem gerekiyordu, o da bana ilginç bir şey söyledi."

"Beni tekrar görmeyeceksiniz. Yemeğinizi Drotte getirecek."

"Neden sen getirmeyesin ki? Ondan rica edersen sana izin verir belki." Ellerimi tuttu, onunkiler buz gibiydi.

"Denerim," dedim.

"Yap bunu. Dene. Ona bundan daha iyi yemekler istediğimi söyle, bir de öğünlerimi senin getirmeni istediğimi... Dur, ondan kendim rica edeceğim. Onun amiri kim?"

"Üstat Gurloes."

"Ona söylerim -Drotte miydi adı?- onunla konuşmak istediğimi amirine söylerim. Haklısın, talebimi yerine getirmek zorundalar. Özerk beni azat edecek, haberleri yok." Gözlerinde şimşek çaktı.

"Meşgul olmadığı zaman Drotte'ye onunla görüşmek istediğinizi ben söylerim," deyip ayağa kalktım.

"Dur. Neden burada olduğumu sormayacak mısınız?"

"Neden burada olduğunuzu biliyorum," dedim, kapıyı

itip ardına kadar açarak. “En nihayetinde herkes gibi işkence edilmek üzere buradasınız.” Bu söylediğim zalimceydi, genç erkeklerin düşüncesizliğiyle ettiğim bir laftı, sırf aklımdan geçeni dile getirmiştım. Halbuki doğruydu, nitekim anahtarı yuvasında çevirirken biraz da memnundum bunu söylediğime.

Daha evvel de birçok ergin müşterimiz olmuştu. Çoğu gelir gelmez, Chatelaine Thecla gibi, durumlarını az çok idrak ederdi. Gelgelelim birkaç gün geçip de işkenceye maruz kalmadıklarında çark edip umutlanırlar ve serbest bırakılmaktan, hür kalınca ne yapacaklarından ve dostlarının ya da aile fertlerinin onları nasıl özgürlüklerine kavuşturacaklarından bahsetmeye başlardı. Kimisi malikânesine çekileceğini ve Özerk’in saltanatına bir daha dert olmayacağını vaat ederdi. Kimisi kuzeydeki bir bölük lansquenet’e önderlik etmeye razı gelirdi. Derken zindanlardaki vazifeli kalfalar av köpekleriyle, irak fundalıklarla, asırlık ağaçların altında oynanan –kimseciklerin adını dahi işitmediği– köy müsabakalarıyla ilgili hikâyeler dinlemeye başlardı onlardan. Genellikle kadınlar daha gerçekçiydi ama onlar bile yeri gelir, yüksek mevkideki âşıklarının onları asla terk etmeyeceklerinden (halbuki aylar yıllar olmuştur görüşmeyeli) ve hamile olduklarından ya da bir kimsesizi evlat edindiklerinden bahsederlerdi. Asla doğmayacak hayali çocuklarına verecekleri isimlerden, hazırladıkları zıbınlardan dem vururlardı; serbest kalınca gardıroplarını yenileyeceklerini, eski giysilerini de yakacaklarını anlatırken giysilerin renklerini bile söylerler, yeni bir giyim tarzı icat edeceklerini ya da eski tarzları canlandıracaklarını öne sürerlerdi. En sonunda infaz zamanı gelince, yemek getiren bir kalfa yerine, Üstat Gurloes peşinde üç dört kalfayla, bazen de bir sorgucu ve bir fulguratörle ortaya çıkardı. Chatelaine Thecla’nın da benzer umutlara kapılmasını elimden geldiğince önlemek istemiştım. Drotte’nin anahtarını duvardaki çivisine astım. Bulunduğu hücreye gittiğimde yerdeki

kanı paspaslıyordu. Chatelaine'in onunla konuşma talebini ilettim.

Çok geçmeden Üstat Gurloes beni huzuruna çağırdı. Biz çırakların hep yaptığı gibi masasının önünde, ellerim arkamda kenetli dikilmeye hazırlanıyordum ki oturmamı söyledi. Altın nakışlı maskesini çıkardı ve dostane bir edayla, havadan sudan konuşacağını ima edercesine bana doğru eğildi.

"Bir hafta kadar önce seni arşivciye yollamıştım," dedi. Başımınla onayladım.

"Kitapları getirince müşteriyle bizzat kendin teslim etmişsin sanıyorum. Doğru mu bu?"

Olanları anlattım.

"Bunda bir mahsur yok. Yaptığın yüzünden sana ilave angarya çıkaracak değilim, dayak atacak hâlîm de yok. Artık neredeyse kalfa sayılırsın, ben senin yaşındayken üretecin manivelasını döndürtürlerdi bana. Mesele şu ki, Severian, o müşteri yüksek mevkiden biridir." Hırıltılı bir fısıltıya dönmüştü sesi. "Nüfuzlu kişilerle bağlantıları var."

Anladığımı söyledim.

"Yalnızca silahtar ailesinden de değil. Asil kandan." Arkasını döndü, dağınık rafları karıştırdıktan sonra kalınca, küçük bir kitap çıkardı. "Kaç tane ergin sülalesi olduğunu biliyor musun? Bunda soyları hâlâ devam edenler listelenmiş. Soyları tükenenlerin külliyatı ancak bir ansiklopediye sığar herhalde. Bazılarının kökünü kurutan bizzat benim."

Güldü, ben de güldüm.

"Her birine yarım sayfa kadar yer ayrılmış. Yedi yüz kırk altı sayfa var."

Başımı sallayarak anladığımı belirttim.

"Çoğunun sarayda hiç tanıdığı yok, ya güçleri yetmiyor ya da korkuyorlar. Bunlar küçük sülaleler. Büyük sülaleler içinse elzem çünkü Özerk yaramazlık etmeleri ihtimaline karşın elinin altında birer odalık bulundurmamak istiyor. Gerçi şimdilerde Özerk'in beş yüz kadınla kadril oynayabilecek durumu

yok. Belki yirmi kadın vardır. Geri kalanları birbirleriyle laflıyor, dans ediyor ve onu ayda bir kez, en fazla bir zincir boyu kadar yakından görüyorlar.”

Özerk’in bu odalıklarla sahiden yatıp yatmadığını (sesimin titremesine engel olmaya çalışarak) sordum.

Üstat Gurloes gözlerini devirip koca eliyle çenesini sıvazladı. “Şöyle ki, chatelain’ler namuslarını korumak uğruna, görüntüleri kendilerine benzeyen alelade kızları kullanıyorlar, gölge kadın dedikleri khaibit’leri yani. Nereden buluyorlar bilmem ama kendi yerlerine onları koyuyorlar. Elbette bu kızlar onlar kadar uzun boylu değil.” Kıkırdadı. “Yerlerine koyuyorlar dedim ama yatakta boy farkının muhtemelen pek önemi kalmıyordur. Gerçi dediklerine göre çoğu zaman işler tam tersine yürüyormuş. Yani gölge kızlar sahibelerinin yerine geçeceklerine, sahibeler onların yerine geçiyor. Bu şerefli loncada, deyim yerindeyse, mevcut Özerk’in hiçbir eylemine toz kondurulmaz; yine de şunu aklından çıkarma, durumdan anladığım kadarıyla kendisinin o kadınların herhangi birinden zevk aldığı fazlasıyla şüpheli.”

Yüreğime su serpildi. “Bunu hiç bilmiyordum. Çok ilginç, Üstat.”

Üstat Gurloes, bir baş hareketiyle bana hak verdikten sonra ellerini göbeği üzerinde kenetledi. “Loncanın idaresiyle ilgile-neceğin bir gün gelebilir. Bu tür şeyleri bilmen gerekecek. Ben senin yaşındayken –hatta biraz daha küçükken– ergin soyundan olduğumu hayal ederdim. Bazılarınız öyledir, biliyorsun.”

Üstat Gurloes ile Üstat Palaemon’un loncaya kabul sürecinde tüm çırakların ve genç kalfaların nereden geldiklerini de bildikleri gerçeği bir kez daha afallattı beni.

“Ben de öyle miyim yoksa değil miyim bilemiyorum. Bende süvari fiziği var sanırım, zor geçen çocukluğuma rağmen bir şekilde boy attım. Kırk yıl önce koşullar çok ama çok daha ağırdı, sana söyleyeyim.”

“Öyleymiş, Üstat.”

İçini çekti, bazen deri minderli koltuğa oturunca çıkan sese benzer bir ötme sesi sızdı burnundan. “Loncamızda bana kariyer imkânı bahşeden Yaradan’ın bunu benim iyiliğim için yaptığını zamanla kavradım. Hiç şüphesiz önceki hayatım sayesinde buna layık görülmüşüm, bu hayatımda da layık olacağıma inanıyorum.”

Üstat Gurloes sustu. Masasındaki evrak yığını, hukukçuların talimatlarını ve müşteri dosyalarını inceler gibi bir hâli vardı. En sonunda, tam ben söyleyecek başka bir şeyi olup olmadığını sormak üzereyken söze girdi, “Görev yaptığım bunca yıldır bir lonca üyesine işkence yapıldığına hiç şahit olmadım. Sanırım birkaç yüz üye var.”

Basmakalıp bir ifadeye sığınıp taşın altında ezilen bir kelebek olmaktansa taşın altına saklanan bir kurbağa olmak yeğdir, dedim.

“Biz loncadakiler kurbağadan öteyiz bence. Yalnız şunu da belirtmem gerekir, hapishane hücrelerimizde beş yüzden fazla ergin görmeme rağmen, Özerk’in odalık camiasının en önde gelen üyelerinden birine şimdiye dek hiç rastlamamıştım.”

“Chatelaine Thecla onlardan biri miymiş? Bunu demin de ima etmiştiniz, Üstat.”

Düşünceli kafa salladı. “Kendisine hemen işkence edilse fena olmazdı ama zor görünüyor. Yılları bulabilir. Belki de hiç yapılmaz.”

“Sizce serbest bırakılma ihtimali mi var, Üstat?”

“Özerk’in Vodalus’la oynadığı oyunda bir piyon, ben bile sırf o kadarını biliyorum. Kız kardeşi Chatelaine Thea, Mutlak Yuva’dan kaçıp Vodalus’un kapatması oldu. En azından bir süreliğine Thecla’yı pazarlık amaçlı kullanacaklar, bu süre zarfında kadını güzelce ağırlamak zorundayız. Ama çok da abartmadan.”

“Anlıyorum,” dedim. Chatelaine Thecla’nın Drotte’ye, Drotte’nin de Üstat Gurloes’a neler dediğini bilmemekten fevkalade rahatsızdım.

“Daha düzgün yemekler talep etti, ben de bu yönde gerekli talimatları verdim. Bir de refakatçi istedi, ziyaretçiye izin verilmediğini belirtmemiz üzerine hiç değilse bizden birinin arada bir kendisine eşlik etmesi için ısrarda bulundu.” Üstat Gurloes cüppesinin eteğiyle terli yüzünü silmek için durakladı. “Anlıyorum,” dedim. Bunun peşinden ne geleceğini bal gibi anlamıştım.

“Yüzünü gördüğü için seni istedi. O yemeğini yerken yanında oturacaksın. Sadece emrime amade olduğundan değil, sadık olduğunu bildiğim için de rızanı sormuyorum. Senden talebim, onu gücendirmemeye özen göstermen, bir de onu fazla şımartmaman.”

“Elimden geleni yaparım.” Sesimin kararlı çıkmasına şaşırdım.

Üstat Gurloes onu bir külfetten kurtarmışım gibi gülümsedi. “Genç yaşına rağmen akıllı çocuksun Severian. Bir kadınla beraber oldun mu hiç?”

Biz çıraklar kendi aramızda muhabbet ederken bu konuda palavra sıkmaya alışkındık ama o anda akranlarımla arasında olmadığım için kafamı iki yana salladım.

“Cadılara da mı hiç gitmedin? Belki de böylesi daha iyidir. Cima hizmeti verirken benim talimatlarıma uyarlar ama eskiden olduğu gibi onlara sözüm geçer mi emin değilim. Chatelaine büyük ihtimalle yatağının ısıtılmasını isteyecektir gerçi. Onun için bunu yapmayacaksın. Hamile kalması büyük sakınca doğurur, işkence faslını zaruri geciktirir ve loncamızın onuruna leke sürer. Kulağın bende mi?”

Başımınla onayladım.

“Senin yaşındaki oğlanlar bu konuda dertlidir. Birini görevlendireyim de bu tür illetlerin hızla tedavi edildiği yere götürsün seni.”

“Nasıl isterseniz, Üstat.”

“Nasıl yani? Teşekkür yok mu?”

“Teşekkür ederim, Üstat,” dedim.

Gurloes tanıdığım en karmaşık adamlardan biriydi çünkü sıradan biri olmaya çalışan karmaşık bir adamdı. Sırf sıradan da değil, karmaşık bir adamın sıradanlık anlayışıydı benim-sediği. Üstat Gurloes, bir dans ustası ile diplomatın karışımı, yeri geldiğinde suikastçı, ilgili ve müthiş zeki bir saray adamına dönüşmüşken loncanın başına atandığında beklentileri karşılayacak alelade bir mürit veya mübaşir kisvesine bürünerek kendisini köreltmmişti ki gerçek bir işkencececinin asla olamayacağı yegâne şeydi bu. Zorlandığı belliydi, makamının gerektirdiği her vasfa sahip olsa da ayak uyduramadığı Gurloes'un her hâlimden anlaşıyordu. Çok içiyordu ve kâbuslardan mustaripti, üstelik içtiği zaman kâbus görüyordu, şarap zihninin kapılarını sürgüleyeceğine ardına kadar açmış gibi. İçkinin etkisindeyken, gecenin son saatlerinde henüz doğmamış güneşin ilk ışıklarını ararcasına avare dolaşıyordu. Güneş doğdu mu koca kamarasındaki hayaletler dağılıyor, böylece giyinip kalfalara görev dağılımı yapacağı işinin başına dönebiliyordu. Bazen kulemizin en tepesine çıkıyordu, silah odasının üst katına, orada billurdan daha sert olduğu söylenen camdan dışarıyı seyredip kendi kendine konuşarak günün ilk ışıklarını bekliyordu. Loncamızda –Üstat Palaemon dahil– oradaki enerjilerden ve gaipten gelen seslerden korkmayan yegâne kişiydi. Bu sesler bazen insanlarla bazen de diğer kule ve kalelerdeki türdeşleriyle konuşurdu. Gurloes müziğe bayılırdı ama koltuğunun kolçağını takırdatıp ayağını yere vurarak hararetle tutturduğu ritimler bilinen şarkılara hiç benzemezdi. Çok nadiren ama çok fazla yerd, hiç kimsenin bilmediği kitapları okur, bazı müşterilere uğrar ve onlarla –üçüncü kattaki biri dahil– koridorda kulak misafiri olan hiçbirimizin anlayamadığı şeyler konuşurdu. Gözleri ıslık ıslık, bir kadınınkinden daha parlak. Bazı kelimeleri yanlış telaffuz ederdi; ürtikler, salpenks, bordro gibi. Yakın zamanda Hisar'a geri döndüğüm zamanki feci hâlini, şimdi-lerde nasıl feci görüldüğünü size tarif edemem.

8

Hoşsohbet Biri

87

Ertesi gün, ilk kez, Thecla'nın yemeğini ben götürdüm. Yanında kaldığım bir nöbet süresince Drotte hücre kapısındaki yarıktan sık sık bize göz attı. Kelime oyunları oynadık, benden çok daha iyiydi. Ondan sonra bir süre, ölümden döndüğü rivayet edilen kişilerden konuştuk. Ona getirdiğim kitapların en küçüğünde okuduklarını anlattı bana. Yalnızca hiyerofantların görüşlerini değil, çeşitli eksantrik ve sapkınca teorileri de benimsemişti.

“Özgür kaldığımda,” dedi, “kendi tarikatımı kuracağım. İşkencecilere misafir olduğum dönemde bana vahiy geldiğini herkese anlatacağım. Bana kulak vereceklerdir.”

Öğretilerinin ne olacağını sordum.

“Öbür dünya veya agathodaemon diye bir şey olmadığını anlatacağım. Ölünce zihnin sönüverdiğini, tıpkı uykudaki gibi, ötesinin olmadığını.”

“Peki kimden vahiy geldiğini söyleyeceksiniz?”

Kafasını iki yana sallayıp çenesini eline dayadı. Hayranlık uyandırıcı boynunun zarafetini ortaya seren bir duruştu. “Henüz karar vermedim. Belki bir buz meleşinden. Ya da bir hayaletten. Sence en iyisi hangisi?”

“Burada bir çelişki yok mu?”

“Kesinlikle.” Sorumdan keyif aldığı sesinden belliydi. “Bu

yeni inancın cazibesi o çelişkide yatıyor. Kimse hiçlik üzerine yeni bir teoloji kuramaz, halbuki bir tezat olarak hiçlik çok sağlam bir temeldir. Geçmişteki büyük başarılar bir bak, inandıkları ilahi varlıkların tüm kâinatların efendisi olduğunu söylüyorlar, yine de inançlarını savunmak için kümes hayvanlarından korkan çocuklar gibi ninelerinin eteğine sığınıyorlar. Ya da yeri geldiğinde hiç kimseyi cezalandırmayan malum yetkin g, hiç kimseye bir faydası olmayacağı hâde, bir fırsatını buldu mu ıslah etmek amacıyla herkesi cezalandırıyor.”

“Bu konular benim için fazla karmaşık,” dedim.

“Hiç de değil. Bence çoğu delikanlı gibi zekisin. Ama galiba siz işkenceciler dinsizsiniz. Ant içerek dinden feragat mı ediyorsunuz?”

“Hiç alakası yok. Bizim de diğer loncalar gibi semavi azizelerimiz ve göreneklerimiz var.”

“Bizim yok,” dedi. Bir an durup düşündü. “Bir tek loncaların var, biliyorsun, bir de ordunun, ki o da bir nevi lonca sayılır. Biz daha iyi durumdayız sanırım, iyi denebilirse. şu bayram günleri, ibadet geceleri hep gösteriş, yeni elbiseler giymeye bahane. Bunu beğeniyor musun?” Kalkıp kollarını iki yana açarak kirli elbisesini sergiledi.

“ok güzel,” demeyi göze aldım. “işlemeleri, ufacık incilerle süslenmiş olması.”

“Buradaki tek kıyafetim bu, beni yakaladıklarında üzerimde bu vardı. Aslında akşam yemekleri içindir. İkindiden sonra, akşamüzeri giyilir.”

Talep ettiği takdirde stat Gurloes’un başka giysiler getirmeceğinden emin olduğumu söyledim.

“oktan istedim, o da elbiselerimi aldırmaq için Mutlak Yuva’ya birkaç kişi yi yolladığını söyledi ama orayı bulamamışlar, demek ki Mutlak Yuva bana yokmuşum muamelesi yapıyor. Her neyse, herhalde tüm giysilerim kuzeydeki şatomuza veya villalardan birine gönderilmiştir. Sekreterine mektup yazdırıp istetecek.”

“Kimleri yolladığını biliyor musunuz?” diye sordum. “Mutlak Yuva en az bizim Hisar kadar büyük olmalı, birilerinin orayı ıskalaması imkânsızdır bence.”

“Tam tersine, gözden kaçırmak çok kolay. Çünkü görünmezdir, dibine kadar yaklaşırsın ama şanslı değilsen varlığını ruhun bile duymaz. Ayrıca yolları barikatlıdır, belli bir kafilenin yolunu şaşırtmak istediler mi tüm yapmaları gereken casuslara haber salmaktır. Her yerde casusları vardır.”

Hep ışıltılı burçları ve kubbeleriyle devasa bir yer olarak hayal ettiğim Mutlak Yuva’nın nasıl görünmez olabildiğini sormak üzereydim ancak Thecla’nın aklı çoktan başka yerlere gitmişti. Kraken biçimindeki bileziğiyle oynuyordu. Krakenin dokunaçları beyaz koluna sarılmıştı, pörtlek gözleri zümrüttendi. “Bunu takmama izin verdiler, çok da değerlidir. Platin, gümüş değil. Şaşırdım.”

“Burada rüşvet verilebilecek hiç kimse yok da ondan.”

“Nessus’ta satın parasıyla elbise satın alınabilir. Arkadaşlarımdan ziyarete gelen oldu mu hiç? Biliyor musun Severian?”

Kafamı iki yana salladım. “Ziyaretçi kabul edilmez.”

“Anlıyorum da belki birisi gelmiştir. Buranın varlığından Mutlak Yuva’daki çoğu kişinin bihaber olduğunu biliyor musun? İnanmıyormuş gibi bakıyorsun.”

“Yani Hisar’ı bilmiyorlar mı?”

“Hisar’ı tabii ki biliyorlar. Kısmen herkese açık bir yer, zaten Gyoll’un hangi kıyısında olursan ol güney ucundan şehre girdin mi kulelerini görmemen mümkün değil.” Tek eliyle hücresinin metal duvarına şaplak attı. “Bundan haberleri yok, en azından büyük çoğunluğu buranın hâlâ var olduğunu yadsıyor.”

Kadın asil mi asil bir chatelaine idi, bense bir köleden daha beter bir şeydim (loncamızın işlevlerini sahiden kavrayamamış sıradan halkın gözünde yani). Gelgelelim vakti gelip de Drotte kapıya dan dan vurduğunda kalkıp hücreden ayrılan

ve tertemiz akşam havasına çıkan ben oldum, Thecla da içerde kalıp diğerlerinin iniltilerini ve çığlıklarını dinlemeyi sürdürdü. (Her ne kadar hücresi merdivenden epey uzakta olsa da yanında konuşacak kimsesi kalmayınca üçüncü kattaki kahkahalar onun hücrelerinden rahatlıkla işitiliyordu.)

O gece koğuşumuza dönünce Üstat Gurloes'un Mutlak Yuva'yı aramaya gönderdiği kalfaların isimlerini bilen var mı diye sordum. Hiç kimse bilmiyordu ancak sorum hararetili bir tartışma doğurmuştu. Oğlanlardan orayı gören veya oraya gitmiş biriyle konuşan hiç kimse olmadığı hâlde hepsinin duyduğu bir hikâyeye vardı. Çoğu varsılık masallarıydı – altın tabaklar, ipekten eyer battaniyeleri, o tür şeyler. En ilginç de Özerk betimlemeleriydi, duyan da adamı bir tür canavar sanırdı; güya ayaktayken servi boyluymuş ama oturunca ufalıyormuş da, yok gençmiş, yaşlıymış, erkek kılığında bir kadıymış, böyle sürüp gidiyordu. En acayibi de veziri meşhur Peder Inire'la ilgili hikâyelerdi, güya bir maymuna benziyormüş ve dünyanın en yaşlı adamıymış.

Hayret verici bilgiler alışverişi kendimizi tam kaptırmıştık ki kapı tıklatıldı. En küçüğümüz açınca Roche'u gördüm. Üzerinde lonca yönetmeliğince belirlenmiş is karası pelerin ve dizlik yoktu. Alelade giyinmişti, yeni ve revaçta olan kıyafetler, pantolon, gömlek ve kaban. Bana el etti, konuşmak için yanına gittiğimdeyse onu takip etmemi işaret etti. Merdivenleri biraz indikten sonra dedi ki, "Galiba ufaklığı korkuttum. Beni tanımadı."

"Bu giysilerle tanımaz," dedim. "Her zamanki kılığınla gelseydin seni hatırlardı."

Bu lafım hoşuna gidip onu güldürdü. "Oranın kapısını dışarıdan çalıp açtırmak tuhafıma gitti, biliyor musun. Bugün ayın kaçı? On sekizi. Üç hafta bile olmamış. Senin işler nasıl gidiyor?"

"Fena değil."

"Tayfayı avucunun içine almış gibisin. Eata yaverin oldu

değil mi? Onun kalfa olmasına daha dört yıl var, senden sonra üç yıl da çırakbaşı olur. Tecrübe kazanması kendi hayrına. Görevi üstlenmeden önce biraz daha pişme imkânı bulamadığın için üzgünüm. Önünü tıkamış bulundum ama durumu zamanında öngöremedim.”

“Roche, nereye gidiyoruz?”

“Şey, önce üstünü değişmen için kamarama gidiyoruz. Bir kalfa olmak için sabırsızlanıyor musun Severian?” Bunu önümden basamakları takır takır inerken omzunun üzerinden söyledi ama yanıt beklemiyordu.

Onunla tıpatıp aynı giyindim, ama farklı renkte. Palto ve bere de vardı. “İyi ki bunları giymişim diyeceksin,” dedi, ben kendiminkileri giyerken. “Dışarısı soğuk ve kar atıştırıyor.” Bana bir atkı uzattı ve eski ayakkabılarımı çıkarıp bir çift çizme giymemi söyledi.

“Bunlar kalfa çizmesi,” diye itiraz ettim. “Giyemem.”

“Çekinme. Herkes siyah çizme giyiyor. Hiç kimsenin dikkatini çekmez. Uydu mu?”

Fazla büyük gelmişti. Verdiği bir çift kalın çorabı ayağımdakilerin üzerine geçirdim.

“Şimdi, cüzdanım yanımda ama ayrı düşme ihtimalimize karşı senin de yanında birkaç asimi olsun.” Paraları avucuma sıkıştırdı. “Hazır mısın? Gidelim. Erken dönsek de biraz uyusam bari.”

Üzerimizde kapkalın tuhaf giysilerle kuleden çıkıp Cadılar Kalesi’nin etrafından dolaştık ve üzeri damlı gezi yolundan Martello’yu geride bırakıp Bozuk denen avluya çıktık. Roche haklıydı, kar yağmaya başlamıştı. Başparmağımın ucu kadar iri, pofuduk kar taneleri düşüyordu. Yıllarca kalkmayacak bir kardı sanki. Rüzgâr yoktu. Yeni tutmaya başlayan incecik kar örtüsünü kütürdeterek yürüyorduk.

“Şanslısın,” dedi Roche. “Bunu nasıl becerdiğini bilmiyorum ama teşekkür ederim.”

“Neyi becermişim?”

“Ekopraksi gezisi ve ikimize birer kadın. Bilmezden gelme, Üstat Gurloes seni bilgilendirdiğini söyledi.”

“Unutmuşum, hem ciddi konuştuğundan emin değildim. Yayan mı gideceğiz? Orası epey uzak olmalı.”

“Zannettiğin kadar uzak değil ama dediğim gibi, bütçemiz müsait. Azap Kapı’da faytonlar var. Hep orada dururlar. Bizim kuytadayken insanın hiç aklına gelmez ama insanlar buraya sürekli gelip giderler.” Sohbet olsun diye Chatelaine Thecla’nın dediklerini anlattım, Mutlak Yuva’daki çoğu kişinin varlığımızdan bihaber olduğunu.

“Eminim öyledir. Loncada büyürken dünyanın merkezi burası sanıyorsun. Ama yaşın ilerledikçe kafanda bir ışık çakıyor ve buranın hiç de kâinatın temel taşı olmadığını keşfediyorsun –bunun dedikodusunu yapmayacağına güvendiğim için söylüyorum, bende aynen böyle oldu– alt tarafı fazla rağbet görmeyen ama maaşı dolgun bir işyerine düştüğünü anlıyorsun.”

Roche’un öngördüğü gibi Yıkık Avlu’da üç tane kiralık araba bekliyordu. Bir tanesi erginlerinkine özgü, kapıları yaldızlı, ispirleri süslü giyinmiş araçlardandı ama diğer ikisi faytondu, ufak ve gösterişsiz. Sürücüleri kafalarında kürk şapkalarıyla kaldırımında yaktıkları bir ateşin başına toplanmışlardı. Yağan kar altında uzaktan bakınca, ateşleri bir kıvılcımdan farksız görünüyordu.

Roche’un kolunu sallayıp seslenmesi üzerine bir sürücü koltuğa geçip kırbacını şaklattı ve haldır huldur yanımıza geldi. Arabaya bindiğimizde Roche’a adam kim olduğumuza biliyor mu diye sordum, o da dedi ki, “Hisar’da iş icabı bulunan iki optimatız ve zevkli bir akşam geçirmek üzere Ekopraksi’ye gidiyoruz. Tüm bildiği bundan ibaret, bilmesi gerektiği kadarı.”

Roche bu zevk işlerinde acaba benden daha mı deneyimli diye merak ettim. Pek ihtimal vermiyordum gerçi. Oraya daha önceden gidip gitmediğini anlamak için Ekopraksi’nin yerini sordum.

“Algedonic” semtinde. Hiç duymuş muydun orayı?”

Başım la onayladım ve vaktiyle Üstat Palaemon’dan şehrin en eski muhitlerinden biri olduğunu işittiğimi söyledim.

“Pek sayılmaz. Daha güneyde çok daha eski semtler var, sırf omofagistlerin⁴²² barındığı bir taş harabe bulunuyor mesela. Hisar eskiden Nessus’un epey dışında kalıyormuş, biliyor muydun?”

Kafamı iki yana salladım.

“Şehir nehir boyunca genişliyor. Silahtarlar ile optimatlar daha temiz suyun peşinde, sırf içme suyu için değil, balık havuzları, banyo yapmak ve kayıkla gezmek için de. Deniz kıyısına çok yakın yaşayanlar zaten bir şekilde mimlenmiş. O yüzden suyun en kirli olduğu en aşağı mahalleler yavaşça kaderine terk ediliyor. En sonunda kanun çıkarıldı. Şimdi geride kalanlar dumanı dikkat çeker diye ateş yakmaya bile çekiniyorlar.”

Pencereden dışarıyı seyrediyordum. Miğferli muhafızların beklediği, bilmediğim gösterişli bir kapıdan bile geçmiştik ama hâlâ Hisar’ın içindeydik, panjurları sımsıkı kapalı evlerin bulunduğu daracık bir sokaktan yokuş aşağı iniyorduk.

“Kalfa olduğunda dilediğin zaman şehre inebilirsin, vazifen yoksa tabii.”

Bunu zaten biliyordum. Roche’a şehri beğenip beğenmediğini sordum.

“Beğendim diyemem... Sadece iki kez gittim açıkçası. Güzel değil ama ilginç. Kim olduğumuzu da biliyorlar hâliyle.”

“Hani sürücümüz bilmiyor demiştin.”

“Şey, muhtemelen bilmiyordur. Bu sürücüler Nessus’un her yerini dolaşıyor. Başka bir yerde yaşıyor olabilir, Hisar’a da yılda bir defadan fazla uğramıyordur herhalde. Ama yöre halkı bilir. Askerler söylüyor. Onlar hep anlıyor, ağızlarında

da bakla ıslanmıyor, o yüzden herkesin dilindeyiz. Askerler şehre indiklerinde de üniformalarıyla gezebiliyorlar.”

“Buradaki pencerelerin hepsi karanlık. Hisar’ın bu kesiminde birilerinin yaşadığını sanmıyorum.”

“Her şeyde kıtlık var. Kimsenin elinden bir şey gelmiyor. Gıda kıtlığı, Yeni Güneş doğana dek daha az nüfus demek.”

Soğuğa rağmen faytonda boğulur gibi oldum. “Daha yolumuz var mı?” diye sordum.

Roche kıkırdadı. “Gerginsin.”

“Yo, değilim.”

“Tabii ki öylesin. Dert etme. Doğaldır. Gerginsin diye gerilme, bilmem anlatabildim mi.”

“Gayet sakinim ben.”

“Canın isterse tez gelirsin. Canın istemiyorsa kadınla konuşmak zorunda değilsin. Umursamaz. İstersen seninle sohbet eder tabii ki. Parayı veren sensin, gerçi bu defalık ben veriyorum ama kaide değişmez. Mantık çerçevesinde ona istediğini yaptırabilirsin. Vurmak ya da kelepçelemek istersen kesenin ağzını açacaksın.”

“Bunu yapanlar var mı?”

“Çaylakları bilirsin. Sana göre olduğunu sanmıyorum. Sarhoş olmadıkları müddetçe bizim loncadan herhangi birinin yapacağını da sanmam ya.” Durakladı. “Kadınlar kanunu çiğniyor, o yüzden yakınmaya hakları yok.”

Faytonun keskin bir dönemeci sertçe almasıyla çok daha dar, eğri büğrü bir yola saptık ve doğuya ilerlemeyi sürdürdük.

9

Gök Yuva

95

Hedefimiz şehrin eski muhitlerinde gittikçe serpilen yapılardan biriydi (ama gördüğüm kadarıyla oradaki yegâne binaydı). Esasında ayrı yapılardan oluşan bina, eklemeler ve ara bağlantılarla çok sayıda mimari tarzın iç içe geçtiği, çok çıkıntılı ve kafa karıştırıcı yekpare bir yapıya dönüşmüş, mimarların ilk başta tek bir amaçla inşa ettikleri damlar ve kuleler bile bambaşka yapılar hâline gelmişti. Oraya daha çok kar yağmış ya da sırf biz yoldayken yağan karla o hâle gelmişti. Bembeyaz kar öbekleri binanın yüksek kemerli girişini şekli şemali belirsiz bir kütleyle dönüştürmüş, pencere pervazlarında kardan yastıklar oluşmuş, çatıyı taşıyan ahşap karyatidleri örtmüştü. Genel görünümüyle ıssız, güvenli ve mahrem bir yer havası taşıyordu.

Alt kat pencerelerinden cılız, sarı bir ışık sızıyordu. Üst katlar karanlıktaydı. Yoğun kar örtüsüne rağmen içeriden birisi ayak seslerimizi işitmiş olsa gerek. Ahı gitmiş vahı kalmış koca kapı, Roche daha tıklatmadan ardına kadar açıldı. İçeri girince kendimizi mücevher kutusu gibi küçücük bir odada bulduk, duvarları ve tavanı mavi saten kapitone kaplıydı. Bizi içeri buyur eden adamın ayağında kalın tabanlı ayakka-bılar, üzerinde de sarı bir cüppe vardı. Kısa, beyaz saçını arkaya taramış, geniş ve yuvarlak alnı ortaya çıkmıştı. Sakalsız yüzünde hiç kırışıklık yoktu. Yanından geçerek içeri girerken

gözlerine bakınca bir pencereye bakıyormuş gibi hissettim. Gözleri sahiden cam gibiydi, o denli haresiz ve parlak, kurak bir yaz gününde gökyüzü misali.

“Talihlisiniz,” dedi, bize birer kadeh uzatarak. “Sizden başka kimse yok.”

Roche yanıt verdi, “Eminim kızlar yalnızlık çekiyordur.”

“Yalnızlar. Güldünüz... Demek bana inanmıyorsunuz ama öyleler. Çok fazla gelen olunca yakınıyorlar ama uğrayan çıkmayınca da üzülmüyorlar. Bu gece her biri aklınızı başınızdan almak için ayrı ayrı uğraşacak. Göreceksiniz. Siz gittikten sonra da onları seçtiniz diye böbürlenecekler. Kaldı ki ikiniz de yakışıklı delikanlısınız.” Durakladı, mesafesini koruyarak Roche’u uzun uzadıya süzdü, ama rahatsız etmeden. “Siz buraya daha önce de gelmiştiniz değil mi? Kızıl saçınızdan ve açık renkli cildinizden tanıdım. Ta güneydeki sapa yörelerde yaşayan vahşilerin çizdiği bir ateş cini vardır, aynı size benziyor. Arkadaşınızda da ergin siması var ki... kızlarım en çok böylelerine bayılır. Kendisini neden buraya getirdiğinizi anlıyorum.” Sesi bir tenor ile kontraltonun harmanıydı, hem erkeksi hem kadınsı.

Başka bir kapı açıldı. Üzerinde Baştan Çıkarılış’ı resmeden gömme bir vitray vardı. Nispeten daha ferah bir odaya geçtik (binanın yapısı itibarıyla demin çıktığımız odanın bir bölümü olduğuna kuşku yoktu). Yüksek tavanının beyaz ipeğe benzer bir kumaşla bezenmesi odaya çardak havası vermişti. İki duvarda boydan boya sütunlar vardı. Yapay sütunlardı, maviye boyanmış duvar sathında yarım daire şeklinde pilasterler; tabanları da alçı kalıbından çıkmaydı ama yakından bakılmadığı sürece, uyandırdıkları etki neredeyse kusursuzdu. Bu salonun ta öbür ucunda, pencerelerin karşısında, taht gibi yüksek sırtlı bir koltuk vardı. Mihmandarımız bu koltuğa yerleşti ve neredeyse aynı anda, evi çınlatan bir çan sesi işittim. Roche’la ikimiz daha az gösterişli birer koltuğa oturup yankılar dinene dek sessizce bekledik. Dışarıda çıt

yoktu ama hâlâ kar yağdığını hissedebiliyordum. Elimdeki şarap ısınalım diye ikram edilmişti. Birkaç yudumda dibini buldum. Harabe bir şapelde törenin başlamasını bekliyordum sanki, gerçeküstü olduğu kadar ziyadesiyle ciddi bir ortamdı.

“Chatelaine Barbea,” diye seslendi mihmandarımız.

Uzun boylu bir kadın girdi içeri. Öyle kendinden emin, öyle güzeldi ki, bir de cüretkâr giyinmiş, taş çatlasın on yedi yaşında olduğunu epey sonra fark ettim. Oval yüzü kusursuzdu, duru gözler, ufak ve biçimli bir burun, rujla daha da küçük gözükecek gibi boyanmış ufacık bir ağız. Saçı neredeyse perdahlanmış altın sarısıydı, o kadar ki altın tellerle yapılmış bir peruk takmış gibiydi. Bize doğru bir iki adım yaklaşıp kıvırtmaya, envaiçeşit zarif hareketle vücudunu şekilden şekle sokmaya başladı. O âna dek profesyonel bir dansöz hiç görmemiştim, şimdi bile onun kadar güzelini gördüğümü düşünmüyorum. O tuhaf salonda onu seyrederkenki hislerimi tarif edemem.

“Maiyetimizin tüm güzelleri emrinize amadedir,” dedi mihmandarımız. “Gök Yurt’un altın duvarları arasındaki sefahat âlemlerinde zevke ererken gece su gibi akıp geçer.”

Yarı ipnotize hâlde olmama rağmen bu olağanüstü vaadi fazla iddialı buldum. “Kesin abartıyorsunuz,” dedim.

“Zevk için gelmemiş miydin? Keyfini katlayacak bir hayal varsa ortada, niçin karşı koyuyorsun?” Bütün bu süre boyunca altın saçlı kız tek başına aheste dansına devam ediyordu.

An âna karıştı.

“Ondan hoşlandın mı?” diye sordu mihmandarımız. “Onu mu seçiyorsun?”

Beğendiğimi söylememe –daha ziyade kadına hasret kalmışlığımın verdiği arzuyla haykırmama– ramak kaldı. Daha ben ağzımı açmaya kalmadan Roche, “Diğerlerini de bir görelim,” diyerek lafa girdi. Kız dansı hemen bıraktı, saygıyla eğilerek odayı terk etti.

“Birden fazla kız alabilirsiniz, biliyorsunuz. Ayır ayrı veya aynı anda. Yataklarımız çok büyüktür.” Kapı tekrar açıldı. “Chatelaine Gracia.”

Yeni gelen kız epey farklı gözükse de bir önceki “Chatelaine Barbea”yı fazlasıyla andırıyordu bence. Saçı dışarıda uçuşan kar taneleri kadar beyazdı, genç simasını daha da körpe, esmer tenini daha da koyu gösteriyordu. Memeleri daha iriydi (ya da bana öyle geldi) kalçaları da daha dolgun. Yine de aynı kadın olduğuna bahse girebilirdim, sadece kıyafetini ve peruğunu değiştirmiş, kaşla göz arasında makyaj malzemeleriyle teninin rengini koyultmuştu sanki. Saçmaydı ama birçok saçmalıkta olduğu gibi gerçeklik payı da taşıyordu.

İki kadının da gözlerinde bir şey vardı, dudaklarındaki ifade, endamları ve hareketlerinin akıcılığı bir tuhaftı. Daha önce gördüğüm bir şeyi anımsatıyordu bana (ama neredeydi hatırlayamıyordum) bir yandan da yeniydi, buna karşın daha önceden aşına olduğum yanı daha baskındı.

“Bu bana uyar,” dedi Roche. “Şimdi arkadaşşıma da birini bulmamız gerek.”

Diğeri gibi dans etmeyip sadece hafifçe gülümseyerek ayakta dikilen esmer kızın ağzı kulaklarına vardı, dizlerini kırıp selamladıktan sonra Roche’un yanına gidip kolçağa ilişti ve onunla fısıldaşmaya başladı.

Kapı üçüncü kez açılırken mihmandarımız, “Chatelaine Thecla,” dedi. Sahiden ona benziyordu, tıpkı anımsadığım gibiydi ama hapisten nasıl kaçabildiğine aklım ermedi. Sonunda gözlemden ziyade mantığım bana yanıldığımı söyledi. İkisini yan yana getirsem fark şudur diyemezdım, yine de karşımdaki kadın biraz daha kısa boylu gibiydi.

“Dilediğiniz gibi olsun,” dedi mihmandarımız. Konuştuğumun farkında değildim. Roche yerinden kalkıp deri kesesini çıkararak ikimizin namına ödeme yapacağını söyledi. Saydığı sikkelere bakarken bir hrisos parıltısı görmeyi umdum. Yoktu, sadece birkaç asimi çıkardı.

Sözde “Chatelaine Thecla” elime dokundu. Sürdüğü koku gerçek Thecla’nın hafif parfümünden kuvvetliydi, yine de aynı kokuydu, gül yanığını çağrıştırdı bende. “Gel,” dedi.

Peşinden gittim. Bir koridordan geçtik, loş ve kirli, sonra da dar bir merdiveni çıktık. Evde kaç kız olduğunu sormam üzerine duraksadı ve bana yukarıdan imalı bir bakış attı. Yüz ifadesinde bir fodulluk vardı, hoşnutluk, sevecenlik, bir münakaşanın tam ortasında yumuşayınca takındığımız edaya benzer muğlak bir ifade. “Bu gece çok azız. Çünkü kar var. Gracia’yla beraber kızığa binip geldim.”

Başımı salladım. O gece bizim de katettiğimiz sapa yolların birini başında şal, ayağında soğuktan korumayan eski ayakkabılarla, büyük ihtimalle yürüyerek geldiğini bal gibi biliyordum. Oysa onun söylediği kulağa daha anlamlı gelmişti. Kar yağışı altında herhangi bir vasitadan daha hızlı ilerleyen çevik aygırlar canlandı zihnimde, bir yandan ısıklık öttüren rüzgâr, simsiyah samur ve vaşak kürklerine sarınmış gencecik güzel kadınların kırmızı kadife minderli kızak koltuğundaki bıkkın hâllerini görür gibi oldum.

“Gelmiyor musun?”

Merdivenin tepesine çoktan varmış, neredeyse gözden yitmişti. Ona “ablacım” diyen birisiyle konuşmaya koyuldu. Birkaç basamak daha tırmanınca Vodalus’un yanında gördüğüm, siyah kukuletalı, kalp yüzlü kadına çok benzeyen biriyle karşılaştım. Bu kadın yüzüme bile bakmadı. Ona yol verdiğim anda çabucak merdivenlerden aşağı indi.

“Seçim yapmakta acele ederek neyi kaçırdığını anlamışsındır artık.” Başka bir yerden öğrendiğim çapkın bir gülümseme takındı.

“Yine de seni seçerdim.”

“Aman, güldürme beni. Hadi, benimle gel, bu serin holde ebediyen kalmak istemezsin. Hiç renk vermedin ama gözlerin fıldır fıldırdı. Güzel kadın değil mi?”

Thecla’ya benzeyen kadın bir kapıyı açtı. Koca yataklı ufa-

cık bir odaya girdik. Tavandan zinciri gümüş yaldızlı, sönmüş bir buhurdan sarkıyordu. Bir köşede de ışığı pembe, ayaklı bir lamba duruyordu. Aynalı küçük bir makyaj masası vardı, bir de ensiz gardırop. Odada kıpırdayacak yer bile yoktu.

“Beni kendin mi soymak isterdin?”

Başımınla onaylayıp yanaştım.

“Öyleyse seni uyarayım, giysilerime özen göstermelisin.”

Arkasını döndü. “Bu arkadan iliklidir. En üstten başla, ense kökümünden. Olur da fazla heyecanlanıp bir yerini yırtacak olursan parasını ödetirler. Söylemedi deme.”

Ufacık kopçayı bulup açtım. “Sizin bir sürü elbiseniz vardır sanıyordum, Chatelaine Thecla.”

“Var. Ama Mutlak Yuva’ya yırtık bir elbiseyle dönmek ister miyim sanıyorsun?”

“Burada mutlaka yedek giysin vardır.”

“Birkaç parça, burada fazlasını tutamıyorum. Ben yokken birileri aşırıyor.”

Parmaklarımın arasındaki kumaş aşağıdaki sütunlu mavi odada göz kamaştırıcı ve pahalı gözüküyordu ama yakından bakınca incecikti, ucuz cinsten. “Saten değil sanırım,” dedim, bir sonraki kopçayı açarken. “Samur da değil, elmas işlemeli de.”

“Elbette değil.”

Ondan bir adım uzaklaştım. (Sırtım neredeyse kapıya değiyordu.) Thecla’nın tırnağı olamazdı. Hepsi bir anlık benzerlikten ibaretti; bazı hareketleri, giyim tarzı aynıydı sadece. Ufacık soğuk bir odada dikilerek seyrettiğim çıplak omuzlar ve ense zavallı bir genç kadına aitti. Kızlarının gece nereye gittiğini bilmezden gelen ana babası, Roche’un ödediği üç kuruş paradan nemalanacaktı muhtemelen.

“Sen Chatelaine Thecla değilsin,” dedim. “Burada ne işim var benim?” Sesim kastettiğimden daha fazlasını ima ediyordu. Yüzünü bana döndü. İncecik elbisesi memelerinden sıyrılıp yere düştü. Maskesi sıyrılmış gibi bir anlık korku ifadesi

yakaladım suratında. Bu durumu daha önce de yaşamış olsa gerekti, onun namına kötü noktalanmıştı herhalde.

“Ben Thecla’yım,” dedi. “İstersen o olurum.” Elimi vura-cakmış gibi kaldırmamla hemen ekledi, “Burada beni koru-yan kişiler var. Bir çılgılıma bakar. Anca bir defa vurabilirsin, ikinciye fırsat bulamazsın.”

“Atma,” dedim.

“Evet, var. Üç kişi.”

“Kimse yok. Kat bomboş, soğuk, ne kadar ıssız olduğunu fark etmedim mi sanıyorsun? Roche ile kızı alt katta, parayı o ödediği için de muhtemelen daha iyi bir odası vardır. Merdive-nin başında gördüğümüz kadın da gitmek üzereydi ama önce seninle konuşmak istemişti. Bak.” Onu belinden yakalayıp ha-vaya kaldırdım. “Bağır. Hiç kimse gelmez.” Sesi çıkmadı. Onu kucağımdan yatağa attım, biraz sonra da yanına oturdum.

“Thecla değilim diye bana kızgınsın. Ama senin için Thecla olabilirim. Hâlâ olabilirim.” Üzerimdeki tuhaf pal-toyu omuzlarımdan sıyırdı.

“Çok güçlüsün.”

“Hayır, değilim.” Benden çekinen bazı çocukların aslında benden daha kuvvetli olduklarının farkındaydım gerçi.

“Çok güçlüsün. Bir süreliğine bile olsa gerçekliğin efendi-si olacak kadar güçlü değil misin?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Aciz insanlar kendilerine dayatılana inanırlar. Güçlü in-sanlarsa dilediklerine inanır, onu gerçek kılarlar. Özerk’in kendisinin Özerk olduğuna inanmasını, başkalarını da gü-cüne inandırmasını sağlayan nedir?”

“Sen Chatelaine Thecla değilsin,” dedim. “Anlasana, o da değil. Asıl Chatelaine Thecla’yı gördüğünden bile şüpheli-yim... Yok, yanıldığımı şimdi anlıyorum. Hiç Mutlak Yuva’ya gittin mi?”

Elleri ufak ve sıcaktı, sağ elimin üzerinde, bastırıyordu. Kafamı iki yana salladım.

“Bazen müşteriler orayı gördüklerini söyler. Onları dinlemek bana hep zevk verir.”

“Hiç gitmişler mi? Sahiden?”

Omuz silkti. “Diyorum ki Chatelaine Thecla, Chatelaine Thecla değil. Aklındaki Chatelaine Thecla, önemsedığın yegâne Chatelaine Thecla o değil. Ben de değilim. Öyleyse aramızda ne fark var?”

“Hiç yok galiba.”

Soyunurken ekledim, “Mamafih, hepimiz gerçeğin peşindeyiz. Neden böyle? Belki de tanrısal özdeğin çekimine kapıldığımızdan. Hiyerofantlar öyle diyor, onun tek gerçek olduğunu.”

Kasıklarımı öptü, galip çıktığını biliyordu. “Gerçeği sahiden öğrenmeye hazır mısın? Kendi iyiliğin için giyinik olmalısın, hatırlatırım. Yoksa işkencecilerin eline düşersin. Bunu istemezsin.”

“Hayır,” dedim, sonra da kafasını ellerimin arasına aldım.

10

Geçen Sene

Sanırım Üstat Gurloes, umumhaneye sık sık götürülmemi Thecla'ya kendimi fazla kaptırmayayım diye istemişti. Gerçekte Roche'un parayı cebe indirmesine izin verdim ve oraya bir daha ayak basmadım. Acı aşırı zevkliydi, zevkse aşırı acı verici; dolayısıyla ileride aklımı yitirmekten korktum.

Bir sebebi daha vardı. Roche ile beraber umumhaneden ayrılmamızdan önce ak saçlı bir adam (ona gözüm takılınca) kaftanının göğüs cebinden ilk bakışta ikon zannettiğim ama hemen akabinde penis şeklinde bir altın şişe olduğunu fark ettiğim şeyi çıkarmıştı. Gülümsemişti ve gülümsemesi sırf dostane diye ürkmüştüm.

Thecla'yla ilgili kendi düşüncelerimi bir kenara bırakıp sahte Thecla'nın kadın erkek ilişkilerine dair kafama soktuğu birtakım şen şakrak ve âşıkane fikirlere kendimi kaptırmam birkaç günü buldu. Muhtemelen Üstat Gurloes'un niyetlendiğinin tam tersi bir etkiydi bu ama ben öyle düşünmüyorum. Son zamanlarda onunla vakit geçirmekten keyif aldığım talihsiz kadına âşık olmaya az buz meyilli değildim; hatta sahteliğin açık seçik farkına vardıkça onu gerçeğe telafi etmek bana daha da cazip geliyor, onun temsil ettiği ayrıcalıklı ve kadim bilgi dünyasına karşı koyamıyordum (gerçi o zamanlar bunun pek bilincinde değildim). Ona götürdüğüm kitaplar benim üniversitem oldu, o da öğretmenim.

Ben tahsilli biri değilim. Üstat Palaemon'dan okuma, yazma, şifre çözme, bir de maddi dünyaya ve gizemli varoluşumuza ilişkin bazı temel gerçekler dışında çok az şey öğrendim. Zaman zaman tahsilli kişilerden eğitim görme fırsatı bulmuşsam, onların dengi değilse de en azından mahcup etmeyecek seviyedeki Thecla sayesinde: aklımdan çıkmayan Thecla, kalbimde yaşayan Thecla, bir de şu dört kitap.

Beraber neler okuduğumuzu, üzerlerine neler tartıştığımızı anlatmayacağım. Bundan azıcık bile bahsetmek o kısa gecenin cıcığını çıkarmak olur. Eski Avlu kış boyunca karlar altındaydı. Zindanlardan çıktığımda ardımda bıraktığım ayak izlerini, kara vuran gölgemi görmeye başlamıştım, bir uykudan uyanmış gibiydim. Thecla o kış kederliydi, yine de benimle geçmişin sırlarını, gökkürelere dair varsayımları, binlerce yıl önce ölmüş kahramanların tarihçesini ve silahlarını konuşmaktan keyif alıyordu.

Bahar geldi, kabristandaki beyaz benekli ve mor çizgili zambaklar açtı. Ona çiçek götürdüğümde bana senin de sakalın onlar gibi yeni terliyor dedi, büyüyünce o da gürleşir, ama ertesi gün özür dileyip benim zaten yetişkin bir erkek olduğumu belirtti. Havanın ısınmasıyla ve (sanırım) götürdüğüm çiçeklerin de etkisiyle keyfi yerine gelmişti. Eski hanedanlıkların sembollerine bakarken onunla aynı durumdaki arkadaşlarından konu açtı, kâh mutlu kâh mutsuz evliliklerden. Tanıdığı kızlardan biri sırf bir rüyasına istinaden kötü bir sülaleye karışıp geleceğini karartmıştı; çocukken beraber bebeklerle oynadıkları bir diğeri de onun bunun metresiydi şimdi. “Yeni bir Özerk lazım artık, belki de bir Özerkiye, anladın mı Severian. Uzun zamandır böyle gelmiş böyle gidiyor. Ama ebediyen süremez.”

“Saltanat işlerinden pek anlamam Chatelaine.”

“Ne kadar az anlarsan o kadar mutlu olursun.” Durakladı, zarif kıvrımlı alt dudağının kenarını hafifçe ısırdı. “Annem hamileyken uşakları onu Münecim Pınarı'na götürmüşler, pınarın hikmeti gelecekte haber vermesidir. Pınar bir tahta

oturacağımı öngörmüş. Thea bu yüzden beni hep kıskanmıştır. Yine de Özerk...”

“Evet?”

“Çok konuşmasam iyi olur. Özerk başkalarına benzemez. Bazen hakkında ileri geri konuşsam da Urth’ta onun gibisi yoktur.”

“Biliyorum.”

“Öyleyse o kadarı sana yeter. Şuna bir bak.” Kahverengi kitabı aldı. “Burada diyor ki, ‘Muhteşem Thalelaeus’un fikrine göre demokrasi’ –yani halk egemenliği– ‘kendi kendini yöneten bir idare şekli ihtiyacından doğmuştur, oysa Bilge Yrierix’e göre avam tabakası, kendi içlerinden birinin yüksek makama oturmasına asla izin vermeyecektir. Bundan dolayı kendisine Üstatların Piri denilmiştir.”

Neden bahsettiğini anlamadığımdan bir şey demedim.

“Özerk’in ne yapacağını hiç kimse tam bilmiyor. Her şeyin gelip dayandığı nokta bu. Peder Inire da aynı. Saraya ilk geldiğimde, Harçâlem’in idaresinde aslında Peder Inire’in borusunun öttüğü çıtlatılmıştı bana, büyük bir sır paylaşıyor gibi. Orada iki yılı devirdiğimdeyse çok yüksek mevkiden –sana adını dahi söyleyemeyeceğim– bir adam, Özerk’in egemen olduğunu söylemişti ama Mutlak Yuva’dakilerin nazarında esas hükümdar Peder Inire gibiydi. Fikirlerine herhangi bir erkekten daha çok güvendiğim ve sırdaş bildiğim bir kadın da geçen sene, al birini vur ötekine dedi çünkü iki si de pelajik katmanları kadar akıl ermez kişilermiş, hani ay tam dördünü alana kadar, rüzgâr doğuya dönene dek düşünsen yine de farkı anlayamazmışsın. İlk başta kadının bilgece laflar ettiğini sandım ama yarım sene önce aynı şeyin benim de aklımdan geçtiğini sonradan hatırladım.” Thecla sustu ve daracık yatağa uzandı, siyah saçı yastığın üzerine yayıldı.

“En azından,” dedim, “o kadını sırdaş saymakla iyi etmişsiniz. Belli ki edindiği bilgiler güvenilir bir kaynaktan.”

Beni işitmemişçesine mırıldandı, “Ama hepsi doğru Se-

verian. Onların neler yapabileceklerini bilen yok. Yarın serbest bırakılabilirim. Gayet mümkün. Burada olduğumu çoktan öğrenmişlerdir. Bana öyle bakma. Arkadaşlarım Peder İnire'la konuşacaktır. Belki biri Özerk'in kulağına kar suyu kaçıtır. Niçin tutuklandığımı biliyorsun, değil mi?"

"Kız kardeşinizle alakalı bir şey yüzünden."

"Üvey kardeşim Thea, Vodalus'la beraber. Onun oynadığını diyorlar, bence de kesin öyledir."

Gök Yuva'dayken merdivenlerin başında rastladığım güzel kadın hatırıma geldi ve dedim ki, "Galiba üvey kardeşinizi bir kere gördüm. Kabristandaydım. Yanında baston-kılıç taşıyan ve çok yakışıklı bir ergin vardı. Bana adının Vodalus olduğunu söyledi. Kadının yüzü kalp şeklindeydi, sesi de bana kumruları çağırıyordu. O muydu dersiniz?"

"Galiba öyle. Beni kurtarmak için Vodalus'a ihanet etmesini istiyorlar, oysa etmeyeceğini biliyorum. İyi de bunun farkındalarsa neden beni bırakmıyorlar gideyim?"

Onu güldürene kadar başka şeylerden bahsettim. "Sen çok akıllısın Severian. Kalfalığa terfi ettiğinde tarihin en zeki işkencecisi olacaksın. Ürkütücü bir ihtimal," dedi.

"Böyle muhabbetlerden hoşlandığınıza dair bir izlenim edindim, Chatelaine."

"Şimdilik öyle çünkü hapisim. Özgürken metafiziğe çok seyrek vakit ayırdığımı söylesem şaşırırsın herhalde. Onun yerine dansa gider ya da benekli tazılarla pekari kovalardım. Sende hayranlık uyandıran eğitimimi küçüklüğümde bana elinde sopayla ders veren öğretmenime borçluyum."

"Öyle konuları konuşmamız şart değil Chatelaine, istemezseniz konuşmayız."

Kalktı ve burnunu getirdiğim buketin ortasına gömdü. "Çiçekler sayfalardan daha iyi teoloji sunar, Severian. Bunları topladığın kabristan güzel mi? Bana mezarlardan kopardığın çiçekleri getirmiyorsun, değil mi? Birilerinin mezara ektiği çiçekleri kesmiyorsun ya?"

“Hayır. Bunlar uzun zaman önce ekilenlerden. Her sene açar.”

Drotte kapıdaki yarıktan, “Gitme zamanı,” deyince kalktım.

“Sence onu tekrar görebilir miyim? Kardeşim Chatelaine Thea’yı?”

“Sanmıyorum Chatelaine.”

“Fırsat bulursan ona benden bahseder misin Severian? Onunla irtibat kuramıyor olabilirler. Bu yapacağın ihanet sayılmaz, Özerk’in lehine bir iş yapmış olursun.”

“Olur Chatelaine.” Eşikten dışarı adımımı attım.

“Vodulus’a ihanet etmez o, biliyorum, ama bir orta yol bulunabilir.”

Drotte kapıyı kapatıp anahtarı çevirdi. Thecla’nın, kız kardeşi ile Vodulus’u bizim antik –onun gibi kişilerin nazarında, unutulmuş– kabristanda nasıl olup da gördüğümü sormaması dikkatimden kaçmamıştı. Aydınlık hücreden çıkınca metal kapıları ve soğuktan nem bağlamış duvarlarıyla koridor iç karartıcı gözüküyordu. Drotte, Roche ile beraber Gyll’un öbür kıyısındaki aslan çukuruna yapacakları seferden bahsetmeye koyulmuştu ki Thecla’nın arkamızdan seslenen cılız sesini işittim. “Ona Josepha’nın bebeğini diktiğimiz günleri anımsat.”

Zambakların da ömrü doldu, soldular, sonra da siyah ölüm gülleri açtı. Rengi mora çalan ve kızıl benekli olanlarından koparıp Thecla’ya götürdüm. Gülümseyerek bir şiir okudu:

“Son istirahatinde yatıyor zarif Rose, denemez çiçeğin if-fetlisi,

Burcu burcu kokan, değildir çiçeğin kokusu.”*

E. Cobham Brewer’un Halk Masalları ve Deyişleri sözlüğüne göre bu dizeler II. Henry’nin odalığı, Lord Clifford’un kızı Rosamond’un mezar taşındandır. II. Henry onu kimsenin erişemeyeceği bir labirentin ortasına yaptırdığı eve yerleştirir ancak Kraliçe Elianor kıza ulaşmayı başarır ve onu zehirleyerek öldürür. Labirent ve güller, Yeni Güneşin Kitabı dörtlemesinde önemli motiflerdir. Keza Thecla’nın bu dizeleri okuması öykünün geçtiği evrene dair kritik ipuçlarından biridir. –çn

“Kokusu sizi rahatsız ettiyse Chatelaine...”

“Hiç etmedi, çok hoş kokuyor. Eskiden büyükannemin okuduğu bir şey aklıma geldi sadece. Onun çocukluğunda adı çıkmış bir kadınmış şiirdeki, ya da bana öyle anlattı, kadın ölünce tüm çocuklar arkasından bunu okumuşlar. Aslında bunun çok daha eski bir şiir olduğundan şüpheleniyorum, fi tarihinden kalma, tüm iyi ve kötü şeylerin başladığı dönemden. Erkeklerin kadınları arzuladıkları söylenir Severian. Peki, niçin elde ettikleri kadınlardan tiksiniyorlar?”

“Her erkeğin aynı olduğunu sanmıyorum, Chatelaine.”

“Şu güzel Rose kendisini feda etmiş, bildiğim kadarıyla bu sebepten alaylara maruz kalmış, hayalleri de körpe bedeni gibi çok uzun zaman önce toprak olup gitmiş. Gelsene, yanıma otur.”

Dediğini yaptım. Ellerini eski püskü gömleğimin altına soktu ve kafamdan sıyrırverdi. İtiraz ettiysem de karşı koyamadım.

“Neden utanıyorsun? Saklayacak memelerin yok ki. Siyah saçlı birinde hiç bu kadar beyaz ten görmemiştım... Sence benim tenim beyaz mı?”

“Bembeyaz, Chatelaine.”

“Herkes gibi ama seninkinin yanında esmer kalıyor. İşkenceci olduğunda güneşten sakınmalısın Severian. Çok feci yanarsın.”

Genellikle serbest bıraktığı saçını o gün kara bir ayla gibi taç yaparak toplamıştı. Üvey kardeşi Thea’yı daha önce hiç o kadar andırmamıştı. Ona öyle bir arzu duydum ki kalbimin her atışında kan kaybettim, canım çekildi, gittikçe bitap düştüm sanki.

“Neden kapımı çalıyorsun?” Durumumu anladığı tebesümünden belliydi.

“Benim gitmem lazım.”

“Çıkmadan önce gömleğini giy bari, arkadaşın seni bu hâlde görsün istemezsin.”

O gece, beyhude olduğunu bile bile, kabristana gittim ve ıssız mezarların arasında birkaç saat dolaştım. Ertesi gece tekrar gittim, öbür gece de ama dördüncü gece Roche beni şehre götürdü. Meyhanede birisine kulak misafiri oldum, dediğine göre Vodalus iyice kuzeye gitmiş, buz kaplı ormanlarda saklanıp kabilelere* saldırıyormuş.

Günler geçti. Thecla, çok uzun zamandır emniyette tutulduğu için kendisine asla işkence edilmeyeceğinden emin-di artık, hatta Drotte'nin getirdiği kâğıt kalemle Diuturna Gölü'nün güney kıyısına yaptırmayı düşündüğü villanın planını çizmeye koyulmuştu. Güya orası Harçâlem'in en ücra, aynı zamanda da en güzel beldesiymiş. Kendime vazife belleyip çırakları yüzmeye götürdüm, gerçi kendim korkudan derin sulara asla giremezdim.

Derken, birdenbire hava yüzmeye gidilmeyecek kadar soğudu; bir sabah kalktığımızda Eski Avlu'nun yıpranmış taşlarının don tuttuğunu gördük, akşam yemeğinde de tabağımıza taze domuz eti konuldu, bunlar soğüğün kapımıza dayandığının şaşmaz göstergeleriydi. Üstat Gurloes ile Üstat Palaemon beni huzurlarına çağırdı. Üstat Gurloes dedi ki, "Hakkında birçok makamdan güzel raporlar alıyoruz Severian, çıraklık dönemin artık kapanmak üzere." Üstat Palaemon da fısıldar gibi ekledi, "Çocukluğun geride kaldı, rüştüne erdin." Sesinde şefkat vardı.

"Doğru söze ne hacet," diye devam etti Üstat Gurloes. "Azizemizin bayramı yaklaşıyor. Herhalde lafı nereye getirdiğimizi anlamışsındır?"

Başımla onayladım. "Eata çırakbaşı olacak."

"Ya sen?"

Bunu niye sorduğunu anlamadım. Üstat Palaemon anlamadığımı görünce nazikçe sordu,

"Sen ne olacaksın Severian? İşkenceci mi? Tercih edersen loncayı terk edebilirsin, biliyorsun."

* Yazar burada Arapça kökenli "kabile" sözcüğünü kullanıyor. -çn

Teklif karşısında biraz şaşırmışım gibi, bunu hiç düşünmediğimi söyledim. Yalandı. Bir kişi rüştüne erene dek loncanın nihai bir üyesi sayılmazdı ve bunu her çırak gibi ben de biliyordum. Dahası, loncayı sevdiğim kadar ondan nefret de ediyordum; bazen masum olan müşterilere çektirilen acılardan veya işledikleri cürmün gerektirdiğinden çok daha ağır cezalar verilmesinden değildi nefretim, daha ziyade beceriksiz olduğu kadar ırak bir iktidara hizmet etmeyi faydasız ve beyhude gördüğüm içindi. Beni küçük düşürüp aç bıraktıkları için loncadan nefret ettiğimi, beri yandan yuvam olduğu için de sevdiğimi dile getirmeden duygularımı nasıl daha iyi ifade edebilirdim bilmiyorum. Hem nefret ediyor hem seviyordum çünkü burası eskilerin yadigârıydı, çünkü güçsüzdü, çünkü yıkılmaz görünüyordu.

Hâliyle Üstat Palaemon'a bunların hiçbirini söylemedim. Gerçi Üstat Gurloes olmasaydı belki dile getirirdim. Her şeye rağmen paçavralar içinde vefayla icra ettiğim uğraşlarımın ciddiye alınmış olması inanılır gibi değildi ama alınmıştı.

"Bizi terk etmeyi düşünmüş olsan da olmasan da," dedi Üstat Palaemon, "önünde böyle bir seçenek var. Çoğu kişiye sorsan, yıllarca zorluk çekip de çıraklığı geride bıraktıktan sonra ancak bir ahmak kalfalığa sırt çevirir derler. Ama tercih sana kalmış."

"Gitsem nereye gideceğim ki?" Onlara diyemesem de kalmamın gerçek sebebi buydu. Hisar surlarının dışında, kulemizin duvarları ardında koca bir dünya olduğunu biliyordum. Ne var ki o dünyada kendime bir yer edinebileceğimi sanmıyordum. Kölelik ile başıboşluk arasında bir seçim yapmak durumundaydım. Benim yerime seçim yapacaklarından korkarak, "Loncamızda büyüdüm," diye ekledim.

"Evet," dedi Üstat Gurloes, en resmi edasıyla. "Ama henüz işkenceci değilsin. İş karasına bürünmedin."

Üstat Palaemon'un eli, bir mumyanınki gibi kuru ve kırışık, benimkini buldu. "Din mensupları arasında, 'Sen daima

11

Bayram

Azizemizin bayramı kış sonuna denk gelir. Coşup eğlendiğimiz zamandır. Kalfalar tören alayında kılıç dansı yaparlar, yürek hoplatıcı ve olağanüstüdür. Üstatlarımız Büyük Avlu'daki harabe şapelde kokulu bin tane mum yakarlar, biz de bayram sofrasını kurarız.

Loncamızda düzenlenen yıllık ayin (bir kalfa üstatlığa terfi etmişse) bazen şatafatlı, (en az bir çırak kalfa olmuşsa) bazen sönük, (hiçbir terfi yaşanmamışsa) bazen de zayıf geçmiş sayılırdı. Kalfa olduğum sene hiçbir kalfa üstatlığa yükselmediği için –onlarca yıldır nadiren yaşandığından hiç de şaşırtıcı değildi– benim maske giyme törenim de sönük geçen bayramlardan birinde gerçekleştirilmiş oldu.

Buna rağmen hazırlıklar haftalarca sürdü. Bana anlatıldığı kadarıyla fertleri Hisar surları içinde faaliyet gösteren en az yüz otuz beş lonca vardır. Bunlardan bazılarının o kadar az üyesi kalmıştır ki (küratörlerde olduğu gibi) kendi bayramlarını şapelde kutlayacak kadar kalabalık olmadıkları için mecburen şehirdeki biraderlerine katılırlar. Daha kalabalık olanlarıysa kutlamaları bir itibar meselesi hâline getirir, cacaftan kaçınmaz. Askerlerin Hadrian bayramı, topçuların Barbara'sı, cadıların Mag'ı gibi birçok bayram gösterişli olanlardandır. Bedava yiyecek ve içki dağıtılan bu olağanüstü debdebeli kutlamalara, kendi loncaları hari-

cinde, mümkün olduğunca çok sayıda insanın katılmasını isterler.

İşkencecilerin bayramı böyle değildir. En az üç yüz asır önce (rivayete göre) bir iddia uğruna gelmeye cüret eden mü-lazım çavuşu dışında, Kutsal Katharine bayramı soframıza loncadan olmayan tek bir kişi dahi katılmamıştır. O çavu-şun akıbetiyle ilgili ortalıkta birçok söylenti dolaşır, mesela güya onu soframıza buyur edip kor demirden bir sandalye-ye oturtmuşuz. Hiçbiri gerçek değildir. Loncamızdaki yazılı kaynaklara göre onu güzelce ağırlayıp doyurmuştuk ancak et ve Katharine pastası yenen ziyafet boyunca, verdiğimiz acı-lardan, yeni icat ettiğimiz işkence yöntemlerinden veya can çekişenleri lime lime ettiğimizde işittiğimiz beddualardan hiç bahsetmediğimiz için adam gittikçe kaygılanmış, onu tuzağımıza düşürmek için endişelerini boşa çıkarmaya çalış-tığımızı zannetmişti. Böyle zannettiğinden ötürü de çok az yiyip çok içmiş, kendi koğuşuna dönerken tökezleyerek düş-müş ve kafasını öyle kötü çarpmıştı ki aklını oynatıp büyük acılar çekmişti. Bir zaman sonra kendi silahının namlusunu ağzına dayamıştı ama bunda bizim hiçbir kabahatimiz yoktu.

Kısacası Kutsal Katharine bayramında şapele işkenceci-ler dışında hiç kimse gelmez. Buna rağmen her sene (üst kat pencerelerinden seyredenler olduğunu bildiğimiz için) diğer herkes gibi şatafatlı hazırlanırız. Şapelin dışında şaraplarımız yüz tane fenerin ışığında mücevher gibi parlar; kocabaşla-rın pişmiş kelleleri salçalı suyun içinde, olgun limon sarısı gözleri devrik, dumanı tüterek ağnar; derileri yüzülerek ka-kao çekirdekleriyle beraber kızartılmış kapibara ve agutiler kendi kürkleriyle süslenerek dört ayak üzerinde yerleştirilir sofraya, canlı gibi. Fırından yeni çıkmış ekmekler koca birer kayayı andırırken domuz butları odun istifinden farksızdır. Üstatlarımız -ki ben kalfa olduğumda sadece iki kişilerdi- çiçek işlemeli perdeleri olan bir tahtirevanda, el dokuması kum rengi halılar üzerinden geçerek teşrif ederler. Kalfalar

tarafından binbir zahmetle, günlerceilmekilmek dokunan ve loncanın geleneklerini yansıtan bu halılar üstatların ayakları bir kez değdikten sonra imha ediliyordu.

Şapelin içinde koca bir çivili teker, bir kız, bir de kılıç hazır bekler. O tekeri iyi bilirdim, çıraklığımda yerine konulup indirilmesine defalarca yardım etmiştim. Kullanılmadığı zamanlarda kulenin en üst kısmında, silah odasının hemen altında dururdu. Bir iki adım öteden bakınca hakiki bir cellat kılıcını andıran kılıç ise esasında yaldızla parlatılıp eski bir kabza takılmış bir tahta parçasından ibaretti.

Kızla ilgili söyleyebileceğim hiçbir şey yok. Çok küçükken onun kim olduğunu bile merak etmezdim, hatırlayabildiğim en eski bayramlardı bunlar. Gildas çırakbaşıyken (yazdığım dönemde hâlâ kalfaydı) benim de yaşımlerlediğinden, kız herhalde cadıdır diye düşünmeye başlamıştım. Bir yaşı daha geride bırakınca böyle bir saygısızlığa müsamaha gösterilmeyeceğini öğrendim. Muhtemelen Hisar'ın ücra köşesinden bir uşaktı. Belki de şehir sakinlerinden biriydi, loncamız ya hatıra için ya da bir menfaat gereği onun hep aynı görevi üstlenmesine razı geliyordu, bilmiyorum. Tek bildiğim şuydu ki her bayram ona hep aynı yerde rastlıyordum, gördüğüm kadarıyla da yıllar onu hiç değiştirmiyordu. Uzun boyluydu, narindi, gerçi Thecla kadar uzun boylu ya da narin değildi, siyah tenliydi, siyah gözlü, saçda kuzgun karası. Onun siması gibisini hiçbir yerde görmedim, bir ormanın göbeğindeki saf bir pınar gibi duruydu.

Üstat Palaemon (en yaşlı üstadımız olarak) bize loncamızın kuruluşunu ve buzul çağından önceki yıllarda yaşamış öncülerimizi anlatırken –bu bölümde anlatacakları kendi kararına bağlı olarak her yıl değiştirdi– kız yine teker ile kılıcın arasındaki yerini almıştı. Her çırağın ezberlemek zorunda olduğu ama yılda sadece bir kez okunan lonca ilahimiz Dehşet Ezgisi'ni okurken kız çıt çıkarmadan bekledi. Parça-

lanmış bank sıralarının arasında diz çöküp dua ettiğimiz sırada da sessizce dikilmeyi sürdürdü.

Sonra Üstat Gurloes ile Üstat Palaemon, yaşça büyük birkaç kalfanın yardımıyla, azize menkıbesine başladılar. Bunu bazen bir kişi okurdu. Bazen koro hâlinde okurduk. Bazen de oyluk kemiğinden yontulmuş flütler veya insan gibi ciyaklayan üç telli rebaplar eşliğinde iki kişi farklı ezgiyle okurdu.

Anlatıda azizemizin Maxentius tarafından cezalandırıldığı kısma gelindiğinde kızı kısıkırak yakalamak üzere maskeli dört kalfa öne fırladı. Suspus ve sakın duran kız direnmeye başladı, haykırarak çırpınıyordu. Kızı yaklaştırdıkları anda tekerde bazı değişiklikler baş gösterdi. Mumların ışığında, teker kafaları kızıl, sarı, beyaz cevherlerle kaplı yeşil yılanlarla kaynıyor gibiydi önce. Derken bunlar ansızın çiçeklere dönüştü, gül goncalarına. Kız sadece bir adım ötesine gelip durunca tomurcuklar açiverdi (kâğıttan yapıldıklarını biliyordum, tekerin iç çeperine gizlenmişti hepsi). Korkmuş taklidi yapan kalfalar geri çekildi ancak anlatıcılar, yani Gurloes, Palaemon ve diğerleri, Maxentius namına bir ağızdan konuşarak kalfalara devam etmelerini buyurdular. Sonra ben, hâlâ maskesiz ve üzerimde çırak kıyafetimle öne çıkıp şöyle dedim: “Direnmenin hiçbir faydası yok. Tekerde helak olacaksın ama bundan öte rezil edilmeyeceksin.”

Kız yanıt vermedi ama uzanıp da dokununca teker bir anda paramparça oldu, patır kütür yerlere saçıldı, güllerden eser kalmadı.

“Vurun kellesini,” buyurdu Maxentius. Kılıcı aldım. Çok ağırdı. Kız önümde diz çöktü. “Sen Her Şeye Kadir Olan’ın vekilisin,” dedim. “Seni katledecek olsam da yalvarırım sana canımı bağışla.”

Kız ilk kez konuştu, “Vur ve korkma,” diyerekten.

Kılıcı kaldırdım. Bir an dengemi kaybedeceğim diye korktuğumu anımsıyorum. O ânı her düşündüğümde ilk hatırıma gelen budur; gerisini anımsamak için bunu eksen alarak

hafızamı bir ileri bir geri yoklamam gerekir hep. Belleğimde hep o hâlim vardır, üzerimde gri gömlek ve eski püskü bir pantolon, kılıcı kafamın üzerine kaldırmışım. Kılıcı kaldırdığımda bir çırağı, indirdiğimdeyse Hakikat ve Nedamet Arayanlar Mezhebi'nin bir kalfası olacaktım. Kural gereği cellat kurbanı ile ışığın arasında durur; kızın kafası da kütüğe dayalı ve karanlıktadır. Kılıcı indirdiğimde kıza hiçbir zarar gelmeyeceğini biliyordum. Yana vurup zekice bir düzeneği harekete geçirecektim. Kız kafasını is karası bir bezle örtecek, mekanizma da balmumundan yapılmış kanlı bir kafayı havaya fırlatacaktı. Yine de darbeyi indirmeye çekiniyordum. Ayağımın dibinde tekrar konuşunca sesi kulaklarımı çınlattı sanki. "Vur ve korkma."

Sahte kılıcı var gücümle indirdim. Bir an engele çarpmışım gibi hissettim, derken küt diye indiği kütüğü ikiye böldü. Kızın kanlar içindeki kellesi seyreden biraderlere doğru yuvarlandı. Üstat Gurloes kelleyi saçından tutup havaya kaldırdı, Üstat Palaemon da akan kana sol elini çanak gibi tuttu.

"Bu kutsal yağımızdır," dedi, "seni bununla kutsuyorum Severian, ebediyen biraderimizsin." işaretparmağıyla alınma mühür çizdi.

"Varsın öyle olsun," dedi Üstat Gurloes, ben hariç tüm kalfalar da tekrarladı. Kız ayağa kalktı. Yalnızca bir bez parçasıyla örttüğünü bilsem de kafası yok gibiydi. Başım dönüyor, yorgun hissediyordum. Kız balmumu kelleyi Üstat Gurloes'un elinden alıp yerine koyarmış gibi yaptı, bir el çabukluğu marifetiyle is karası bezi çekiverdikten sonra sapa-sağlam karşıımızdaydı. Önünde diz çöktüm, diğerleri de geri çekildi. Az önce kellesini vurduğum kılıcı havaya kaldırdı, balmumuna değdiği için kan bulaşmıştı kenarına. "İşkencecilerdensin," dedi. Kılıcın iki omzuma da değdiğini hissettim, aynı anda loncamızın maskesi apar topar yüzüme takıldı ve ayağa kaldırıldım. Daha ne olduğunu anlamama kalmadan iki kalfanın omuzlarındaydım. Beni omuzlayanların Drotte

ile Roche olduğunu sonradan öğrendim, gerçi tahmin etmem gerekirdi. Tezahüratlar eşliğinde beni şapelden ta tören alanına kadar taşıdılar.

Dışarı çıkmamızla havai fişeklerin patlaması bir oldu; ayağımızın, kulaklarımızın dibinde çatapatlar çatırdadı, şapelin bin yıllık duvarlarında torpiller yankılandı, kızılı sarılı yeşilli füzeler fırladı havaya. Ulu Kale'den atılan bir pare top geceyi inletti.

cık kamarada birisinin daha olduğunu seziyordum. Açıkla-
yamadığım bir nedenden dolayı bu kişinin törenimizde azize
rolünü üstlenen genç kadın olduğunu düşündüm.

Sallanan yatakta doğrulup oturdum. Kapının altından cı-
lız bir ışık sızıyordu; içeride kimse yoktu.

Tekrar uzandığım anda odayı Thecla'nın parfümü kap-
ladı. Gök Yurt'taki sahte Thecla gelmiştir dedim. Yataktan
fırladım, kapıyı açarken az kaldı düşüyordum. Koridorda hiç
kimse yoktu.

Yatağın altında bir lazımlık vardı, onu kaptığım gibi içine
istifra ettim. Kusmuğumda şarapla karışık et parçaları yü-
züyordu. Her nedense ihanet etmişim gibi hissettim, sanki
loncanın gece bana ikram ettiği şeyleri kusarak loncayı da
dışlamıştım. Yatağın yanına diz çökmüş vaziyette öksürüp
hıçkırdım, en sonunda ağzımı silip tekrar uzandım. Tabii ki
uyudum. Rüyamda şapeli gördüm ama bildiğim harap hâlini
değil. Damı sağlamdı, yüksek ve dimdik, saçığından yakut
fenerler sarkıyordu. Oturma yerleri de sağlamdı, pırıl pırıl
cilalı; antik taş mihraba altın rengi bir örtü seriliydi. Mihra-
bın arkasındaki duvarda mavi renkli şahane bir mozaik vardı
ama boştu, sanki bulutsuz ve yıldızsız gökyüzünden bir kesit
koparılıp kavisli duvar onunla kaplanmıştı.

Oraya doğru yürürken mavinin gerçek gökyüzüne kıyasla
bu kadar açık olması karşısında hayrete düşmüş hâldeydim.
Halbuki günlük güneşlik havada bile göğümüzün mavisini ne-
redeyse lacivettir. Yine de nasıl güzeldi! Baktıkça ürperiyor-
dum. Yerden havalandığımı hissettim, mavinin güzelliğiyle
sürüklendiğimi. Mihraba yukarıdan bakıyordum, kızıl şarap
kadehine, hamursuza, antika bıçağa. Gülümsedim...

Ve uyandım. Koridordaki ayak sesini uykumun arasında
işitmiş, hatta tanır gibi olmuştum, yine de kimin ayak sesi
olduğunu o anda çıkaramadım. Hatırlamaya uğraşırken ses
yine dikkatimi çekti; yaklaşan insan değildi, yumuşak bir
pati sesiydi ve belli belirsiz bir tırmalama da vardı.

Tekrar işittim, bu kez o kadar cılızdı ki hayalle gerçeği birbirine mi karıştırıyordum bilemedim lakin gerçektir, yavaşça ta kapıya kadar gelip yine yavaşça geri döndü. Kafamı azıcık kaldırmak bile mide bulantımı depreştirdi. Koridorda mekik dokuyan her kimse beni ilgilendirmez diye düşünüp tekrar yastığa koydum başımı. Koku da geçmişti. Kendimi hasta gibi hissetsem de gerçekdışılıktan ürkmenin yersiz olduğunu biliyordum. Ne de olsa somut nesnelerin aydınlık âlemine geri dönmüştüm.

Kapım azıcık aralandı ve Üstat Malrubius ne durumda olduğumu yoklar gibi kafasını içeri uzattı. Ona el salladım, o da kapıyı tekrar kapattı. Ben çocukken öldüğü epey sonra hatırıma geldi.

12 Kalles

Ertesi gün başım ağrıyordu ve hastaydım. Büyük Avlu ile şapelin temizliğinden, çoğu biraderin aksine (çok eski bir âdet gereği) muaf tutulsam da zindanlara inmem gerekiyordu. Koridorlardaki sabah sakinliği en azından bir süreliğine beni yatıştırdı. Derken çırakların koşturmacası başladı (artık hiç de ufaklıktan sayılmayan Eata kibirle dudaklarını büzerek, gözünde bir zafer parıltısıyla dolaşıyordu), müşterilere götürdükleri kahvaltı ziyafetin artıklarından, en çok da soğuk etten mürekkepti. Birkaç müşteriye bunun yıl boyunca et yiyebilecekleri yegâne gün olduğunu söyledim ve kapı kapı dolaşarak o gün işkence yapılmayacağını haber verdim. Bayram günü ve ertesi birer istisnaydı. Bu iki gün zarfında infaz emri gelse dahi ertelenirdi. Chatelaine Thecla hâlâ uyuyordu. Onu uyandırmadan hücre kapısını açtım ve yemeğini masasına koydum.

Öğleye doğru yine ayak sesleri işittim. Sahanlığa çıkınca Üstat Gurloes'un yanında iki katafrakt*, dua okuyan bir vaiz ve genç bir kadın gördüm. Üstat Gurloes boş hücremiz var mı diye sordu, ben de müsait olanları saymaya koyuldum.

“Öyleyse bu mahkûmu al. Ben kaydını yaptım.”

Başımla onaylayıp kadını kolundan tuttum. Katafraktlar onu bıraktı ve birer gümüş otomat misali dönüp gittiler.

* Tepeden tırnağa zırhlı asker. Yunanca *kataphraktos*'tan. -çn

Kadının bir optimat olduğu (pisliğine, hırpaniliğine rağ-men) şık saten elbisesinden belliydi. Bir silahtar olsaydı üzerinde daha sade giysiler olurdu, ayrıca yoksul sınıftan hiç kimse o kadar güzel giyinmezdi. Vaiz peşimizden gelmeye yeltendiyse de Üstat Gurloes ona mâni oldu. Askerlerin çelik ökçelerinin merdivenleri tırmandığını işittim.

“Beni ne zaman...?” Gerisini getiremediği dehşet yüklü bir soruydu.

“Sorgu odasına ne zaman mı götürüleceksiniz?”

Babasıymışım veya sevgilisiymişim gibi koluma yapıştı. “Götürülecek miyim?”

“Evet, Madam.”

“Nereden biliyorsun?”

“Buraya getirilen herkes sorgulanır, Madam.”

“Hep mi? Serbest bırakılan olmaz mı hiç?”

“Nadiren.”

“Öyleyse belki beni de salarlar, değil mi?”

Sesindeki umut bana karanlıkta açan bir çiçeği anımsattı.

“Mümkün ama çok zayıf bir ihtimal.”

“Ne yaptığımı sormayacak mısınız?”

“Hayır,” dedim. Thecla’nın bitişiğindeki hücre boş olduğundan, bir an onu oraya mı kapatsam diye düşündüm. Arkadaşlık ederlerdi belki (ikisi kapılardaki yarıklardan birbiriyle konuşabilirdi) ama hem o andaki soruları hem de kapıyı açıp kapatmam Thecla’yı uyandırabilirdi. Oraya yerleştirmeye karar verdim. Arkadaşlık ihtimali, bence, azıcık uykusuz kalmaya değerdi.

“Bir zabitle nişanlıydım, bir yosmayla fingirdeştiğini öğrendim. Baktım ondan vazgeçeceği yok, eşkıyalara para verip kadının damını tutuşturttum. Kuştüyü yatağı, birkaç parça mobilyası ve bazı eşyaları yandı. İşkence gerektiren bir suç mu bu?”

“Bilmiyorum, Madam.”

“Adım Marcellina. Seninki ne?”

Hücresinin kilidini açarken yanıt verip vermemeyi ka-

famda tarttım. Yatağında kıpırdandığını işittiğim Thecla ona her halükârda yumurtlardı zaten. “Severian,” dedim.

“Onun bunun kemiklerini kırarak ekmeğini kazanıyor-sun. Geceleri güzel rüyalar görüyor olmalısın.”

Thecla faltaşı gibi kocaman, kuyu kadar derin gözleriyle kapıdaki yarıktan dikizliyordu.

“Yanındaki kim Severian?”

“Yeni bir mahkûm, Chatelaine.”

“Bir kadın mı? Onu tanıyorum, sesi tanıdık. Mutlak Yuva’dan mı?”

“Hayır, Chatelaine.” İkisinin birbirlerini ne zaman görecekları şüpheli olduğu için Marcellina’yı Thecla’nın kapısına götürdüm.

“Bir kadın daha. Alışılmadık bir durum mu var? Burada kaç kadın mahkûm tutuyorsunuz Severian?”

“Bu katta sekiz, Chatelaine.”

“Daha fazladır sanıyordum.”

“Dörtten fazla kadın mahkûm nadiren gelir, Chatelaine.”

Marcellina sordu, “Burada ne kadar kalmam gerekecek?”

“Çok değil. Buraya gelenler fazla uzun kalmaz, Madam.”

Sağlıksız bir ciddiyetle Thecla, “Beni yakında salacaklar, söyleyeyim. O da biliyor ya,” dedi.

Loncamızın yeni müşterinin meraklandığı her hâinden belliydi. “Sizi sahiden serbest mi bırakacaklar, Chatelaine?”

“Ona sor. Benim namıma mektuplar yolladı, yollamadın mı Severian? Son birkaç gündür de benimle vedalaşıp duruyor. Aslında tatlı çocuktur.”

Lafa girdim, “Artık hücrenize girin, Madam. Dilerseniz sohbete oradan devam edebilirsiniz.”

Müşterilere akşam yemeklerini de götürdükten sonra rahat bir nefes aldım. Merdivenlerde karşılaştığım Drotte, gidip uyumamı önerdi.

“Maske yüzünden,” dedim. “Beni maskeyle görmeye alışık değilsin ya.”

“Gözlerini görebiliyorum, o da bana yeter. Sen biraderlerini gözlerinden tanımaz mısın, kızgın ya da keyiflerinin yerinde olduğunu gözlerinden anlamaz mısın? Gidip uyuman lazım.”

Önce yapmam gereken bir iş olduğunu söyleyip Üstat Gurloes'un çalışma odasına gittim. Tahmin ettiğim gibi yerinde yoktu. Açıklayamadığım bir nedenden ötürü orada bulacağımı bildiğim evrak, masasındaki belgelerin arasındaydı: Thecla'ya işkence emri.

Ondan sonra uyuyamadım. Kalktım ve çocukken oynadığım mezara gittim (son kez gittiğimden bihaberdim). İhtiyar erginin bronz tabutu bakımsızlıktan kararmış, yarı açık kapıdan içeri kuru yapraklar savrulmuştu ama bunun dışında bıraktığım gibiydi. Bir defasında orayı Thecla'ya anlatmıştım. Yanımda olduğunu hayal ettim. Yardımımla firar ettiğini, onu orada kimseciklerin bulamayacağına söz verdiğimi, ona yemek getirdiğimi, ortalık durulunca ayarladığım bir ticaret yelkenlisiyle izini kaybettirmesini sağladığımı; Gyll'un burgaçlar çizen sularından deltaya, oradan da denize açılıp ortadan kaybolduğunu.

Beraber okuduğumuz sevda masallarındaki gibi bir yiğit olsaydım nöbetteki biraderleri ilaçla uyutup ya da zor kullanıp onu hemen o akşam serbest bırakırdım. Değildim, ayrıca ne uyku ilacım vardı ne de mutfak bıçağı haricinde, temin edebileceğim sağlam bir silahım.

Gerçeği söylemem gerekirse, yaşadığım iç çatışmaya rağmen ümitsizce bir kurtarma teşebbüsüne kalkışmadıysam bunda o sabah –terfi ettiğim günün ertesi sabahı– işittiğim sözlerin etkisi de vardı. Chatelaine Thecla’ya göre ben “aslında tatlı çocuk”tum ve rüştüne ermiş bir yanımla, tüm zorluklara rağmen onu kaçırmayı başarsam bile aslında tatlı çocuk olarak kalacağımı söylüyordu. Bu lafına gocunmuştum. Ertesi sabah Üstat Gurloes infaz sürecinde kendisine eşlik etmemi buyurdu. Roche da bizimle geldi.

Hücrelerini ben açtım. İlk başta niye geldiğimizi anlamadı, ziyaretçim mi var yoksa serbest mi bırakılıyorum diye sordu. Onu malum yere götürdüğümüz zaman anladı. Birçok erkek bayılır, o bayılmadı. Üstat Gurloes çeşitli mekanizmaların açıklanmasını ister miydi diye nazıkçe sordu.

“Kullanacağınız aletleri mi yani?” Thecla’nın sesinde bir titreme vardı ama belirgin değildi.

“Yo, yo, onu kastetmedim. Yanından geçerken gördüğünüz tuhaf makineleri sadece. Bazıları çok eskidir ve çoğu neredeyse hiç kullanılmamıştır.”

Thecla yanıt vermeden önce etrafına bakındı. Sorgu odası –çalışma odamız– hücrelere bölünmüş değildir ve yekpare bir alandan oluşur. Antika cihazlardan çıkan borular tavana kadar sütun gibi uzanır ve her yere gizemli iş aletlerimiz saçılmıştır.

“Beni bağlayacağınız alet de mi çok eski?”

“Hepsinin içinde en kutsalıdır,” diye yanıtladı Üstat Gurloes. Kadının başka bir şey daha demesini bekledi, gerisi gelmeyince anlatmayı sürdürdü. “Uçurtmaya eminim aşınasıdır, onu herkes bilir. Şu arkasındakine de... şöyle bir adım yaklaşırsanız daha iyi görürsünüz... aparat diyoruz. İstenen her şiarı müşterinin tenine kazır ama düzgün çalıştığı nadirdir. Bakıyorum da gözünüz şu eski kazığa takıldı. Neyse odur, mahkûm ellerinden bağlanır ve on üç kırbaç vurulup ıslah edilir. Bir zamanlar Eski Avlu’da duruyordu ama cadıların şikâyeti üzerine kastellan onu buraya taşıttırdı. Bir asır öncesinden bahsediyorum.”

“Cadılar kim?”

“Korkarım şimdi o konuya girecek vaktimiz yok. Hücrenize dönünce Severian size anlatır.”

Thecla bana dönüp, “Sahiden geri dönebilecek miyim?” der gibi baktı, ben de Üstat Gurloes’un tersinde durmamın verdiği avantajı kullanarak buz gibi elini tutup sıktım.

“Şu ilerideki de...”

“Durun. Seçim yapabilir miyim? Falancanın yerine öbürünü kullanmanızı isteme imkânım var mı?” Sesi hâlâ metin ama cılızdı artık.

Gurloes başını iki yana salladı. “O konuda söz hakkımız yoktur, Chatelaine. Sizin de yok. Ne emredilmişse o cezayı uygularız, tarif edilenden ne fazlasını ne de azını yaparız ve hiç değiştirmeyiz.” Gırtlığını temizledi, mahcup. “Şuradaki ilginçtir bence. Buna Allowin kolyesi diyoruz. Müşteri sandalyeye bağlanır ve göğüs kemiğinin üzerine şu semer yerleştirilir. Her nefes alışında zincir gerilir, yani nefes aldıkça nefes alamaz hâle gelir. Azar azar nefes aldıkça azar azar sıkıştıracağı için teoride sonsuza dek dayanmak mümkündür.”

“Ne korkunç. Şu arkasındaki nedir? Şu masanın üzerindeki koca cam küre ve tel yığını?”

“Aa,” dedi Üstat Gurloes. “Buna devrimsel diyoruz. Fail şuraya yatar. Uzanır mısınız, Chatelaine?”

Thecla uzun bir süre kaskatı durdu. Hepimizden uzun boyluydu ama suratındaki feci dehşet ifadesi nedeniyle, boyunun göz korkutucu bir yanı yoktu.

“Yatmazsanız,” diye devam etti Üstat Gurloes, “kalfalarımız sizi zorla yatırır. Bunu istemezsiniz, Chatelaine.”

Thecla, “Bana tüm aletleri göstereceksiniz sanıyordum,” diye fısıldadı.

“Sadece bu noktaya gelene kadardı, Chatelaine. Müşterinin zihnini dağıtmak iyidir. Şimdi yatın lütfen. Tekrar söylemeyeceğim.”

Hemen yattı, çabucak ve zarifçe, tıpkı hücresinde defalarca tanık olduğum gibi. Roche ile beraber bağladığımız kayışlar o kadar eski ve yıpranmıştı ki dayanacağından kuşkuluydum.

Sorgu odasının bir ucundan ta öbür ucuna kablolar çekildi, reostalar ve manyetik yükselteçler ayarlandı. Kontrol panelinde kan çanağı gözleri andıran antika ışıklar yandı ve tüm odayı dev bir böceğin vızıltısını andıran bir uğultu kap-

ladı. Kuledeki kadim düzenek bir anlığına tekrar canlanmıştı. Kablonun teki gevşekti ve bronz tertibatının bağlı olduğu yerden mavi kıvılcımlar sıçırıyordu.

“Şimşek,” dedi Üstat Gurloes gevşek kabloyu yerine otururken. “Başka bir adı daha var ama unuttum. Neyse, bu devrimsel denen alet şimşekle çalışıyor. Tepene şimşek düşmeyecek elbette, Chatelaine. Ama bu aleti çalıştıran şey şimşektir. Severian, senin tarafındaki kolu, ibre şurayı gösterene dek ittir.”

İlk dokunduğumda yılan gibi soğuk olan sarmaç artık ılıktı.

“Ne işe yarıyor?”

“Tarif edemem, Chatelaine. Zaten daha önce hiç kullanmadım, anlarsınız ya.”

Gurloes kontrol panelindeki bir düğmeye dokundu ve Thecla tüm renkleri silen bembeyaz bir ışıkla yıkandı. Haykırdı; ömrüm boyunca çok çığlık işittim ama bu beterd, canhıraş değildi belki ama bir tekerin kulak paralayan gıcirtısı misali dinmek bilmiyordu.

Beyaz ışık söndüğünde baygın değildi. Gözleri açıktı, tavana bakıyordu ancak ona dokunduğumda ne bana baktı ne de temasımı hissetti. Hızlı ve kesik kesik soluyordu.

Roche sordu, “Yürüyebilecek duruma gelene dek bekleyelim mi?”

Bu kadar uzun boylu bir kadını taşımanın zorluğunu dert ettiğini anladım.

“Şimdi götürün,” dedi Üstat Gurloes.

Güçbela hallettik. Diğer işlerimi de bitirince hücreesine gidip durumuna baktım. Tamamen ayılmıştı ama ayakta duramıyordu. “Senden nefret etmem gerekir,” dedi. Söylediklerini anlayabilmek için kulağımı ona yanaştırmak zorunda kaldım.

“Sorun değil,” dedim.

“Ama etmiyorum. Hatırın için değil... Tek dostumdan da nefret edersem elimde ne kalır?”

Buna diyecek hiçbir lafım yoktu, o yüzden sustum.

“Arkadaşlarını.”

“Evet, arkadaşlarımı.”

Elleri tekrar devinmeye başladı, ağzından kan sızıyordu.
“Bıçağı bana getirecek misin?”

“Getirdim bile,” dedim ve pelerininin altından çıkardım.
Bir karış boyunda alelade bir mutfak bıçağıydı.

“Keskin görünüyor.”

“Öyle,” dedim. “Keskin tarafını özenle biledim, elimden
iyi gelir.”

Ona söylediğim son şeydi bu. Bıçağı sağ eline tutuşturup
çıktım.

İradesinin bir süre ona izin vermeyeceğini biliyordum.
Hücre sine tekrar girebilir, bıçağı geri alabilirdim ve kimse-
ciklerin ruhu duymazdı. Bunu binlerce kez düşündüm. Lon-
cadaki hayatıma kaldığım yerden devam edebilirdim.

Gırtlığından bir ses çıkmışsa bile ben işitmedim. Hüc-
re kapısını uzun bir süre seyrettim, en sonunda altından
kızıl renkli bir gölcük sızmaya başladı. Ondan sonra Üstat
Gurloes’a gittim ve ne yaptığımı anlattım.

13

Thrax'ın Liktoru

129

Sonraki on gün boyunca, en üst kattaki (hatta Thecla'nın-kine epey yakın) bir hücrede müşteri hayatı yaşadım. Lonca beni yasal sürece uymadan alıkoymakla suçlanmasın diye kapım kilitlenmemişti ancak hücremin önünde kılıçlarını kuşanmış iki kalfa vardı. İkinci gün tekrar ifade vermek üzere Üstat Palaemon'un huzuruna götürülmem haricinde hiç dışarı çıkmadım. Dilerseniz buna mahkeme deyin. Kalan günlerde cezama karar vermek için kafa yordular.

Gerçeği gizlemek istiyorsan üstünden epey zaman geçmesini beklemelisin derler, zamanla eski yalanların da gerçek addedilirmiş. Benim durumum da aynı böyleydi. Loncayı sevdiğimi, onun bağrında kalmaktan başka şey istemediğimi dile getirerek yalan söylemiştim. Şimdi o yalanların gerçeğe dönüştüğünü görüyordum. Kalfalık, hatta çıraklık hayatı sürmek olağanüstü cazip gelmeye başlamıştı. Sırf ölmekten korktuğum için değil, sahiden cazipti çünkü o imkânları yitirmiştim. Biraderlere artık bir müşterinin gözünden bakıyor, öyle baktığım için de hepsini düşmancıl ve neredeyse kusursuz bir örgütün şaşmaz ilkelerine uyan güçlü bireyler olarak görüyordum. Ümitsiz vaka olduğumu bildiğimden boyumun ölçüsünü almışım varsayıyor, çocukluğumda Üstat Malrubius'un aklıma soktuğu düsturla düşünerek, umut dış gerçeklerden etkilenmeyen psikolojik bir düze-

nektir, diyordum. Gençtim, aç bırakılmıyordum, uyumama izin veriliyordu, bu yüzden de umutluydum. Uyanıp da her uyuduğumda, tam ölmek üzereyken Vodalus'un yettiğini gördüm rüyamda, art arda. Kabristandaki çatışmada gördüğüm hâliyle rüyama girmekle kalmıyor, onu bir de asırların köhnemişliğini silip süpürecek ve bizi bir kez daha yıldızların efendisine dönüştürecek bir ordunun başında görüyordum. Bu ordunun ayak seslerinin koridorları çınlattığını defalarca işitir gibi oldum, bazen de sırf karanlıkta Vodalus'un suratını gördüğümü zannettim diye mumu alıp kapıdaki incecik yarığa tuttum ve dışarıyı gözetledim.

Dediğim gibi, idam edilmeyi bekliyordum. O geçmek bilmeyen günler boyunca aklımı kurcalayan yegâne soru nasıl öldürüleceğimdi. İşkenceciliğin tüm sanatlarını öğrenmiştim; şimdi de aynen bize öğretildiği şekliyle –bazen tek tek, bazen hepsini art arda– düşünüp çekeceğim acıları hesaplıyordum. Bir yeraltı hücresinde günlerce yaşayıp işkence düşünmek başlı başına işkencedir. On birinci gün Üstat Palaemon tarafından çağırıldım. Güneşin kızıl ışıklarını tekrar gördüm, baharın eli kulağında olduğunu müjdeleyen yağmur kokusunu içime çektim. Açık kule kapısının yanından geçerken dışarıya göz atıp da perde duvardaki ceset kapısını ve oraya çöreklenmiş koca Birader Porter'ı görünce, ah, nasıl da içim sızladı.

İçeri girince Üstat Palaemon'un çalışma odası çok geniş gözüktü gözüme, çok da tanıdık, o tozlu kitaplar ve belgeler kendi malımdı sanki. Oturmamı buyurdu. Maskesi yoktu ve her zamankinden yaşlı gösteriyordu. “Durumunu görüştük,” dedi. “Üstat Gurloes’la ikimiz kafa kafaya verdik. Diğer kalfaları, hatta çırakları da sırrımıza mecburen dahil ettik. Gerçeği bilmeleri daha iyi. Ölmeyi hak ettiğin konusunda çoğu hemfikir.” Yorum yapmamı bekledi ama yapmadım.

“Beri yandan seni savunanlar da oldu. Kalfaların birkaçı acil toplantı talebiyle Üstat Gurloes ile benden, hayatına acısız bir şekilde son verilmesini rica ettiler.”

Bu talepte bulunan arkadaşlarımın kaç kişi olduğunu nendense çok merak edip sordum.

“Ben üç diyeyim, sen dört. Kaç kişi olduklarının önemi yok. Sence acı çekerek ölmeyi hak ettiğine inanmıyor musun?”

“Devrimsel yordamıyla,” dedim, ölmeyi lütuf gibi istersem belki yerine getirmezler diye umarak.

“Evet, öylesi uygun olurdu. Ama...”

Orada durakladı. Bir saniye geçti, sonra iki. Sarı sırtlı yaz sineklerinden biri, daha şimdiden pencerede vızıldıyordu. Onu ezmek istedim, yakalayıp dışarı salmak, Üstat Palaemon’a konuş diye bağırarak, odadan kaçmak... ama bunların hiçbirini yapamadım. Aksine, masasının önündeki eski tahta sandalyede öylece oturdum, çoktan öldüğümü bildiğim hâlde yine de ölmem gerektiğini hissederek.

“Seni öldüremeyiz, anlıyor musun? Gurloes’u ikna edene kadar çok uğraştım ama halloldu. Adli talimat olmadan seni idam edersek senden hiçbir farkımız kalmaz. Bize karşı geldin diye kanunlara karşı gelecek hâlimiz yok. Dahası, loncayı temelli tehlikeye atmış oluruz. Engizitör bunu cinayet olarak nitelendirebilir.”

Benden bir yorum beklemesi üzerine, “Ama yaptığım şey...” diyecek oldum.

“İdam adil bir ceza olurdu. Evet. Yine de kendi yetkimizi kullanarak can almaya kanunen hakkımız yok. O hakka sahip olanların imrenecekleri bir vaka bu. Onlara başvursak kesin kararın ne olacağı belli. Ancak bunu yaptığımız takdirde cümle âlemin gözünde loncanın şanına silinmez bir leke sürülür. Kazandığımız onca güven temelli boşa gider. Gelecekte iç ilişkilerimize başkalarının karışmasına zemin hazırlamış oluruz. Müvekillerimizin başında askerlerin nöbet tuttuğunu görmek hoşuna gider miydi Severian?”

Gyoll’da boğulmak üzereyken gördüğüm hayali hatırladım birden ve yine (o zaman olduğu gibi) ölme isteği ağır bastı. “Kendi canıma kıymayı yeğlerim,” dedim. “Yüzmeye

gitmiş gibi yapacağım, kimsenin erişemeyeceği kadar açılacak ve kendimi boğacağım.”

Üstat Palaemon’un harap simasından buruk bir gülümseme geçti. “Bu önerini sırf benimle paylaşmana sevindim. Üstat Gurloes’a kalsa isteğini keyifle yerine getirir ama yüzmeye gitme teranesinin inandırıcı olması için en az bir ay beklenmesi gerektiğini söylerdi.”

“Samimiyim. Acısız bir ölüm arayışındayım, cezamı ertletmek değil niyetim, ölmek istiyorum.”

“Yaz ortasında olsaydık bile sana izin veremezdik. Engizitör ölümünü bizim tezgâhladığımızdan şüphelenebilir. Şansına, bizi daha az zan altında bırakacak bir çözümde anlaştık. Loncamızın civar ilçelerdeki bilinirliği konusunda herhangi bir malumatın var mı?”

Kafamı iki yana salladım.

“Az bilinir. Nessus hariç hiçbir yerde –Hisar hariç hiçbir yerde– loncamızın şubesi yoktur. Başka yerlerde bir infazcıdan başka kimse yoktur, öyleleri hem yargıçlık yapar hem de infazları yerine getirir. Külliye nefret edilen ve korkulan bir adamdır. Anlıyor musun?”

“Öyle bir mevki,” diye yanıtladım, “benim için çok fazla.”

Sözlerimde yalan yoktu, o sırada kendimden iğreniyordum, hem de loncadan iğrendiğimden daha çok. Ondan sonra bu sözlerimi, kendi lafım olsa da, bir özdeyiş misali çokça hatırladım, dertli zamanlarımda bana defalarca teselli oldu.

“Thrax denen bir ilçe var, Penceresiz Odalar Şehri,” diye devam etti Üstat Palaemon. “Oranın valisi –adı Abdi-esus– Mutlak Yuva’ya dilekçe yazmış. Mareşali de mektubu Castellar’a iletmiş, benim de oradan haberim oldu. Thrax’ta bahsettiğim görevi acilen üstlenecek birine ihtiyaç var. Geçmişte, hüküm giyenlerin bu mevkiyi kabul etmeleri şartıyla affedildiği olmuştu. Oysa şimdilerde kırsal kesim hıyanetin pençesindeyken, bir de bu mevki belli bir güvenilirlik gerektirdiği için buna pek sıcak bakmıyorlar.”

“Anlıyorum,” dedim.

“Loncamızın mensupları daha önce iki kez dış ilçelerde görevlendirilmiş, ancak tutanaklarda seninle aynı durumda olup olmadıklarına dair bir bilgi yok. Buna rağmen emsal teşkil ediyorlar, labirentten bir kaçış yolu sunuyorlar. Thrax’a gideceksin Severian. Valiye ve emrindeki sulh hâkimlerine bir takdim mektubu hazırladım. Zanaatımıza üst düzeyde hakim olduğunu belirttim. Oraya göre düşünürsen yalan değil.”

Başımınla onayladım, üzerime düşeni yapmaya çoktan razıydım. Gelgelelim, itaat etmekten başka irade sergileyemeyen bir kalfanın ifadesiz yüzüyle otursam da taze bir utanç duygusu içimi dağladı. Loncaya ettiğim kepezelik kadar yakıcı olmasa da tazeydi alevi, hatta ondan daha çok acı verdi çünkü diğer utancım gibi henüz kanıksamış değildim. Şuydu utandığım: Gideceğime sevinmişim; çimenlere basmak, yabancı muhitleri görmek, ıssız uzak diyarların taze ve berrak havasını solumak için şimdiden sabırsızlanıyordum.

Üstat Palaemon’a Thrax ilçesinin nerede olduğunu sordum.

“Gyoll’un aşağısında,” dedi. “Denize yakın.” Birden ihtiyarların yaptığı gibi bocaladı, sonra da ekledi, “Yok, yok, hangi akla hizmetle öyle dedim ki? Gyoll’un yukarısında tabii ki.”

Bunu demesiyle hayalimde sahile vuran koca dalgalar, çılgın deniz kuşları solup gitti. Üstat Palaemon dolabından bir harita çıkarıp önüme serdi, görebilmek için üzerine o kadar eğildi ki gözündeki mercekler az kaldı parşömene değişiyordu. “Şurası,” dedi, genç nehrin hududunda, çağılayanların aşağısında kalan bir noktayı gösterip. “Paran olsaydı kayıkla gidebilirdin. Hâl böyleyken yürüyeceksin.”

“Anladım,” dedim. Vodalus’un verdiği, benim de emin bir yere sakladığım incecik altın sikke hatırımda olsa da o paradan istifade edemeyeceğimin farkındaydım. Loncadan kovulmuş çulsuz bir kalfa sayıldığımdan, hem onur hem de tedbir gereği yayan gitmek zorundaydım.

Yine de haksızlıktı bu. O kalp yüzlü kadını görüp de şu ufacık altın sikkeyi kazanmış olmasaydım büyük ihtimalle o bıçağı Thecla'ya asla vermez, loncadaki mevkimi de yitirmezdim. Bir bakıma o sikke karşılığında hayatımı satmıştım.

Pekâlâ, madem eski hayatımı geride bırakıyorum...

"Severian!" Üstat Palaemon parladı. "Beni dinlemiyorsun. Derslerde hiç böyle dikkatsiz bir öğrenci değildin."

"Özür dilerim. Aklım bin tane şeyle meşgul."

"Muhakkak." İlk kez içten gülümsedi, gülümseyince bir anda eski hâline dönmüştü, çocukluğumdaki Üstat Palaemon'a. "Ama sana yolculuğunda faydalı olacak bir nasihat veriyordum. Geçmiş ola artık, zaten kulağın bende olsaydı yine hepsini unuturdun ya, orası ayrı. Yolları biliyor musun?"

"Kullanılmaması gereken yolları biliyorum. O kadar."

"Özerk Maruthas onların hepsini kapattı. Senin yaşındaydım o zamanlar. Seyahat imkânı isyanı teşvik ediyordu, bir de daha kolay vergilendirildiği için malların nehir yoluyla taşınmasını istemişti. Koyduğu kanun o zamandan beri yürürlükte, ayrıca duyduğuma göre elli fersah arayla birer tabya mevzilendirilmiş. Yollar hâlâ duruyor ama. Gerçi berbat hâldeymiş, güya geceleri kullananlar da varmış."

"Anladım," dedim. Kapalı olsun veya olmasın, kanunun gerektirdiği gibi taşırayı katetmektense o yollardan gitmek çok daha kestirme sayılırdı.

"Anladığından kuşkuluyum. Seni uyarmaya çalışıyorum. Oralarda devriye gezen uhlanlar rastladıkları herkesi öldürme yetkisine sahip, onlara hesap soracak kimse olmadığı için de katlettiklerinin cesetlerini yağmalamaktan çekinmiyorlar."

"Anlıyorum," dedim, güzergâhlar konusunda nasıl bu kadar çok şey bildiğini içten içe merak ediyordum.

"İyi. Günün yarısı geçti. Dilersen geceyi burada geçirip yarın sabah yola çıkabilirsin."

“Hücremde uyuyabilirim yani.”

Başıyla onayladı. Suratımı zar zor görebildiği hâlde beni süzdüğü hissine kapıldım.

“Öyleyse şimdiden yola çıkayım ben.” Kulemize ebediyen sırt dönmeden önce yapmam gereken bir şey var mı diye düşündüysem de aklıma hiçbir şey gelmedi, yine de mutlaka bir şey vardır diyordum. “Hazırlanmak için bana bir nöbet tanır mısınız? Vakit dolunca giderim.”

“Sorun değil. Ama gitmeden önce bana uğramanı istiyorum. Sana vereceğim bir şey var. Uğrar mısınız?”

“Elbette Üstat, madem öyle istiyorsunuz.”

“Bir de Severian, dikkatli ol. Loncada bunlar keşke yaşanmamış olsaydı diye düşünen birçok arkadaşın var. Ancak güvenimize ihanet ettiğini ve acılı bir ölüme müstahak olduğunu düşünenler de çok.”

“Sağ olun Üstat,” dedim. “İkinci grup haklı.”

Hücremde çok az eşyam vardı. Hepsini toplayıp küçük bir çıkın hâlinde belimdeki heybeye sığdırdım. Yaptığımdan pişman, içim sızlayarak Thecla’nın hücreğine gittim. Hâlâ boştu. Yerdeki kanı temizlenmişti ancak metal yüzeyde pas rengi koca bir leke kalmıştı. Giysileri ve kozmetik malzemeleri ortadan kaldırılmıştı. Geçen sene getirdiğim dört kitap küçük masadaki diğerleriyle beraber duruyordu. Birini yanıma alma isteğine karşı koyamadım. Kütüphanede o kadar çok kitap vardı ki bir tanesinin eksikliğini hiç kimse hissetmezdi. Almak üzere elimi uzattıysam da hangisini seçeceğimi bilemedim. Hanedanlık armaları kitabı en güzeliydi ama yol boyunca yanımda taşıyamayacağım kadar büyüktü. Teoloji kitabı en küçükleriydi, beri yandan kahverengi kitap da ondan pek büyük sayılmazdı. Neticede kayıp dünyaların masallarını içerdiği için onu aldım.

Sonra kulemizin merdivenlerini tırmanıp ardiyeden geçtim ve saf güç beşiklerinde yatan kuşatma aygıtlarının bulunduğu silah odasına girdim. Oradan da gri paravanların

ve eğri büğrü tuhaf sandalyelerin yer aldığı bir üst kattaki cam tavanlı odaya geçtim ve daracık bir merdivenden kaygan satırlı dama çıktım. Varlığımdan ürken karakuşlar kül zerreleri gibi göğe dağıldı. İs karası sancağımız tepemde dalgalanıyordu.

Altımda kalan Eski Avlu ta yukarıdan ufak, hatta daracık gözüküyordu, yine de verdiği aşinalık hissiyle muazzam rahatlatıcıydı. Perde duvardaki gedik, düşündüğümde çok daha büyüktü. Birer ucunda karşılıklı yükselen Kızıl Kule ile Ayı Kulesi tüm haşmetleriyle hâlâ dimdik ayaktaydı ama. Cadıların kulesi bizimkine en yakın olandı, ince uzundu, kapkara. Esen rüzgâr bir anlığına onların delice kahkahasını taşıdı kulağıma, eski korkum nüksetti, hem de biz işkenceciler kız kardeşlerimiz cadılarla hep iyi geçindiğimiz hâlde.

Surun ötesinde, Gyoll'a kadar inen muazzam kabristanın engebeli sırtı gözüküyordu. Yarı çürümüş yapıların arasından akan nehrin sularını seçebiliyordum. Öbür kıyısındaki kervansarayın kubbe damı bir çakıl taşı kadardı. Etrafını kuşatan şehrin rengârenk kumullarını eskiden usta işkenceciler çok arşınlamıştır.

Bir kayık³⁶ gördüm, pruvası sipsivri, burnu kalkık, yelkenleri kabarık, kapkara sulara güneye gidiyordu. Gayriihtiyari bir süre seyrettim, deltayı ve bataklıkları aştı, buzul devri öncesinde kâinatın en uzak köşelerinden gelmiş ulu yaratık Abaia'nın barındığı, türdeşlerinin kıtaları yutacağı zamanı bekleyerek devindiği açık denizlere çıktı en sonunda. Sonra, güneye ve buz tutmuş denizine boş verip yüzümü kuzeydeki dağlara döndüm, nehrin çıkış noktasına. Kuzeyi çok uzun süre seyrettim (ne kadar süreyle bilmiyorum, çünkü kendime geldiğimde güneşin konumu değişmişti). Dağları gördüğüm yoktu aslında, konumunu bildiğimden hayalimde

Yazar burada Türkçedeki "kayık" sözcüğünü, "caique" olarak kullanıyor. -çn

canlandırırıyordum, önümdeki manzarada şehrin milyon tane damı vardı sadece. Gerçeği söylemek gerekirse, Kale'nin kos-koca gümüşü sütunları ve etrafındaki burçlar manzaramı kısmen kapatıyordu. Aldırdığım yoktu, gözüm onları sahiden görmüyordu. Kuzeyde Mutlak Yuva ve çağlayanlar vardı, bir de Thrax, Penceresiz Odalar Şehri. Kuzeyde uçsuz bucaksız bozkırlar vardı, ayak değmemiş yüz tane orman, dünyanın göbeğinde yosun bağlamış cengeller. Aklımı kaçıracaktım gibi hissedene dek bunları düşündüm, sonra da tekrar Üstat Palaemon'un çalışma odasına indim ve gitmeye hazır olduğumu söyledim.

14

Terminus Est

“Sana bir hediyem var,” dedi Üstat Palaemon. “Gençsin, kuvvetlisin, o yüzden fazla ağır geleceğini sanmıyorum.”

“Hediye hak etmiyorum ben.”

“Orası öyle. Ama şunu aklından çıkarma Severian, hak edilen hediye aslında hediye değil, bir yatırımdır. Hakiki hediye birazdan sana vereceğimdir. Yaptığını affedemem ama senin kim olduğunu da göz ardı edemem. Üstat Gurloes kalfalığa yükseldiğinden beridir ondan daha iyi bir âlim tanımadım.” Kalkıp tutuk adımlarla yüklüğe girdi, içeriden, “Ah, benim için de aşırı ağır değilmiş henüz,” dediğini işittim.

Kapkara olduğu için yüklüğün karanlığında hiç gözükmeyen bir şeyi yerinden kaldırmakla uğraşıyordu. “Durun size yardım edeyim Üstat,” dedim.

“Lüzum yok, lüzum yok. Kaldırırken hafiftir de indirirken ağırlaşır. Öylesi kıymetlidir zaten.”

Masaya neredeyse bir tabut uzunluğunda ama daha dar, siyah bir kutu koydu. Kapağını açarken gümüş mandallar çan gibi çınladı.

“Kutusunu vermeyeceğim, sana köstek olur. Bu kılıç senin, seyahat ederken kınında güvenle taşıyabilirsin, omuz kayışı da var.”

Elime tutuşturduğu şeyin ne olduğunu idrak etmem epey zaman aldı. Kılıcı neredeyse kabza başına kadar kaplayan

ya da quaesitorun* işaretini beklemen gerekir. Kılıcın sallanıp titrememelidir. Ama bunları zaten biliyorsun. Bu tür bir alete saygı duymanı söylememe gerek yok. Moira seni kayırsın, Severian.”

Kın cebinden bileğitaşını alıp belimdeki heybeye koydum, Thrax valisine hitaben yazılmış takdim mektubunu da katlayıp bir yağlı ipek paçavrasına sardım ve kılıç mahfazasına soktum. Sonra da onunla vedalaştım.

Geniş yalımlı kılıcı sol omzuma asarak ceset kapısından çıktım ve kabristanın yilankavi yolunu tuttum. En alt kapıdaki nöbetçi, nehre en yakın olanı, çok yadırgayarak baktıysa da hiçbir mâni çıkarmadan geçmeme izin verdi. Böylece Gyoll’a akan Su Yolu’nu takip ederek dar sokaklarda yürümeye koyuldum.

Yaşanan onca şeye rağmen beni hâlâ utandıran bir şeyi yazmam lazım. Yola çıktığım andan itibaren akşama kadar geçirdiğim saatler hayatımın en mutlu saatleriydi. Lonca-
dan duyduğum nefret tümnden gitmiş; geriye yalnızca Üstat Palaemon’a, biraderlerime, hatta çıraklara duyduğum sevgi kalmıştı, oranın âdet ve usullerine duyduğum sevgi, asla körelmemiş sevgim. Onlara ettiğim ayıptan dolayı sevdiğim her şeyi geride bırakıyordum. Ağlamam gerekirdi. Ağlamadım. İçim içime sığmıyordu. Bir ara rüzgâr sert esip de pelerinimi havalandırınca âdeta kanatlandığımı hissettim. Üstatlarımız, biraderlerimiz, müşterilerimiz ve çıraklarımız haricinde herhangi birinin karşısında gülümsememiz yasaktır. Maskemi takmak içimden gelmemişti ama kukuletamı kafama geçirmiştim, yoldan geçenler yüzümü görmesin diye de başım öne eğik yürüyordum. Yanlış yere, yollarda helak olurum sandım. Hisar’a ve kulemize bir daha asla dönemem diye düşünüyordum yanlış yere ve yine yanlış yere, önümde daha uzun günler var diyordum, yüzüm gülüyordu.

* (Lat.) Müfettiş -çn

yesinde sesleri duyuluyordu. Sonradan göreceğim gibi, mısradan mısraya geçtikçe nakarata uygun kürek çekiyorlar, bu sayede saatlerce yol alabiliyorlardı.

Akşam dönümüne doğru, siyah bir kurdeleyi andıran geniş nehir yatağının bir kıyısından diğerine uzanan ama tekne fenerlerine benzemeyen bir sıra sabit meşale gördüm. Bu bir köprüydü. Karanlıkta uzun bir yürüyüşün ardından ulaşmayı başardım. Nehir sularının yaladığı kıyıdan ayrılıp bir dizi kırık dökük basamağı tırmanarak Su Yolu'ndan köprünün bağlandığı yola çıktım ve kendimi yeni bir sahnenin aktörü olarak buldum. Karanlık Su Yolu'na kıyasla köprü iyi aydınlatılmıştı. On adım arayla eğreti sırlıklara bağlanmış meşaleler vardı. Köprü payandalarına da yaklaşık yüz adım arayla, pencereleri havai fişek gibi parlayan birer nöbetçi bartızanı yerleştirilmişti. Takır tukur ilerleyen arabalarda da fenerler vardı. Tıklım tıklım kaldırımında yürüyen insanlar ya kendileri fener taşıyor ya da onlara meşaleci çocuklar eşlik ediyordu. Boyunlarına astıkları tepsilerdeki malları bağırarak satan seyyar satıcılar vardı, kaba saba dillerde laflayan talebeler; yaralarını sergileyen, flageolet ve ophicleide⁴² çalıyormuş gibi yapan, bir yandan da ağlatmak için çocuklarını çimdikleyen dilenciler.

İtiraf edeyim, bunların hepsini çok ilginç bulmuştum ancak aldığım eğitim beni aval aval bakmaktan men ediyordu. Kukuletam kafamda, dümdüz karşıya bakarak kalabalığın arasında kayıtsızca ilerledim ve en azından kısa bir süreliğine yorgunluğumu unuttum, yine de sanırım oradan ayrılmak istemediğim için adımlarım yavaşladı, ağırdan alarak yürüdüm. Bartizanlardaki nöbetçiler şehir devriyeleri değil, şeffaf kalkanlar taşıyan yarı zırhlı peltastlardı.⁴³ Tam batı kıyısına varmak üzereyken onlardan ikisi pırıl pırıl mızraklarını çaprazlayıp yolumu kestiler.

* İlk flüte, diğeri tubaya benzeyen iki üflemeli çalgı. -çn
Antik Yunan'da hafif piyade askerlerine verilen isim. -çn

emrettim çünkü doğu taretlerinden gelen rapora göre huzursuzluk yaratıyormuşsun. Açıkçası uzun zaman önce maziye karıştığını zannettiğim İşkenceciler Loncası'ndan gelmişsen ömrünü şeyde geçirmişsin demektir, oraya ne diyordunuz?"

"Matachin Kulesi."

Parmaklarını şıklattı ve hem komiğine gitmiş hem de gücenmiş gibi baktı.

"Kulenizin bulunduğu yeri kastediyorum."

"Hisar."

"Evet, Eski Hisar. Nehrin doğusunda, anımsadığım kadarıyla Algedonic semtinin hemen kuzeyinde. Harbiye öğren-cisiyken Baş Kule'yi görmeye götürmüşlerdi beni. Şehre ne sıklıkla inersin?"

Yüzme seferlerimizi düşünerek, "Sık sık," dedim.

"Hep böyle mi giyinirsin?"

Kafamı iki yana salladım.

"Böyle yapacaksan şu başlığını çıkar. Bir tek burnunun kıpırdadığını görüyorum."

Lokagos iskemlesinden kalkıp köprüye nazır pencereye yürüdü. "Sence Nessus'ta kaç kişi yaşıyor?"

"Hiçbir fikrim yok."

"Al benden de o kadar, İşkenceci. Artık hiç kimse bilmiyor. Sayım teşebbüslerinin hepsi hüsrarla sonuçlandı, oradakileri düzenli vergiye bağlama çabaları da öyle. Şehir her gece genişleyip değişiyor, tıpkı tebeşirle yazılmış yazı gibi. Bazı uyanıklar kaldırım taşlarını söküp gecekondu yapıyor, sonra da arsayı sahipleniyorlar, bunu biliyor muydun? İnsan mevcudiyetinin en aşağılık hâllerine gösterdiği yoğun ilgiyle deliliğini ortaya koyan ergin Talarican'ın iddiasına göre, başkalarının çöpleriyle hayatını idame ettirenlerin sayısı yüz binlere ulaşmış. Bunların on bini dilenci cambaz, neredeyse yarısı da kadınmış. Her nefes alışımızda şu köprüden bir fakir atlasa sonsuza dek yaşarız çünkü şehir soluk almamızdan daha hızlı insan üretip tüketiyor. Bu kalabalıkta huzur bulma

şansı yok. Kargaşaya müsamaha gösterilemez çünkü kargaşa bir başladı mı bastırılamaz. Anlıyor musun beni?"

"Alternatif bir düzen sağlamak mümkün. Ama evet, oraya erişene kadar bu şart, anlıyorum."

Lokagos iç çekip yüzünü bana döndü. "En azından bunu anlamışsan iyi. Bu durumda daha alelade bir kıyafet edinmen elzem oluyor."

"Hisar'a geri dönemem."

"Öyleyse bu gece ortalıkta dolaşma ve yarın bir şeyler satın al. Paran var mı?"

"Biraz var, evet."

"İyi. Üst baş al kendine. Ya da çal, rastladığın ilk bahtsız şu omzundakiyle korkutup giysilerini aşır. Yanına adamlarımdan birini verip seni bir hana götürtürdüm ama daha çok göze batarsın, yine dedikodu çıkar. Nehir civarında ortalık karışık zaten, dilden dile bir sürü hortlak hikâyesi dolaşıyor. İşin kötüsü rüzgâr dindi, sis de bastırıyor şimdi. Nereye gidiyordun?"

"Thrax ilçesine atandım."

Konuşkan peltast lafa girdi, "Ona inanıyor musunuz Lokagos? İddiasını doğrulayacak hiçbir kanıt sunmadı."

Lokagos yine pencereden dışarıyı seyrediyordu. Toprak sarısı sisin buklelerini ben de görüyordum artık.

"Kafanı kullanamıyorsan burnunu kullan," dedi. "Adamın üzerinden yayılan koku neyin nesi dersin?"

Peltast tereddütle sırtıttı.

"Paslanmış demir, soğumuş ter, kurumuş kan. Bir sahtekâr olsaydı yeni giysi kokusu yayardı ya da çöpten aşırılmış kirli paçavra. Vazifende uyanık olamıyorsan Petronax, Sayesizlerle savaşmayı da beceremezsin sen."

Peltast, "Ama Lokagos..." dedi, bana öyle bir nefretle baktı ki bartizandan ayrılırken bana bir kötülük edeceğinden kuşkulandım.

"Şu arkadaşsa sahiden İşkenceciler Loncası'ndan olduğunu göster."

Peltastın eli ayağı gevşedi, bu da işimi müthiş kolaylaştırdı. Kalkanını sağ kolumla savuşturup sol ayağımı sağ ayağına basarak onu yere mıhladım. Boyun sinirini ezmem çırpınmasına yol açtı.

15

Baldanders

147

Köprünün batı ucundaki şehir, geldiğim şehirden çok farklıydı. Her köşe başında meşaleler vardı, yollarda gidip gelen fayton ve yük arabaları da en az köprüdeki kadar çoktu. Bartizanı terk etmeden önce Lokagos'a geceyi geçirebileceğim bir yer önermesini rica etmiştim. Kısa süreliğine unuttuğum yorgunluğumu yine hissetmeye başladığım için ayaklarımı sürüyerek ilerliyor, bir yandan da han tabelasını arıyordum.

Bir zaman sonra, attığım her adımda ortalık daha da karmaya başladı. Herhalde yanlış bir yola sapmıştım. Geldiğim yoldan geri dönmek istemediğim için kuzey yönünde ilerlemeyi sürdürdüm, bu arada yolumu kaybetmiş olsam bile her adımda Thrax'a biraz daha yaklaştığımı varsayarak kendimi avutuyordum. Nihayetinde küçük bir han keşfettim. Tabela görmedim, belki de tabelası yoktu ama içeriden bardak tıngırtıları ve yemek kokusu geliyordu. Kapıyı iterek içeri girdim ve kimlerin mekânına geldiğime pek aldırmadan en yakındaki eski iskemleye çöktüm.

Daha yeni soluklanmış, çizmelerimi çıkarabileceğim bir yer bulsam bari diye düşünüyordum ki (henüz kalkıp da soracak hâlim yoktu) bir köşede içki içen üç adam kalkıp mekânı terk ettiler; sonra da ihtiyar bir adam, herhalde müşteri kaçırdığımı görmüş olsa gerek ki, yanıma gelip ne istediğimi sordu. Bir oda aradığımı söyledim.

“Hiç odamız yok.”

“Sağlık olsun, benim de ödeyecek param yok zaten.”

“Öyleyse çık git buradan.”

Kafamı iki yana salladım. “Henüz gidemem. Çok yorgunum.” (Bu şehir hilesini bir kalfadan öğrenmiştim.)

“İnfazcısın, di mi? Kelle uçuruyorsun.”

“Bana şu mis gibi kokan balıklardan iki tane getir, geriye sırf kellesini bırakırım.”

“Şehir Muhafızlarını çağırabilirim. Onlar seni sepetler.”

Söylediğine kendisinin de inanmadığını ses tonundan anladığım için çağır o zaman dedim, ama onlara gelene kadar bana balık getir. Homurdanarak uzaklaştı. Kaykılarak oturmayı bıraktım ve omzumdan indirdiğim Terminus Est’i dizlerimin arasına sıkıştırıp dimdik arkama yaslandım. İçeride benden başka beş adam daha vardı ama hiçbiri benimle göz teması kurmuyordu, ikisi çok geçmeden ayrıldı. İhtiyar adam kalın bir dilim ekmeğin üzerine konmuş ufacık bir balıkla geri dönüp, “Zıkkımlan ve git,” dedi.

Yediğim sürece ayakta durup beni dikizledi. Yemem bitince nerede uyuyabilirim diye sordum.

“Odamız yok. Söylemiştim.”

Yarım zincir ötede kapılarını açmış bekleyen başka bir yer olsaydı bile o handan çıkıp da oraya gidecek hâlîm yoktu. Dedim ki, “Ben de şu iskemlede uyurum madem. Bu gece işlerin kesat gidecek zaten.”

“Bekle,” deyip gitti. Öbür odada bir kadınla konuştuğunu işittim. Beni omuzlarımdan sarsmasıyla uyandım. “Aynı yatakta iki kişiyle uyur musun?”

“Kimlerle?”

“İki optimat, yeminle. Çok kıbar adamlar, beraber seyahat ediyorlarmış.”

Mutfaktaki kadın anlayamadığım bir şey bağırdı.

“Duydun mu?” diye devam etti ihtiyar. “İçlerinden biri daha gelmemiş. Gecenin bu vaktinde muhtemelen hiç gelmez. Sırf iki kişi yatacaksınız.”

“Bu adamlar odayı kendilerine tutmuşlarsa...”

“İtiraz etmezler, söz. Açıkçası borçlular, İnfazcı. Burada üç gece geçirdiler ama sırf bir gecenin parasını ödediler.”

Yani tahliye ihbarı olarak kullanılacaktım. Bu durum beni fazla rahatsız etmedi, hatta fırsat olarak da gördüm. Orada uyuyan adamlar o gece gelmedikleri takdirde odayı kendime tutabilirdim. Bir gayret ayağa kalkıp ihtiyarın peşinden eğri büğrü merdiveni tırmandım.

Girdiğimiz oda kilitli değildi ama bir kabir kadar karanlıktı. Birinin horladığını işitiyordum. “Müstecir!” diye bağırdı ihtiyar, kiracısının bir optimat olduğunu unutup. “Adın ne demiştin? Baldy? Baldanders? Sana arkadaş getirdim. Kiranı ödemiyorsan odanı paylaşmak zorundasın.”

Yanıt gelmedi.

“Buyur İnfazcı Usta,” dedi ihtiyar, bana. “Sana ışık yapayım.” Bir kav parçasını tutuşturup güdük bir mum yaktı. Oda ufacıktı ve bir döşekten başka eşya yoktu. Döşekte bacaklarını karnına çekerek yan yatan (ya da öyle gözüken) adam, ömrümde gördüğüm en iri herifti, rahatlıkla dev denebilecek bir adam.

“Uyanıp da oda arkadaşının kim olduğuna bakmayacak mısın, Müstecir Baldanders?”

Bir an önce yatmak istediğimden ihtiyara gitmesini söyledim. İtiraz etti, ben de ite kaka odadan kovdum. O gider gitmez yatağın boş tarafına çöküp çizmelerimi ve çoraplarımı çıkardım. Cılız mum ışığına rağmen ayaklarımın birkaç yerden su topladığını gördüm. Pelerinimi çıkarıp yırtık çarşafın üzerine serdim. Kemerimi ve pantolonumu da çıkarısam mı yoksa üzerimde onlarla mı yatsam, bir süre karar veremedim. Hem temkinliliğimden hem de yorgunluktan

“Müstecir” kişinin mülk sahibi olmadığını ifade eden ve daha ziyade alt tabakadan olanlar için kullanılan bir hitap şekli. Soylu ve zengin bir optimat için kullanılmaz. -çn

ikincisinde karar kıldım, zaten devin de tamamen giyinik yattığı dikkatimi çekmişti. Tarifsiz bir yorgunluk ve rahatlaşma hissederek muma üfledim ve Matachin Kulesi dışındaki ilk gecemi geçirmek üzere uzandım.

“Asla.”

Ses tonu öyle davudi ve yankılıydı ki (bir orgun en kalın notası gibi) ilk başta ne dediğini anlamadım, hatta bir laf ettiğinden bile emin değildim. “Ne dedin?” diye mırıldandım.

“Baldanders.”

“Biliyorum, hancı söyledi. Ben de Severian.”

Sırtüstü yatıyordum, Terminus Est’i de güvende tutmak için yatağa sokup aramıza koymuştum. Karanlıkta yatak arkadaşımın yüzünü bana dönüp dönmediğinden emin olmadım, gerçi o koca cüssesiyle kıpırdasaydı mutlaka fark ederdim.

“Sen... kelle uçuruyon.”

“Demek içeri girdiğimizi duymuşsun. Uyuduğunu sanıyordum.” İnfazcı değil, İşkenceciler Loncası’ndan bir kalfa olduğumu belirtmemi ramak kaldı. Gözden düşüğümü ve bir infazcı olarak Thrax’a yollandığımı hatırlayınca dedim ki, “Evet, cellatım ama benden korkmana gerek yok. Ben sadece bana emredileni yaparım.”

“Yarın o zaman.”

“Evet, yarın vakit bulursak tanışıp konuşuruz.”

Sonra rüya gördüm, gerçi Baldanders’ın sözleri de pekâlâ bir rüya olabilirdi. Ama sanmıyorum, öyleyse bile başka bir rüyaydı herhalde.

Deri kanatlı, kocaman bir yaratığın sırtında uçuyordum. Bulutların arasında süzöldükten sonra altımızdaki alacakaranlık araziye doğru bir anlığına dalışa geçtik. Kanat uçlarında tırnakları olan yaratık uzun kanatlarını hiç çırpmadan uçuyordu sanki. Batan güneş tam karşımızdaydı, Urth’un dönüş hızına denk uçuyorduk herhalde ki misli misli mesafeler katettiğimiz hâlde ufuktaki yeri hiç değişmiyordu.

En sonunda karada bir değişim gözlemledim ve ilk başta çöl sandım gördüğümü. Göz alabildiğine uzanıyordu ama ne bir şehir vardı görünürde, ne orman ne de tarla; yalnızca çorak bir arazi, siyaha çalan mor renkte, dümdüz, neredeyse durağan. Deri kanatlı da gördü orayı, bir koku aldı belki de. Bacaklarımın arasındaki demir gibi kasların gerildiğini hissettim, art arda üç kez kanat çırttı. Mor çölde beyaz benekler göründü. Bir zaman sonra arazideki göz yanıltıcı durağanlığın bir yeknesaklıktan kaynaklandığını anladım, her yer aynıydı ama her yer devingendi, bir deryaydı bu, Dünya Nehri Uroboros'un beşiğinde çalkalanıyordu Urth. Derken ilk kez arkama baktım ve insan diyarını karanlığın tümüyle yuttuğunu gördüm.

O da gözden yitince altımızda çalkantılı sulardan başka şey kalmadı, safi denizdi her yer. Yaratık kafasını çevirip bana baktı. Gagası bir ibis gagasıydı, suratı acuze suratı, kafasında da kemikten bir mitre vardı. Bir an karşılıklı birbirimizi süzdük, düşüncelerini okudum sanki: *Rüya görüyorsun, ama uykudan uyanırsan da ben yine var olacağım.*

Yelkencilerin bir alamanayı tiramola etmeleri misali aniden yön değiştirdi. Bir kanadını aşağı indirip diğerini dimdik yukarı kaldırdı, pullu postuna sımsıkı yapışmamla denize bodoslama dalmamız bir oldu. Çarpışmanın şokuyla sıçrayarak uyandım. Devin uykusunda homurdandığını işittim. Aynı şekilde homurdanırken yanımda duran kılıcı el yordamıyla yokladım ve tekrar uyudum.

Sulara gömüldüm ama boğulmadım. Suda soluk alabileceğimi sezsem de soluk almadım. Her şey o kadar berraktı ki havadan daha geçirgen bir boşluğa dalmışım gibi hissettim.

Uzakta dağ gibi karaltılar belirdi, bir insandan yüzlerce misli daha iri cisimler. Bazıları gemiyi andırıyordu, bazıları da bulutları. Bir tanesi canlı bir kafadan ibaretti, gövdesiz; bir tanesi de yüzlerce kafadan oluşuyordu. Mavi bir pusla kaplılardı. Altımda bir kum diyarı gördüm, yüzeyi hareli. Bi-

zim Hisar'dan daha heybetli bir saray vardı ama harabeydi, koridorları da bahçeleri gibi damsız; içlerinde cüzzamlı gibi beyaz, kocaman suretler dolaşıyordu.

Ben onlara yaklaştıkça yüzlerini tek tek bana döndüler, eskiden Gyoll'un sularında gördüğüm yüzleri andırıyordu. Kadındılar, çıplak, saçları denizköpüğü, gözleri de mercan yeşili. Düşüşümü kahkahalarla seyrettiler, kahkahaları suları fokurdattı. Dişleri beyazdı, sipsivri, her biri parmak boyunda. Hızla üzerlerine düşüyordum. Ellerini uzatıp beni yakaladılar, okşadılar, çocuğunu okşayan bir ana gibi. Sarayın bahçelerinde süngerler, denizşakayıkları ve adını koyamadığım başka sayısız güzellik vardı. Dev kadınlar etrafımda çember oldu, önlerinde oyuncak bir bebektim. "Kimsiniz?" diye sordum. "Burada ne yapıyorsunuz?"

"Bizler Abaia'nın gelinleriyiz. Sevgilileriyiz, oynaşları, Abaia'nın oyuncakları, yavukluları. Karaya sığmayız biz. Memelerimiz şahmerdandır, bir oturuşta boğanın sırtını kırarız. Burada besleniriz, yüzer semiririz, bir gün kıtaları yutacak Abaia'yla çiftleşecek kadar büyümeyi bekleriz."

"Peki ben kimim?"

O anda hepsi bir ağızdan güldü, camdan bir sahile vuran dalga gibiydi kahkahaları. "Sana göstereceğiz," dediler. "Sana göstereceğiz!"

Kardeş çocuğunu ellerinden tutan teyzeler gibi birer elimi tutup kaldırdılar, yüzerek beni bahçeden çıkardılar. Parmakları perdeliydi, her biri kolum kadardı, boyu omuzla dirsek arası.

Durdular, batan kalyonlar gibi dibe çöktüler, onlarınkiyle beraber benim de ayaklarım yere değdi. Önümüzde alçak bir duvar vardı, onun üzerinde de perdesi kapalı küçük bir sahne, çocuk eğlencelerinde kullanılan türden. Sudaki devinmemiz mendil kadar perdeyi dalgalandırıyordu. Kıpır kıpır perde görünmez bir el tarafından açılmaya başladı. Sahnede ufacık bir çöp adam belirdi. Uzuvarları ince dallardandı, üzer-

leri hâlâ yeşil tomurcuklu, kabuklu. Gövdesi çeyrek karıştı, başparmağımın yarısı kadar, kafasıysa budaktı, budağın sarmalları da ağzı ve gözlerini oluşturunuyordu. Elinde bir sopa vardı (bize doğru sallıyordu) ve canlıymış gibi hareket ediyordu. Tahta adam bize doğru sıçrayıp silahını ufacık sahneye hışımla vurarak güç gösterisi yaptı, aynı anda eli kılıçlı bir oğlan sureti belirdi. Bu kukla, kaba saba diğerine kıyasla titiz bir işçilik taşıyordu. Fare boyuna indirgenmiş gerçek bir çocuktan farksızdı.

Bu minicik kuklaların ikisi de eğilerek bizi selamladıktan sonra dövüşe tutuştular. Tahta adam muazzam sıçrayışlar eşliğinde çomağıyla amansız darbeler savuruyor, çocuk da bir ışık demeti altındaki toz zerresi misali uçarcasına darbelere kaçıyor, iğne kadar kılıcını tahta adama saplıyordu.

En sonunda tahta olanı yere yığıldı. Oğlan ayağını onun göğsüne basıp zafer pozu vermek üzere yaklaştı ama tam ayağını koymak üzereyken tahta kukla yerden cansız kalktı, uzuvları sarkık, havada süzülerek gözden yitiverdi. Geride bir tek oğlan kalmıştı, bir de çomak ile kılıç, ikisi de kırık. Oyuncak borazanların öttüğünü işitir gibi oldum (hiç kuşkusuz esasında sokaktan geçen yük arabalarının teker gıcirtısıydı).

Uyandım çünkü odaya üçüncü bir kişi girmişti. Ufak tefek, dinç bir adamdı, açık kızıl saçlı, iyi giyinmişti, hatta züppece. Uyandığımı görünce panjurları ardına kadar açtı, içeri kıpkırmızı güneş ışığı girdi.

“Ortağım,” dedi, “hep gürültülü uyur. Horlaması seni sağırtmadı mı?”

“Ben de derin uyudum,” dedim. “Horlamışsa da işitmedim.”

Bu lafım bücürün hoşuna gitmiş olsa gerek ki altın dişlerini göstererek kocaman sırıttı. “Horlar. Horlaması Urth’u silkeler, seni temin ederim. Ona rağmen dinlenebilmene sevindim.” Zarif ve bakımlı elini tokalaşmak üzere uzattı. “Ben Dr. Talos.”

“Kalfa Severian.” İncecik pikeyi üzerimden atarak ayağa kalkıp elini sıktım.

“Bakıyorum siyahlara bürünmüşsün. Hangi loncanın kıyafeti bu?”

“İşkencecilerin is karasıdır.”

“Ah!” Bir ardıç kuşu gibi kafasını yana eğip etrafımda seke seke beni farklı açılardan inceledi. “Servi boylusun –ne yazık ki– ama şu kömür karası kılığın çok etkileyici.”

“Kullanışlıdır,” dedim. “Zindanlar çok pistir, is karası kan lekesi göstermez.”

“Nüktedansın! Fevkalade! Nüktedanlığın çok faydalı bazı avantajları vardır, söyleyeyim. Nüktedanlık kitleleri çeker. Nüktedanlık öfkeli kalabalığı yatıştırır, çocuk yuvasında güven uyandırır. Nüktedanlık sayesinde paçayı kurtarır, postu deldirmezsin; bir de mıknaş gibi asimi çeker.”

Neden bahsettiğini tam anlamasam da cana yakın biri olduğu belliydi, o yüzden ben de sıcak davrandım. “Umarım sana rahatsızlık vermemişimdir. Hancı uyumam için burayı gösterdi, yatakta da bir kişilik boş yer vardı.”

“Yo, yo, hiç vermedin. Geceyi geçireceğim daha iyi bir yer bulmuştum, buraya geri dönmedim. Ben çok az uyurum, söylememde mahsur yok, uykum da hafiftir. Ama dün gece iyi uyudum, fevkalade bir geceydi. Bu sabah yolculuk nereye, optimat?”

Yatağın altında çizmelerimi aramakla meşguldüm. “Önce kahvaltı yapacak bir yer bakacağım sanırım. Ondan sonra şehir dışına, kuzeye.”

“Fevkalade! Partnerimin bu kahvaltı fikrine bayılacağına kuşku yok, onu kendine getirir. Biz de kuzeye gidiyoruz. Çok başarılı bir şehir turnesi yaptık, malum. Şimdi memlekete dönüyoruz. Doğu kıyısında oynamıştık, batıda oynuyoruz. Hazır kuzeye giderken belki Mutlak Yuva’ya da uğrarız. Bu meslekte herkesin hayalidir, malum. Özerk’in sarayında oynamak yani. Ya da daha önceden orada oynamışsan tekrarlamak. Şapka dolusu hrisos demektir.”

“Oraya geri dönme hayalleri kuran biriyle tanışmıştım.”

“Öyle surat asma, bir ara bana mutlaka anlatmalısın. Ama şimdi madem kahvaltıya gidiyoruz... Baldanders! Uyan! Kalk, Baldanders, kalk! Uyan!” Yatağın ayakucunda tepinip dev bileğinden çekiştirdi.

“Baldanders! Sakın onu omzundan dürtme, optimat!” (Halbuki yeltenmemiştim bile.) “Bazen çırpınarak kalkar. BALDANDERS!”

Dev homurdanarak kıpırdandı.

“Yeni bir gün, Baldanders! Hâlâ hayattayız! Yiyelim, sıçalım, sevişelim, hayat bu! Kalk hadi, yoksa eve asla varamayız.”

Devin onu işittiğine dair hiçbir emare yoktu. Az önceki homurdanması rüyada hoşnutsuzca sayıklamaktan ya da uykuda can çekişmekten farksız bir hırıltıydı. Dr. Talos kirli battaniyeleri iki eliyle tutup çekti. Partnerinin azman gövdesi ortaya çıktı. Zannettiğimden daha uzundu, yatağa sığmayacak kadar uzun, o yüzden de dizlerini neredeyse taçenesine kadar çekerek uyumuştı. Her bir omzunun genişliği bir erim vardı, birer tümsek gibi kabarıktı ikisi de. Yüzünü göremedim; yastığa gömmüştü. Ensesinde ve kulaklarında tuhaf yara izleri vardı.

“Baldanders!”

Saçı ağarmıştı ve, hancının yapmacık hatasına karşın, çok gürdü.

“Baldanders! Affedersin, optimat, ama şu kılıcı ödünç alabilir miyim?”

“Hayır,” dedim. “Alamazsın.”

“Aman, onu öldürecek değilim herhalde. Sadece sopa niyetine kullanacağım.”

Kafamı iki yana salladım. Dr. Talos baktı ki bana mısın demiyorum, odada dört dönmeye başladı. “Bastonumu aşağıya”

ğıda bıraktım. Pis müşteriler çalıp götürmese bari. Topallamayı öğrenmem şart, sahiden şart. Burada hiçbir şey yok.”

Hızla dışarı çıktı ve biraz sonra yaldızlı pirinç topuzu olan, demirağacından bir bastonla döndü. “Hadi bakalım! Baldanders!” Dev’in sırtını fırtına habercisi koca yağmur taneleri misali dövmeye başladı. Dev ânında doğrulup oturdu.

“Uyandım, Doktor.” Suratı kocamandı, kaba saba ama aynı zamanda hüznü ve nazikti. “En sonunda beni öldürmeye mi karar verdin?”

“Sen neden bahsediyorsun, Baldanders? Ha, bu optimatı kastediyorsun. Sana zarar vermez, seninle aynı yatağı paylaştı, şimdi de bizimle kahvaltı yapacak.”

“O burada mı uyumuş Doktor?”

Dr. Talos’la ikimiz kafa sallayarak onayladık.

“Gördüğüm rüyaların sebebi şimdi belli oldu.”

Canavarların barındığı deniz dibinde gördüğüm dev kadınlar hâlâ gözümün önündeydi, o yüzden varlığı karşısında afallamış olsam da ona rüyasını sordum.

“Bir yeraltı mağarasındaydım, taş dişlerden kan damlıyordu... Kum patikalara kopuk kollar saçılmıştı, bir de karanlıkta zincirlerini zorlayan yaratıklar vardı.”

Yatağın kenarına oturup şaşırtıcı ölçüde ufak ve ayırık dişlerini koca parmağıyla karıştırdı.

Dr. Talos lafa girdi, “Haydi gelin, ikiniz de. Yerken konuşuruz, işimiz gücümüz var, sallanmanın âlemi yok. Söylenecek, yapacak çok şey var.”

Baldanders köşeye tükürdü.

16

Paçavra Dükkânı

157

Sık sık yoklayan kahır duygusu, beni ilk kez tüm şiddetiyle pençesine aldığı anda hâlâ uyku mahmuru Nessus'un sokaklarında yürüyordum. Zindanda hapis yatarken kabahatimin büyüklüğü ve çok yakında Üstat Gurloes'un ellerinde çekeceğimi bildiğim cezanın muazzamlığı o duyguyu köreltmisti. Önceki gün ise Su Yolu'nu arşınlarken özgürlüğün neşesi ile sürgüne gönderilmenin acısı ağır basmıştı. Oysa şimdi koca dünyada Thecla'nın ölümünden başka gerçek yokmuş gibi geliyordu bana. Her bir gölgenin karası bana onun saçını anımsatıyordu; gördüğüm her beyaz da tenini. Ya hâlâ hücresinde oturuyorsa, gümüş ışıtacın altında okuyorsa diye meraklanıp soluğu Hisar'da almamak için kendimi zor tutuyordum.

Masalarını kaldırıma çıkarmış bir kahvehane bulduk. Saat hâlâ çok erken olduğundan insan trafiği çok azdı. Köşede ölü bir adam yatıyordu (sanıyorum bir eşarpla boğulmuştu, o yöntemi kullananlar hâlâ vardı ne de olsa). Dr. Talos adamın ceplerini karıştırdıysa da eli boş döndü.

“Şimdi,” dedi. “Düşünmemiz lazım. Bir plan yapmalıyız.”

Garson kadının maşrapayla getirdiği kahvelerden birini Baldanders önüne çekti. İşaretparmağıyla karıştırdı.

“Dostum Severian, sanırım durumumuzu izah etmem gerekir. Yegâne hastam Baldanders ile ben Diuturna Gölü

civarındanız. Evimiz yakıldı, tekrar inşa etmek için para lazım olduğundan yollara düşmeye karar verdik. Bu dostum inanılmaz güçlü bir adamdır. Ben seyirci topluyorum, o da birkaç kalas kırıp on adamı aynı anda havaya kaldırıyor, sonra ben de ilaçlarımı satıyorum. Çok kazandırıyor denemez. Ama dahası da var. Bir oyun yazdım, sahne giysilerimiz de var. Ortam müsait olduğunda ikimiz bazı sahneleri canlandırıyoruz, hatta bazı seyircileri oyuna dahil ettiğimiz de oluyor. Şimdi, dostum, kuzeye gidiyorum demiştin, bir de dün gece yattığın yerden anladığım kadarıyla maddi durumun yok. Ortaklık teklif edebilir miyim?”

Görünüşe bakılırsa arkadaşının söylediklerinin yalnızca ilk yarısını anlayan Baldanders, “Tamamen yıkılmadı. Duvarları taş, çok kalın. Bazı kirişler hâlâ sağlam,” dedi yavaşça.

“Çok doğru. Emektar evimizi onarmayı tasarlıyoruz. Yaşadığımız ikilem ortada, turnemizin dönüş bacağıнын yarısında-yız ve toplam sermayemiz hâlâ çok yetersiz. Teklifim şu...”

Dağınık saçlı zayıf bir genç kadın olan garson, Baldanders’a bir kâse lapa, bana ekmek ve meyve, Dr. Talos’a da bir tane börek getirdi.

“Ne çekici bir kız!” dedi Talos.

Garson ona gülümseyerek baktı.

“Oturur musun? Tek müşteri biziz zaten.”

Garson mutfaktan yana şöyle bir baktıktan sonra omuz silkip bir iskemle çekti.

“Şunun tadına bir bak istersen, konuşurken bir yandan da bu kadar kuru bir nevale yiyemem zaten. Kahveden de yudumla, aynı bardaktan içmeye itirazın yoksa.”

Kadın buna karşılık şöyle dedi, “Bedavadan yememize izin verir sanırsın, değil mi? Vermez. Her şeyin parasını ödetir.”

“Aa! Demek dükkân sahibinin kızı değilsin. Öylesin sanıp korkmuştum. Ya da karısı falansın sandım. Böyle bir goncayı dalında bırakmaya gönlü nasıl razı gelmiş?”

“Daha bir aydır burada çalışıyorum. Kazandığım tek para, masaya bırakılan bahşişler. Şimdi üçünüze bahşiş vermek düşer. Hiçbir şey bırakmazsanız size yok yere servis yapmış olurum.”

“Elbette, elbette! Peki şuna ne dersin? Ya sana cömert bir hibe teklifinde bulunsak, reddeder misin?”

Dr. Talos bunu kadına sokularak söyledi. Yüzünün sadece bir tilkiyi (fırça gibi kızılımtırak kaşları ve sivri burnu nedeniyle hemen akla gelen çok kolay bir benzetme sayılabilir) değil, doldurulmuş bir tilkiyi andırdığını fark etmemle afalladım. Rızkını kazı yaparak kazananların geçmişten bir kalıntının çıkmadığı tek bir toprak parçasına rastlamadıklarını işitmiştim. Küreğin değdiği her yerden kırık bir kaldırım taşı ya da paslı bir metal çıkarmış. Âlimlerin yazdıklarına göre zanaatkârların (beyaz tanelerinde rengârenk hareler olduğu için) polikrom adını verdikleri bir kum türü varmış, aslında tam kum da değil, eskiden cammış da azgın deniz sularında asırlarca sürüklenmekten ufalanıp kum olmuş. Şayet yaşadığımız gerçekliğin altında başka gerçeklik katmanları varsa, hatta çiğnediğimiz topraklar birer tarih katmanıysa, öyleyse o gizli gerçeklerin birinde Dr. Talos’un yüzü de duvara asılmış bir tilki maskesiydi ve ben o maskenin inanılmaz bir gerçekçilikle canlandığına tanık olmuş, burnunu kaşlarını oynatarak kadının karşısında suratını şekilden şekle sokmasını hayretle seyrediyordum.

“Reddeder misin?” diye sordu yine, uykudan uyanır gibi silkinerek kendime geldim.

“Ne demek istiyorsun?” diye meraklandı kadın. “Aranızdan biri infazcı. Canımı bağışlamaktan mı bahsediyorsun? Nuru yıldızları bile gölgede bırakan Özerk tebaasını korur.”

“Canını bağışlamak mı? Daha neler!” Dr. Talos güldü. “Yok canım, ömrün uzun olsun. Onun da. Zaten senin olanı sana hibe edecek değiliz. Teklif ettiğimiz şey güzellik, dolayısıyla şöhret ve zenginlik.”

“Bir şey satıyorsanız hiç param yok.”

“Satmak mı? Ne münasebet! Tam tersine, sana yeni bir iş teklifinde bulunuyoruz. Ben bir sihirbazım, bu optimatlar da aktördür. Sahneye çıkmak istemez misin?”

“Sende bir tuhaflık olduğunu anlamıştım, üçünüzde de.”

“Bize genç kız rolünü üstlenecek biri lazım. Arzu edersen rolü sen alabilirsin. Ama hemen bizimle gelmelisin, kaybedecek vaktimiz yok, buralara geri dönmeyeceğiz.”

“Aktris olmak beni güzelleştirmez.”

“Seni güzelleştireceğim çünkü bize aktris olarak lazımsın. Güçlerimden biridir bu.” Ayağa kalktı. “Ya şimdi ya da hiç. Gelecek misin?”

Garson da ayağa kalktı, gözü hâlâ ondaydı. “Odama gidip eşyalarımı almam gerek.”

“İlvır zıvırdan başka neyin var ki? Daha seni efsunlayıp repiklerini öğreteceğim, bütün günümüzü alır. Bekleyemem.”

“Kahvaltının parasını ödeyin, ben de gidip işten ayrıldığımı söyleyeyim.”

“Saçmalık! Kumpanyamızın bir üyesi olarak sana sağlayacağımız kostümlerin bütçesine katkıda bulunman gerek. Böreğimi de yedin zaten. Sen öde.”

Kadın bir an bocaladı. Baldanders söze girdi, “Ona güvenebilirsin. Doktorun kendine has bir dünya görüşü vardır ama durduk yere yalan söylemez.”

O davudi, oturaklı ses kadını ikna etti. “Pekâlâ,” dedi, “ge-
liyorum.”

Biraz sonra dördümüz birden birkaç sokak ötede, çoğu hâlâ kapalı olan dükkânların önünde yürüyorduk. Epey ilerledikten sonra Dr. Talos şöyle buyurdu, “Şimdi sevgili dostlarım, burada ayrılmak zorundayız. Zamanımı bu peri kızını efsunlamaya adayacağım. Baldanders, sen gidip Severian’la beraber geceyi geçirdiğiniz handan bizim katlanır prosenyumu ve diğer eşyalarımızı getir. Sorun çıkmaz umarım. Severian, Ktesifon Kavşağı’nda sahne alacağız diye düşünüyorum. Orayı biliyor musun?”

En küçük bir fikrim olmadığı hâlde başımla onayladım. İşin gerçeği, onlara katılmaya hiç niyetim yoktu.

Dr. Talos peşinden tırıs adımlarla giden garsonla birlikte çabucak uzaklaştı, ben de تنها sokakta Baldanders'la baş başa kaldım. Ondan da bir an önce kurtulmak istediğim için nereye gideceğini sordum. Bir adamdan ziyade bir abideyle konuşmak gibiydi.

“Nehrin orada, gece tekinsiz olsa da gündüzleri uyuması güvenli bir park var. Akşama doğru uyanıp eşyalarımızı almaya gideceğim.”

“Benim uyukum yok maalesef. Şehri dolaşacağım.”

“Öyleyse Ktesifon Kavşağı'nda görüşürüz.”

Nedense aklımdan geçenleri bildiği hissine kapıldım. “Olur,” dedim. “Elbette.”

Bakışı öküz gibi donuktu. Sırtını döndü, geniş ve hantal adımlarla Gyoll yönünde uzaklaştı. Baldanders'ın parkı doğuydu, Dr. Talos ise garsonu batıya götürmüştü, bu nedenle kuzeye yürümeye, Penceresiz Odalar Şehri Thrax'a olan yolculuğumu sürdürmeye karar verdim.

Bu esnada (ömrümü geçirdiğim hâlde çok azını gördüğüm) Ölümsüz Şehir Nessus'un göbeğindeydim. Semtin ana caddesi mi yoksa ara sokağı mı bilmeden, umursamadan, mucur döşeli geniş yolda yürümeye koyuldum. Her iki yanda yaya kaldırımları vardı, tam ortasında da kuzeyden gelen trafiği güneyden ayıran bir üçüncüsü.

Sağlı sollu binalar çok sık aralarla ekilmiş tahıl saplarını andırıyordu, dip dibeydiler, ne idüğü belirsiz, ne Ulu Kale kadar büyüklerdi ne de o kadar eski. Bizim kule gibi duvarları metal olan bir tane bile yoktu sanırım, enleri de beş arşındı. Özgün ve renkli tasarım bakımından hiçbirisi Hisar'la kıyaslanamazdı. Yüzlerce benzeri olan bu yapıların çarpıcı ve değişik hiçbir yanı yoktu. Şehrin bazı kesimlerinde olduğu gibi bu binalardaki dükkânların çoğu zemin katındaydı ancak binalar esasında işyeri olarak inşa edilmemişti. Aslen lonca bi-

nası, sarnıç, arena, konservatuvar, vergi dairesi, ibadethane, artello, tımarhane, imalathane, tapınak, düşkünler yurdu, lazaret, değirmen, yemekhane, cenaze evi, mezbaha ve tiyatro olarak yapıldıkları, birbirine tezat bin tane farklı mimari üsluptan belliydi. Çıkma kule ve minareler sipsivriydi; sokak fenerleri, kubbe damlar ve kümbetler yusuvarlak. Koca duvarları ayaklı merdiven gibi dimdik tırmanan basamaklar vardı; turunç ve nar ağaçlarının saçak gibi örttüğü mahrem balkonlar. Pembe beyaz mermerli, kırmızı akik taşlı, mavimtırak gri, krem rengi ve siyah tuğlalı; yeşilli sarılı morlu fayanslarla kaplı asma bahçeler karşısında hayrete düştüm. Bir kışlanın kapısında nöbet tutan lansqueneti görünce önceki gece peltastların amirine verdiğim sözü hatırladım. Çok az param olduğundan, bir de gece ayazında pelerininin sıcaklığına ihtiyaç duyacağımı gayet iyi bildiğimden, onun üzerine geçirebileceğim ucuz cinsten hacimli bir harmani satın almak en iyisiydi. Dükkânlar yavaş yavaş açılıyordu ancak giysi satanların hiçbiri, gördüğüm kadarıyla amacıma uygun değildi, fiyatlar da fahişti.

Thrax'a varmadan mesleğimi icra etmek henüz aklıma gelmemişti; hoş, gelseydi bile yapmazdım. Bir işkencecinin hizmetine çok az gerek duyulması şöyle dursun, o alanda iş aramam bile mantıksız olurdu sanıyorum. Kısacası, cebimdeki üç asimi, orikalk ve aes'in beni ta Thrax'a kadar götüreceğine inanıyor, bana ödenecek ikramiyelerin bolluğuna bel bağlıyordum. Hâl böyleyken, vitrinlerinde balmacaanlar⁶, pardösüler, paduasoy⁷ yelekler, dolamalar, atlas kumaştan ve diğer yüz tane pahalı malzemeden yapılmış giysiler sergileyen dükkânlara hiç girmedim, hatta incelemek için durup da bakmadım bile.

Çok geçmeden başka mallar ilgimi çekti. Yaz harekâtına

Bir tür kısa palto. -çn

Kalın ve pahalı bir ipek kumaş. -çn

hazırlanan binlerce paralı asker için teçhizatlar da satılıyordu, gerçi o sırada harekâttan habersizdim. Göz alıcı asker pelerinleri ve eyer altlıkları vardı, kasığı korusun diye başları zırhlı eyerler, kırmızı yemlik torbaları, uzun saplı khetenler, haberleşme amaçlı kullanılan gümüş folyo yelpazeler, bazısının uçları dışa kıvrık süvari yayları, onar yirmişer deste yapılmış oklar, sedef ve yaldız kakmalı yumuşak deriden yay kılıfları ile okçuların sol bileğini kirişten koruyan bileklikler. Tüm bunlara bakarken, maske törenim öncesinde bana istersen davulcu ol diyen Üstat Palaemon'un sözleri çınladı kulağımda; halbuki Hisar'daki topçuları hep biraz hakir görmüşümdür. Tören alayının ortalığı inleten trampetlerini, kale burçlarından öttürülen borazanları işitir gibiydim.

Ben böyle vitrinlere dalıp gitmişken, kapalı dükkânların birinden narin yapılı, taş çatlasın yirmili yaşlarında bir kadın çıktı ve kepengi açmaya koyuldu. Üzerindeki muazzam eski elbisenin sırmalı kumaşı bir tavus kuşu gibi göz alıcıydı. Belinin hemen altındaki bir yırtıktan gözüken tenine güneş vurdu, uçuk sarıydı rengi.

Ona duyduğum arzuyu şimdi bile tarif edemem. Tanıdığım onca kadın içinde belki de en az güzel olanıydı diyebilirim, hayatta en çok sevdiğim kadın kadar zarif değildi, bir diğer çok sevdiğim kadın kadar kösnül de denemezdi, hele ki Thecla gibi asil duruşlu hiç değildi. Orta boyluydu, küt burunlu, elmacık kemikleri geniş, kahverengi çekik gözleri de simasıyla pek uyumluydu. Kepengi kaldırmasını seyrederken amansız ama önemsiz bir sevdıyla sevdalandım ona. Elbette yanına gittim. Bir uçurumdan yuvarlanacağımı bilsem yine de ona Urth'un kör tamahkârlığına karşı koyabildiğim kadar karşı koyabilirdim. Ona ne diyeceğimi bilmiyor, kılıcımı ve is karası pelerini gördüğü anda dehşetle irkileceğinden en-

dişeleniyordum. Oysa gülümsedi, hatta kılığıma hayran kalmış gibi baktı. Biraz sonra, ağzımdan tek laf çıkmayınca, ne istediğimi sordu, ben de harmani satın alabileceğim bir yer bilip bilmediğini sordum.

“Harmaniye ihtiyacınız olduğundan emin misiniz?” Sesi hiç beklemediğim kadar kalındı. “Üzerinizdeki pelerin çok güzel. Dokunabilir miyim?”

“Buyurun. Madem istediniz.”

Pelerini eteğinden tutup kumaşını iki avucu arasında nazikçe okşadı. “Hiç bu kadar koyu siyah görmemiştim, kıvrımlarını bile göremiyorsun. Sanki elim içinde kaybolacakmış gibi. Ya şu kılıca ne demeli. Opal mi?”

“Onu da incelemek ister misiniz?”

“Yok, yok. İstemem. Sahiden bir harmani arıyorsanız...” Vitrini işaret etti. Her türden kullanılmış giysiyle dolu bir vitrindi, jelablar, yağmurluklar, iş önlükleri, simarlar ve daha niceleri. “Çok ucuzdur. Sahiden makul. İçeri girip bakarsanız aradığınızı bulacağınıza eminim.”

Çıngıraklı kapıdan içeri girdim, ama genç kadın (ümitlerimi boşa çıkarıp) peşimden gelmedi.

İçerisi loştu, yine de etrafıma göz attığım anda kadının kılığımdan niçin tedirgin olmadığını anladım. Tezgâhın ardındaki adam herhangi bir işkenceciden çok daha ürkütücüydü. Yüzü bir kurukafadan farksızdı; göz çukurları kapkara, yanakları çökük bir surat, dudaksız bir ağız. Kıpırdanıp konuşmasaydı onun canlı olduğuna inanmaz, fi tarihinde bir müşteriyle ilgilenirken oracıkta ölüp kalan bir adamın cesedi sanırdım.

Meydan Okuma

Ama kıpırdadı, içeri girdiğimde dönüp bana baktı; konuştu da. “Çok güzel. Evet, çok güzel. Pelerininiz, optimat. Bakabilir miyim?”

Aşınmış eğri büğrü karoları çiğneyerek yaklaştım. İçeri vurup tam ortamızdan geçen kızıl güneş ışığı demetinde tozlar uçuşuyordu.

“Kisvenize bir bakayım, optimat.”

165

Pelerininin eteğini sol elimle tutup uzattım. Kumaşı dışarıdaki genç kadın gibi elledi. “Evet, çok güzel. Yumuşak. Yünlü gibi ama daha yumuşak, çok daha yumuşak. Keten ve vikunya karışımı mı? Rengi şahane. İşkenceci kılığı. Bu kadar kalitelisine insan görmedikçe inanmaz, böyle bir dokuma karşısında fazla söze ne hacet?” Tezgâhın altına eğilip bir avuç paçavra çıkardı. “Kılıcı incelemem mümkün mü? Söz veriyorum, son derece dikkatli olurum.”

Terminus Est’i kınından çıkarıp paçavraların üzerine yattırdım. Üzerine eğildi ama ne dokundu ne de konuştu. Bu esnada gözlerim dükkânın loş ortamına alışmıştı. Adamın kulak arkasından bir parmak boyunda, siyah renkli ince bir kurdelenin sarktığını gördüm. “Maske takıyorsunuz,” dedim.

“Üç hrisos. Kılıç o kadar eder. Üç de pelerine veririm.”

“Satmaya gelmedim,” dedim. “Çıkarın.”

“Nasıl isterseniz. Pekâlâ, kılıca dört hrisos veririm.”

Ellerini suratına götürdü ve ölüm maskesi avuçlarına düştü. Esmer tenli ve zayıf yanaklı gerçek yüzü, dışarıdaki kadını fazlasıyla andırıyordu.

“Bir harmani satın almak istiyorum.”

“Beş hrisos veririm. Son teklifim bu. Parayı toparlayabilmem için bana bir gün süre tanınmalısınız.”

“Dedim ya, kılıç satılık değil.” Terminus Est’i alıp kınına soktum.

“Altı olsun.” Tezgâhın üzerinden uzanıp kolumu tuttu. “Ederinden fazlasını söyledim. Dinleyin, bu son şansınız. Ciddiyim. Altı.”

“Buraya bir harmani almak için girdim. Dışarıdaki hanım, herhalde kız kardeşiniz oluyor, fiyatlarınızın makul olduğunu söyledi.”

Adam iç çekti. “Pekâlâ, size harmani satacağım. Önce şu kılıcı nereden edindiğinizi bana söyler misiniz?”

“Loncamızdan bir üstadın bana hediyesidir.” Yüzünden geçen ifadeye tam anlam veremeyince, “Bana inanmıyor musunuz?” diye sordum.

“İnanıyorum, sorun da orada. Tam olarak kimin nesisiniz?”

“Bir işkenceci kalfasıyım. Nehrin bu yakasına, bu kadar kuzeye sık gelmeyiz. Sahiden çok mu şaşırdınız?”

Başıyla onayladı. “Bir psikopompo’ya^{*} rastlamak gibi. Bu muhite neden geldiğinizi sorabilir miyim?”

“Sorabilirsiniz ama daha fazla soruya yanıt vermeyeceğim. Atandığım görev gereği Thrax’a gidiyorum.”

“Teşekkür ederim,” dedi. “Başka soru sormayacağım. Sor-mama da lüzum kalmadı zaten. Şimdi, harmaniye sırtınızdan attığınızda dostlarınızı şaşırtmak istediğinize göre –doğru anlamış mıyım?– üzerinizdeki tam zıddı renkte olmalı. Beyaz iyi olabilir ama biraz abartılı kaçır, bir de temiz tut-ması feci zordur. Açık toprak rengine ne dersiniz?”

“Maskenizin kurdelesı,” dedim. “Hâlâ kafanızda duruyor.”

Tezgâhın arkasında kutularla uğraşıyordu, yanıt vermedi. Biraz sonra kapıdaki çingirak çaldı. Yeni müşteri gençten biriydi, miğferi yüzünü kısmen örtüyordu. Uçları aşağı kıvrılıp birbirine dolanmış boynuzlar da göz siperlikti. Lak deriden bir zırh giymişti; göğüs zırhındaki armada delirmiş bir kadının boş bakışlı suratını taşıyan altın rengi bir kimera vardı.

“Buyrun, hippark.”* Satıcı kutuları bırakıp saygıyla eğildi. “Size nasıl yardımcı olabilirim?”

Adam sadaka verecekmiş gibi zırhlı elini bana uzattı, parmaklarının arasında bir şey vardı.

“Al,” diye fısıldadı satıcı korkuyla. “Ne veriyorsa al.”

Avucumu uzattım, üzüm tanesine benzeyen parlak siyah bir çekirdek verdi. Satıcının telaşla iç çektiğini işittim. Zırhlı şahıs arkasını dönüp çıktı. O gittikten sonra çekirdeği tezgâha bıraktım. Satıcı, “Sakin bana kakalamaya kalkma!” diye ciyaklayarak geri kaçtı.

“Ne ki bu?”

“Bilmiyor musun? Avern çekirdeği. Hanedanlık Taburu’ndan bir zabiti kızdıracak ne yaptın?”

“Hiç. Bunu bana neden verdi?”

“Sana meydan okundu. Çağıldın.”

“Düelloya mı? İmkânsız. Rekabet sınıfından değilim ki.”

Omuz silkmesi fazla söze yer bırakmadı. “Dövüşmek zorundasın, yoksa suikasta uğrarsın. Sahiden hipparkı mı kızdırdın yoksa bunun arkasında daha yüksek mevkiden bir Mutlak Yuva yetkilisi mi var, sen asıl buna kafa yor.”

Kabristanda üç gönüllü muhafıza direnen Vodalus’un görüntüsü geldi gözümün önüne, tam karşımdaydı sanki. Sağduyum avern çekirdeğini at ve şehirden kaç dese de bunu yapamazdım. Thecla’nın ölümü ardındaki gerçeği öğrenip loncanın itibarını zedelemekten beni yok etmeyi isteyen kişi

* Antik Yunan’da 500 süvarilik atlı birliğin kumandanı. -çn

ya Özerk'in ta kendisiydi ya da sinsi Peder İnire. Pekâlâ, ben de dövüşürdüm madem. Galip çıkarsam kararını gözden geçirirdi; öldürülürsem adalet yerini bulurdu. Vodalus'un ince uzun kılıcı hâlâ hatırımdaydı. "Kullanmasını bildiğim tek kılıç budur," dedim.

"Kılıçlarla işin olmayacak, hatta onu bana bıraksan daha iyi."

"Dünyada olmaz."

Yine iç çekti. "Bu konularda bilgisiz olduğun belli, her halükârda akşama canın pahasına dövüşeceksin. Pekâlâ, müşteri sensin, ben de bugüne dek bir müşteriyi asla yüzüstü bırakmadım. Harmani istemiştin. Getireyim." Geniş adımlarla dükkânın arkasına gidip kuru yaprak rengi bir kıyafet getirdi.

"Bunu dene. Uyarsa ederi dört orikalk."

Boyu fazla kısa olsa da bana fazla büyük ve bol geldiği için uydu. Aşırı pahalıydı ama ödedim. Harmaniye bürünmekle o gün bana zoraki yaftalanan aktörlüğe bir adım daha yaklaşmışım. Hakikaten, hiç ummadığım kadar çok sayıda dramda şimdiden rol biçilmişti bana.

"Bu da tamam," dedi satıcı, "Benim burada ilgilenmem gereken işler var ama kardeşime söyleyeyim de avern bulmana yardım etsin. Kanlı Tarla'ya sık gider, o yüzden belki sana dövüşün temellerini de öğretir."

"Birisi benden mi bahsediyor?"

Dükkânın önünde rastladığım genç kadın arka taraftaki karanlık odaların birinden çıktı. Kalkık burnu ve tuhaf bir şekilde çekik gözleriyle kardeşine o kadar benziyordu ki ikiz olduklarına kanaat getirdim, buna karşın adamda göze batan narin hatlar ve zayıflık onu çekici kılıyordu. Adam başıma gelenleri anlatıyordu galiba. Bilmiyorum, kulağım onda değildi. Ben sırf kadını seyrediyordum.

Şimdi baştan alıyorum. Az önce okuduğunuz satırları yazmamın üzerinden çok zaman geçti (çalışma odamın kapı-

sındaki muhafızların iki kez nöbet değiştirdiklerini işittim). Muhtemelen sırf benim için önem taşıyan olayları bu kadar ayrıntılı yazıya dökmem doğru mu emin değilim. Halbuki olanları kolayca özetleyebilirim: Bir dükkân görüp girdim, Septentrionlardan² bir zabıt bana meydan okudu, satıcı da kız kardeşinden zehirli bir çiçek bulmama yardımcı olmasını istedi. Atalarımın tarihçelerini okuyarak geçirdiğim sıkıcı günlerimde bu tür kısa anlatılara pek az rastlamışımdır. Mesela Ymar'ınki böyledir:

Kılık değiştiren Ymar köye inmiş, bakmış bir çınarın dibinde bir munis meditasyon yapıyor. Adamın yanına giden Özerk sırtını ağaca yaslayıp oturmuş, ta ki Urth güneşe sırt dönene dek. Sancak taşıyan atlılar geçmiş dörtnala, bir de altın yükünden bacakları titreyen katırıyla bir tüccar, hadımların omuzlarında taşınan güzel bir kadın, en sonunda da tırıs adımlarla tozlu yolda koşturan bir köpek. Ymar kalkıp köpeğin peşinden gitmiş, gülerek.

Şimdi bunun doğru olduğunu varsayarsak kıssadan hisse çıkarmak kolay: Özerk, böyle yapmakla dünyanın cazibelerine kapılmadığını, kendi iradesiyle hareket ettiği bir hayat sürmeyi seçtiğini göstermiş.

Gelgelelim Thecla'nın birçok öğretmeni olduğu için her biri bu hikâyeyi farklı şekillerde yorumlamıştı. Mesela öğretmenlerden birine göre, Özerk sıradan insanları cezbeden şeylere dirençli ancak avlanma sevdası karşısında aciz olduğunu göstermişti.

Bir başkasına göre, Özerk'in bu hareketi munisi hakir gördüğünün işaretiydi, yani istifini bozmayıp otursa belki de aydınlanmaya kavuşabilir, fani hayatın çok daha fazlasına erişebilirdi. Oysa yolda hiç kimse kalmayınca kalkıp gittiği için aydınlanamamıştı çünkü bir bilge için en makbulü yalnızlıktı. Askerler geçerken de kalksa, ya da varlıklı tüccar

veya kadın geçerken, yine aynısı olurmuş çünkü bunların hepsi aydınlanamamış insanların arzuladığı şeylermiş, nitekim munis onun da diğerlerinden farkı olmadığını göstermiş Özerk'e.

Başka bir öğretmen de Özerk'in köpeğin peşinden gitmesini köpeğin yalnızlığına bağlamıştı. Askerlerin yanında başka askerler varmış, tüccarın katırı, katırın tüccarı, kadının da köleleri; munis ise yerinden kıpırdamamıştı. Peki Ymar niçin gülmüştü? Kimbilir. Tüccar askerlerin peşinden ganimetlerini satın almak için mi gidiyordu? Kadın tüccarın peşinden buselerini ve apış arasını satmak için mi gidiyordu? Köpek avcı cinsten miydi yoksa kadınların gece uyurken kendilerine bir sulanan olmasın diye bekçi koydukları kısa bacaklılardan mıydı? Kimbilir. Ymar öleli çok oldu, vaktiyle onun bu tür anılarını yaşıtan halefleri bile çoktan mazi artık.

Yani benimkiler de bir gün mazi olacak. Şundan eminim; Ymar'ın davranışıyla ilgili açıklamaların teki bile doğru değil. Asıl nedeni çok daha basit ve çok daha incelikli olsa gerek. Bana gelince, satıcının kardeşini neden refakatçi olarak kabul ettiğim sorgulanabilir, ben ki hayatım boyunca gerçek bir yoldaşla dolaştığım vaki değil. Peki ya "satıcının kardeşi" ifademe bakıp da, hikâyemin o noktasına sıra geldiğinde, olanlara rağmen hâlâ yanından ayrılmayışıma kim akıl erdirebilir? Hiç kimse, muhakkak.

Ona duyduğum arzuyu tarif edemediğimi söylemiştim, doğrudur da. Ona sevdam aşka susamışlıktandı, çaresizlikten. Hani şu iğrenç eylemi bile yapsak cümle âlemin mazur karşılayacağını hissediyordum.

Ölümden sonraki boşluğun ötesinde bizi beklediklerini her çocuğun bildiği, kâinattan bile eski, kâh aydınlık kâh karanlık muktedir varlıklara inanmak için zekâ şart değil. En ilkel hayallerimizin ürünüdür onlar, tıpkı kaybolan düşlerimiz gibi. Haklı olarak hayatlarımıza onların yön verdiğini hissederiz ve yine haklı olarak onların nezdinde zerre önem

taşımadığımızı, ne de olsa tasavvura sığmazların mimarıdır onlar, tüm varoluşun ötesinde cereyan eden savaşların cengâverleri.

Asıl güçlük, bizim de onlarınkine denk bir kudret taşıdığımızı kavramakta yatar. Her gün emir kulu olduğumuz hâlde, kendi kendimizin efendisi olduğumuzu varsayarak “Yapacağım,” veya “Yapmayacağım,” deriz, gerçekte efendilerimiz uykudadır. Derken biri içimizde uyanır, hayvan gibi güder bizi, halbuki dizginleri tutan, biraz da benliğimizin o vakte kadar varlığından bihaber olduğumuz bir parçasıdır. Belki, özünde, Ymar’ın hikâyesinin açıklaması budur. Kimbilir.

Sebebi her neyse, satıcının kardeşinin harmanımı düzeltmesine müsaade ettim. Yakası sıkıca iliklenebiliyordu, o şekilde giyinince de altımdaki is karası pelerinin hiç görünmüyordu. Hatta asıl rengimi belli etmeden yan ve iç ceplerime erişebiliyordum. Terminus Est’in omuz kayışını çözüp harmani üzerimdeyken asa gibi taşımaya karar verdim. Kını balçağı tamamen örttüğü, ucu da siyah demir perçinli olduğu için görenlerin çoğu onun kılıç olduğunu anlamazdı.

Loncamın giysisini ömrüm boyunca ilk kez o zaman gizlemiş oldum. Hep duyardım, insan kılık değiştirerek kimliğini gizlediğinde, kılığı başarılı olsun veya olmasın, kendisini aptal gibi hissedermiş. Ben de kesinlikle aynı hissettim. Gerçi buna kılık değiştirme denemezdi. Üzerimdeki eski cins hacimli harmanileri aslında çobanlar giyermiş (hâlâ da giyorlar). Sayesizlerle yapılan savaşın güneye, bizim soğuk memlekete kadar geldiği dönemde de asker kıyafeti olmuş. Harmaninin bu türünün küçük bir çadır gibi kullanmaya da çok elverişli olduğunu keşfetmişlerse zahir, ordudan dindar keşişlere geçmiş. Nessus’ta üzerimdekinden başka bir tanesini bile görmemiştim. Revaçta olmayışında dinin reddedilmesinin payı büyüktü kuşkusuz. O paçavra dükkânında benimkini giyerken daha fazla bilgim olsaydı bir de geniş kenarlı yumuşak bir şapka alırdım ama almadım, bu yüzden de

satıcının kardeşi hurma dalıyla gezen bir hacıya benzediğimi söyledi. Her lafında olduğu gibi bunu da yarı alaycı söylemişti ancak o esnada asıl derdim kılığım olduğundan dikkatimden kaçtı. Keşke din konusunda daha bilgili olsaydım diye hayıflandım.

İkisi de gülümsediler. Adam dedi ki, “Konuyu ilk sen açmazsan hiç kimse o mevzulara girmez. Ayrıca bu kılıkla dolastığın hâlde din muhabbetine hiç girmediğin için iyi bir şöhret edinebilirsin. Hiç muhatap olmak istemediğin birine rastlayınca da avuç açıp sadaka istersin.”

Böylece, en azından dış görünüşte, kuzeyde meçhul tapınağını arayan bir keşiş oldum. Yalanların zamanla gerçeğe dönüştüğünü söylemiş miydim?

18

Sunağın Yıkılışı

173

Ben paçavra dükkânındayken sabah hareketliliği başlamıştı. Yük arabaları ve faytonlar birer et, tahta ve demir çığı hâlinde ortalığı inletiyordu. Satıcının kardeşiyle ikimiz kapıdan dışarı daha yeni adım atmıştık ki bir uçarın tepemizden geçtiğini işittim. Kafamı kaldırıp bakınca şehir burçlarına doğru uçan aracı gördüm. Pencereye vuran bir yağmur damlası kadar parlaktı.

“Bu muhtemelen sana meydan okuyan zabittir,” dedi kadın. “Mutlak Yuva’ya dönüyordur. Septentrion Muhafızları’ndan bir hippark mı demişti Agilus?”

“Kardeşini mi diyorsun? Evet, onun gibi bir şey demişti. Senin adın ne?”

“Agia. Düellodan hiç anlamıyorsun demek. Benim öğreteceklerime mi kaldın? Eh, ulu Hypogeon yardımcın olsun. İlk iş Botanik Bahçeleri’ne gidip sana bir avern koparacağız. Şansımıza fazla uzak değil. Araba tutacak paran var mı?”

“Biraz var. O kadar gerekliyse.”

“Kılık değiştirmiş bir silahtar değilsin yani gerçekten. Şu şeylerdensin.”

“İşkenceci. Evet. Hipparkla ne zaman yüzleşmem gerekiyor?”

“En erken akşama doğru, avernler çiçek açıp da Kanlı Tarla’da dövüşler başlayınca. Vaktimiz bol ama bir an önce

bir avern bulup onunla dövüşmeyi öğrensen iyi olur.” Yaklaşan katır arabasına el etti. “Öldürüleceksin, biliyorsun.”

“Dediklerine bakılırsa büyük ihtimalle öyle görünüyor.”

“Pratikte kesin, o yüzden parayı dert etme.”

Agia yolun ortasına attı kendisini, yoldan geçen biri görse zarafetine (taştan yontulmuş gibi narin yüzüne, kolunu kaldırmış endamlı duruşuna) bakıp onu heykele benzetirdi. Eziyecek sandım. Arabayı çeken hayvanlar karşısında bir keseli kurt görmüş gibi ürküp kenara kaçarak zar zor durdu. Arabaya atladı. Zayıflığına rağmen o binince ufacık araba sallandı. Yanına oturdum, dip dibeydik, kalçalarımız değişiyordu. Sürücü dönüp bize bakınca Agia, “Botanik Bahçeleri sahanlığına,” dedi. Yola çıktık.

“Demek ölüm seni tedirgin etmiyor, ilginç.”

Sürücü oturağının arkasına tutunmuş gidiyordum.

“Alışılmadık bir yanı hiç yok. Benim gibi binlerce, belki de milyonlarca kişi vardır. İnsanlar ömürlerinin sonuna geldiklerini hissettiler mi ölümü kabullenirler.”

Güneş en yüksek kulelerin tepesindeydi artık. Tozlu yolları kızılımtırak sarıya boyayan ışığı beni düşüncelere sevk etti. Heybemdeki kahverengi kitapta (galiba Özerk’e hizmet ettiği rivayet edilen şu kanatlı kadın savaşçılardan biriyle ilgili) bir melek öyküsü vardı.

Eften püften bir görevle Urth’a gelen bir melek, bir çocuk tarafından okla vurulup öldürülmüş. Işıltılı cüppesi kalbinden akan kanın rengini alır, miadı dolan güneşin ışıkları bulvarları ona denk bir renge bürürken karşısında Cebrail’i buluvermiş. Bir elinde kor kılıcı, diğerinde iki başlı baltası, sırtında da cennetin savaş borusu asılı, bir gökkuşağı üzerinde belirmiş Cebrail. “Yolculuk nereye küçüğüm,” diye sormuş, “gerdanın narbülbülünden bile kızılken böyle?”

“Öldürüldüm,” demiş melek, “tözüm bir kez daha Hüda’ya dönüyor.”

“Saçmalama. Sen meleksin, saf ruhsun, ölmezsin.”

“Ama öldüm,” demiş melek, “ne dersen de. Bak, nasıl da kan kaybediyorum, görmez misin artık damarlarımda can kalmadığını, fışkırmayıp da usul usul sızdığını? Baksana, çehremde renk kalmadı. Meleğin teması ılık değil midir, ısıldamaz mı halbuki? Tut elimi de gör, durgun bir gölden yeni çıkmış bir irkintiye değmiş gibi olursun. Hele bir kokla şu nefesimi, çirkin değil mi, leş gibi, murdar?”

Cebrail hiçbir şey söylememiş. En sonunda melek demiş ki, “Canım kardeşim, seni kanıtlarımla ikna edememiş olsam bile yalvarırım kenara çekil. Kâinatı varlığımdan kurtarayım.”

“Aslında ikna oldum,” demiş Cebrail, yana çekilip. “Düşüncelere gark oldum da ondan durakladım, bizim de zeval bulduğumuzu en başından bilseydim bunca zaman o kadar acar davranmazdım.”

Agia’ya dönüp dedim ki, “Hikâyedeki baş melek gibi hissediyorum, hayatımı bu kadar kısa sürede ve kolaylıkla heba edeceğimi en başından bilseydim –muhtemelen– ayağımı denk alırdım. O efsaneyi bilir misin? Neyse, olan olmuş artık, ne söylesen ne yapsan boş. Bugün öğleden sonra Septentrion beni neyle öldürecek? Bir bitkiyle mi? Çiçekle mi? Aklım almıyor. Kısa bir süre öncesine kadar Thrax denen bir yere gidip yeni bir hayat kuracağımı sanıyordum. Dün gece de bir devle aynı odayı paylaştım. Tuhaflıklar birbirini kovalıyor.”

Yanıt vermedi. Biraz sonra, “Şuradaki bina nedir?” diye sordum. “Şu sülügen damlı, çatallı sütunları olan? Sanırım harcına yenibahar otu karıştırılmış. Kokusunu ta buradan alıyorum.”

“Hükümdarlar sofrası. Ürkütücü bir adamsın, biliyor musun? Bizim dükkâna girdiğinde seni şu genç silahtarlardan biri sanmıştım. Sonra aslında bir işkenceci olduğunu öğrendince o kadar da kötü değilmiş diye düşündüm, o da alt tarafı diğer genç erkekler gibi bir genç dedim.”

“Bundan bir sürü genç erkekle tanıştığın sonucunu çıkarıyorum.”

İşin gerçeği öyle olmasını ümit ediyordum. Onun benden daha deneyimli olmasını isterdim; hatta kendimi bir an bile iffetli görmediğim hâlde, benden daha iffetsiz olmasını.

“Oysa sende bundan fazlası var. Sende hiç işitmediğim yerlerde dolaşmış, bir ada ve iki palatinat* görmüş birinin siması var, bir kunduracı edası, ölümden korkmadığını söylerken ciddi olduğunu sanıyorsun ama alttan alta korkuyorsun. Kellemi uçurmak seni zerre rahatsız etmezdi, değil mi?”

Etrafımızda baş döndürücü bir trafik vardı: Makineler, hayvanların ve kölelerin çektiği tekerlekli veya tekerleksiz araçlar, yayalar; hecinlerin, öküzlerin, metamynodonların ve beygirlerin sırtında gidenler. Birdenbire bizimki gibi üstü açık bir fayton yanımızda bitiverdi. Agia araçtaki çifte kafasını uzatıp seslendi, “Sizi geçiriz!”

“Nesine?” diye seslendi adam. Racho Efendi’yi tanıdım, bir keresinde Üstat Ultan’dan kitap almaya gittiğimde tanışmıştım.

Agia’nın koluna yapıştım. “Sen mi delisin, o mu?”

“Bahçe Sahanlığı’na kadar, bir hrisosuna!”

Diğer araç bizi geride bırakarak basıp gitti. Agia sürücümüne bağırdı, “Hızlan!” Sonra da bana döndü, “Hançerin var mı? Adamın sırtına dayamak en iyisi, durduran olursa ölümle tehdit edildiği için hızlı gittiğini söyleyebilir.”

“Bunu neden yapıyorsun?”

“Deneme amaçlı. Hiç kimse senin kılığına kanmayacak. Herkes seni süslü giyinmiş bir silahtar zannedecek. Demin bunu ispatladım.” (Kum yüklü bir aracı kıl payı sıyrıp geçtik.) “Hem biz kazanacağız. Bu sürücüyü tanıyorum, binekleri zinde. Öbür araba sabaha kadar o fahişeyi taşımıştır.”

Kazanırsak paraya Agia’nın el koyacağını, onlar kazandı-

* Palatin hükümdarın yönettiği bölgelere verilen isim. -çn

ğı takdirde de Racho'ya ödeyeceğim (var olmayan) hrisosu diğer kadının alacağını anladım. Adamın burnunu sürtmek pek hoş olacaktı doğrusu! Ölümle burun buruna olmak (hip-park tarafından katledileceğime çok emindim) ve sürat, beni ömrümde hiç olmadığım kadar pervasız kıldı. Terminus Est'i çektim ve kılıcın boyu sayesinde katırlara rahatlıkla uzanabildim. Hayvanların böğrü terden ıpsıyordu. Attığım iki yüzeysel kesik alev gibi yanmış olsa gerek. "Böylesi hançerden daha iyi," dedim Agia'ya.

Kalabalık kırbaç şaklatarak giden arabaların önünde su gibi iki yana ayrıldı, anneler çocuklarını kucaklayıp kaçıştı, askerler mızraklarını kaldırıp pencere eşiklerinin altına sığındılar. Yarışın gidişatı lehimizeydi. Önümüzdeki fayton bize yolu açıyor, ayrıca diğer arabalar onlara bizden daha çok köstek oluyordu. Yine de mesafeyi çok yavaş kapatıyorduk. Kazanırsak alacağı cömert bahşişi hesaba atan sürücümüz birkaç erimlik avantaj elde etmek için katırları yayvan basamaklı bir kalseduan merdivenden yukarı sürdü. Mermer anıtların, gömme ayaklı sütunların arasına daldık. Bir ev kadar yüksek yemyeşil bir çiti kırıp geçtik, bir şekerleme arabasını devirdik, bir kemere dalıp yarım viraj alarak merdiven aşağı indik ve kimbilir kimin avlusunu ihlal ederek tekrar sokağa çıktık.

Koyunların çektiği ve aheste giden bir fırın arabası dar bir yerde tam önümüze çıkacak gibi oldu. Koca arka tekerimizin çarpmasıyla arabadaki taze ekmekler sokağa saçıldı. Çarpışmanın şiddetiyle Agia'nın narin bedeni de savruldu. Üzerime kapaklanmasın diye kolumu omzuna atıp sabit tuttum, çok hoş bir histi. Kadınlara daha önce de bu şekilde sarılmışlığım vardı, en çok Thecla'ya, bir de kentteki kiralık bedenlere. Bu seferkinin verdiği tat değişikti, acı tatlı. Çiğ bir dürtüyle Agia da bana yapıştı. "Bunu yaptığına sevindim," dedi kulağıma. "Erkeklerin beni kavramasından nefret ederim," ve suratımı öpücüklere boğdu. Sürücü muzaffer bir sırtıyla dönüp baktı,

deliye dönmüş hayvanları kendi gidişatına bırakmıştı. “Çarpık Yol’a saptılar –onları şimdi enseledik– ana caddeye çıktık mı yüz erime kalmaz yetişiriz.”

Fayton yalpalayarak çalıların arasından dar bir geçide daldı. Karşımıza dağ gibi bir bina çıktı. Sürücü hayvanları döndürmeye çalıştıysa da çok geçti. Binaya yandan çarptık, bir rüya dokusuymuş gibi esnedi, mağarayı andıran bir yere girmiştik, loş, saman kokan. Tam önümüzde kulübe kadar büyük, merdivenli bir sunak vardı, mavi ışıklarla benekliydı. Onu gördüm, hatta fazla yakından gördüm. Sürücümüz oturağından âdeta uçtu, atlayıp kendini kurtarmış da olabilir. Agia çığlık attı.

Sunağa bindirdik. Ondan sonrası tam bir kargaşa, sanki havaya saçılan her şey bir tamburun içine atılmışçasına fır dönüyor ama asla çarpışmıyordu, tıpkı yaradılış öncesi kaos gibi. Âdeta yere çakıldım, şiddetinden kulaklarım çınladı.

Havaya uçuşumda Terminus Est elimdeydi diye hatırlıyorum, oysa kayıptı. Kılıcı aramak üzere kalkmaya yeltendim ama soluğum kesilmişti, takatim yoktu. Uzaktan adamın biri bağırdı. Yana yuvarlandıktan sonra cansız bacaklarımın üzerinde doğrulmayı başardım.

Binanın tam ortasında gibiydik, en az Ulu Kale kadar büyük bir yerdi ama bomboştu, ne iç duvarlar vardı ne merdiven ne de mobilya benzeri bir eşya. Sarı toz bulutuna rağmen boyanmış ahşabı andıran eğri büğrü sütunlar gördüm. Tavana bir veya birkaç zincirle asılı fenerler birer ışık noktasından ibaretti. Daha da yukarıda rengârenk bir dam vardı ve benim hissetmediğim bir rüzgâr, çatlaklarında ılık öttürüyordu.

Samanların üzerindeydim ve samanlar uçsuz bucaksız sarı bir halı gibi her yeri örtmüştü, bir devin hasat sonrasında bıraktığı tarla misali. Üstüm başım sunak parçalarıyla kaplıydı; altın varaklı, turkuaz ve mor ametist kakmalı ahşap kıymıklarıyla. Kılıcım aklıma gelince yürümeye başladım. Faytonun paramparça gövdesine takılıp düşmeme ramak kaldı.

Katırın teki biraz ötede cansız yatıyordu; herhalde boynu kırılmıştır diye düşündüğümü hatırlıyorum. Birisi, “İşkenceci!” diye seslendi. Dönüp bakınca Agia’yı gördüm, ayaktaydı ama sendeliyordu. Durumunu sordum.

“Hayattayım en azından, ama burayı hemen terk etmeliyiz. Şu hayvan ölmüş mü?”

Başımla onayladım.

“Ona binebilirdim. Şimdi mümkünse beni sen taşımak zorundasın. Sağ bacağıma ağırlığımı verebileceğimi sanmıyorum.” Bunu söylerken yalpalayınca soluğu yanında aldım ve tam düşmek üzereyken yakaladım. “Gitmemiz lazım,” dedi. “Etrafa bir baksana... kapı falan görebiliyor musun musun? Çabuk!”

Göremedim. “Neden bu acele?”

“Gözün iyi görmüyorsa burnunu kullan.”

Kokladım. Havada artık sırf saman kokusu değil, yanık kokusu da vardı. Handiyse aynı anda parlayan alevleri gördüm ama o kadar zayıftı ki herhalde yeni kıvılcımlanmıştı. Koşmaya yeltendiğimde en fazla topallayarak yürüyebildim. “Neredeyiz?”

“Pelerinlerin Katedrali, kimileri buraya Pençe Katedrali der. Pelerinler kıtaları arşınlayan bir grup rahibedir. Onlar asla...”

Agia’nın lafı yarım kaldı çünkü kıızıla bürünmüş bir gruba yaklaşıyorduk. Belki de onlar bize yaklaşıyordu çünkü ansızın karşımızda belirmişlerdi. Adamların kafaları dazlaklı ve hilal şeklinde kıvrık kılıçları vardı, ıslıl ıslıl yaldızlı. Boylu poslu bir ergin olan kadında da çift elle kullanılan, kınından çıkarılmamış bir kılıç vardı, benim Terminus Est’im. Eteği püsküllü uzun pelerininin kukuletası kafasındaydı. Agia, “Bineklerimiz bir anda kudurdu, Kutsal Domnicellae...” diyecek oldu.

“Şimdi sırası değil,” dedi kılıcımı taşıyan kadın. Güzel kadındı ama arzu uyandıracak türden değil. “Bu kılıç yanındaki adama ait. Söyle ona seni bıraksın ve kılıcını alsın. Kendin yürüyebilecek durumdasın.”

“Biraz. Ne diyorsa yap, İşkenceci.”

“Onun adını bilmiyor musun?”

“Söylemişti ama unuttum.”

“Severian,” dedim, bir elimle ona destek olurken diğer elimle Terminus Est’i aldım.

“İhtilafları sona erdirmek için kullan,” dedi kırmızılı kadın. “İhtilaf yaratmak için değil.”

“Bu büyük otağın saman zemini tutuştu Chatelaine. Farında mısınız?”

“Söner. Kardeşlerimiz ve uşaklarımız közleri çiğnemekle meşgul.” Kadın duraklayıp bir Agia’ya baktı bir bana, sonra yine Agia’ya baktı.

“Aracınızla yıktığınız yüce sunağımızın kalıntıları arasında size ait tek bir eşya bulduk, o da değerli olduğu aşikâr şu kılıçtı. Biz malınızı iade ettik. Şimdi siz de değerli ne bulduysanız bize iade edecek misiniz?”

Ametistler hatırıma geldi. “Ben değerli hiçbir şey bulmadım Chatelaine.” Agia başını iki yana salladı, ben de konuşmaya devam ettim. “Değerli taşlarla işlenmiş tahta parçaları vardı ama hiçbirini ellemedim.”

Eli kılıçlı adamlar huzursuzlanıp saldırı duruşu aldılar ama servi boylu kadın kıpırdamadı, gözü bendeydi, Agia’ya baktı, sonra yine bana. “Yaklaş, Severian.”

Üç dört adım yaklaştım. Kılıçlarını çekmiş adamlar karşısında Terminus Est’e davranmamak için kendimi zor tutuyordum ama direndim. Sahibeleri iki bileğimi birden kavrayıp gözlerimin içine baktı. Bakışı sakindi, mekânın tuhaf ışığında zümrüdü andırıyordu. “Suçu yok,” dedi.

Adamlardan biri söylendi, “Yanılmış olmayasınız, Domnicellae.”

“Suçu yok dedim. Geri çekil Severian, çekil de kadın öne çıksın.”

Söylediğini yaptım. Agia’nın seke seke yaklaşması epey uzun sürdü. Kadın baktı ki daha fazla gelemiyor, o Agia’ya yaklaştı ve bana yaptığı gibi onu bileklerinden yakaladı. Biraz sonra döndü ve silahşorların arkasında duran kadınlara göz attı. Daha ne olduğunu anlamama kalmadan kadınların ikisi Agia’nın elbisesini eteğinden yakaladı ve bir çırpıda başının üzerinden sıyrırverdi. “Hiçbir şey yok Ana,” dedi biri.

“Sanırım o malum gün bugün.”

Ellerini çaprazlayarak memelerini örten Agia bana fısıldayarak, “Bu Pelerinler kaçıktır. Herkes bilir, keşke vaktim olsaydı da sana anlatsaydım,” dedi.

Servi boylu kadın dedi ki, “Ona paçavralarını geri verin. Pençe’nin canlı bellekte kaybolduğu vaki değildir ama ola ki kaybolmuşsa buna bizim mânî olabilmemiz ne mubahtır ne de mümkün.”

Kadınlardan biri mırıldandı, “Yıkıntıların arasında belki yine de bulabiliriz, Ana.”

Diğeri ekledi, “Bedelini ödemesinler mi?”

“İzin verin onları gebertelim,” dedi bir adam.

Servi boylu kadın hepsini duymazdan geldi. Samanların üzerinde, âdeta süzülür gibi, çoktan uzaklaşmaya başlamıştı. Kadınlar birbirlerine bakarak peşinden gittiler, adamlar da ısıltılı kılıçlarını indirip geri çekildi.

Agia entarisiyle cebelleşiyordu. Ona bu Pelerinlerin kim olduğunu ve Pençe’yi sordum.

“Beni buradan çıkar da anlatayım, Severian, Bu konuları onların mekânında konuşmak akıl kârı değil. Şuradaki duvarda bir gedik mi var?”

Gösterdiği yere yaklaştık, yumuşak saman zeminde kâh tökezlenerek. Gedik falan yoktu ama ipeksi duvarı altından geçebileceğimiz kadar kaldırabildim.

19

Botanik Bahçeleri

Güneş ışığı kör ediciydi, sanki akşamken bir anda gündüz olmuştu. Berrak havada altın sarısı saman taneleri uçuşuyordu.

“Böylesi daha iyi,” dedi Agia. “Şimdi biraz bekle de kendime geleyim. Sanırım Adamnian Basamakları sağımızda kaldı. Sürücümüz bizi oradan indirip götürmezdi –belki de götürürdü, herif üşütüktü– ama sahanlığa giden en kestirme yol orasıdır. Yine koluna gireyim Severian. Bacağım tam düzelmedi.”

Çimenlerde yürümeye koyulduk. Katedral çadırı, kısmen takviye edilmiş evlerle çevrili bir meydana kurulmuştu, yüksek parapetlerinde temsili çan kuleleri vardı. Meydanı kaldırım taşı döşeli geniş bir yol çevreliyordu. Yola çıkınca Pelerinlerin kim olduğunu tekrar sordum. Agia yan yan baktı bana. “Kusura bakma ama demin beni çıplak gören bir adamla profesyonel bakireler konusunu konuşabilmem biraz zor. Başka koşullar altında belki farklı olabilirdi gerçi.” Derin bir nefes aldı. “Sahiden fazla bilgim yok ama dükkânda onlara uygun birtakım kıyafetler de satıyoruz. Bir keresinde kardeşime sormuştum, anlattıklarından sonra her işittiğime dikkat kesildim. Maskeli baloların popüler kostümüdür onlarınki, tepeden tırnağa kırmızı.

“Her neyse, töreci bir mezheptir, zaten fark etmişsindir.

Kırmızı, Yeni Güneş'in batışını temsil ediyor, onlar da çul-landıkları arazilerin sahiplerini batırıyorlar. Ülke çapında dolaşarak katedrallerini kurup etrafı zehirleyecekleri yerler arıyorlar. Mezhepleri yeryüzündeki en değerli kutsal emanet olan Uzlaştırıcının Pençesi'ni mülkiyetinde bulundurduğunu iddia ediyor, o yüzden kırmızı renk Pençe'nin açtığı yaraları da temsil ediyor olabilir.”

“Uzlaştırıcının pençeleri olduğunu bilmiyordum,” diyerek gırgır geçtim.

“Gerçek bir pençe değil, rivayete göre bir cevhermiş. Mutlaka duymuşsundur. Neden Pençe dendiğini bilmiyorum ama o ismi rahibelerin taktığından kuşkuluyum. Uzlaştırıcıyla sahiden bağlantılı bir nesne olduğunu varsayarsan önemini kavrayabilirsin. Sonuçta Uzlaştırıcıya dair bilgimiz tamamen tarihsel kayıtlarla sınırlı, yani onun uzak geçmişte ırkımızla temas kurduğuna ya inanırsın ya da bunu inkâr edersin. Eğer Pençe, Pelerinlerin iddia ettiği şeyse, adam bir zamanlar sahiden yaşamış demektir, gerçi şimdiye çoktan ölmüştür, orası ayrı.”

Yanımızdan kucağında kanunuyla geçen çalgıcı kadın beni görüp de irkilince Agia'nın kardeşinden satın aldığı harmanın açıldığını ve is karası lonca pelerinimin göründüğünü anladım (zavallı kadın gövdemin olması gereken yerde kapkara bir boşluk görmüştü herhalde). Önümü kapatıp tokasını tekrar iliklerken, “Tüm dini tartışmalar gibi bu da irdelendikçe önemini yitiriyor. Uzlaştırıcının sonsuz çağlar önce aramızda dolaştığını, şimdiye çoktan öldüğünü varsayalım, tarihçiler ve bağnazlar dışında kim için önemi var ki artık? Kutsal geçmişin bir parçası olarak efsanesine değer veriyorum ama bana göre günümüzde asıl önemli olan efsanenin ta kendisidir, Uzlaştırıcının külleri değil,” dedim.

Agia güneşte ısıtmaya çalışır gibi ellerini ovuşturdu. “Diyelim ki -şu köşeden dönüyoruz Severian, merdivenin başı da şurası, bakarsan mekânın isim babalarının heykellerini

görürsün- diyelim ki sahiden yaşamış, adam Baş Muktedir'in tanımı gibiymiş. Yani gerçeküstü bir varlık, üstelik zaman mefhumu da yokmuş. Doğru muyum?"

Başımınla onayladım.

"Öyleyse onun, sözelimi, otuz bin yıl öncesinden bizim tabirimizle günümüze gelmesini engelleyecek hiçbir şey yok. Ölü veya diri, bir şekilde var olmuşsa, bir sonraki sokakta veya gelecek hafta başında pekâlâ karşımıza çıkabilir."

Merdivenlerin başına ulaşmıştık. Basamaklar tuz beyazı taştandı, bazı yerleri o kadar genişti ki sahanlıklarla birbirine bağlanıyor, bazen de ayaklı bir merdiven gibi dimdik iniyordu. Muhtelif yerlerine tezgâh açmış şekerlemeciler, maymun satıcıları ve başka işportacılar vardı. Söz konusu gizemleri bu merdivenleri inerken Agia'yla tartışmak nedense çok hoşuma gitti. Dedim ki, "Şu kadınlar onun ışıltılı tırnaklarından birine sahip olduklarını söyledikleri için oluyor bunlar. Herhalde mucizevi iyileştirme gücü de vardır?"

"Bazen öyle iddia ediyorlar. Ayrıca yaraları kapatıyor, ölüleri diriltiyor, topraktan yeni canlı türleri yaratıyor, şehveti dindiriyormuş falan filan. Güya adamın hayattayken bizzat sergilediği marifetlermiş bunlar."

"Şimdi de bana gülüyorsun."

"Yok, güneş ışığına gülüyorum. Güneşin kadınların yüzüne ne yaptığını biliyorsun."

"Esmerleştiriyor."

"Çirkinleştiriyor. Öncelikle, cildini kurutuyor, kırııştırıyor falan. Sonra da en küçük cilt kusurunu belirginleştiriyor. Pururavas'a âşık olduğunda Urvasi onu henüz parlak ışıktaki görmemişti, malum. Neyse, güneşi yüzümde hissedince şöyle düşündüm, 'Umurumda değilsin. Işığından endişelenmek için hâlâ çok gencim, seneye de geniş kenarlı bir şapka alırım olur biter.'"

Agia'nın yüzü parlak güneş altında hiç de kusursuz değildi ama bundan hiç gocunmuyordu. Kurt gibi açlığını onun

kusurlarından besleniyordu. Yoksulların ümitsiz cesaretine özgü ümitli hâli tüm insan meziyetleri içinde belki de en cazip olanıdır, dolayısıyla onu nazarımda daha da hakiki kılan kusurlarından zevk alıyordum.

“Her neyse,” diye devam etti, elimi sıkarak, “itiraf etmeliyim ki, Pelerinler gibileri niçin hep sıradan insanların şehvetten arınmak istediklerini zannederler hiç anlamam. Tecrübeyle sabit, insanlar o tür duyguları kendi başlarına yeterince dizginleyebiliyor, hem de her gün. Bize tek gereken, duygularımızı beraber tatmin edebileceğimiz birini bulmak.”

“Öyleyse sana sevdalanmam hoşuna gider.” Bunu şakayla karışık söyledim.

“Sevilmek her kadının hoşuna gider, hatta ne kadar çok erkek sevdalanırsa o kadar iyi. Ama sevdana benden karşılık bulamazsın, kastettiğin buysa. Öylesi çok kolay olurdu, hele ki şehirde beraber aylaklık ettiğimiz böyle bir günde. Ne var ki bu akşam öldürüleceksin, ben de on beş günlüğüne üzüleceğim.”

“Ben de,” dedim.

“Yok, sen üzülmezsin. Umurunda bile olmaz. Ne derdin kalır ne tasan, ebediyen. Ölmüşsen acı duymazsın, sizinkilerin bunu iyi bilmesi lazım.”

“Tüm bu olanların kardeşinle ikinizin başının altından çıktığını düşüneceğim neredeyse. Septentrion geldiğinde sen dışarıdaydın, onu bana karşı kışkırtacak bir şey mi söyledin adama? Adam senin sevgilin mi?”

Agia buna kahkahayla güldü, dişleri parladı güneşte. “Şu hâlime bir baksana. Entarim sırmalı ama altında ne var gördün. Ayaklarım çıplak. Bende yüzük veya küpe görüyor musun? Boynumda bir gümüş lamia kolyesi? Koluma altın bilezikler mi dizmişim? Bunların hiçbirini görmüyorsan Hannedanlık Taburu’ndan bir zabitle ilişkimin olmadığı sonucuna varabilirsin. Onunla beraber yaşayayım diye ısrar eden yaşlı bir denizci var, hem çirkin hem fakir. Onun dışında,

malum, Agilus ile beraber dükkân işleten iki kafadarız. Orası bize annemizden miras kaldı, borcu da yok çünkü bize borç verecek kadar ahmak birini bulamıyoruz. Bazen arsamızdan birkaç dal kesip kâğıt imalatçılarına satıyoruz da aramızda paylaşacak bir kâse mercimek alabiliyoruz.”

“Bu gece güzelce karnını doyurursun,” dedim. “Kardeşine bu harmanı için iyi para ödedim.”

“Ne?” Nüktedanlığı yine üzerindeydi. Bir adım geri çekilip şaşkınlıktan ağzı açık kalmış numarası yaptı. “Bana akşam yemeği ısmarlamayacak mısın? Hem de bütün günümü sana rehberlik ve danışmanlık yaparak geçirdiğim hâlde?”

“Pelerinlerin sunağını yıkmak da buna dahil.”

“Onun için üzgünüm. Sahiden. Bacakların yorulsun istemedim, düelloda sana lazım olacak. Öbür arabadakileri görürnce belki sana biraz para kazandırırım diye düşünmüştüm.”

Gözünü benden kaçırıp merdivenin iki yanını tutan devasa büstlerden birine baktı.

“Sahiden tek sebebi bu muydu?” diye sordum.

“Gerçeği itiraf etmek gerekirse senin bir silahtar olduğunu sanmalarını istedim. Silahtarlar hep şenliklere ve turnavalara katıldıkları için çok süslü kıyafetlerle dolaşırlar, hem siman da uygun. Seni ilk gördüğümde ben de öyle sanmıştım. Anlarsın ya, seni silahtar zannettiklerinde ben de bir silahtarın veya muhtemelen bir ergin piçinin önemseydiği biri gibi gözükecektim. Alt tarafı bir şakaydı yani. Olacakları kestirmeme imkân yoktu.”

“Anlıyorum,” dedim. Ansızın bir kahkaha koyverdim. “Faytonda paldır küldür giderken amma da şapşal görünmüşüzdür.”

“Anladıysan öp beni.”

Bakakaldım.

“Öp beni! Bundan iyi fırsat mı olur? Sana daha fazlasını da vereceğim, istediğini...” Durakladı, sonra o da kahkaha attı. “Belki akşam yemeğinden sonra. Mahrem bir yer bula-

bilirsek, gerçi düello öncesinde sana iyi gelmez ama.” Sonra kollarıma atılıp parmak uçlarında yükselerek dudaklarıma yumuldu. Memeleri dolgun ve diri idi. Kalçasını oynattığını hissediyordum.

“İşte oldu.” Beni iterek uzaklaştırdı. “Aşağıya bak, Severian. Sütunların arasından. Ne görüyorsun?”

Su güneşte ayna gibi parlıyordu. “Nehir.”

“Evet, Gyll. Şimdi sola bak. Çok fazla nilüfer olduğu için adayı görmek zor. Oranın çayırı açık renklidir, parlak yeşil. Camı görüyor musun? Güneşte parlıyor.”

“Bir şey görür gibiyim. Tamamen cam mı o bina?”

Başıyla onayladı. “Botanik Bahçeleri, oraya gidiyoruz. Orada kendi avernini koparmana izin verecekler, tek yapman gereken hakkın olanı talep etmek.”

Yolun geri kalanını suspus indik. Adamnian Basamakları uzun bayırı yılankavi katediyordu. Gezinlerin de gözde yeri idi, genellikle yukarıdan bir araba kiralayıp öyle inerlerdi aşağıya. İyi giyimli birçok çift gördüm, suratlarında eski zorlukların yara izlerini taşıyan adamlar, haşarı çocuklar. Beni en çok hüznlendirense birkaç farklı noktadan bakınca karşı kıyıdaki Hisar’ın kara kulelerini görmek oldu. Kıyının bulunduğu tarafındaki bu incecik beyaz hattı, daha önce doğu kıyısında yüzdüğüm, iskeleden suya atladığım, gecekonducu çocuklarla dalaştığım günlerde de gördüğümü Hisar’a ikinci ya da üçüncü bakışında hatırladım. Nehrin o kadar yukarısında kalıyordu ki neredeyse görüş mesafesinin dışındaydı.

Botanik Bahçeleri kıyıya yakın bir ada üzerindeydi, (daha önce hiç görmediğim ve varlığından bihaber olduğum) bir cam bina içinde. Ne kuleleri vardı ne de siperleri. Yüksekliği nedeniyle gökyüzüyle kaynaşan, bir anlık ısıltısı cılız bir yıldızinkiyle kolayca karıştırılabilecek bir tholus^o idi. Agia’ya bahçeleri görecektik var mı diye sordum, hemen aka-

binde de, yanıt vermesine kalmadan, zamanımız olsun veya olmasın görmek istediğimi söyledim. Açıkçası ölümüne geç gitmekte hiçbir mahsur görmüyor, çiçeklerin silah niyetine kullanıldığı bir dövüşü ciddiye almakta zorlanıyordum.

“Hayatının son öğleden sonrasını bahçe ziyaretiyle geçirmek istiyorsan öyle olsun,” dedi. “Şahsen buraya sık gelirim. Bedavadır, Özerk tarafından işletilir ve fazla çıtkırıldım değilsen eğlencelidir.”

Uçuk yeşil cam basamakları tırmandık. Agia’ya devasa binanın sırf fidan ve meyve tedariki amaçlı mı olduğunu sordum.

Gülerek kafasını iki yana salladı ve önümüzdeki geniş kemeri işaret etti. “Bu koridorun iki yanında odalar var, her oda birer biyoskoptur. Yalnız seni uyarayım, koridor binadan kısadır, odalar da gittikçe genişler. Kimileri bunu kaygı verici bulur.”

İçeri girmemizle birlikte atalarımızın pirinç çanlara ilk kez tokmak vurmalarından, gıcırdayan tekerleri icat etmelerinden, Gyoll’da kürek çekmelerinden önceki dünya sabahlarına layık bir sessizliğe adım attık. Havası mis gibiydi, nemli, dışarıdan üç misli daha ılık. Mozaik zeminin iki yanındaki duvarlar da camdı ama öyle kalındı ki arkası zar zor görünüyordu. Duvarların ardındaki yapraklar, çiçekler, hatta koca ağaçlar suyun altındaymış gibi dalgalanıyordu. Geniş bir kapının üzerine şu yazılıydı:

UYKU BAHÇESİ

“Dilediğine girebilirsin,” dedi ihtiyar bir adam, köşedeki iskemlesinden kalkarak. “İstediğin kadar.”

Agia kafasını iki yana salladı. “En fazla bir iki tanesine girecek kadar vaktimiz var.”

“İlk ziyaretiniz mi? Yeni misafirler genellikle Pantomim Bahçesi’ni severler.”

Üzerindeki soluk cüppe bir yerden tanıdıktı ama çıkaramadım. Bir loncanın kıyafeti olup olmadığını sordum.

“Öyledir. Küratörlerdeniz. Biraderlerimizden birine daha önce hiç rastlamamış mıydınız?”

“İki kez rastladım sanıyorum.”

“Bizden sadece birkaç kişi kaldı lakin üstlendiğimiz görev toplumun övünç duyduğu kadar önemlidir. Yitirilenleri korumakla yükümlüyüz. Antik Bahçe’yi görmüş müydünüz?”

“Henüz değil,” dedim.

“Görmelisiniz! Madem bu ilk ziyaretiniz, size Antik Bahçe’den başlamanızı salık veririm. Soyu tükenmiş yüzlerce ama yüzlerce bitki var, on milyonlarca yıldır rastlanmayan türler de cabası.”

Agia söze girdi, “Gururla sergilediğiniz şu mor sarmaşık var ya, onun aynısına Kunduracılar Muhiti’ndeki bir yokuşta rastladım, doğada kendiliğinden yetişmişti.”

Küratör üzüntüyle başını iki yana salladı. “Korkarım tohumları kaybettiğimiz içindir. Ondan haberdarız... Dam kırılınca tohumları uçmuştu.”

Kırışık yüzündeki mutsuzluk ifadesi hemen kayboldu, derdini kafaya takmayan alelade insanlar gibi toparlanıvermişti. Gülümsedi. “Artık iyileşir. Yapraklarının tedavi ettiği hastalılar gibi, doğadaki düşmanlarının hepsi de öldü.”

Bir patırtı üzerine arkama dönüp baktım. İki işçi bir el arabasını iterek kapıların birinden çıkmıştı. Ne yaptıklarını sordum.

“Orası Çöl Bahçesi. Yeniden inşa ediyorlar. Kaktüsler, yuka, o tür şeyler. Korkarım orada görececek fazla bir şey yok şimdilik.”

Agia’yı elinden tutup, “Hadi gel, çalışmayı görmek istiyorum,” dedim.

Küratöre gülümseyip yarım yamalak omuz silktiye de uslu uslu peşimden geldi. Orada kum vardı ama bahçe yoktu. Tek tük kayaların bulunduğu, âdeta uçsuz bucaksız bir alana girmiştik. Ardımızda başka kayalıklar yükseldi ve içinden geçtiğimiz duvarı örttü. Eşiğin hemen dibini koca bir

bitki bürüdü, yarı çalı yarı sarmaşık türdendi, kıvrık dikenleri ürkütücü. Herhalde eski bitki örtüsünden kalmadır diye düşündüm, henüz temizlenmemiştii. Başka bitki yoktu, keza kayaların arasında kavis çizen iki işçinin el arabasına ait tekerlek izleri haricinde yeniden ekime dair bir emare de bulunmuyordu.

“Burada bir şey yok,” dedi Agia. “Gel de seni Haz Bahçesi’ne götüreyim, olmaz mı?”

“Arkamızdaki kapı açık, yine de neden burayı terk edemeyecekmişim gibi hissediyorum?”

Bana yan yan baktı. “Bu bahçelerde herkes er geç öyle hisseder ama bu kadar çabuk değil genellikle. Hemen çıksak senin için iyi olur.”

Başka bir şey daha dedi ama tam anlayamadım. Çok uzaktan dünyanın kıyısına vuran dalga sesleri işitir gibi oldum.

“Dur...” dedim. Fakat Agia beni tekrar koridora çıkardı. Çıkarken ayaklarımızla bir çocuğun avucuna sığacak kadar kum da taşımıştık dışarıya.

“Sahiden fazla vaktimiz kalmadı,” dedi Agia. “Sana Haz Bahçesi’ni göstereyim, sonra da avernini alıp gidelim.”

“Saat daha öğlen olmamıştır.”

“Öğleni geçiyor. Çöl Bahçesi’nde bir saatten fazla oyalandık.”

“İşte şimdi bana yalan söylüyorsun.”

Bir an suratının nevre döndü. Sonra yerini yapmacık da olsa düşünceli bir ifade aldı, alttan alan, gücendiğini belli etmeyen. Ondan çok daha güçlüydüm, fakir de olsam ondan daha zengin; bu tür hakaretleri sineye çekerek beni avucuna aldığını söylüyordu içinden (aklından bunların geçtiğini neredeyse işitir gibiydim).

“Severian, dırdırlandı durdun, ben de en sonunda seni sürükleyerek dışarı çıkarmak zorunda kaldım. Bahçeler insanlarda böyle etkiler yaratır, özellikle de hassas kişilerde. Dediklerine göre Özerk, insanların mekânın gerçekçiliğine

Peder Inire'in Aynaları

Agia'nın dediği gibi hastalıklı gerçek cengel çok uzaktaydı. Orayı hiç görmemiştim ama Cengel Bahçesi'nde tam aksini hissettim. Şimdi bile, Mutlak Yuva'daki çalışma masamda oturmuş yazarken, daldan dala konup beyaz sürmeli hoşnutsuz gözlerle bizi seyreden mor göğüslü, lacivert sırtlı papağanın çığlıklarını duyar gibiyim. Böyle hissetmem kaçınılmaz çünkü zihnimde o tekinsiz mekâna çoktan geri döndüm. Papağan çığlıklarının arasında başka bir ses, henüz hafızamda yeri olmayan kızıl bir dünyaya ait yepyeni bir ses işitiyorum.

"O ses ne?" Agia'nın koluna dokundum.

"Bir smilodon. Ama uzakta, dişine uygun bir geyiği korkutmanın derdinde. Senden kaçır ama sen ondan kaçacağına kılıcına davranmalısın." Elbisesi bir dala takılıp yırtılınca bir memesi ortaya çıkmıştı. Bu kazadan ötürü keyfi kaçaktı.

"Bu patika nereye çıkıyor? Hem burası Adamnian Basamakları'nın tepesinden gördüğümüz binada alt tarafı bir odayken şu kedi ne kadar uzakta olabilir ki?"

"Bu bahçenin bu kadar derinlerine hiç ilerlememiştim. Girmek isteyen sendin."

"Sorularıma yanıt ver," dedim, omzundan tutarak.

"Bu patika diğerleri gibiyse -yani diğer bahçelerdeki gibi- geniş bir daire çizerek bizi girdiğimiz kapıya çıkarır. Korkacak bir sebep yok."

“Kıyıcı kapattığımda gözden kayboldu.”

“Sadece bir hile. Odanın bir ucunda durduğunda başka yere bakan, öbür tarafa geçtiğinde gözleri seni takip eden şu pietist tablolarını hiç görmedin mi? Öbür taraftan yaklaşıncı kapıyı göreceğiz.”

Yolumuza kamelya gözlü bir yılan çıktı, zehirli kafasını kaldırıp bize baktı, sonra da sürünerek uzaklaştı. Agia’nın korkuyla iç çektiğini işitince dedim ki, “Kimmiş korkak? Yılan senden kaçacağına sen ondan önce kaçırıyorsun galiba? Şimdi şu smilodonla ilgili soruma yanıt ver. Sahiden uzakta mı? Diyelim öyle, nasıl oluyor peki?”

“Bilmiyorum. Burada her şeyin bir yanıtı mı var sanırırsun? Senin geldiğin yerde var mı mesela?”

Hisar’ı ve loncaların fi tarihinden kalma geleneklerini düşündüm. “Yok,” dedim. “Loncamda anlaşılmaz vazifeler ve gelenekler vardır ama gerileme çağlarında uygulamadan düşmüştür. Hiç kimsenin girmedığı kuleler de vardır, gizli odalar, girişleri görünmeyen tüneller.”

193

“Burada da aynısının geçerli olduğunu neden kavrayamırıyorsun madem? Merdivenlerin başındayken buraya bakıp da bahçeleri gördüğünde binanın büyüklüğünü tam olarak anlayabildin mi?”

“Hayır,” dedim. “Sütunlar ve burçlar görüş alanımı engelliyordu, bir de nehir yatağının girintisindeydi.”

“Yine de tam olarak ne gördüğünü kesin söyleyebilir misin?”

Omuz silktim. “Camdan yapıldığı için binanın sınırlarını belirlemek güç.”

“Öyleyse nasıl böyle sorular sorabiliyorsun? Hadi dayanamayıp sordun diyelim, yanıtları bilmek zorunda olmadığımı kafan basmıyor mu? Smilodonun uzakta olduğunu kükremesinden anladım. Belki burada bile değildir, belki de uzaklık yerine zaman meselesidir.”

“Bu binaya yukarıdan baktığımda bir kubbe gördüm.

Oysa şimdi yukarı bakınca yaprakların ve sarmaşık dallarının arasından sırf gökyüzünü görüyorum.”

“Kubbenin yüzeyi çok geniş. Dallar köşeleri de örtmüş olabilir,” dedi Agia.

Bir su birikintisinin içinden geçerken sivri dişli, sırt yüzgeçli bir sürüngenin kafası sudan çıktı. Ayaklarımıza saldıracığından korkup Terminus Est’i kınından çıkardım. “Kanınca,” dedim, “şuradaki gür ağaçlar yüzünden öbür tarafı göremiyorum. Ama şuraya bak, bu taşkın bir gedikten akıyor. Çıkış noktası safi orman. Daha aşağıda da bir su parıltısı var, sanki bir göle dökülüyor.”

“Odaların genişlediğini ve rahatsız edebileceğini söyleyip seni uyarmıştım. Buradaki duvarların spekulada olduğu da söylenir, yansıtma gücü sayesinde uçsuz bucaksız bir alan görünümünü yaratıyorlarmış.”

“Peder İnire’i tanıyan bir kadına rastlamıştım. Bana onunla ilgili bir öykü anlattı. Duymak ister misin?”

“Keyfin bilir.”

Aslında öyküyü duymak isteyen bendim, o yüzden keyfime baktım. Öyküyü zihnimin kovuklarında kendi kendime anlattım; yağmur altındaki bir mezarlıktan toplanmış leylaklar kadar soğuk ve beyaz elleri avuçlarımın arasında, Thecla’dan ilk kez dinliyor gibiydim.

“On üç yaşındaydım, Severian. Domnina diye bir arkadaşım vardı. Yaşından daha küçük gösteren güzel bir kızdı. Belki de adam bu yüzden onu kafaya takmıştı.

“Mutlak Yuva hakkında hiçbir şey bilmediğinin farkındayım. Dediklerime inan, Anlam Salonu denen yerde iki ayna var. İkisi de üç dört erim genişliğinde, boyları da tavana kadar. Otuz kırk arşın arayla dizilidir ve zemini mermer kaplı salonda başka hiçbir şey yoktur. Diğer bir deyişle, Anlam Salonu’na giren biri sonsuz sayıda yansımasıyla karşılaşır. Her ayna ikizindeki görüntüleri yansıtır.

“Kendini güzel bulan bir kız için cazip bir yerdir hâliyle.

Domnina'yla ikimiz, üzerimizde geceliklerle orada dört dönerek oynuyorduk bir gece. İki tane de büyük şamdan götürmüştük, birini bir aynanın soluna diğerini de onun tam karşısındakinin soluna koyduk, çapraz köşelere yani.

“Kendimizi seyretmeye o kadar dalmıştık ki Peder Inire’in bir adım ötemizde durduğunu fark etmedik. Başka zaman olsa adamın yaklaştığını görür görmez kaçıp saklanırdık, anlarsın ya, korkunç uzun boyluydu. Yanardöner cüppesi onu gördüğüm anda bozardı, pusla kaplandı sanki. ‘Kendinizi böyle seyrederken temkinli olmalısınız çocuklar,’ dedi. ‘Sırlı camda pusuya yatmış bir iblis vardır, görenlerin gözlerinden içeri sızır.’

“Onun ne demek istediğini anlamıştım, yüzüme al bastı. Ama Domnina dedi ki, ‘Sanırım onu gördüm. Gözyaşı damlası şeklinde değil mi, pırıl pırıl?’

“Peder Inire hiç duraksamadan yanıt verdi, gözünü bile kırpmadan, yine de irkildiğini anladım. Dedi ki, ‘Hayır, o başka biri cananım. Onu açık seçik görebildin mi? Göremedin mi? Öyleyse yarın öğleni biraz geçe odama gel de sana göstereyim.’

“O gittikten sonra korkmuş hâldeydik. Domnina hayatta gitmem diyerek yeminler etti. Kararlılığını alkışlayıp onu destekledim. Dahası o gece ve ertesi gün yanımda kalmasını kararlaştırdık.

“Meğer boşunaymış. Randevu saatine biraz kala, ikimizin de hiç görmediği özel kıyafetli bir uşak zavallı Domnina'yı almaya geldi.

“Birkaç gün öncesinde bana kâğıttan bazı biblolar verilmişti. Hizmetçi kızlar, odalıklar, balerinler, soytarılar, dansözler vesaire, alelade şeylerdi yani. O gün bu küçük insanlarla oynayarak, kostümlerini balmumu kalemlerle boyayarak, onları çeşitli şekillerde dizip arkadaşım geri dönünce beraber oynayacağımız oyunlar icat ederek pencere kenarında oturduğumu ve akşama kadar Domnina'yı beklediğimi hatırlıyorum.

“En sonunda dadım beni akşam yemeğine çağırdı. O saat-ten sonra Peder Inire’in Domnina’yı öldürdüğünü ya da onu bir daha asla geri dönmemek üzere annesinin yanına yolladığını düşünmeye başlamıştım. Tam çorbamı bitirmiştım ki kapı çaldı. Annemin servitriksinin* kapıya baktığını işittim, derken Domnina içeri daldı. Yüzünü asla unutmayacağım, taş bebeklerin yüzü gibi bembeyazdı. Ağlıyordu. Dadım onu teselli etti. En sonunda derdini öğrendik.

“Onu götürmeye gelen adam onu hiç bilmediği dehlizlerden geçirmiş. Bu bile başlı başına korkunçtu, anlarsın ya Severian. İkimiz de Mutlak Yuva’nın bulunduğu kanadını avucumuzun içi gibi bilirdik. Uşak onu en sonunda kabul salonu gibi bir yere sokmuş. Koyu kırmızı yekpare perdelerin olduğu, adam boyunda ama kucaklayamayacağı kadar geniş vazolar-
dan başka handiyse hiçbir eşyanın olmadığı geniş bir odaymış.

“Tam ortasında, oda içinde oda denebilecek bir yer var-
mış ve ilk oraya götürülmüş. Duvarları sekizgenmiş ve labirent resimleri varmış. Tavanda, kabul salonunun girişinden bakınca dahi gözük-
en, ömründe gördüğü en parlak ışıtaç yanıyormuş. Işığı mavi beyazmış, dediğine göre, bir de öyle göz kamaştırıcıymış ki bir kartal bile uzun süre bakamazmış.

“Arkasından kapatılan kapının sürgülendiğini işitmiş. Görebildiği başka bir çıkış yokmuş. Arkalarında belki başka bir kapı bulurum umuduyla perdeler-
e koşmuş ama bir tane-sini araladığı anda, labirent resimli sekiz duvarın biri açılmış ve içinden Peder Inire çıkıvermiş. Adamın ardında ışıktan ibaret dipsiz bir kuyu görmüş.

“‘Demek geldin,’ demiş adam. ‘Tam zamanında yetiştin. Balık yakalanmak üzere, çocuk. Oltanın hazırlanışını seyredebilir, altın pullusunun ağ kepçeyle nasıl yakalandığını öğrenebilirsin.’ Onu kolundan tutup sekizgen bölmeye sokmuş.”

“İşte karşında,’ demiş Peder Inire. ‘Bu süreci en az bizim kadar, belki de bizden daha iyi bilen atalarımız Balık’ı spekula sakinlerinin en önemsizi ve en sıradanı addederlerdi. Yanlış bir kanıdan hareketle, çağırdıkları yaratıkların sırf aynanın derinliklerinde var olduğunu ve bizi ilgilendirmedığını düşünürlerdi. Zamanla daha ciddi bir soruyu irdelemeye başladılar: Çıkış noktası varış noktasından astronomik uzaklıktayken seyahat nasıl mümkün olabilir?’

“Elimi uzatsam içinden geçer mi?’

“Şu aşamada mümkün, çocuk. Ama ileride bunu yapmanı önermem.’

“Elini uzatmış ve içine bir sıcaklık yayıldığını hissetmiş. ‘Kakojenler böyle mi geliyor?’

“Annen seni hiç uçarına bindirmiş miydi?’

“Elbette.’

“Büyük çocukların hasbahçede geceleri yaptığı oyuncak uçarları görmüşsündür, hani kâğıttandır gövdeleri, parşömen feneriyle uçurulur. İşte o oyuncak uçarlar gerçek uçarların yanında neyse, burada gördüğün güneşlerarası yolculuk aracı da o’dur. Yine de bunlarla Balık’ı çağırabiliriz, belki başkalarını da. Tıpkı bazen tutuşup bir çardağın damına düşen oyuncak uçarlar gibi aynalarımız da tehlike arz eder, her ne kadar derişimi güçlü olmasa da.’

“Yıldızlara seyahat etmek için aynaya biniliyor sanıyordum ben.’

“Peder Inire gülümsemiş. Domnina onu gülümserken ilk kez görmüş, ettiği laf adamın hoşuna gitmiş belli ki (aynı lafı yetişkin bir kadının ağzından duysa belki de o kadar keyiflenmezmiş) ama hoş değilmiş. ‘Yok, yok. Meseleyi senin için ana hatlarıyla açıklayayım. Bir şey çok ama çok hızlı hareket ettiğinde –okulunda dadın mumu yakınca etrafındaki her şeyin aydınlanması kadar hızlı yani– ağırlaşır. Genleşmez, anlıyor musun, yalnızca ağırlaşır. Urth’a veya başka bir dünyaya çok daha kuvvetli çekilir. Yeterince seri hareket etti-

ği takdirde kendisi bir dünyaya dönüşür ve başka cisimleri kendisine çeker. Ne var ki mumdan yayılan ışık bile güneşler arasında seyahat edebilecek kadar seri hareket etmez.’

“(Balık titreşerek kalkıp inmiş, bir ileri bir geri.)

“Daha büyük bir mum yapılamaz mı?”

“Domnina’nın her bahar paskalyada gördüğü, bir adamın uyluk kemiği kadar kalın mumu düşünerek bunu söylediğine eminim.

“Öyle bir mum yapılabilir ama ışığı daha hızlı yayılmaz. Ancak bazı koşullarda, ışığın hiçbir ağırlığı olmadığı hâlde, değirmenin kollarını döndüren görünmez bir rüzgâr misali, temas ettiği yüzeyi iter. Yüz yüze yerleştirilmiş bir aynaya ışık tuttuğumuzda neler olduğunu görüyorsun. Yansıyan görüntü birinden diğerine aktarılıp duruyor. Bu aşamada kendisiyle birleştiğinde ne oluyor dersin?”

“Domnina korksa da gülmüş ve tahmin edemediğini söylemiş.

“Kendi kendisini siliyor. Bir çayırda iki küçük kızın önlerine bakmadan birbirlerine doğru koştuğunu düşün. Kavuştuklarında ikisi de ortadan kayboluyor. Aynalar düzgün yapılmışsa ve aralarındaki mesafe doğruysa görüntüler kavuşmaz. Tam aksine, biri diğerinin ardına geçer. Işık ha mumdan gelmiş ha sıradan bir yıldızdan, etkisi değişmez çünkü ikisi de ardışık birer aydınlatma gücüdür, tıpkı küçük bir kızın durgun bir göle bir avuç çakıl taşı atarak yarattığı rasgele dalgalar gibi. Ancak bağdaşık bir kaynaktan ışık yayılıyorsa, görüntü de tıpatıp aynısı bir aynadan yansiyorsa dalga boylarının yönelimi de aynı olur çünkü görüntü aynıdır. Evrenimizde ışık hızını hiçbir şey geçemeyeceği için, ivmelendirilen ışık bulunduğu evrenden çıkıp diğerine geçer. Tekrar yavaşladığında hâliyle başka bir yerdeki kendi evrenimize tekrar girer.’

“Bu sadece bir yansıma mı?” diye sormuş Domnina, balığa bakarak.

“İşıtacı kapatmazsak ya da aynaların yerini değıştirmesek nihayetinde gerçek bir varlığa dönüşecek. Aslı ortada olmayan bir nesnenin yansıma olarak belirmesi evrenimizin kurallarını ihlal eder, dolayısıyla söz konusu suret cisimleşektir.”

“Bak,” dedi Agia, “bir yere yaklaşıyoruz.”

Tropik ağaçların tepemizi sayvan misali örten yaprakla-
rı öyle gürdü ki aralarından sızıp patikaya vuran güneş ışığı
hüzmeleri âdeta birer altın eriyiğiydi. Kor ışık demetlerinin
ardını görebilmek için gözlerimi kıstım.

“Sarıağaçların dibinde bir ev var. Palmiye yaprakları örülerek inşa edilmiş. Görüyor musun?”

Bir devinim oldu ve kulübe, yeşilli sarılı siyahlı bir görüntü yumağının arasından zıncı diye ortaya çıkıverdi sanki. Siyah bir benek kapıya dönüştü; iki eğri çizgi birleşip dam oldu. Açık renk giysili bir adam ufacık verandada dikilmiş, tepeden patikayı tırmanmamızı seyrediyordu. Harmanimin önünü kapadım.

“Gerek yok,” dedi Agia. “Burada bir önemi yok. Sıcakla-
dıysan çıkar.”

Çıkarıp katlayarak koluma attım. Verandadaki adam bariir bir dehfete kapılıp içeri kaçtı.

21

Cengeldeki Kulübe

Verandaya bir merdivenle çıkılıyordu. Kulübe gibi aynı saz örgüsü yöntemle yapılmış, ek yerleri bitkisel bağla sabitlenmişti.

“Onu tırmanacak değilsin ya?” Agia ayak diredi.

“Buraya kadar merak edip geldiysek bakmamız lazım,” dedim. “Ayrıca kıyafet durumunu göz önüne alırsak önden gidersem kendini biraz daha rahat hissedersin diye düşündüm.”

201

Yüzünün kızarması beni şaşırttı. “Eski çağlarda sıcak bölgelerde kullanılan evlerden biriyle karşılaşacaksın sadece. Çok sıkıcıdır, inan bana.”

“Sıkılırsak geri ineriz, biraz vakit kaybetmiş oluruz o kadar.”

Merdivene tutunup yukarı çektim kendimi. Endişe verici bir şekilde kaykılıp gıcırdadı. Halk eğlencesi için tasarlanmış bir yerde sahiden tehlike arz edecek bir durum yaşanmayacağına emindim. Yarı yola kadar tırmandıktan sonra Agia’nın peşimden geldiğini hissettim.

İçerisi bizim hapisane koşullarından daha geniş değilse de tüm benzerlik bundan ibaretti. Zindanlarımız hem kütle hem de sağlamlık anlamında boğucu bir izlenim yaratır. Duvarlardaki metal levhalar en küçük seste dahi yankı yapar. Zemini kalfaların ayak sesleriyle çınlar ama yürüyenin ağır-

lığı altında zerre esnemez. Tavanı hayatta çökmez, çökecek olsa altındaki her şeyi ezerdi zaten.

Şayet bir yerlerde bizim tam zıt kutbumuz olan bir kardeşimiz, siyahsak beyaz tenli, beyazsak siyah tenli bir ikizimizin olduğu doğruysa, o hâlde bu kulübe de bizim koğuşlarımızın zıt kutbuydu. Girdiğimiz açık kapının bulunduğu duvar haricinde tüm cephelerinde pencereler vardı, üstelik bu pencerelerde ne parmaklık vardı ne çerçeve ne de kanat türü bir şey. Zemin, duvarlar ve pencere pervazları sarıağaç dallarındandı. Keresteden değıl, iç içe geçmiş dallardan, o kadar ki duvarların bazı yerlerinden içeri güneş ışığı sızıyordu. Hani yere bir orikalk atacak olsam büyük ihtimalle zeminden geçip altındaki toprağa düşerdi. Tavan yoktu, damın altında tavaların ve gıda çuvallarının asılı olduğu bir üçgen çatki vardı sadece.

Kadının biri köşede yüksek sesle okuyordu, ayağının dibine de çıplak bir adam çömelmişti. Yoldan geldiğimizi gören adamsa kapının karşısındaki pencerede dikilmiş dışarıyı seyrediyordu. İçeri girdiğimizi anladığı belliydi (eve yaklaştığımızı görmemiş olsaydı dahi, merdiveni tırmanırken kulübeyi salladığımızı mutlaka hissederdi) ama oralı değılmiş gibi davranmayı seçmişti. Bir şeyi görmemek için kasten sırt çeviren birinin tavrı almış duruşuydu onunkisi. Kadın okuyordu:

“Sonra ovadan Nebo Dağı’na çıktı, şehre nazır burna ve Rahman ona tüm ülkeyi gösterdi, ta Batı Denizi’ne kadar uzanan toprakları. Sonra ona dedi ki: ‘Çocuklarına vereceğime dair atalarına ant içtiğim topraklar budur. Artık gördün, lakin ayak basmayacaksın.’ O da oracıkta öldü ve koyağa gömüldü.”

Ayaklarının dibindeki çıplak adam başıyla onayladı.

“Aynısı bizim efendilerimiz için de geçerli, Mürebbiye. Serçeparmağını uzatıyor. Ama başparmağı da ucunda, insana sadece bahşedileni almak düşüyor, evinin tabanını kazı-

yor, hasırla örtüyor üzerini, derken başparmak azar azar çekmeye başlayınca armağan topraktan çıkıp semaya yükselerek görünmez oluyor.”

Bunun üzerine kadının sabrı taşar gibi oldu, “Hayır, Isan-goma...” derken penceredeki adam arkasına dönerek sözünü kesti. “Sus Marie. Ne diyecek duymak istiyorum. Sonra izah edersin.”

“Bir yeğenim var,” diye devam etti çıplak adam, “yalaz camiamın bir mensubu, hiç balığı kalmamış. O yüzden çatallı zıpkınını alıp göle gitmiş. Su kenarına sessizce ilişmiş, âdeta ağaç olmuş.”

Çıplak adam bunu söyler söylemez ayağa fırladı, sıırım gibiydi gövdesi, kadının ayakucunda mızrak misali dimdik. “Beklemiş de beklemiş... ta ki maymunlar artık ondan ürkmez olup suya dallar atmaya devam edene, hesperornlar kanat çırparak yuvalarına dönene dek. Batık kütüklerin içindeki ininden koca bir balık çıkmış. Yeğenim ağır ağır dönüşünü seyretmiş. Balık yüzeye yaklaşmış, sonra yeğenim üç dişli mızrağını tam saplamak üzereyken balık ortadan kaybolmuş ve güzel bir kadın belirmiş. Yeğenim balığı önce balık-kral sanmış, mızrak saplamasın diye biçim değiştirdiğini. Derken kadının yüzünde balığın kıpırdandığını görünce bunun bir yansıma olduğunu anlamış. Bakışlarını su yüzeyinden derhal kaldırıp yukarı bakınca sarmaşık dallarından başka bir şey görmemiş. Kadın gitmiş!”

Çıplak adam balıkçının şaşkınlığının mükemmel bir taklidiyle yukarı baktı.

“O gece yeğenim Numen’e gitmiş, Mağrur Zat’tır kendisi, bir oreodont yavrusunun gırtlaklarını kesip demiş ki...”

Agia kulağıma fısıldadı, “Theoanthropos adına, burada ne kadar kalacaksın? Bütün gün sürebilir bu.”

“Kulübeye bir göz atayım,” diye fısıldadım, “sonra gideriz.”

“Kudretli Mağrur Zat, tüm adları kutsaldır. Dalların altın-

daki her şey onundur, kucağında taşır fırtınaları, o ilenmedikçe hiçbir zehir öldürmez.”

Kadın dedi ki, “Putperest dualarınıza ihtiyacımız olduğunı sanmıyorum, Isangoma. Kocam hikâyeni dinlemek istedi. Peki, anlat ama ayinlerinizden esirge bizi.”

“Mağrur Zat yakaranları korur! Ona tapan biri öleyazdığında hicap duymaz mı?”

“Isangoma!”

Penceredeki adam dedi ki, “Adam korkuyor, Marie. Sesinden anlamıyor musun?”

“Mağrur Zat’ın işaretini taşıyan korku nedir bilmez. Onun nefesi, yeni doğan uakarileri margayın pençelerinden gizleyen sistir.”

“Robert, buna müdahale etmeyeceksen ben edeceğim. Isangoma, sus. Ya da git ve buraya asla geri dönme.”

“Mağrur Zat, Isangoma’nın Mürebbiye’yi sevdiğini biliyor. Mümkün olsa hanımı da kurtarır.”

“Beni neden kurtaracak? Şu korkunç hayvanlarınızdan biri mi var civarda? Olsaydı Robert silahıyla vururdu.”

“Tokoloşeler, Mürebbiye. Tokoloşeler geliyor. Ama tekâsüf eden Mağrur Zat bizi korur. Tokoloşelerin kudretli kumandanıdır o! Bir kükredi mi düşmüş yaprakların altına saklanır hepsi.”

“Robert, bence bu adam aklını kaçırmış.”

“Onda göz var, Marie, ama sende yok.”

“O ne demek şimdi? Hem sen niye habire pencereden bakıyorsun?”

Çok yavaşça, adam yüzünü bize döndü. Bir anlığına Agia’yla ikimize baktıktan sonra gözlerini kaçırdı. Yüzündeki ifade, Üstat Gurloes’un sorgulamada kullanılan aletleri gösterdiği zaman müşterilerimizin suratında beliren ifadenin aynısıydı.

“Robert, senin derdin ne, söylesene.”

“Isangoma’nın dediği gibi tokoloşeler burada. Onunkiler

değil, bizimkiler sanırım. Ölüm ve Hanım. Onları iştmedin mi Marie?”

Kadın kafasını iki yana salladı. Oturduğu yerden kalkmıştı ve küçük bir sandığın kapağını açıyordu.

“İştittiğine ihtimal vermemiştim zaten. Bir tablo, daha ziyade sanatsal bir tema. Birkaç sanatçının ürünü tablolar. Isangoma, bu tokoloşeler üzerinde sizin Mağrur Zat’ın fazla hükmü olduğunu sanmıyorum. Bu uğurda sanattan vazgeçtiğim için beni azarlamak üzere, öğrencilik yıllarımı geçirdiğim Paris’ten gelmişler.”

Kadın dedi ki, “Hummaya yakalanmışsın Robert. Belli. Sana bir ilaç vereyim, çabucak iyileşirsin.”

Adam tekrar bize baktı, bir Agia’nın yüzüne bir benimkine, bakmak hiç içinden gelmese de gözlerine hakim olamıyordu sanki. “Hastaysam Marie, öyleyse hastalar gözden kaçanları iyi anlıyor demektir. Isangoma da onların burada olduğunu biliyor, unutma. Kitabını okurken zeminin sarsıldığını hissetmedin mi? O esnada geldiler sanırım.”

“Demin kinin içesin diye sana bir bardak su koydum. Suda hiç kısırtı yok.”

“Onlar neyin nesi Isangoma? Tokoloşeler, nedir tokoloşe?”

“Kötü ruhlar, Mürebbiye. Bir erkek kötü düşündüğünde ya da bir kadın kötülük ettiğinde tokoloşe türer. Geride kalır. İnsan zanneder ki hiç kimsenin haberi yok, herkes öldü. Halbuki tokoloşe dünyanın sonuna dek baki kalır. Sonra herkes görür, o adamın ne yaptığını öğrenir.”

Kadın dedi ki, “Ne korkunç bir fikir.”

Kocası pencerenin sararmış eşiğine iki eliyle sımsıkı tutundu. “Onların yaptıklarımızın sonucu olarak ortaya çıktıklarını anlamıyor musun? Gelecekten gelen ruhlar, onları biz yaratıyoruz.”

“Bir sürü pagan saçmalığı, benim anladığım bu Robert. Dinle. Senin gözlerin çok keskin, biraz dinler misin?”

“Dinliyorum. Ne demek istiyorsun?”

“Hiç. Sadece kulak kabartmanı istiyorum. Ne duyuyorsun?”

Kulübeye sessizlik çökünce ister istemez ben de kulak kabarttım. Dışarıda maymunlar ve papağanlar olağan ciyaklamalarını sürdürüyordu. Derken orman gürültülerine rağmen cılız bir uğultu işittim. Sanki ta uzaktan tekne kadar iri bir uçan böcek yaklaşıyordu.

“Ne sesi bu?” diye sordu adam.

“Posta uçağı. Şanslıysan yakında görürsün.”

Adam pencereden kafasını uzattı, ben de neye baktığını merak edip pencereye yaklaştım ve adamın solunda durarak dışarıya baktım. Bitki örtüsü öyle gürdü ki ilk başta bir şey görmek imkânsızdı ama saz saçağın belli bir noktasına dimdik bakan adamın bakışlarını takip edince yama gibi bir mavilik yakaladım.

Uğultu giderek arttı. Ömrümde gördüğüm en tuhaf uçan taşıttı. Kanatlıydı. Her halükârda kuş gibi kanat çırpmayacağı için kanadın gereksizliğini, kanatsız bir gövdenin de –uçurtma gibi– havalanabileceğini henüz akıl edememiş bir ırkın icadına benziyordu. Gümüşü kanatların her birinde bombeli çıkıntılar vardı, bir üçüncüsü de tam burnundaydı. Bu çıkıntıların önünde ışıklar çakıyordu sanki.

“Üç güne kadar iniş pistinde oluruz Robert. Uçağın bir dahaki gelişini bekleriz.”

“Tanrı bizi buraya yollamışsa...”

“Evet, Mürebbiye, Mağrur Zat’ın arzularını yerine getirmeliyiz. Onun gibisi yoktur. Mürebbiye, izin verin Mağrur Zat’a dans edeyim, şarkısını söyleyeyim. O zaman belki tokoloşeler uzaklaşır.”

Çıplak adam kadının kitabını kaptı ve kapağına avucunu ritimli darbelerle vurarak onu tambur gibi çalmaya başladı. Pütürlü zemine ayaklarını sürte sürte bir çocuk sesiyle melodik bir zılgıt okumaya başladı:

“Geceleyin her yer ıssızken,
Ağaç tepelerindeki çığlığını işit!
Alevde dans edişini seyret!
Okun zehrinde yaşar,
Sarı ateş böceği gibi ufacık!
Kayan bir yıldızdan parlak!
Kıllı adamlar yürüyor ormanda...”

Agia, “Ben gidiyorum Severian,” dedi ve arkamızdaki eşikten dışarı çıktı. “Kalmak ve seyretmek istiyorsan sen bilirsin. Ama avernini kendi başına edinmek zorunda kalacaksın, Kanlı Tarlaların yolunu da kendin bulursun. Düelloya çıkmazsan başına gelecekleri biliyor musun?”

“Suikastçılar yollayacaklar, söylemiştin.”

“Suikastçılar da sarısakal⁶ denen yılanı kullanacaklar. İlk hedefi sen olmayacaksın. Varsa ailenden başlayacaklar, arkadaşlarından. Bizim muhitte şehri seninle dolaştığım için de o arkadaş muhtemelen ben olacağım.”

207

“Güneş batarken gelir,
Bak ayağını sokuyor suya!
Alevden izler bırakıyor suda!”

İlahi devam etse de ilahici gittiğimizi anlamış, tutturduğu ezgiye bir zafer tınısı yerleşmişti. Agia’nın yere ulaşmasını bekledikten sonra peşinden indim.

“Hiç gelmeyeceksin sandım. Madem geldin sorayım, burayı sahiden çok mu sevdi?” dedi. Yırtık giysisinin metalik renkleri, doğal olmayacak kadar koyu yeşil bitkilerin önünde en az kendisi kadar öfkeli gözüküyordu.

“Hayır,” dedim. “Ama ilginç buldum. Uçarlarını gördün mü?”

Sarısakal, bilimsel adı bothrops atrox olan çok zehirli bir engerek türünün İspanyolca adıdır. -çn

“Adamla ikiniz pencereden dışarı bakarken mi? O kadar aptal değilim.”

“Hiç öylesini görmemiştim. Bu binanın saçaklarını görmem gerekirken adamın görmeyi umduğu uçarı gördüm. En azından uçan taşıta benziyordu. Başka bir yere ait bir şey. Hani bir süre önce sana bir arkadaşımın Peder Inire’in aynalarına hapsolan arkadaşını anlatmak istemiştim. Kız kendisini başka bir dünyada bulmuş, hatta Thecla’ya –bahsettiğim arkadaşşıma– döndüğünde tekrar kendi dünyasına döndüğünden tam emin olamamış. Yanından ayrıldığımız insanların dünyasında olmadığımızdan kuşkuluyum, onlar bizimkinde değil de biz hâlâ onlarınkinde misafiriz galiba.”

Agia çoktan yola düşmüştü. Kumral saçı güneş ışığında koyu sarıya çalıyordu. Omzu üzerinden geriye bakıp şöyle dedi, “Her misafirin cazip bulduğu biyoskop farklıdır demiştim.”

Ona yetişmek için hızlandım.

“Zaman geçtikçe zihinleri ortama uyum sağlar, ortam da zihnimize uyum sağlıyordur belki. Belki de gördüğün alelade bir uçan taşıttı.”

“Adam bizi gördü. Vahşi de gördü.”

“Duyduğum kadarıyla, konuğun bilinci açıldıkça tortul algıların kalıcı etkileri de artıyormuş. Bu bahçelerde daha önce canavarlarla, vahşilerle, bilumum örneğiyle karşılaştığımda onlar da, en az içeridekiler kadar, varlığımdan kısmen haberdardı.”

“Adamı açıklasana,” dedim.

“Burayı ben inşa etmedim, Severian. Tüm bildiğim bu patikayı geride bıraktığımızda en son gördüğümüz yer muhtemelen orada kalmayacak. Dinle, bana söz vermeni istiyorum, buradan çıkınca seni doğruca Sonsuz Uyku Bahçesi’ne götürmeme itiraz etmeyeceksin. Boşa harcayacak vaktimiz kalmadı, Haz Bahçesi’ne bile gidemeyiz artık. Sahiden buraları gezmeye uygun biri değilsin.”

“Çöl Bahçesi’nde kalmak istedim diye mi?”

“Kısmen evet. Burada kalırsak eninde sonunda başıma bela olursun.”

Bunu dediği esnada patikanın bitmek bilmeyen döne-meçlerinden birini daha almıştık. Üzerinde türünün yazılı olduğu, beyaz renkte küçük bir dörtgen tabela bulunan ağaç devrildiği yerde duruyordu. Solumuzdaki gür yaprakların arasından duvarı seçebiliyordum, halbuki bitki örtüsü arasından göze batmayacak camgöbeği rengindeydi. Agia çıkışı bir adım ıskalayınca Terminus Est’i diğer elime aktarıp kapıyı ona ben açtım.

22

Dorcas

Çiçeği ilk duyduğumda avernleri Hisar'daki serada sıra sıra yetişen bitkiler gibi hayal etmiştim. Sonradan Agia bana Botanik Bahçeleri'ni anlattıkça, çocukken aylıklık ettiğim ağaçlık, mezar taşları kırık, yolları kemik döşeli kabristan gibi bir yer canlandırdım gözümde.

Gerçek çok farklıydı. Sonsuz bir bataklıkta kara bir göldü orası. Ayaklarımız sazlığa gömülüydü, bir de deniz yönünde kuvvetli esen soğuk rüzgârın hızını kesecek hiçbir şey yoktu arazide. Yürüdüğümüz yolun iki yanını otlar bürümüştü. Gökyüzü pusluydu, başımızın üzerinden bir iki kez kapkara bir su kuşu geçti. Agia'ya Thecla'yı anlatmakla meşguldüm. Birden koluma dokundu. "Buradan bile görünüyorlar ama bir tanesini koparmak için gölün etrafından dolaşmamız gerekecek. Gösterdiğim yere bak... şu beyaz lekeye."

"Buradan bakınca tehlikeli görünmüyorlar."

"Pek çok büyük insanın canına okudu, seni temin ederim. Galiba bazıları da bu bahçeye defnedildi."

Yani orası da mezarlıktı sonuçta. Mozoleler nerede diye sordum.

"Mozole falan yok. Ne tabut var ne kül vazoları ne de o tür ıvır zıvırlar. Ayağının dibindeki suya bir baksana."

Baktım. Demli çay rengiydi.

"Cesetleri muhafaza eden budur. Suyu batsınlar diye gırt-

laklarına kurşun dökülür, böylece yerleri de mimlenir, yani birisi sonradan görmek isterse çıkarılabilecek durumdadırlar.”

Bulunduğumuz yerin bir fersah dahilinde kimseciklerin olmadığına rahatlıkla yemin edebilirdim. En azından (şayet cam binanın bölümleri sahiden kapalı alanlarsa) Sonsuz Uyku Bahçesi sınırları dahilinde yalnızdık. Gelgelelim, Agia lafını yeni bitirmişti ki on adım ötemizdeki sazların arasında yaşlı bir adamın omuzları ve kafası beliriverdi. “Doğru deyil,” diye seslendi. “Biliyorum, öyle diyorlar ama doğru deyil.”

Agia elbisesinin öylece sallanmaya bıraktığı yırtık kısmını çabucak kaldırıp örtündü. “Arkadaşım haricinde üçüncü bir şahısla konuştuğumu bilmiyordum.”

İhtiyar bu azarlamayı duymazdan geldi. Kulak misafiri olduğu ifadeye odaklandığı ve gerisini umursamadığı aşikârdı. “Elimde bir şema var, bakar mıydınız? Siz, genç bey’fendi, tahsilli biri olduğunuz belli. Bir bakar mısınız?”

Bir asa taşıyordu. Asanın baş kısmının birkaç kez inip kalktığını gördüysem de adamın onu kürek gibi kullanarak bize yaklaştığını sonradan anladım.

“Kendi derdimiz bize yeter,” dedi Agia. “Gidelim.”

İhtiyara bizi salıyla gölün öbür tarafına taşıyıp taşıyamayacağını sordum, bizi taban tepmekten kurtarırdı.

Kafasını iki yana salladı. “Sandalım ufak, fazla ağırlık taşımaz. Yer var ama sadece Cas ile bana kadar. Siz güzel insanlar da binerseniz batarız.”

Salın burnu gözüktü. Dediği doğrudu. Sandalı o kadar ufaktı ki ihtiyar adamı taşıması bile neredeyse mucizeydi, gerçi adamın ihtiyarlıktan beli bükülmüş, ufalmıştı (Üstat Palaemon’dan bile yaşlı gösteriyordu) o yüzden de herhalde en fazla on yaşındaki bir çocuk kadardı ağırlığı. Sandalda ondan başka kimse yoktu.

“Kusura bakmayın efem’m,” dedi. “Ama daha fazla yaklaşmam. Orası sulak olabilir ama benim için fazla sığ, yoksa

böyle yürüyemezsiniz. Kayığımın kenarına yaklaşabilir misiniz, size elimdeki şemayı göstereyim?”

Bizden ne istediğini merak edip ricasını yerine getirdim. Agia da gönülsüzce peşimden geldi.

“Şimdi oldu.” Ceketinin iç cebinden küçük bir tomar çıkardı. “Şema şurayı gösteriyor. Bir baksanıza genç bey’fendi.”

Tomarın başlığında bir isim ve bu kişinin nerede yaşadığını, karısının kim olduğunu, adamın da ne iş yaptığını açıklayan uzun bir beyanname vardı. Bunlara ne yazık ki üstünkörü göz attım. Beyannamenin altındaysa kabataslak bir harita ve iki rakam bulunuyordu.

“Görüyorsunuz ya efendi, bulması gayet kolay gibi gözüküyor. İlk rakam Fulstrum’dan başlayarak kaç adım gidileceğini gösteriyor. İkinci rakam da ondan sonra kaç adım yukarı gidileceğini. Yıllardır aradığımı ama asla bulamadığımı söylesem inanır mısınız?”

Sırtını olabildiğince doğrultarak Agia’ya baktı.

“İnanırım,” dedi Agia. “Sizi memnun edecekse söyleyeyim, durumunuza üzüldüm. Ama bizi ilgilendirmez.”

Agia gitmek üzere arkasını döndü ancak ihtiyar adam sırtığını kaldırarak onun peşinden gitmemi engelledi.

“Söylenenlere kulak asmayın. Ölülerini şemada gösterilen yerlere defnediyorlar ama koydukları yerde kalmıyor hiçbirisi. Bazıları nehre kadar iniyormuş.” Başıyla belli belirsiz ufku işaret etti. “Ta oraya kadar.”

Buna pek ihtimal vermediğimi söyledim.

“Sular ta buralara nasıl geliyor sanıyorsunuz? Suyu taşıyan bir yeraltı avgını var, olmasaydı buralar hepten kururdu. Bir cesedin aynı yoldan akıp gitmesini engelleyecek ne var? Yirmi cesedi önleyecek ne var? Akıntı bile şart deyil. Siz ikiniz... bir avern almaya geldiniz, di mi? Onları niye buraya ektiklerini biliyor musunuz?”

Kafamı iki yana salladım.

“Manatiler yüzünden. Nehirde yaşıyorlar, avgın yoluyla

da buraya kadar yüzüyorlar. Gölde suratları belirince milletin ödü pathyordu, o yüzden Peder Inire bostancılar tutup avern ektirdi. Ben de buradaydım, şahidim. Ufak tefek bir adam, boynu dal gibi, çırpı bacaklı. Geceleyin bir manati gelecek olursa şu çiçekler onu öldürüyor. Yapacak başka işim olmayınca hep yaptığım gibi bir sabah Cas'i aramaya gelmiştim. Kıyıda eli zıpkınlı iki küratör vardı. Gölde manati leşi var dediler. Kancamı atıp çıkardım ama manati deyildi, insan ölüsüydü. Kurşunu kusmuştu ya da kursağına yeterince koymamışlarsa zaar. Siz ikiniz kadar diri görünüyordu, hatta benden bile iyi."

"Öleli çok mu olmuş acaba?"

"Anlamaya imkân yok, buranın suyu salamura eder onları. Derilerini köseleye dönüştürüyor derler, doğrudur da. Ama bunu dedim diye aklına ayakkabı köselesi gelmesin. Daha ziyade bir kadın eldiveni gibi."

Agia arayı epey açmıştı, ben de peşinden yürümeye koyuldum. İhtiyar da sıırığını kullanarak salın gidebildiği kısımdan peşimize takıldı.

"Kırk yıldır uğraşmama rağmen bir gün bile onlar kadar şanslı olmadığımı onlara da söyledim. Şunu kullanıyorum ben." Bir halat boyunda, demirden bir borda kancasını kaldırıp gösterdi. "Az buz şey yakalamadım bununla, her türden. Cas hariç. Ölümünün ertesi senesi şemanın gösterdiği yerden başladım. Orada yoktu, ben de kendimce aramayı sürdürdüm. Beş yıl sonrasında şemanın gösterdiği yerden epey uzaklaşmıştım, öyle sandım o zamanlar. Pekâlâ orada olabilir diyerekten içime bir kurt düşünce tekrar aramaya başladım. Önce şemanın dediği yerden, sonra akıl yürüterek. On sene de böyle geçti. Yine içime kurt düştü, ben de bu sabah şemanın dediği yerden başlayıp ilk oraya baktım. En son uğradığım yere gittikten sonra da biraz daire çizdim. Şemanın dediği yerde yok, o kadarını biliyorum, oradakilerin hepsini biliyorum zaten, bazılarını yüz kez yakalayıp çekmişimdir.

Ama Cas geziniyor, ben de belki eve döner diye düşünüp duruyorum.”

“Karınız mıydı?”

İhtiyar başıyla onayladı ama şaşırtıcıdır ki bir şey demedi.

“Niçin onun cesedini bulmak istiyorsunuz?”

Yine bir şey demedi. Suya sokup çıkardığı sırığı da ses çıkarmıyordu. Kayık ardında incecik şeritler bırakarak ilerliyor, salın gövdesini yavru kedilerin dilleri gibi ufacık dalgalar yalıyordu.

“Bunca zaman sonra onu bulduğunuzda tanıyacağınızdan emin misiniz?”

“Evet... evet.” Önce yavaşça, sonra hevesle salladı başını. “Onu çoktan ıskalamış olabileceğimi düşünüyorsunuz. Kancama takıldığını, yüzüne baktığım hâlde tanıyamayıp suya geri bıraktığımı. Di mi? Mümkün deyil. Cas’i tanımam mı? Onu neden geri istediğimi merak ettiniz demek. Bende yadigâr kalan hatırası yüzünden. En unutamadığım anısı, bu toprak rengi suların yüzünü örtüşüdür. Gözleri mühürlü. Bilir misiniz bunu?”

“Ne demek istediğinizi anladığımdan emin değilim.”

“Gözkapaklarını çimentoyla kapatırlar. Ebediyen kapalı kalsın diyer ama su değdi mi açılır. Gel de izah et bunu. Onu hatırlıyorum işte, ne zaman uyuyayım desem gözümün önüne geliyor. Bu esmer sular yüzünü örtmüştü de, bulanık suların ardında masmavi açılvermişti gözleri. Her gece bunu hatırlayınca beş altı kez uykumun kaçtığı oluyor. Yatağa girince gözümde canlanacak başka bir hatırası olsun isterdim; kancamın ucuna takıp sudan çıkardığım ölüsünün yüzüne bile razıyım. Bilmem anlatabiliyor muyum?”

Thecla’yı ve hücre kapısının altından sızan kanı anımsayınca başımı sallayarak onayladım.

“Bir şey daha var. Cas ile benim küçük bir dükkânımız vardı. Çoğunlukla emaye ürünleri satıyorduk. Babası ile abisi imalatçıydı. Belgi Caddesi’nde meydanı geçer geçmez, mü-

zayedde evinin bitişiğinde bize onlar dükkân açtı. Bina hâlâ duruyor ama içinde yaşayan yok. Kayın akrabalarım gidip sandıkları alır, sırtımda taşıyarak dükkâna kadar getirip ürünleri raflara dizedim. Fiyatlandırma, satış ve hepsini tertemiz tutma görevi Cas'indi. Bu işi ne kadar yaptık biliyor musunuz? Küçük dükkânımızı ne süreyle işlettik dersiniz?"

Kafamı iki yana salladım.

"Dört seneden bir ay, bir hafta eksik. Sonra öldü. Cas öldü. Akabinde her şeyin son bulması çok sürmedi, halbuki hayatımda büyük rol oynuyordu orası. Şimdi bir tavan arasında kalıyorum. Cas'in ölümünden çok sonra tanıştığım eski bir tanıdığım orada uyumama izin veriyor. Emaye namına tek parça eşya veya giysi yok, eski dükkândan tek bir çivi dahi kalmadı. Cas'in saç fırçalarını ve bir madalyonunu saklamak istiyordum ama hepsi gitti. Şimdi söyleyin bana. Ne malum bu hayatın bir rüya olmadığı?"

Bana öyle geliyordu ki ihtiyar, tıpkı sariağaç kulübesindekiler gibi, aklını oynatmıştı; o yüzden dedim ki, "Bilmeme imkân yok. Belki dediğiniz gibidir, bir rüyaymış, geçip gitmiş. Bence kendinize çok fazla eziyet ediyorsunuz."

Ruh hâli ânında değişti, çocuklarda da tanık olduğum gibi, güldü. "Harmaninizin altındaki kılığınıza rağmen bir işkenceci olmadığınız belli efem. Keşke sizi ve avradınızı kayıgımla götürebilseydim. Ben yapamam ama biraz ötede kayığı daha büyük olan bir ahabım var. Buraya çok sık gelir, o da sizin gibi benimle sohbet eder bazen. Kendisine söyleyeyim de sizi götürsün."

Adama teşekkür edip Agia'nın peşinden koşturdum, geçen sürede arayı epey açmıştı. Ayağı aksıyordu. O gün bacağıncıttikten sonra çok uzun süre yürümek zorunda kaldığını hatırladım. Tam yanına yetişmiş, koluna girmek üzereydim ki o anda muazzam küçük düşürücü ve feci gözüken, sonradan hatırladıkça insanı güldüren yanlış bir adım atarak tuhaf kariyerimin en acayip kazasını geçirdim. Koş-

maya başlamış, koşarken de yolun kavisini dar açıyla almaya yeltenmişim. Sazların kaygan bölümüne basmamla kendimi buz gibi karanlık suların içinde bulmam bir oldu. Harmanimin ağırlığının da etkisiyle debelenmeye başladım. O bir nefeslik anda yine boğulma tehlikesiyle karşı karşıya kaldım; hemen toparlanıp kafamı sudan çıkardım. Yazları Gyoll'da yüzmem semeresini vermişti. Ağzımdan burnumdan sular püskürttüm, derin bir nefes alarak ıpslak kukuletamı geri ittim.

Daha yeni sakinleşmişim ki Terminus Est'i düşürdüğümü fark ettim. O anda kılıcı kaybetmek ölüm tehlikesinden daha korkunç geldi bana. Çizmelerimi ayağımdan silkeleyerek çıkarmaya bile uğraşmadan daldım. Su gibi berrak olmayan ombra kızılı sızıda güçbela kulaç attıkça yosunlar daha da gürleştirdi. Yosun sapları boğulma tehlikesini misliyle artırdığı hâlde Terminus Est'i kurtarmıştı. Eğer yosunlara takılmamış olsaydı, kınında kalan bir gıdım hava batmasını geciktirseydi de ben yetişene kadar çamurlu dibi çoktan bulurdum. Bu sayede, yüzeyin sekiz on gez altında el yordamıyla deli gibi aranmam, güzelim akik taşlı kabzasını yakalamamla sonuçlandı.

Aynı anda diğer elim bambaşka bir nesneye değdi. Başka birinin eline, hatta kavrayışı (dokunduğum anda elimi yakalayışı) benim Terminus Est'in kabzasını tutmamla öyle eş zamanlıydı ki malımı bana, Pelerinlerin servi boylu hanımı misali, kendi eliyle iade ettiğini sandım. Delice bir minnet duygusuna kapıldım, derken korku on misli nüksetti. Elime yapışan el beni dibe çekiyordu.

23

Hildegryn

217

Muhtemelen kalan son gücümle Terminus Est'i kıyıya fırlatmayı ve tekrar suya gömülmeden önce sazlıklara tutunmayı başardım.

Birisi beni bileğimden yakaladı. Agia'yı göreceğimi sanarak kafamı kaldırıp baktıysam da karşımdaki başka bir kadındı, daha genç, upuzun sarı saçlı. Teşekkür etmeye yeltendiğimde ağzımdan sular püskürdü. O çekiştirdi, ben debelendim, en sonunda sazların üzerine seriliverdim, öyle bitkindim ki ötesi gelmedi elimden. Neredeyse angelus^c okumaya yetecek kadar bir süre boyunca, belki daha uzun, yerde yattım. Soğuğun farkındaydım, gittikçe şiddetleniyordu, ayrıca üzerine yattığım çürümüş bitkiler ağırlığımdan bel verince yine yarıya kadar suya batmıştım. Havaya muhtaç ciğerlerimi doyurmak üzere ağız dolusu soluk almaya kalkıştığım da genzime su kaçtı, öksürdüm. Burun deliklerime de su giriyordu. Birisi (bir erkek sesiydi, uzun zaman önce işittiğim gür bir ses) dedi ki, "Kenara çekin onu, yoksa batacak."

Kemerimden yakalanıp kaldırıldım. Biraz sonra ayağa kalkabildim, gerçi bacaklarım öyle titriyordu ki düşeceğimden korkuyordum.

Agia vardı, bir de kıyıya çıkmama yardım eden sarışın kız

Roman Katoliklerin günde üç kez okudukları bir duadır ve okunması yaklaşık bir buçuk dakika sürer. -çn

ve iri yarı, bıçkın bir adam. Agia neler olduğunu sordu. O yarı bitkin hâlîme rağmen renginin ne kadar soluk olduğu dikkatimi çekti.

“Ona biraz zaman tanı,” dedi çam yarması. “Birazdan toparlanır,” Sonra da ekledi, “Phlegethon adına, sen de kimsin?”

En az benim kadar şaşkın gözüken kıza bakarak demişti bunu. Kız, “D-d-d-d,” diye kekeledi, sonra da kafasını önüne eğip sustu. Tepeden tırnağa çamur kaplıydı, üzerindeki giysi de yırtık pırtık bir paçavradan farksızdı. İri kıyım adam Agia’ya sordu, “Bu nereden çıktı?”

“Bilmem. Severian nerede kaldı diye dönüp arkama baktığımda kız onu sudan çıkarıyordu.”

“İyi ki çıkarmış. Oğlanın verilmiş sadakası varmış. Kız deli mi? Yoksa efsunlanmış mı dersin?”

Lafa girdim, “Her ne ise, beni o kurtardı. Ona örtüneceği bir şey veremez misiniz? Donuyor olmalı.” Ben de donuyordum, artık bunu fark edecek kadar kendime gelmişim.

Çam yarması başını iki yana sallayıp kalın paltosuna daha da sıkı sarıldı. “Yıkayıp temizlenmedikçe vermem. Onu ancak suya yeniden girmek paklar, ovalanması da lazım. Ama bende faydalı başka bir şey var, hatta giysiden daha iyi ısıtıyor.” Paltosunun cebinden köpek şeklinde bir metal matara çıkarıp bana uzattı.

Köpeğin ağzındaki kemik, mataranın tıpasıydı. Sarışın kıza ikram ettim, o da ne yapacağını bilemiyormuş gibi duraksadıktan sonra içti. Agia matarayı kızın elinden alıp dudaklarına götürerek birkaç yudum aldı, sonra da bana geri verdi. İçindeki erik viskisini andırıyordu, tadı sertti ama damağımdaki yosunlu suyun acılığını hoş bir şekilde giderdi. Kemiği köpeğin ağzına geri tıktığımda sanırım karnı yarıya kadar boşalmıştı.

“Şimdi,” dedi çam yarması, “kim olduğunuzu, burada ne aradığınızı söylemenizin zamanı geldi, yalnız sakın bahçeyi

gezmeye geldik demeyin. Gezmeye gelen tipleri bir bakışta anlayacak kadar çok insan gördüm buralarda.” Bana baktı. “Çok büyük bıçaklarla oynuyorsun, söyleyeyim.”

Agia lafa girdi, “Tebdilikiyafet gezen bir silahtardır. Kendisine meydan okundu, o da avern koparmaya geldi.”

“O tebdilikiyafet ama sen değilsin herhalde. Sahne işi sırmalı kumaşı görünce tanımam mı sanıyorsun? Ya yalınayak gezmene ne demeli?”

“Tebdilikiyafet dolaşmadığımı söylemedim, onunla aynı zümreden olduğumu da. Ayakkabılarıma gelince, buradaki suyu kirletmemek için dışarıda bıraktım.”

Adam ona inanıp inanmadığına dair hiçbir ipucu vermeyen bir ifadeyle başını salladı. “Ya sen, sarışın. Bu süslü hatun seni tanımadığını çoktan söyledi. Eline sağlık ama sudan çıkardığın balığın hâline bakılırsa onun da benden daha fazlasını bildiğini sanmıyorum. O kadarını bile bilmiyordur belki. Ee, kimsin sen?”

Sarışın kız yutkundu. “Dorcas.”

“Peki buraya nasıl geldin Dorcas? Suya nasıl girdin? Belli ki orada barınıyormuşsun. Sırf genç arkadaşımızı sudan çıkardın diye böyle ıpslak olamazsın.”

Viski yüzünden kızın yanakları al al olmuştu ama yüz ifadesi hâlâ donuktu, biraz da afallamış gibi. “Bilmem,” diye fısıldadı.

Agia sordu, “Buraya gelişini anımsamıyor musun?”

Dorcas kafasını iki yana salladı.

“En son anımsadığın şey ne madem?”

Uzun bir sessizlik oldu. Rüzgâr eskisinden de sert esti, içkiye rağmen felaket üşüdüm. Nihayet Dorcas mırıldanarak yanıtladı, “Pencerede oturuyordum... Pencerede güzel şeyler vardı. Tepsiler, kutular, bir de haç.”

Çam yarması dedi ki, “Güzel şeyler mi? Eh, sen de oraday-san, eminim güzeldir.”

“Delirmiş,” dedi Agia. “Ya birinin nezaretindeyken alıp

başını gitmiş ya da kılığına bakılırsa tamamen sahihsizmiş ve küratörlerin boş ânına denk getirip buraya girmiş.”

“Birisi kafasına vurup eşyalarını çalmış, sonra da öldüğünü zannedip buraya atmış da olabilir. İçeri girmenin birçok yolu vardır Batakılık Hanım, küratörler bile bilmez. Belki de hastaydı ve uyanmıyor diye birisi getirip suya gömdü onu. Koma dedikleri hastalıktan. Su onu uyandırmıştır belki.”

“Onu suya her kim gömmüşse mutlaka ziyaretine de gelirdi.”

“Komadayken uzun süre suda kalabiliyorlarmış, öyle duydum. Sebep her neyse artık pek önemi yok. Artık sudan çıktı ve nereden geldiğini, kim olduğunu öğrenmek ona kalıyor derim ben.”

Kahverengi harmanımı çıkarmış, lonca pelerinimi burarak kurutmakla meşguldüm. Agia’nın “Bize kim olduğumuzu sordun da sen kimsin?” demesi üzerine kafamı önümden kaldırıp baktım.

“Sormakta çok haklısın,” dedi koca adam. “Yerden göğes haklısın, bu soruya vereceğim yanıt sizinkinden çok daha hakikidir. Hemen akabinde işimin başına döneceğim. Genç silahtarın boğulmak üzere olduğunu gördüm diye geldim, her iyi insan aynısını yapardı. Ama ilgilenmem gereken başka meseleler var, her biri ayrı mühim.”

Uzun şapkasını başından aldı ve içinden bazen Hisar’da rastladığım kartvizitlerden iki misli daha büyük, parlak bir kart çıkardı. Agia’ya uzattı. Ben de onun omzu üzerinden göz attım. Cafcaflı bir el yazısıyla şu yazılmıştı:

PORSUK HILDEGRIN

Her türden kazı işleri yapılır,
tek kazma yeter, yirmi adama bedel
Çok mu taşlık, çok mu balçık, dert değil
Argosy Caddesi’nde,

KÖR KÜREK tabelası altında
Ya da Alticalemus'a danışın
Velleity'nin köşesinde.

“İşte ben buyum Bataklık Hanım ve genç bey'fendi, umarım böyle dememe aldırılmazsın, ne de olsan benden gençsin, üstüne üstlük arkadaşından da genç gösteriyorsun, aranızda taş patlasın iki sene ya vardır ya yoktur. Ben yola koyulayım.”

Onu durdurdum. “Suya düşmeden önce salla gezen ihtiyar bir adama astladım, bu yolun biraz ötesinde bizi kayıkla götürebilecek birinin olduğunu söylemişti. Sanırım bahsettiği adam sen olmalısın. Bizi götürür müsün?”

“Aa, karısını arayan ihtiyarı diyorsun, zavallı adamcağız. Eh, bana birçok defa iyiliği dokunmuştur, madem beni size o tavsiye etmiş, galiba götürsem iyi olur. Mavnam tek seferde dört kişiyi taşır.”

Bize el ederek peşine takılmamızı işaret etti. Yağlı gibi gözükken çizmelerinin sazlığa benimkinden daha çok battığı dikkatimi çekti.

“Kız bizimle gelmesin,” dedi Agia. Ama kızın (Dorcas) arkamızdan geldiği aşikârdı. Agia'nın peşi sıra yürürken hâli öyle perişandı ki onu teselli etmek için geride kaldım. “Sana harmanimi verirdim,” diye fısıldadım kıza, “ama o kadar ıslak ki daha da üşürsün. Ters istikamette gidersen çıkışı bulursun. Buradan daha sıcak ve kuru bir koridor var. Kapısında Cengel Ormanı yazan yeri bulup içeri girersen güneşte ısınır, rahat edersin.”

Hemen akabinde de cengelde gördüğümüz pelikozordan bahsettim. Neyse ki Dorcas son söylediğimi işitmemiş gibiydi. Yüz ifadesindeki bir şey, bir nevi eziklik Agia'dan korktuğunu, en azından onu kızdırmaktan çekindiğini gösteriyordu ama bunun dışında etrafına tepkisi bir uyurgezerden farksızdı. Onu avutmayı beceremediğimi fark edip tekrar

lafa girdim. “Koridorda bir adam var, bir küratör. Eminim sana uygun giysi ve ısınacak bir yer bulur.”

Kestane rengi saç rüzgârda uçuşan Agia dönüp bize baktı. “Bu dilenci kızlardan çok var Severian, hangi birine acıyasın.”

Agia’nın sesi üzerine Hildegryn omzunun üstünden geriye göz attı. “Onu barındıracak bir kadın tanıyorum. Evet, onu temizler, giyecek verir. Çamurla kaplı olsa da endami asil, zayıf da gerçi.”

“Senin burada ne işin var?” diye terslendi Agia, “Kartvizitine bakılırsa sözleşmeli işçisin, iyi de burada işin ne?”

“Aynen dediğin gibi hanımefendi. İşimi yapıyorum.”

Dorcas titremeye başlamıştı. “Sahiden,” dedim ona, “tek yapman gereken geri dönmek. Koridor çok daha sıcaktır. Cengel Odası’na girme. Çöl Bahçesi’ne git, orası güneşli ve kurak.”

Söylediğim bir şey bam teline dokunmuştu sanki. “Evet,” diye fısıldadı. “Evet.”

“Çöl Bahçesi mi? Orayı mı istersin?”

Çok yavaşça: “Güneş.”

“İşte emektar mavnam,” diye duyurdu Hildegryn. “Kala-balık olduğumuz için belli bir düzene göre oturacağız. Ve kıpırdamak yok, sıg suda olacağız. Kadınlardan biri pruvaya otursun lütfen, diğeri de genç silahtarla beraber pupaya.”

“Seve seve kürek çekerim,” dedim.

“Daha önce küreğe geçtin mi hiç? Sanmıyorum. Olmaz, sen en iyisi dediğim gibi pupaya otur. İki kürek çekmek birini çekmekten daha zor değil, defalarca yaptım, inan bana, tek seferde yarım düzine insan taşımışlığım var.”

Kayığı da kendisi gibiydi, enli, kaba saba, ağır gövdeli. Pruvası ile pupası kareydi, uç kısımlarında tekne derinliği daha azdı ama gövdesi kürek ıskarmozlarının bulunduğu göbek kısmına doğru genişlemiyordu. İlk Hildegryn bindi ve oturağı iki bacağının arasına alıp ayakta durarak tek kürek yordamıyla biraz kıyıya yanaştırdı ki biz de binelim.

da öyle değil. Öyle olsaydı dişleri olurdu. Hatırlarsınız gerçi, buraya gelirken yeraltındaki bir borudan geçmiştiniz hani.”

Bir kez daha Dorcas ile ikimiz kafa salladık. Agia en fazla iki adım ötemizde olmasına rağmen Hildegryn’in geniş omuzları ve kalın yünlü paltosu yüzünden neredeyse hiç görünmüyordu.

“Şuraya bakın,” diye devam etti adam, kare çenesini kaldırıp bir yeri işaret ederek, “şu kara beneği görebiliyor olmanız lazım. Biraz yukarıda, bataklık ile kıyı çizgisinin arasında. Kimileri onu görünce oradan çıktıklarını zannediyorlar, halbuki geldiğiniz yer arkanızda kaldı, daha aşağıda, hem orası çok daha ufaktır. Gösterdiğim yer Cumaean Mağarası’dır. Geleceği, geçmişi ve her şeyi bilen kadının mekânı. Orası sırf ona yapılmıştır diyenler var ama ben inanmıyorum.”

Dorcas usulca, “Nasıl olur?” diye sordu ama Hildegryn onu yanlış anladı ya da işine öyle geldi.

“Güya Özerk öyle istemiş, dünyanın ta öbür ucuna gitmek zorunda kalmadan onunla konuşabilsin diyeymiş. Orasını bilemem, ama bazen tepelerde dolaşan birini görüyorum, metal veya mücevher gibi bir şeyler parlıyor. Kimin nesidir bilmem, geleceğimi öğrenmek de istemem –geçmişimi de zaten o kadından daha iyi biliyorum– o yüzden mağaraya yaklaşmıyorum. İnsanlar bazen evlenip evlenmeyeceklerini ya da ticarete başarılı olup olmayacaklarını sormak için geliyorlar. Yalnız gözlemlediğim kadarıyla nadiren tekrar uğruyorlar.”

Gölün ortasına yaklaşmış sayılırdık. Sonsuz Uyku Bahçesi etrafımızı dev bir kâsenin çeperi gibi kuşatıyordu; kenarları yosun bağlamış, dibine doğru sazlık kaplı bir çanaktı. Hâlâ çok üşüyordum, en çok da başkasının kürek çektiği bir tek-nede hareketsiz oturduğum için. Suyla temas eden Terminus Est’i en kısa sürede kurutup yağlamadığım takdirde yalımının zarar göreceğinden endişelenmeye başlamıştım, buna rağmen mekânın büyüüne kapılmış hâldeydim. (Bu bahçe

muhaakkak büyölüydü. Uğuldadığını, gaipten seslerin bilmediğim ama anladığım bir dilde teraneler okuduğunu işitir gibiydim.) Bence herkes bu büyüünün etkisindeydi, Hildegryn bile, Agia bile. Bir süre sessizce ilerledik. Yaban kazı gördüm, hâlinden epey memnun ve zinde gibiydi, epey uzakta salına salına gidiyordu. Bir kere de, âdeta insan suratlı bir manati, toprak rengine çalan suyun içinden, bir rüya misali, bir süre beni seyretti.

24

Zeval Çiçeği

Yanımda oturan Dorcas bir su sümbülünü koparıp saçına taktı. Biraz ötemizdeki kıyıda belli belirsiz göze çarpan beyaz leke haricinde, Sonsuz Uyku Odası'nda gördüğüm ilk çiçektir. Başka var mı diye baktıysam da yoktu. Çiçek sırf Dorcas elini uzattı diye cisimleşmiş olabilir mi? Gündüz vakti bu tür şeylerin imkânsızlığından şüphe etmem, oysa gece vakti yazıyorum, nitekim tekne de oturduğum, sümbülün bir gez ötemde olduğu alacakaranlık zamanı da hayrette düşmüş, Hildegryn'in kısa süre önce dile getirdiği ifadesi hatırıma gelmişti; falcı kadının mağarasının, dolayısıyla da bulunduğumuz bahçenin, dünyanın öbür ucunda olduğunu (muhtemelen bilinçsizce) ima eden ifadesi. Orada, uzun zaman önce Üstat Malrubius'un bize öğrettiği gibi, her şey tersineydi; güney sıcaktı, kuzey soğuk; geceleri aydınlık, gündüzleri karanlık, yazın yağardı kar. Boşuna üşümüyordum yani, sulu sepken ayazından belliydi yazın yaklaştığı. Keza su sümbülünün mavi çiçeklerini gözümde görünmez kılan karanlık da boşuna değildi, zira havanın ağarmasından belliydi gecenin yaklaştığı. Hüda her şeyi nizama sokmuştur; teologlar onun gölgesi nurdur derler. Madem öyle, karanlıkta nizam bir nebze şaşıyor, çiçekler de azıcık ışık görünce bir kızın parmakları arasında cisimleşiyor olamaz mı baharda çıplak topraktan yeşerir gibi? Belki de karanlık gözümüzü

örtünce, zannettiğimizin aksine pek az nizam kalıyordur hayatta. Belki de, esasında, bu nizam eksikliğini karanlık gibi algılıyoruz. Enerji dalgalarını derya gibi düşünün, enerji alanlarını tarla gibi, belki de bunlardaki rasgele bir değişim, ışığa bağımlı aciz gözlerimizin bağıını çözüp gerçek dünyayı gösteriyor bize.

Sudan yükselen sis, bana önce Pelerinlerin maddesiz katedralindeki uçuşan saman çöplerini, sonra da Aşçı Birader'in bir kış günü yemekhaneye getirdiği çorba kazanından tüten buharı anımsattı. O kazanları cadıların karıştırdığı söylenirdi; ama ben hiç şahit olmamıştım, halbuki kuleleri bizimkinden bir zincir ötedeydi. Bir volkan kraterini kayıkla geçtiğimizi hatırlıyorum. Sakın Cumaean'ın kazanından geçmiş olmayalım?

Üstat Malrubius'un öğrettiği gibi, Urth'un alevi söneli çok olmuştu; insanların hayvanlıktan çıkıp da şehirler kurmaya başlamalarından çok önce ocağının soğuduğu kuvvetle muhtemeldi. Gelgelelim cadıların ölüleri dirilttikleri de söylenirdi. Cumaean, kazanını kaynatacak ateşe yakıt olsun diye ölümler diriltiyor olamaz mıydı? Elimi suya soktum; kar soğuguydu.

Hildegryn kürek çektikçe bana doğru bir eğiliyor bir kalıyordu.

"Ölüme gidiyorsun," dedi. "Aklını kurcalayan bu. Yüzünden anladım. Kanlı Tarla'da öldürüleceksin, katilin her kimse artık."

"Sahi mi?" Dorcas elimi tutarak sordu bunu.

Ben yanıt vermeyince Hildegryn benim yerime başıyla onayladı. "Mecbur değilsin, biliyorsun. Kurallara uymayanlar da var, yine de ellerini kollarını sallayarak dolaşıyorlar."

"Yanıldın," dedim. "Düelloyu düşünmüyordum, öleceğimi de."

Dorcas kulağıma Hildegryn'in bile işitemeyeceği kadar alçak sesle şunu dedi, "Evet, düşünüyordun. Yüz ifaden çok

güzeldi, asildi. Bazen dünya korkunç hâle geldiğinde asil düşünceler doğar, erdem ve izzet sahibi düşünceler.”

Alay ettiğini sanarak dönüp yüzüne baktım ama ciddiye di. “Dünyanın yarısı kötülük yarısı iyilik doludur. Teraziyi eğeriz ki zihnimize iyilik ağır bassın ya da tam tersine eğeriz, öbürü ağır basar.” Gözleri gölü bir uçtan öbür uca taradı. “Ama miktar hep aynıdır, biz sadece muhtelif yerlerdeki orantılarını değiştiririz.”

“Mümkün olsa kefedeye hiç kötülük kalmayana dek eğerdim,” dedim.

“Tamamen tükense güzel olurdu. Ben de senin gibi düşünüyorum. Elimden gelse zamanı geri alırdım.”

“Güzel düşüncelerin –veya bilgeliğin– dünyevi dertlerden doğduğuna da inanmıyorum.”

“Güzel düşünceler demedim, erdem ve izzet sahibi düşünceler, gerçi bu da güzellikten sayılır herhalde. Müsaadenle sana göstereyim.”

Elimi alıp üzerindeki paçavraların altına soktu ve sağ memesine bastırdı. Avucumda meme ucunu hissettim, kiraz gibi diri, bir de sinesinin sıcaklığını; biçimliydi memesi, narin, tüy yumuşaklığında, dipdiri. “Şimdi,” dedi, “neler düşünüyorsun? Dünyayı senin için hoş kıldıysam, öncesindeki düşüncelerinin hoş olmadığı anlamına gelmez mi bu?”

“Bütün bunları nereden öğrendin?” diye sordum. Yüzündeki bilgelik göz pınarlarına süzüldü, orada billur damlacıklar hâlinde yoğunlaştı.

Avernlerin yetiştiği kıyı diğerine kıyasla daha az sulaktı. Sazlıkta yürüyüp suda uzun süre kayıkla gittikten sonra yumuşak da olsa toprağa adım atmak tuhaf geldi. Bitkilerin biraz uzağında karaya çıkmıştık, buna karşın beyaz bir lekeden ibaret denemeyecek kadar yakınlarındaydık, hatta renkleri ve şekilleri itibarıyla olgunları rahatlıkla ayırt edilebiliyordu. “Bunlar yabancı bitki, değil mi? Bizim Urth’a özgü değil,” dedim. Yanıt veren olmadı. Herhalde (belki Dorcas

hariç) diğerlerinin iştitemeyeceği kadar alçak sesle konuştuğum içindi.

Bitkilerin çok sert bir görünümü vardı, geometrik açıdan kusursuz, başka bir güneşin altında yetiştikleri kesindi. Yapraklarının rengi böcek karasıydı ama daha açık tonda yarı saydam hareleri vardı. Görüntüsü, akla hayale sığmayacak kadar uzak bir yerde bulunan, dünyayı kurutacak veya kutsayacak kadar güçlü bir ışık kaynağını akla getiriyordu.

Agia önümüze düştü –ben onun, Dorcas da benim peşimdeydi, Hildegren de en arkada– yaklaştıkça yaprakların birer hançeri andırıldığını fark ettim, kaskatıydılar, sivri, iki kenarı Üstat Gurloes’un bile hoşuna gidecek kadar keskin. Yaprakların üzerinde yer alan ve gölden bakınca da gördüğümüz yarı kapalı beyaz çiçekler bakirelerin hayallerini süsleyecek güzellikteydi, yüz tane bıçağın koruduğu katıksız sanat eseri idi her biri. Geniş ve gür bitkilerdi, taç yaprakları da katmerliydi, hani tümüyle açık olsa göz bağıcılığında kullanılan şu döner sarmallardan birini andıracakmış gibi duruyordu.

Agia dedi ki, “Kural gereği kendi bitkini kendin almalısın Severian. Yine de seninle gelip nasıl yapacağını göstereceğim. İşin püf noktası, kolunu en alttaki yaprağın altına sokup sapını kökünden koparmaktır.”

Hildegren onu omzundan yakaladı. “Olmaz, hanımefendi,” dedi. Sonra bana döndü, “Gidip almak sana düşer, genç bey’fendi. Ben hanımları emin bir yere götürürüm.”

Lafı üzerine birkaç adım atmıştım ki zınk diye durdum. Şansıma Dorcas tam o anda “Dikkatli ol!” diye seslendi de durmamın nedeni onun uyarısıymış gibi yaptım.

İşin aslı başkaydı. Hildegren’le karşılaşmamızdan beridir onu bir yerden gözüm ısıırıyordu ancak Racho Efendi’yi bir dahaki görüşümde hemen tanımamın aksine onu hatırlamam epey gecikmeli, dolayısıyla da şok edici oldu. Nihayet tanıdığım da felç geçirmiş gibi kalakaldım.

Dediğim gibi, ben her şeyi hatırlarım ama genellikle bir

bilgi kırıntısı, bir sima ya da bir his çağrışım yaptıktan sonra uzun süre düşünürüm de ancak öyle hatırlarım. Galiba bu vakada sorun şuydu; onu sudan çıkartıldığım andan itibaren açık seçik görmüştüm ama çok daha öncesinde neredeyse sırf sesini işitmiştim. Ne zaman ki, “Ben hanımları emin bir yere götürürüm,” demişti, sesi işte o zaman hafızamı tetiklemişti.

“Yapraklar zehirlidir,” diye seslendi Agia. “Pelerinini koluna sıkıca dolarsan biraz korur ama sakın dokunayım deme. Adımına da dikkat et, bir averne ne kadar yaklaştığını insan hiç anlayamaz.”

Başımı sallayarak anladığımı belirttim.

Avernin kendi dünyasında da ölümcül olup olmadığını bilmeme imkân yok. Olmayabilir de. Sırf bizim dünyamızın doğasına aykırı olduğundan tehlikeli hâle gelmiş olabilir. Öyle ya da böyle, bitkilerin bulunduğu arazi çok ince ve kısa çimenlerle, başka yerde biten otlardan çok farklı çimlerle kaplıydı ve çimenliğin her yerine beyaz kuş kemikleri, kıvrılıp ölmüş arılar saçılmıştı.

Bitkilere en fazla birkaç adım yaklaşmıştım ki daha önce hiç aklıma gelmeyen bir sorunun aniden farkına varıp durdum. Seçeceğim avern müsabakada silahım olacaktı. Henüz onunla nasıl dövüştüğünü bilmediğim için de karşılaşmaya en uygun bitkinin hangisi olduğunu anlamam mümkün değildi. Geri dönüp Agia’ya sorabilirdim ancak böyle bir konuda bir kadına danışmak bence saçmaydı, neticede muhakeme gücüme güvenmeye karar verdim, zaten tümüyle uygunsuz bir tercihte bulunursam Agia hiç kuşkusuz beni geri yollayıp başka bir tane aldırırdı.

Avernlerin boyları, bir karışlık fidelerden tutun da en fazla üç gezlik olgunlarına kadar değişiklik gösteriyordu. Olgunları daha az ama daha geniş yapraklıydı. Küçük meyvelilerinki daha dar ama o kadar gürdü ki saplarını tamamen örtmüştü. Büyük meyvelilerin sapları ise boylarıyla orantılı olarak

mızda acayip bir sancak taşıyormuş gibi göründüm. Sonra Agia bitkinin silah olarak nasıl kullanıldığını açıkladı; ben de ikinci bir tanesini kopardım (gerçi buna itiraz etmişti, risk daha da büyüktü çünkü, korkarım ki, ilk denemeden sonra bana aşırı özgüven gelmişti) ve anlattıklarını onunla uygulayıp alıştırmayı yaptım.

Avern, zannettiğimin aksine, zehirli dişleri olan bir gürzden ibaret değil. Yaprakları, sivri ucu ve keskin kenarları ele değmeyecek şekilde baş ve işaretparmaklarıyla burulup kopartılabiliyor. Kopan yapraklar kabzasız birer hançer işlevi görüyor, ustura kadar keskin ve zehirli, fırlatmaya hazır. Dövüşçü bitkinin sap kısmını dibinden sol eliyle tutuyor, sağ eliyle de en alttaki yaprakları koparıp fırlatabiliyor. Agia kendi bitki-mi hasmıma fazla yakın tutmamam konusunda beni uyardı, çünkü yapraklar koptuktan sonra sapı çıplak kalınca rakibim elimden kapıp kendi bitki-mi bana karşı kullanabilirmiş.

İdman bitki-mle alıştırmayı yaptığım, yapraklarını koparıp fırlattığım esnada kendi avernimin de bana neredeyse en az Septentrion'un-ki kadar büyük tehlike arz ettiğini anladım. Kendime fazla yakın tuttuğum takdirde alttaki uzun yapraklarını koluma veya göğsüme batırma riskim büyüktü; keza bir yaprağı koparmak üzere ona her baktığımda fırdöndü etkisi yaratan çiçeği gözümü alıyor, ölümün soğuk nefesini ensemden hissediyordum. Bunların tümü yeterince nahoştum ancak yarı kapalı çiçeğine bakmamayı zamanla öğrendim ve aynı tehlikelere rakibimin de maruz kalacağını düşünüp avundum.

Yaprak fırlatmak tahminimden kolaydı. Yüzeyleri kaygandı, tıpkı Cengel Bahçesi'nde gördüğüm birçok bitkinin yaprakları gibi, dolayısıyla parmakların arasından kolayca sıyrılıyor, ağırlığı sayesinde de epey uzağa uçuyordu. Herhangi bir hançer gibi sivri ucu öne gelecek şekilde fırlatmak mümkündü. Havada döne döne uçtuğundaysa keskin kenarları sayesinde önüne gelen her şeyi biçiyordu.

Hildegryn'e Vodalus'u sormaya elbette sabırsızlanıyordum; ancak bizi kayıkla durgun gölün öbür kıyısına götürene dek bir türlü fırsat olmamıştı. Agia'nın Dorcas'ı başımızdan savmakla uğraştığı bir âna denk getirip adamı bir kenara çektim ve Vodalus'un benim de ahabım olduğunu fısıldadım.

"Beni başkasıyla karıştırdın genç bey'fendi. Haydut Vodalus'u mu diyorsun?"

"Duyduğum bir sesi asla unutmam," dedim, "hafızam güçlüdür." Sonra da tezcanlılık edip o anda söyleyebileceğim en berbat şeyi söyledim: "Küreğinle beynimi patlatmaya çalışmıştın." Suratı ânında maske gibi oldu, sonra da teknesine binip esmer sularda kürek çekerek uzaklaştı.

Agia'yla ikimiz Botanik Bahçeleri'nden ayrıldığımızda Dorcas hâlâ bizimleydi. Agia onu kovmanın derdindeydi, bir süre müdahale etmedim. Dorcas yanımızda olduğu müddetçe Agia'yı yatağa atmamın imkânsız hâle geleceğinden endişeliydim ama Dorcas'ın, zaten yeterince perişan ve yalnız değilmiş gibi, bir de öldüğümü görünce acı çekecek oluşunu daha çok önemişiyordum. Thecla'nın ölümünden duyduğum kederle Agia'ya içimi dökmemin üzerinden çok geçmemişti. Şimdi başka dertler edindiğime göre, acı şarabı toprağa boşaltan biri misali sahiden de içimi dökmüşüm demek ki diye düşündüm. Kederi dile getirmek şimdilik kederimi dindirmişti. Kelimelerin gücü muazzam, öbür türlü bizi çıldırtıp yok edebilecek ıstırapları katlanılır olgulara indiriyor.

Şahsen ne gerekçe öne sürersem süreyim, Agia'nın dilinde tüy bitse de, hatta Dorcas'ın peşimizden gelmesinin sebebi ne olursa olsun Agia muradına eremedi. Neticede Agia'ya ısrarını sürdürdüğü takdirde benden sopa yiyeceğini söyledim, sonra da bizi elli adım kadar geriden takip eden Dorcas'a seslenip yanımıza çağırdım.

Ondan sonra üçümüz suspus yürümeye koyulduk. Yadırgayan bakışlar üzerimizdeydi. Ben sucuk gibi sıırıslıklamdım ve harmanimin is karası işkenceci pelerinimi örtüp örtme-

diği artık umurumda değildi. Agia'nın sırmalı yırtık elbisesi de en az benim kılığım kadar tuhaf görünüyör olsa gerekti. Dorcas hâlâ çamurla kaplıydı. Şehirde esen ılık bahar rüzgârı yüzünden üzerindeki çamur kurumuş, sarı saçında kabuklaşmış, solgun teninde toprak bulaşığına benzer lekeler bırakmıştı. Avern tepemizde bir yatay asılmış bir sancak gibiydi, buram buram mürrüsafi kokusu yayıyordu. Yarı kapalı çiçeği hâlâ kemik gibi bembeyaz parlıyordu ama yaprakları güneş ışığı altında bile neredeyse kapkaraydı.

25

Yitik Âşıklar Konağı

235

Talih bu ya -talihsizlik de denebilir- birkaç istisna hariç, mekânlar hayatımda daima büyük rol oynamıştır. İsteseydim Hisar'a hemen dönebilirdim, hatta (sanırım) çırak olarak uyuduğum karyolaya bile. Şehrim Nessus'ta Gyoll hâlâ çağlıyor; Botanik Bahçeleri, tek bir haletiruhiyenin ebediyen muhafaza edildiği o tuhaf odacıklarıyla birlikte güneşin altında hâlâ ısıldıyor. Hayatımın fani unsurlarını düşündüğümde erkekler ve kadınlar da geliyor hatırıma. Beri yandan bazı meskenleri de anımsıyorum. Bunların en başında da Kanlı Tarla'nın eteğindeki konak geliyor. Geniş caddelerde, dar ara sokaklarda taban teperek geçirdiğimiz o öğleden sonrasında etrafımızdaki binaların çoğu ya taş örmeydi ya tuğla. En sonunda hiç de mahalle gibi olmayan bir mahalleye varmıştık çünkü orta yerinde bir asilzade villası yoktu. Agia'yı yaklaşıp fırtınayla ilgili uyardığımı hatırlıyorum. Hava basıktı, ayrıca ufukta kara bir çizgi görüyordum. Bana güldü. "Gördüğün ve hissettiğin şey şehir surlarından başka bir şey değil. Burası hep boğucudur. Surlar hava akımını kesiyor da ondan."

"Ya şu kara çizgi? Göğün yarısına kadar uzanıyor."

Agia yine güldü ama Dorcas dibime sokuldu. "Korkuyorum, Severian."

Agia onu duydu. "Surdan mı? Üzerine yıkılmadıkça sana

zarar vermez, on asırdır ayaktaysa hiç yıkılmaz.” Ona soran gözlerle bakmam üzerine ekledi, “En azından o kadar eski görünüyör, daha eski de olabilir. Kimbilir.”

“Dünyaya set çekilmiş gibi. Şehrin etrafını tamamen sarıyor mu?”

“Tanımı gereği. Burası korunaklı bir şehir ama kuzeyde açık araziler varmış diye duydum, kimseciklerin yaşamadığı güneyde de fersah fersah uzanan harabeler varmış. Şu kavakların oraya bir bak. Konağı görüyor musun?”

Göremedim, söyledim de.

“Ağacın altında. Bana yemek sözü vermiştin, ben de orada yiyelim istiyorum. Septentrion’la karşılaşmanın öncesinde yemeğe vakit ayırmalıyız.”

“Şimdi olmaz,” dedim. “Düello bitince memnuniyetle karnını doyururum. Dilersen masanı şimdiden ayırtırım.” Binayı hâlâ göremiyordum ama ağaçta bir gariplik gözüme çarpmaya başlamıştı. Gövdesini sararak tırmanan bir ahşap merdivendi bu.

“Ayırt. Öldürülürsen Septentrion’u davet ederim, o da gelmezse bana musallat olan şu çulsuz denizci gelir. Şerefine içeriz.”

Ağaç dallarının arasında bir ışık yanıyordu, merdivene giden patikayı da artık görebiliyordum. Merdivenin başındaki tabelaya kanlı bir kılıcı sürüyerek götüren gözü yaşlı bir kadın işlenmişti. Önlüklü, muazzam şişko bir adam belirdi ve tabelanın yanında durup ellerini ovuşturarak yaklaşmamızı bekledi. Cılız da olsa tencere tangırtılarını işitebiliyordum artık.

“Abban emrinize amadedir,” dedi şişko adam, yanına vardığımızda. “Ne arzu edersiniz?”

Avernime tedirgin bakışı dikkatimden kaçmadı.

“İki kişilik akşam yemeği ısmarlayacaktık, saat...” Agia’ya baktım.

“Bir nöbet sonrasına.”

“Güzel, güzel. Ama daha erken hazır olmaz efen’m. Hazırlaması uzun sürüyor. Soğuk et, salata ve bir şişe şarap yeğlemez miydiniz?”

Agia’nın sabrı taşar gibiydi. “Kızarmış tavuk alacağız, körpesinden.”

“Nasıl isterseniz. Aşçıya söyleyeyim de hazırlığa başlasın, siz de beyefendinin zaferinden sonra et pişene kadar hamur işleriyle açlığınızı yatıştırabilirsiniz.”

Agia başıyla onayladı. Adamla aralarındaki bir anlık bakişmadan birbirlerini daha önceden tanıdıkları hissine kapıldım.

“Bu arada,” diye devam etti hancı, “vaktiniz varsa yanınızdaki bu genç hanıma sıcak su dolu bir küvet ve sünger ayarlayabilirim, belki peksimetle birer kadeh Medoc da içersiniz?”

Baldanders ve Dr. Talos’la sabahın köründe yaptığım kahvaltıdan beridir ağzıma lokma koymadığım birden kafama dank etti. Agia ile Dorcas da muhtemelen bütün gün bir şey yememişlerdi. Başımı sallayıp onaylamam üzerine hancı bizi geniş basamaklı ahşap merdivenden yukarı çıkardı. Ağaç gövdesini dönerek tam on adım çıktık.

“Bize daha önce gelmiş miydiniz efen’m?”

Kafamı iki yana salladım. “Ben de bu nasıl konak diye soracaktım. Bunun gibisini hiç görmedim.”

“Göremezsiniz efen’m, böylesi yoktur. Keşke daha önce de geleydiniz. Mutfağımız ünlüdür, açık havada yemek enfes bir deneyim sunar.”

Her odaya basamaklarla çıkılan böyle bir yere göre sahiden de fazla iddialı konuştuğu kanaatindeydim ama yorumumu kendime sakladım.

“Kanunlar surlara yakın bina yapılmasını yasaklıyor efen’m, malum. Ne duvarlarımız ne de damımız olduğu için bize izin verildi. Kanlı Tarla’ya katılanlar gelir buraya, meşhur savaşılar ve yiğitler, seyirciler ve hekimler, hatta hakemler. İşte odanız burası.”

Daire şeklinde, son derece düzgün bir sahanlıktı. Etrafını ve üzerini açık yeşil yapraklar örtüyor, ne dışarısı görünüyordu ne de ses duyuluyordu. Agia bir bez iskemleye oturdu. Ben de leçve ve antilop derisiyle boynuzlarından yapılmış bir kanepeye, Dorcas'ın yanına çöktüm (itiraf etmeliyim ki çok yorgundum). Avernî yere yatırdıktan sonra Terminus Est'i kınından çıkarıp yalımını temizlemeye koyuldum. Bir yamak Dorcas'a banyo suyu ile sünger, benim neyle uğraştığımı görünce de üstüğü ve yağ getirdi. Biraz sonra yalımını esaslı temizleyebilmek için yuvasından çıkarayım diye kabzasına vurmaya başladım.

"Kendin yıkanamıyor musun?" Agia, Dorcas'a soruyordu.

"Banyo yapmak isterim, evet, ama siz seyrederken olmaz."

"Rica edersen Severian kafasını öte yana çevirir. Bu sabah benzer bir durumda üzerine düşeni çok iyi yapmıştı."

"Siz de madam," dedi Dorcas usulca. "Sizin de seyretmenizi istemem. Mümkünse mahrem bir yerde yıkanmayı yeğlerim."

Agia bu lafına gülümsediyse de ben yamağı tekrar çağırdım ve avucuna bir orikalk sıkıştırıp paravan getirmesini istedim. Paravan kurulunca Dorcas'a konakta satılıyorsa ona giysi alacağımı söyledim.

"Olmaz," dedi.

Agia'ya fısıldayarak kızın ne derdi olduğunu sordum.

"Belli ki hâlimden hoşnut. Bense utancımдан elim göğsümde gezmek zorunda kaldım." Elini indirmesiyle akşam güneşinin vurduğu diri memeleri cıscıbil ortaya çıktı. "Halbuki üzerindeki paçavralarla kızın her yeri meydanda. Kasığında bile yırtık var, bahse varım çoktan dikkatini çekmiştir."

Hancı bir tepsiyle börek, bir şişe içki ve kadehleri taşıyan bir garsonu önüne katarak içeri girince muhabbetimiz yarım kaldı. Giysilerimin ıslak olduğunu söylemem üzerine bir mangal getirdi, sonra da kendi evindeymiş gibi büyük bir rahatlıkla başına geçip ısınmaya koyuldu. "Yılın bu zamanı

ısınmak iyi geliyor,” dedi. “Güneş ölgün, henüz bilinmiyor ama biz biliyoruz. Öldürülürseniz gelecek kışı kaçırsınız, çok kötü yaralanırsanız da evden çıkamazsınız. Bunu bilir bunu söylerim. Dövüşlerin çoğu yaz arifesine doğru yapıyor hâliyle, yani en uygun mevsim o zaman denebilir. Bu teselli oluyor mudur bilmem, yine de zararı yok.”

Kahverengi harmanımı ve lonca pelerinimi çıkardım, çizmelerimi mangalın yanı başındaki bir tabureye koydum, sonra da üzerimde paçalı donum, ayağымda çoraplar, iyice kurumak için adamın yanına dikildim ve düelloya katılmak için onca yolu tepen herkesin onun mekânında mı mola verdiğini sordum. Ölmek üzere olduğunu hisseden herkes gibi, yerleşik bir geleneği paylaştığımı bilmek beni sevindirirdi.

“Herkes mi? Yok canım,” dedi. “Aziz Amand müstahakınızı versin efen’m, insaf. Herkes konağıma uğramış olsa bu işle ne diye uğraşayım, satardım, kapısında zebani heykellerinin olduğu kocaman bir taş evde refah içinde yaşırdım, eli bıçaklı delikanlı fedailerim de beni düşmanlarıma karşı korurdu. Yok, çoğu kişi buradan geçerken dönüp de bakmaz, burada vakit öldürmek akıllarının ucundan geçmez, şarabımı bile tatmazlar, onlar için geçmiş ola.”

Agia, “Hazır lafı açılmışken,” deyip bana bir kadeh uzattı. Yıllanmış koyu kırmızı şarapla silme doluydu. İyi bir şarap değildi belki, dilimi sızlattı, burukluğu gittikten sonra da nefis bir tat bıraktı damağımda. Lakin şahaneydi şarap, iyiden de öte, benim kadar üşümüş ve yorgun birinin ağzına layık. Agia’nın kadehi de ağzına kadar doluydu ama yanaklarının kızarmasına, gözlerinin çakmak çakmak oluşuna bakılırsa en az ikisini çoktan peş peşe yuvarlamıştı. Dorcas’a da biraz bırakmasını söylemem üzerine dedi ki, “O süt kuzusu su bakesine mi? İçmez ki, ayrıca cesarete ihtiyacı olan sensin, o değil.”

Harbiden değilse de korkmadığımı belirttim.

Hancı coştı, “Budur! Sakın korkmayın, ayrıca şanla şeref-

le ölmekmiş falan, böyle güya asil düşünceleri sakın kafanıza sokmayın. O kafadakiler asla geri dönmüyor, emin olabilirsiniz. Şimdi, sanırım yemek ısmarlayacaktınız, sonrasında beraberinizdeki iki hanımla beraber yemek üzere, yanılmıyorsam?”

“İsmarladık ya,” dedim.

“İsmarladınız da hiçbir ödeme yapmadınız ya, ondan dediydim. Ayrıca şarap içtiniz, bir de şu yediğiniz gateaux secs* var. Şu anda yiyip içtiğinizi şu anda ödemelisiniz. Akşam yemeği için de üç orikalk teminat akçesi alırım, yemeye geldiğinizde de iki papel daha.”

“Ya gelmezsek?”

“Ödediğinizle kalırsınız efem’m. Bu kadar ucuz fiyata yemek sunabiliyorsam bu sayededir.”

Adamın katıksız umursamazlığı karşısında gardım düştü. Parayı verdim, o da çekip gitti. Agia, yamağın yardımıyla yikanan Dorcas’a paravanın kenarından göz attı, ben de tekrar kanepeye oturup şarabımın kalanıyla bir börek yedim.

“Bu meredin menteşelerini kilitleme imkânımız olsaydı Severian, bir süre kesintisiz eğlenebilirdik. Arkasına bir iskemle dayayabiliriz ama en olmadık zamanda iki densiz çıkagelip ortalığı velveleye verir.”

Şaka yollu kızdıracak bir yanıt vermek üzereydim ki defalarca katlanmış bir kâğıt parçası gözüme ilişti. Tepsinin altına, tam da oturduğum yerden görünecek şekilde sıkıştırılmıştı. “Bu kadarı sahiden çok fazla,” dedim. “Meydan okuma yetmezmiş gibi şimdi de esrarengiz bir not.”

Agia yanıma geldi. “Sen neden bahsediyorsun? Şimdiden sarhoş mu oldun?”

Dolgun kalçasını avuçladım, baktım itiraz etmiyor, o hoş çıkıntıdan tutup kızı kendime doğru çektim ki kâğıdı görebilsin. “Sence ne yazıyordur? ‘Harçâlem’in sana acil ihtiyacı

var, atla gel...' 'Arkadaşın sandığın kişi bir camarilla...' 'Pembe saçlı adama dikkat...'”

Muzipliğime Agia da katkıda bulundu, “Cama üç kez taş atıldığını duyunca gel...' Yapraklar, aman derim. 'Gülü seven dikenine katlanır...' Avernin beni öldürüyor resmen. 'Gerçek aşkı avradın kırmızı peştemalından anlarsın...'”

Eğilip beni öptü, sonra da kucağıma oturdu. “Bakmayacak mısın?”

“Bakıyorum ya.” Elbisesinin yırtık kısmı yine açıldı.

“Oraya değil. Elinle ört şunu ki gözün notu görsün.”

Söylediğini yaptım ama nota el sürmedim. “Az önce dediğim gibi, bu kadarı sahiden çok fazla. Esrarengiz Septentrion ve meydan okuması yetmezmiş gibi önce Hildegryn, sonra da bu. Sana Chatelaine Thecla'dan bahsetmiş miydim?”

“Yol boyunca defalarca.”

“Ona âşıktım. Çok okurdu; ben yanında değilken okumaktan, nakış işlemekten ve uyumaktan başka yapacak bir şeyi yoktu. Beraberken de bazı hikâyelerin olay örgüsüne gülerdik. Bu tür şeyler o hikâyelerdeki insanların başına hep gelirdi. Hiçbir meziyetleri olmadığı hâlde sürekli büyük çaplı ve aşırı duygusal mevzulara karışarlardı.”

Agia benimle birlikte gülüp beni tekrar öptü, uzun soluklu bir öpücüktü. Dudaklarımız ayrılınca dedi ki, “Şu Hildegryn'e ne diyorsun? Alelade birine benziyordu.”

Bir börek daha alıp onunla notu işaret ettim, sonra da ucundan Agia'ya ısırttım. “Bir süre önce, Vodalus adlı bir adamın hayatını kurtardım...”

Agia ağzındaki kırıntıları püskürterek geri çekildi. “Vodalus mu? Dalga geçiyorsun.”

“Hiç de bile. Arkadaşı ona bu adla hitap etti. Hâlâ çocuk yaşıyordum ama baltanın sapını bir anlığına zaptettim. O darbe onu öldürecekti, sonra bana bir hrisos verdi.”

“Dur. Bunun Hildegryn'le ne alakası var?”

“Vodalus'u ilk gördüğümde yanında bir adamla kadın var-

di. Düşmanlar etraflarını sardı, Vodalus geride kalıp onlarla dövüşürken diğer adam da kadını emin bir yere götürdü.” (Cesetten veya baltacıyı öldürmemden bahsetmesem daha iyi olacağına karar vermiştim.)

“Ben de benzer bir duruma düşmüştüm de bir kişi beklerken üç savaşçıyla birden kapışmıştım. Devam et.”

“Vodalus’un yanındaki adam Hildegren’di, hepsi bu. Onunla daha önce karşılaşmış olsaydık Septentrion Muhafızları’ndan bir hipparkın benimle niye dövüşmek istediğine anlam verebilirdim ya da bir anlam çıkarırdım diyeyim. Aynı sebepten birisinin bana niçin gizlice mesaj ilettiğini de anlardım. Casuslar, entrikalar, maskeli buluşmalar, kayıp vârisler falan; bunlar hep Chatelaine Thecla’yla gırgıra alıp güldüğümüz şeylerdi, biliyor musun? Neyin var Agia?”

“Seni tiksindiriyor muyum? Çok mu çirkinim?”

“Güzelsin ama kusacakmış gibi görünüyorsun. Bence çok hızlı içtin.”

“Al.” Agia tavus kuşunu andıran entarisini el çabukluğuyla üzerinden sıyrıp esmer ve tozlu ayaklarının dibine, kıymetli bir taş yığını gibi bırakıverdi. Onu Pelerinlerin katedralinde de çıplak görmüştüm ama o anda (belki içtiğim şaraptan ya da onun sarhoşluğundan, belki içerenin loş ışığından ya da daha aydınlık oluşundan, belki de katedraldeyken korku ve utançtan memelerini elleriyle örtüp kadınlığını bacak arasında sakladığı için sadece) bana daha çekici geldi. Arzudan aptala döndüm, sıcacık bedenini soğuk tenimde hissedince aklım da tutuldu dilim de.

“Severian, dur. Aklına bir şey gelmesin, ben orospu değilim. Ama bir bedeli var.”

“Ne?”

“Şu notu okumayacağına dair bana söz vermelisin. Onu mangala at.”

Koynundan sıyrılıp geri çekildim.

Gözleri doldu, gözyaşları pınarlarından çağlamak üzerey-

di. “Keşke bana şu andaki bakışını bir görebilseydin Severian. Yok, tarif edemem. Hani olur ya... Hiç duymuş muydun, hani bazı kadınlar gaipden haber alırlarmış? Malum olurmuş onlara hani? Başka türlü bilmeleri mümkün olmayan şeyler içlerine doğarmış ya?”

Hevesim neredeyse tümünden kaçmıştı. Neden bilmem, kızdığım kadar korkmuştum da. Dedim ki, “Hisar’da o tür kadınların olduğu bir locamız var, kız kardeşlerimizdir. Ne simaları ne de vücutları seninkine benzer.”

“Öyle biri olmadığımı biliyorum. Tam da o yüzden tavsiyemi dinlemelisin. Ömrüm boyunca hiçbir şey içime bu kadar kuvvetli doğmamıştı. Sırf bu bile hislerimin doğruluğunu ve ne kadar mühim olduğunu, o yüzden de kulak ardı etmemen gerektiğini göstermiyor mu sence? Notu yak.”

“Birisi beni uyarmaya çalışıyor ve sen bakmamı istemiyorsun. Septentrion senin sevgilin mi diye sormuştum. Değil dedin, ben de inandım.”

Konuşmaya yeltendiyse de onu susturdum. “Sana hâlâ inanıyorum. Sesinden belli gerçeği söylediğin. Yine de beni bir şekilde kandırmaya çalışıyorsun. Kandırmadığını söyle. Sırf iyiliğimi düşündüğünü, başka niyetin olmadığını söyle.”

“Severian...”

“Söyle.”

“Severian, bu sabah tanıştık. Birbirimizi doğru dürüst tanımıyoruz. Loncanın çatısından yeni ayrılmışken ne olmasını bekliyorsun, ne umuyorsun ki? Sana yeri geldikçe yardımcı olmaya çalıştım. Şimdi de yardım etmeye çalışıyorum.”

“Giy elbiseni.” Notu tepsinin altından aldım. Elimden kapmak üzere hamle yaptıysa da onu tek elimle zaptetmek zor değildi. Not kalın uçlu tüy kalemle kargacık burgacık yazılmıştı. Loş ışıkta yalnızca birkaç kelimesini okuyabildim.

“Seni oyalayıp notu ateşe atabilirdim. Keşke yapsaymışım. Severian, bırak beni...”

“Sus.”

“Geçen haftaya kadar bir hançerim vardı. Fildişi kaplamalı bir misericorde. Aç kalmıştık, Agilus emanetçiye verdi. Hâlâ yanımda olsaydı şu anda sana saplamıştım!”

“Entarinde saklı olurdu, entarin de yerde duruyor.”

İtmemle birlikte geriye doğru sendeleyip (ben şiddetli itmesem de sendelerdi çünkü yeterince şarap içmişti) bez iskemleye çöktü, ben de notu gür yaprakların arasından güneşin son ışıklarının sızdığı bir noktaya götürdüm.

Yanındaki kadın daha önce de buradaydı.

Ona güvenme. Trudo, adam bir işkenceci diyor.

Annemi yeniden görmüş sayıyorum kendimi.

26

Borazan

245

Tam da kelimeleri sindirmiştim ki Agia iskemlesinden fırladığı gibi notu elimden kapıp sahanlıktan aşağı atıverdi. Sura-tıma bakarak karşımda dikilirken gözü bir anlığına Terminus Est'e kaydı. Kılıcı tekrar birleştirdikten sonra kanepenin kol-çağına dayamıştım. Sanırım kellesini uçurup not gibi sahan-lıktan aşağı fırlatacağımdan korktu. Hiçbir tepki vermemem üzerine, "Okudun mu? Severian, okumadım de!" dedi.

"Okudum ama anlamadım."

"Öyleyse kafaya takma."

"Biraz sakın ol. Bana hitaben yazılmamış. Sana yollanmış olabilir ama öyle olsa ne diye benim görebileceğim yere ko-nulmuş? Agia, senin çocuğun var mı? Kaç yaşındasın?"

"Yirmi üç. Yaşım müsait ama hayır, çocuğum yok. İnan-mıyorsan göbeğime bak."

Zihnimden bir hesap yapmaya çalıştım ve kadınların ol-gunlaşma sürecine dair yeterince malumatımın olmadığını fark ettim. "İlk ne zaman aybaşı oldun?"

"On üçümde. Hamile kalsaydım bebek doğduğunda on dördümde olurdu. Bunu mu anlamaya çalışıyorsun?"

"Evet. Çocuk da şimdi dokuzunda olurdu. Zeki bir çocuk-sa öyle bir not yazabilirdi. Notta ne yazdığını söylememi is-ter misin?"

"Hayır!"

“Sence Dorcas kaç yaşındadır? On sekiz? On dokuz var mıdır?”

“Kafanı yorma Severian. Neyse ne.”

“Seninle oyun oynuyor değilim. Sen de bir kadınsın, kaç yaşındadır?”

Agia dudaklarını büzdü. “Senin gizemli pasaklın bence en fazla on altı on yedidir. Daha çocuk sayılır.”

Herhalde bunu herkes fark etmiştir, bazen ortamda olmayan birinden bahsedersin ve sanki çağrılmışçasına heyula gibi damlayıverirler. O anda da aynısı oldu. Paravan ardına kadar açıldı ve Dorcas ortaya çıktı. Gözümüzün alıştığı o çamurlu yaratık gitmiş, yerine yusuvarlak memeli, fevkalade zarif ve narin bir kız gelmişti. Ondan daha beyaz tenli kişiler görmüştüm ama onlarınki sağlıklı bir beyazlık değildi. Dorcas âdeta ışıldıyordu. Tertemizdi, saçları açık sarı, gözleri her zamanki gibiydi, rüyalarımda gördüğüm dünya nehri Uroboros laciverdi. Agia’nın çıplak olduğunu görünce apar topar paravanın arkasına geri dönmeye kalkıştı ama yamağın tıknaz gövdesi ona mâni oldu.

“Kuğun bayılmadan paçavramı üzerime geçirsem iyi olacak,” dedi Agia.

Dorcas, “Bakmam,” diye geveledi.

“Çok da umurumdaydı,” dedi Agia ama elbisesini giyerken bize sırtını döndüğü dikkatimden kaçmadı. Yüzünü bize dönmeden ekledi, “Artık sahiden gitmemiz gerek Severian. Borazan birazdan çalar.”

“Ne borazanı?”

“Bilmiyor musun?” Hızla bize döndü. “Borazan Kanlı Tarla’da –ilkın– şehir surlarındaki tertipler güneş yuvarlağının kıyısına değer gibi olunca öter. Kimilerince sırf dövüşler için nizam borusu zannedilir ama öyle değildir. Surdaki muhafızlar için kapıları kapatma işaretidir. Aynı zamanda dövüşün başlama işaretidir. Öttüğünde oradaysan müsabakan başlar. Güneş ufukta batıp da hava tümünden kararınca bu

ya efen'm, sizin gibi asil mevkiden biri sorduğu için bir silah-tar ya da..."

"Herhangi biri," dedim. "Herhangi biri olabilir. Mesela, bize ikram getiren garsonun adı olamaz mı?"

"Yok efen'm. Onun adı Ouen. Eskiden Trudo diye bir komşum vardı ama seneler önceydi, ben burayı satın almadan evvel. Onu aramıyorsanız herhalde? Bir de seyisim var, onun da adı Trudo."

"Onunla konuşmak isterim."

Hancı çenesini şişkin gerdanına gömerek başını eğdi. "Nasıl arzu ederseniz efen'm. Size fazla bir şey anlatabileceğini sanmam gerçi." Basamaklar ağırlığından gıcırdıyordu. "Güneylidir, sizi uyarayım." (Şehrin güney kesimlerini kastediyordu, buzulların dibindeki büyük ölçüde çorak ve yabani bölgeyi değil.) "Üstelik nehrin öbür kıyısından. İki kelimeyi bir araya getiremez, yine de sıkı çalışan bir arkadaştır."

"Galiba şehrin hangi kesiminden geldiğini biliyorum," dedim.

"Sahi mi? Vay, bakın bu ilginç oldu efen'm. Çok ilginç. Derler ki insanın kılığından konuşmasından anlaşılır neredi olduğu ama siz Trudo'yu daha görmeden şıp diye anladınız, deyim yerindeyse." Yere basmak üzereydik artık. "Trudo!" diye böğürdü. "Tr-u-u-do!" Sonra da, "MÜŞTE-Rİ!" Hiç kimse çıkmadı. Merdivenin bitimine büyükçe bir masa ebadında, yassı bir kaldırım taşı konmuştu ve onun üzerindeydik.

Tam o sırada gölgeler gölge olmaktan çıktı, her biri zifiri kara öbeklere dönüştü, sanki Kuşlar Gölü'nün sularından bile karanlık sular fışkırmıştı yerden. Yüzlerce insan, kimisi yalnız, kimisi küçük gruplar hâlinde, hızlı adımlarla şehir yönünde ilerliyordu. Hepsinin de başı öne eğikti, omuzlarında taşıdıkları bir yük belleri bükülmüş gibi, azimle yürüyorlardı. Görebildiğim kadarıyla hiçbirinin silahı yoktu ama birkaçı kınlarında meç taşıyordu. Biraz yaklaştıklarında bir

avernin beyaz çiçeği de ilişti gözüme, taşıyan kişi aynı benimki gibi bir sırığa bağlamıştı.

“Ne yazık ki buraya uğramayacaklar,” dedi hancı. “Bazıları elbet geri döner ama asıl para akşam yemeğindedir. Dürüst konuşayım, ne kadar genç olsanız da efem, her işin kâr getirmediyini mutlaka biliyorsunuzdur. Aldığım paranın tam karşılığını vermeye gayret ediyorum, dediğim gibi mutfağımız ünlü. Tr-u-do! Mecburen öyle yapmak zorundayım, başka türlü kurtarmaz. Herkesin yediklerini yesem açıklıktan ölürüm efem. Trudo, seni işe yaramaz rençper, neredesin?”

Ağacın arkasından burnunu koluna silerek pasaklı bir oğlan çocuğu çıktı. “Yerinde yok usta.”

“Ee, nerede peki? Git ara şunu.”

Ben hâlâ akın eden yüzlerce insanı seyrediyordum. “Hepsi Kanlı Tarla’ya gidiyor demek?” Ay doğmadan can verebileceğim ihtimali, sanırım ilk o zaman dank etti kafama. Notun derdine düşmek beyhude ve çocukçaydı.

“Hepsi dövüşmeye gitmiyor hâliyle. Çoğu yalnızca seyircidir. Bir kereliğine gelenler vardır, bir tanıdıkları dövüşecektir ya da methini iştmiştir, bir yerde okumuştur, şarkısını dinlemiştir. Öyleleri genellikle fenalaşır çünkü seyrederken bir iki şişe devirirler ya da içip gelirler. Lakin her gece gelenler de vardır, haftada dört beş gece uğrayanlar da. İşin erbabı olmuşlardır, bir ya da iki savaşçının takipçisidirler ve silahlar hakkında silahşorlardan daha bilgili olduklarını iddia ederler, kimileri öyledir belki. Zaferinizden sonra aralarından iki üçü size yemek ısmarlamak isteyecektir efem. Ola ki izin vererseniz nerelerde hata yaptığınızı, rakibinizin kusurlarını falan anlatırlar size ama her kafadan ayrı bir ses çıkar.”

“Soframız hususidir,” dedim. Tam da bunu söylerken arkamızdan birilerinin yalınayak indiğini işittim. Agia ile Dorcas aşağı iniyordu. Avern Agia’nın elindeydi. Cılız ışıpta çiçeği biraz daha büyümüş gibi göründü gözüme.

Agia’yı ne denli güçlü arzuladığımı anlatmıştım. Kadın-

larla konuşurken aşk ve arzudan iki farklı varlıkmiş gibi bahsederiz; bize genellikle âşık olan, bazen de bizi arzulayan kadınlar da aynı zihniyettedir. Aslında ikisi de aynı şeyin farklı yüzleridir, tıpkı bir ağacın kuzeye ve güneye bakan iki cenahı gibi. Bir kadını arzuladığımızda, lütfedip bize teslim olduğu için akabinde ona âşık da oluruz (Thecla'ya aşkımın temelinde yatan da hakikaten budur), onu arzuladığımız için de hep hayallerimizi süsler, aşk unsuru bir nebze de olsa hep mevcuttur. Diğer yandan ona âşık olmuşsak akabinde arzularız da, zira bir kadının mutlaka taşıması gereken vasıflardan biridir cazibe, o vasıfların herhangi birinden yoksun bir kadına tahammül edemeyiz. Bu bakımdan erkekler bacakları felçli kadınları bile arzularken kadınlar da hemcinsleriyle beraber değilse iktidarsız olan erkekleri arzulayabilirler.

Gelgelelim (handiyse keyfimize göre) aşk veya arzu dediğimiz şeyin neden kaynaklandığını hiç kimse bilemez. Agia merdivenden inerken yüzünün bir yarısına akşam güneşi vurmuş, diğer yarısı da karanlıkta kalmıştı. Eteğinin beline yakın yırtığından ipeksi kalçası gözüküyordu. Onu iteklemezden önce soğuyan tüm hislerim, üzerinden çok geçmediği hâlde yeniden misli misli alevlendi. Yüzümdeki ifadeyi gördü, eminim, hemen bir adım arkasındaki Dorcas da gördü ve gözlerini kaçırdı. Ne var ki Agia bana hâlâ kızgındı (kendince haklıydı kızmakta belki) o nedenle nezaketen gülümsedi. Kendisine fazlasıyla hakim olsa da bızırının tutuştuğunu gizlemesi zordu.

Kanımca erkekliğimizi korumak namına hayatlarımızı adayacağımız kadınlar ile (yine erkekliğimizi korumak namına) kaba kuvvet ve kurnazlıkla alt edip insanlıktan çıkmayalım diye kullanacağımız kadınlar arasındaki gerçek fark budur: İkinci gruptakiler ilk gruptakilere bahsettiğimiz adanmışlığa asla izin vermezler. Agia hayranlığımdan keyif alıyordu, muhtemelen koynumda zevkten erirdi de ancak içine yüz kez içimi döksem dahi birbirimize yine de yaban-

cı kalırdık. Tüm bunları, bir eli elbisesinin göğsünde, diğer elinde bakulus asası gibi taşıdığı avern, o son birkaç basamağı indiği esnada idrak ettim. Onu yine de hâlâ seviyordum, mümkün olsa sevdalanırdım da.

Oğlan koşarak geldi. “Trudo gitmiş, aşçı söyledi. Kız yok diye su almaya kendi çıktığında adamın koşarak gittiğini görmüş, ahırdaki eşyalarını da alıp gitmiş.”

“Temelli gitmiş öyleyse,” dedi hancı. “Ne zaman gitmiş ki? Demin mi?”

Oğlan başıyla onayladı.

“Korkarım ki onu aradığınızı duymuş efem’m. Diğer çalışanlardan biri onun adını sorduğunuzu işitip bir koşu yetiştirmiş olsa gerek. Sizden bir şey mi çaldı?”

Kafamı iki yana salladım. “Bana bir zararı dokunmadı, hatta iyilik etmeye çalıştığını düşünüyorum. Üzgünüm, benim yüzümden bir uşağınızdan oldunuz.”

Hancı ellerini iki yana açtı. “Benden alacağı vardı, yani kaybeden ben değilim.”

Sırtını dönüp gidince Dorcas fısıldadı. “Ben de yukarıdayken keyfinize mâni olduğum için üzgünüm. Seni mahrum etmek istemezdim. Olsun Severian, seni seviyorum.”

Yakından bir borazanın sırma sesi yıldızların doğuşunu duyurdu.

27

Öldü Mü?

Adını tüm okurlarımın bildiği ama bazılarının, umarım, hiç ayak basmadığı Kanlı Tarla, başkentimiz Nessus'taki yerleşim bölgesinin kuzeybatısında yer alır. Şehirli silahtarların ikamet yerleri ile Mavi Dimarşi bünyesindeki Xenagie* kırsalları ve ahırlarının arasındadır. Yanına bile yaklaşmamış benim gibi birinin nazarında surlara çok yakınmış gibi gözüксе de yilankavi sokaklarda fersahlarca yürüdükten sonra eteğine ulaşılır. Oraya aynı anda kaç dövüş sığar bilmem. Her bir karşılaşmanın alanı parmaklıklarla çevrili –seyirciler keyiflerine göre bunlara yaslanarak ya da oturarak izliyorlar– ve o akşamki ihtiyaca göre hepsinin yerleri değiştirilip ayarlanabiliyor. Oraya sadece bir kez uğradım, onda da ruhsuz seyircileri, ezilmiş çimenleri ve ıssızlığı yüzünden acayip hüznünlü bir yer izlenimi edindim. Tahta geçtiğim kısa zaman diliminde düellodan çok daha mühim ve acilen ilgilenilmesi gereken sayısız sorun yaşandı. Düelloların iyi mi yoksa (benim düşünmeye meyilli olduğum üzere) kötü mü olduğu bir yana, varlığını sürdürmek için askeri değerlere diğer tüm toplumlardan daha fazla sarılan ve devletin silahlı kolluk kuvvetlerinden çok azının halk asayişine tahsis edildiği bizimki gibi bir toplumdaki yeri kesinlikle köklüdür. Peki, kötü mü bu?

* 500 askerden oluşan süvari birliği –çn

Düelloların yasaklandığı çağlarda (okuduklarıma göre asırlar boyunca) cinayetler büyük oranda artmış. Nitekim görüldüğü kadarıyla düellonun icat edilmesindeki amaç da genel anlamda bu tür cinayetlerin önlenmesiydi çünkü aileler, arkadaşlar ve tanıdıklar arasındaki ihtilaflar cinayetle sonuçlanabiliyordu. Öyle vakalarda bir yerine iki kişi ölüyor çünkü kanunlar katilin (mizacı gereği cani olmayıp tesadüfen elini kana bulayan kişinin) peşine düşüyor ve hayatını kaybeden kurbanı geri getirecekmiş gibi onu da idam ediyor. Bu yüzden, sözgelimi, bireyler arasında gerçekleşen yasal dövüşlerin bin tanesi bin ölümle sonuçlansa bile (ki o da zor bir ihtimal çünkü dövüşlerin çoğu ölümüne yapılmıyor) beş yüz cinayeti önlemesi itibarıyla asayişin sağlandığı varsayılıyor. Dahası, böyle bir dövüşten sağ çıkan kişi devlet müdafaasında görevlendirilmeye, keza sağlıklı çocuklar dünyaya getirmeye en uygun birey gibi görülüyor; halbuki çoğu cinayetin kazananı yoktur ve katil (hayatta kalsa bile) kötücül adedilir; güçlü, çevik veya zeki değil. Bu bile uygulamayı başlı başına ilginç kılıyor.

Ağaç kurbağalarının vıraklamalarını bile bastıran tezahüratlarla birtakım isimlerin haykırıldığını işittiğimizde hâlâ yüz adım uzağındaydık.

“On Yedi Taş’tan Cadroe!”

“Ayrık Çayır’dan Sabas!”

“Arp Hanesi’nden Laurentia!” (Bu bir kadın sesiydi.)

“On Yedi Taş’tan Cadroe!”

Agia’ya kimlerin kimlere seslendiklerini sordum.

“Meydan okuyanlar veya meydan okunanlar. İsimleri çırğırarak –veya kendileri yerine bir uşaklarına çıkırttırarak– geldiklerini ama hasımlarının gelmediğini cümle âleme ilan ediyorlar.”

“On Yedi Taş’tan Cadroe!”

Aşılmaz surların kapkara burçları ardında çeyrek değirmi batan güneş, göğü kiraz kırmızısı ve reçine sarısına, zincif-

re kızılına ve uçuk mora boyamıştı. Bu renkler düelloocu ve seyirci kalabalığı üzerine vurunca tabloları papazları aydınlatan ilahi ışın demetlerine benzer bir manzara ortaya çıkarmış, onlara gerçeküstü ve büyümlü bir hava vermişti, sanki bir sihirbaz mendilinin altından belirivermişlerdi de az sonra puf diye yeniden buhar olacaktı.

“Arp Hanesi’nden Laurentia!”

“Agia,” dedim ve yakınlarda bir yerde boğazlanarak öldürülen bir adamın gurultusunu işittik. “Agia, sen de ‘Matachin Kulesi’nden Severian’ diye seslen.”

“Ben senin uşağın değilim. Çıgırlamak istiyorsan kendin çığır.”

“On Yedi Taş’tan Cadroe!”

“Bana öyle bakma Severian. Hay gelmez olaydık! Severian! İşkencecilerden Severian! Hisarlı Severian! Acılar Kulesinden! Ölüm! Ecel geliyor!”

Kulaktozuna elimi çarpmamla kız iki seksen yere serildi, sırığa bağlı avern de yanı başına.

Dorcas koluma yapıştı. “Bunu yapman şart değildi, Severian.”

“Alt tarafı tokat yedi. Toparlanır.”

“Senden daha da çok nefret edecek.”

“Yani şimdi de onun benden nefret ettiğine mi karar verdin?”

Dorcas yanıt vermedi, bir an sonra ben de soru sordüğümü unuttum zaten. Kalabalığın arasında, biraz ötede bir avern görmüştüm.

Daire şeklindeki alan on beş adım genişliğindeydi ve iki ucundaki girişler haricinde etrafı parmaklıkla çevriliydi.

Hakem seslendi: “Avern hükmü sunuldu ve kabul edildi. Hodri meydan. Vakit geldi. Geriye bir tek nasıl katılacağınıza karar vermek kalıyor, çıplak ya da öbür türlü. Ne diyorsunuz?”

Ağzımı açmaya kalmadan Dorcas seslendi, “Çıplak. Öbür adam zırhlı.”

Septentrion'un grotesk miğferi itiraz ederek iki yana sallandı. Savaş borusu ve kurmayların bağırarak yağdırdığı emirler daha iyi işitilsin diye kulakları açıkta bırakan bir süvari miğferiydi. Yanağı örten kısmının arkasında siyah renkli ince bir kurdele görür gibi oldum ve benzerini daha önce nerede gördüğümü anımsamaya çalıştım.

Hakem sordu, "Kabul etmiyor musunuz hippark?"

"Ülkemin erkekleri yalnızca kadınların huzurunda soyunurlar."

Dorcas yine "Adam zırhlı," diye seslendi. "Bu adamınsa gömleği bile yok." Daha önce hep mülayim olan sesi alacakanlıkta çan gibi çınladı.

"Çıkaracağım." Septentrion pelerinini geri atıp zırh eldivenli elini göğüslüğünün omzuna götürdü. Göğüslük üzerinden kayıp ayağının dibine düştü. Üstat Gurloes'un ki gibi cüsseli bir göğüs göreceğimi sanırken benimkinden daha ensiz bir tanesiyle karşılaştım.

"Miğferi de."

Septentrion kafasını yine sallayınca hakem sordu, "İtirazınız kesin midir?"

"Kesin." Belli belirsiz bir tereddüt vardı sesinde. "Çıkar-mamam emredildi diyebilirim sadece."

Hakem bana döndü. "Sanırım hipparkı hiçbirimiz mahcup etmek istemeyiz, hele ki -kim olduğunu bilmesem de- hizmet ettiği şahsiyeti hiç. Kanımca izlenecek en akıllıca yol, siz beyfendiye rekabet avantajı sunmak olacaktır. Bir öneriniz var mı?"

Onu tokatladığımdan beridir gıkı çıkmayan Agia lafa girdi, "Dövüşmeyi reddet, Severian. Ya da avantaj hakkını sonraya sakla."

Averni sopaya bağladığım paçavraları çözmekle uğraşan Dorcas da söz aldı, "Dövüşmeyi reddet."

"Bunca yolu teptikten sonra dönemem."

Hakem üstüne basa basa sordu, "Karar verdiniz mi efen'm?"

“Sanırım verdim.” Maskem belimdeki heybedeydi. Loncada kullanılan tüm maskeler gibi kemik çubuklarla sertleştirilmiş ince deridendi. Fırlatılan avern yapraklarına karşı koruma sağlar mıydı bilmeme imkân yoktu ancak çıkarıp taktığımda seyircilerin iç çekişini işitmek tatmin ediciydi.

“Artık hazır mısınız? Hippark? Bey’fendi? O kılıcı birisine emanet etmek zorundasınız efen’m. Avern dışında silah kullanılamaz.”

Gözüm Agia’yı aradıysa da kalabalığın arasında gözden yitmişti. Ölümcül çiçeği bana Dorcas uzattı, ben de ona Terminus Est’i verdim.

“Başla!”

Bir yaprak kulağımın dibinden vızıldayarak geçti. Septentrion düzensiz hareketlerle yaklaşıyordu. Avernin sapını en alttaki yaprakların altından sol eliyle kavramış, sağ eliyle de benimkini kapacakmış gibi hamle yapıyordu. Agia’nın bu konuda beni uyardığını hatırladığım için kendiminkinin sapını göze alabildiğim kadar yukarıdan sımsıkı kavramıştım. Beş soluk süresince daire çizdik. Derken uzattığı eline vurdum. Bitkisiyle karşıladı. Benimkini kılıç gibi başımın üzerine kaldırdım ve bunu yaptığım anda ideal bir duruş olduğunu keşfettim. Böylelikle sapı hasmımın uzanamayacağı şekilde tutmakla kalmıyor, onu gerektiğinde kılıç gibi indirebiliyordum da, sağ elimle yaprakları koparma imkânı tanınması da cabasıydı. Bu son keşfimin doğurduğu imkânları hemen sınayarak bir yaprak kopardım ve yüzüne fırlattım. Kafasında miğferi olmasına rağmen eğilerek kaçtı. Arkasındaki kalabalık da çil yavrusu gibi dağıldı. Peşinden bir tane daha salladım. Bir tane daha ama bunu daha havadayken kendisinininkiyle vurup savuşturdu. Sonuç dikkate şayandı. Avern havada çarpışan kılıçlar gibi saldırının ivmesini soğuracağına yaprakları kıvrılıp bükülmeye başladı; birbirlerini kesmeye, sivri uçlarını birbirlerine batırmaya çalışırcasına öyle hızlı deviniyorlardı ki daha bir gez ötedeyken siyahımtı-

rak yeşile çalan hareleri yüzlerce renge bürünmüştü ve topaç gibi fır dönüyordu...

Bir şey, ya da birisi, sırtıma bastırıyordu. Sanki görmediğim biriyle sırt sırta yaslanmış gibiydim. Üşüdüğüm için sırtımdaki meçhul kişinin sıcaklığına minnet duydum.

“Severian!” Dorcas’ın sesiydi ama sanki çok uzaktan gelmişti.

“Severian! Ona kimse yardım etmeyecek mi? Bırakın geçeyim!”

Bir çan sesi. Devingen yapraklara atfettiğim renkler artık gökтейdi, tanyerinde bir gökkuşağı belirmişti. Dünya koca bir paskalya yumurtasıydı, bir renk cümbüşü. Kafamın dibinde bir ses, “Öldü mü?” diye sordu, başka biri de soğukkanlılıkla yanıtladı, “Aynen. O meretler hep öldürür. Süründürsün mü isterdin?”

Septentrion’un (tuhaftır ki tanıdık) sesi araya girdi, “Galip olarak elbiseleri ve silahları üzerinde hak talep ediyorum. O kılıcı bana verin.”

Doğrulup oturdum. Yapraklar ayaklarımın birkaç adım ötesinde hâlâ hafifçe titreşiyordu. Biraz daha ilerisinde Septentrion elinde kendi averniyle ayaktaıdı. Neler olduğunu sormak üzere nefes alınca bir şey göğsümden kucağıma düştü. Ucu kanlı bir yapraktı bu.

Beni görür görmez Septentrion hızla dönüp avernini kaldırdı. Hakem kollarını uzatarak aramıza girdi. Parmaklıklardan seyircinin teki bağırdı, “Centilmenlik hakkı! Centilmenlik hakkına uy asker! Bırak kalsın, silahını alsın.”

Bacaklarım beni zor taşıyordu. Aptal gibi etrafıma bakınarak kendi avernimi aradım ve o sırada Agia’yla cebelleşen Dorcas’ın ayağının dibinde durduğunu gördüm sonunda. Septentrion bağırdı, “Ölmüş olması gerekirdi!” Hakem de dedi ki, “Ölmemiş, hippark. Silahını tekrar alınca dövüşe devam edebilirsin.”

Avernimin sapına dokunduğum anda soğukkanlı bir hay-

vanı kuyruğundan yakalamışım gibi hissettim. Elimde debelendi sanki, yaprakları silkindi. Agia bağıırıyordu, “Küfür bu!” Durup ona baktım, sonra averni yerden alıp Septentrion’a döndüm. Gözleri miğferinden gözükmüyordu ama dehşete kapıldığı her hâlinden belliydi. Bir anlığına kafasını Agia’dan yana çevirdi. Sonra da arkasını dönüp arenanın ona yakın ucundaki çıkışa koştu. Seyirciler önünü tıkayınca avernini kırbaç gibi kullanarak bir sağa bir sola salladı. Bir çığlık koptu, ardından bir çığlık kreşendosu. Kendi avernim beni geri itiyordu, ya da aslında avernim gitmiş ve birisi elime yapışmıştı. Dorcas.

Uzaktan Agia, “Agilus!” diye haykırdı, başka bir kadın da “Arp Hanesi’nden Laurentia!” diye seslendi.

28

İnfazcı

259

Ertesi sabah bir hastanede uyandım. Biz hasta ve yaralıların dar döşeklerde yattıkları koğuş yüksek tavanlı, uzunlamasına bir odaydı. Çıplaktım. Uykudan (belki de öldüğümden) gözlerimi açmadığım uzunca bir süre, usulca vücudumu yoklayarak yara aradım, bir yandan da kabahatine mazeret arayan biri misali dertleniyordum, elbisesiz ve parasız nasıl yaşayacağım, bana verdiği kılıcı ve pelerini kaybettiğimi Üstat Palaemon'a nasıl izah edeceğim diye. Zira ikisini de kaybettiğime emindim, daha ziyade kendimi bile kaybetmiş vaziyetteydim. Koridorda köpek kafalı bir şebek koşuyordu, yatağımın dibinde durup bana baktı, sonra yoluna devam etti. Onu hiç yadırgamadım. Göremediğim bir pencereden battaniyeme vuran ışık kadar doğal geldi bana.

Tekrar uyandım, doğrulup oturdum. Bir an sahiden yine yatakanemizde olduğumu sandım, çırakbaşı olmaya geri döndüğümü ve diğer her şeyin, maske törenimin, Thecla'nın ölümünün, avern düellosunun bir rüyadan ibaret olduğunu düşündüm. Son kez yaşamayacaktım bunu. Derken tavanın bizimki gibi metal değil sıva kaplı olduğunu gördüm, bir de bitişiğimdeki yatakta yatan, sargılarla kaplı adamı. Battaniyeyi üzerimden atıp ayaklarımı yere sarkıttım. Dorcas yatağımın başucunda sırtını duvara yaslamış, oturur vaziyette uyuyordu. Benim harmanime sarınmıştı. Terminus Est ku-

cağındaydı, kabzası ve kının ucu üzerine yığıldığı eşyalarımın iki ucundan gözüküyordu. Çoraplarımı ve çizmelerimi, pantolonumu, pelerinimi ve kemerimle heybemi onu uyandırmadan kucağından alıp giymeyi başardım ama kılıcımı almaya yeltendiğimde homurdanarak sımsıkı kavradı, ben de bıraktım onda kalsın.

Hastaların çoğu uyanıktı ve beni seyrediyordu, konuşan yoktu ama. Odanın ucundaki kapı bir merdivene açılıyor, oradan da savaş atlarının eşindiği bir avluya iniliyordu. Bir an hâlâ rüya gördüğümü düşündüm çünkü mazgallı duvara bir sinosefali tırmanıyordu. Halbuki o da sabırsız aygırlar kadar gerçek bir hayvandı. Üzerine birkaç ıvr zıvır atmam üzerine Triskele'ninki kadar etkileyici dişlerini göstererek hırladı.

Zırh yelekli bir asker eyerinden bir şey almak üzere dışarı çıktı. Onu durdurup nerede olduğumu sordum. Kalenin neresinde miyim diye soruyorsun dedi ve arkasındaki bir taretî işaret edip Adalet Sarayı'nın yerini gösterdi, sonra da istersen gel de sana yiyecek bir şeyler ayarlayayım dedi.

Açıktan içimin kıyıldığını o bunu söyleyince fark ettim. Peşine takılıp karanlık bir koridordan geçerek hastanedekinden çok daha alçak tavanlı ve loş bir odaya çıktım. İçeride kırk elli kadar dimarşi, taze ekmek, biftek ve haşlanmış fasulyeden oluşan öğle yemeklerini yiyordu. Yeni ahababım bir tabak almamı ve aşçılara, yemek için oraya gönderildiğimi söylememi öğütledi. Ben de öyle yaptım. Aşçılar is karası pelerinime biraz şaşkın baktılsa da itiraz etmeden yemek koydular. Aşçılar ne kadar meraksızsa askerler bir o kadar meraklıydı. Adımı sordular, nereli olduğumu, rütbemi (loncamızda askeri nizam olduğunu sandılsa zahir). Baltan nerede diye sordular, kılıç kullandığımı söylemem üzerine de kılıcın nerede dediler. Refakatçim olan kadına emanet ettiğimi söylediğimdeyse kadın kılıcı alıp tüyebilir diyerek beni uyardılar, sonra da bizim yediğimiz yere kadınların girmesi

yasak olduğu için pelerininin altına bir somun ekmek saklayıp ona götürmemi salık verdiler. Tüm adamların şu ya da bu şekilde bir kadınları olduğunu öğrendim –orduya eşlik eden sivillerin belki de en yararlı ve en az tehlikeli olanlarıydı bu kadınlar– ne var ki çok azı hâlâ yanlarındaydı. Adamlar önceki yazı kuzeyde savaşarak geçirmişler, kışın da nizam koruma göreviyle Nessus’a yollanmışlardı. Bir hafta içinde yeniden kuzeye gönderilmeyi bekliyorlardı. Kadınları, anne babaları veya akrabalarının yanında kalmak üzere kendi köylerine dönmüşlerdi. Güneye erkekleriyle beraber gelmeyi tercih etmezler miydi diye sordum.

“Tercih etmez olurlar mı?” dedi arkadaşım. “Tabii ki ederlerdi. Ama nasıl gelsinler? Orduyla savaşarak kuzeye ilerleyen bir süvari birliğinin peşinden gitmek meseledir, en şanslı günlerinde bir iki fersah fazla yol alamazlar; diyelim bir haftada üç fersah katettiler, ertesi haftasında iki fersah geride kalırlar. Sonra şehre geri dönüşte bize nasıl ayak duracaklar? Günde on beş fersah katederiz. Hem yolda ne yiyecekler? Beklemeleri daha iyi. Eski sektörümüze yeni bir xenagie gelirse yeni erkekler edinirler. Bazı yeni kızlar da gelir, eskilerden bazıları da ayrılır, yani isteyen herkes için bir değişiklik imkânı doğar. Duyduğuma göre dün gece siz infazcılardan birini getirmişler ama adam can çekişiyormuş. Onu gördün mü?”

Görmediğimi söyledim.

“Celladı devriyelerimizden biri haber verdi, kiliark* da duyunca gidip getirmelerini emretti, herhalde bir iki güne kadar bize lazım olacak diye. Adama dokunmadıklarına yemin ediyorlardı, yine de onu bir sedyeyle getirmek zorunda kalmışlardı. Senin yoldaşlarından biri midir bilmiyorum ama belki bir bakmak istersin.”

Bakacağıma söz verdim, askerlere konukseverliklerinden

dolayı teşekkür ettikten sonra da yanlarından ayrıldım. Ak-
lım Dorcas'taydı, bir de ne kadar iyi niyetli olsalar da asker-
lerin soru yağmuru beni tedirgin etmişti. Açıklayamadığım
çok şey vardı, nasıl olmuş da yaralanmıştım mesela. Dün
gece sedyeyle getirilen adamın ben olduğumu kabul eder-
sem, Dorcas nasıl gelmişti oraya? İçime kurt düşüren şeyleri
tam anlamıyla kavrayamasam da öyle hissediyordum ki, ha-
yatımızın koca bir kesitinin karanlıkta kaldığı zamanlarda
hep hissettiğimiz gibi, yasaklı konulara girdiği için sormak-
tan kaçındığım sorular, aslında meseleyi er ya da geç tam kal-
binden vuracak sorulardı.

Dorcas uyanıktı ve birisinin bir maşrapa dumanı tüten et
suyu bıraktığı yatağımın yanında ayaktaıydı. İyi olduğumu
görünce çok sevindi. Bulaşıcı bir illetti sanki neşe. "Öldün
sandım," dedi. "Yatakta yoktun, kıyafetlerin de yoktu, ben de
seni defnetmek üzere götürdüler sandım."

"Gayet iyiyim," dedim. "Dün akşam neler oldu?"

Dorcas hemen ciddileşti. Onu yatakta yanıma oturttum.
Getirdiğim ekmeği yiyip et suyunu içerken bir yandan da
cevap verdi. "Tuhaf miğferi olan adamla dövüştüğünü ha-
tırlıyorsundur eminim. Sana çıkma diye yalvardığım hâlde
maskeni takıp arenaya çıktın. Adam seni neredeyse ânında
göğsünden vurdu ve yere yığıldın. Yaprakı gördüğümü hatırlı-
yorum, demirden bir yassı solucan gibi korkunç bir şeydi,
yarısına kadar gövdeni saplandı ve kanını emdikçe kırmızıya
döndü.

"Sonra yaprak düştü. Nasıl tarif etsem bilmiyorum. Her
şeyi yanlış gördüm sandım. Ama bir yanlışlık yoktu, ne gör-
düğümü hatırlıyorum. Tekrar kalktın, öyle bir hâlin vardı
ki... nasıl desem bilmem. Kaybolmuştun sanki, bir parçanı
yitirmiş gibiydin. Adam seni ânında öldürecek sandım ama
hakem avernini yeniden almana izin vereceğini söyleyip seni
korudu. Rakibininki durgundu, tıpkı kendininkini şu kor-
kunç yerden kopardığında olduğu gibi ama seninki kıvrılıp

bükülmeye başladı ve çiçeği açıldı. Katmerli beyaz yaprakları yüzünden en başından beri çiçek açmış sanıyordum, galiba onu güle çok fazla benzettiğim için, çiçeği kapalıymış meğer. Altından bir şey çıktı, bambaşka bir şey, zehir zemberek bir surat, zehrin siması varsa şayet.

“Sen fark etmedin. Eline almanla yavaşça sana doğru bükülmeye başladı, uykudan uyanan bir çiçek gibi. Ama diğer adam, hippark, gözlerine inanamadı. Sana bakakaldı, şu Agia denen kadın da ona bağıırıyordu. Adam aniden arkasını dönüp kaçtı. Seyirciler kaçsın istemedi, birisinin öldüğünü görmek istiyorlardı. O yüzden onu durdurmaya çalıştılar, adam da...”

Gözleri yaşlarla doluydu, görmeyeyim diye kafasını öbür yana çevirdi. Dedim ki, “Bazılarına averniyle vurdu ve galiba onları öldürdü. Sonra ne oldu?”

“Vuran sırf kendisi değildi. İlk iki darbeden sonra avern de yılan gibi vurdu insanları. Yaprakların biçtiği kişiler hemen ölmedi, haykırıyorlardı, bazıları kaçarken düştü, kalkıp tekrar kaçtılar ama kör gibiydiler, önlerini çıkamı deviriyorlardı. En sonunda iri yarı bir adam arkasından yaklaştı ve başka bir yerde dövüşen bir kadın da elinde palayla çıkageldi. Kadın averni biçti, yanlamasına vurmadı da tam sapından ikiye ayırdı. Sonra birkaç adam hipparkı kısıkrak yakaladı, miğferine vuran kılıçların sesini işittim.

“Sen yerine mihlanmıştın. Adamın kaçtığını bile fark ettiğinden emin değilim. Avernin de suratına doğru bükülmüştü. Kadının yaptığını örnek alıp senin kılıcınla vurdum. Ağırdu kılıç, ilk başta çok ağırdu ama sonra hiç ağır gelmedi. Averte çaldığımda bir bizonun boynunu vurmuşum gibi hissettim. Yalnız kınından çıkarmayı unutmuşum. Yine de avern elinden uçtu, ben de seni alıp götürdüm...”

“Nereye?” diye sordum.

Ürperdi, dumanı tüten et suyuna bir lokma ekmek bandı. “Bilmiyorum. Aldırmadım. Seninle yürümek çok güzeldi

sadece, averni edinmezden önce bana kol kanat germen gibi sana kol kanat germek hoşuma gitti. Ama üşüyordum, feci soğuktu, derken gece oldu. Pelerinini üzerine geçirip önünü ilikledim, baktım üşümüyorsun, ben de bu harmaniyi alıp sarındım. Elbisem lime limeydi. Hâlâ da öyle.”

“Konaktayken sana yenisini alacaktım,” dedim.

Ekmeğin sert kabuğunu katır kutur çiğnerken kafasını iki yana salladı. “Biliyor musun, sanırım çok ama çok uzun zamandan beridir yediğim ilk yemek bu. Karnım ağrıyor –o yüzden oradayken şarap içtim– ama bu iyi geldi. Ne kadar mecalsiz kaldığımın farkında değilmişim meğer.

“Oradayken yeni elbise istemedim çünkü uzun süre giyeceğim o elbise bana hep o günü hatırlatırdı. İstersen bana şimdi bir elbise satın alabilirsin çünkü bana bugünü hatırlatır, ben öldüğünü sanmışken sapasağlam çıkageldiğin günü.

“Neyse, bir şekilde şehre geri döndük. Yatabileceğin bir yer bulacağımı umuyordum ama korkuluklu ve taraçalı koca koca binalar vardı sadece. Hep aynı tip. Birtakım askerler dörtnala gelip senin bir infazcı olup olmadığını sordu. O kelimeyi bilmiyordum ama bana söylediğin şeyi çağrıştırdığı için senin bir işkenceci olduğunu söyledim çünkü askerleri oldum olası işkencecilere benzetmişimdir, yani bize yardım ederler diye düşündüm. Seni ata bindirmeye çalıştılar ama düştün. Onlar da iki mızrağın arasına pelerinlerini bağlayıp seni onun üzerine yatırdılar, sonra da mızrakların uçlarını iki aygırın üzengi kayışlarına geçirdiler. İçlerinden biri beni terkisine oturtmak istedi ama ben yanaşmadım. Yol boyunca senin yanında yürüdüm, bazen konuştum da ama beni işittiğini sanmıyorum.”

Et suyunun kalanını da içti. “Şimdi sana bir sorum olacak. Ben paravanın arkasında yıkanırken Agia’yla ikinizin bir notla ilgili fısıldaştığınızı işittim. Akabinde orada çalışan birini sorup soruşturdu. Sebebini söyler misin?”

“Neden daha önce sormadın?”

“Çünkü Agia yanımdaydı. Bir şey öğrenmişsen o duysun istemedim.”

“Herhangi bir şey öğrenseydim eminim Agia da ne yapar eder öğrenirdi,” dedim. “Onu iyi tanımıyorum, aslına bakarsan seni ne kadar tanıyorsam onu da o kadar tanıyorum. Yine de onun benden çok daha zeki olduğunu bilecek kadar iyi tanıyorum.”

Dorcas kafasını yine iki yana salladı. “Başkalarına sorun yaratmakta becerikli bir kadın ancak harcı olmayan sorunları çözmekte o kadar becerikli değil. Bence –bilemiyorum– taraflı düşünüyor. O yüzden kestirilemiyor ne düşündüğü. İnsanların erkek zihniyetli dediği türden kadınlardan ama o tür kadınlar hiç de erkek gibi düşünmezler, aslında çoğu kadından daha az erkek zihniyetlidirler. Alt tarafı diğer kadınlar gibi düşünmezler, o kadar. Ne düşündüklerini kestirmek zordur ama derinlemesine veya berrak düşündükleri anlamına gelmez bu.”

Ona notu anlattım, ne yazdığını, ayrıca imha edilmesine rağmen konaktaki bir kâğıda kopyasını çıkarırken aynı kâğıda aynı mürekkep kullanılarak yazıldığını keşfettiğimden bahsettim.

“Demek oradaki birisi yazmış,” dedi düşünceli bir edayla. “Seyisin adı geçtiğine göre muhtemelen konaktaki hizmetlilerden biri. Peki, anlamı ne bunun?”

“Bilmem.”

“Niçin tepsinin altına sıkıştırıldığını söyleyebilirim. Ben şu boynuzlu kanepeye oturmuştum, sonra sen de yanıma çöktün. Memnun oldum, hatırlıyorum, yanıma oturmandan yani. Ben banyo yapmadan önce tepsiyle gelen garsonu hatırlıyor musun? Notu onun yazdığı şüpheli ama oraya bırakan mutlaka kendisidir.”

“Her şeyi hatırlarım,” dedim, “dün gece olanlar hariç. Agia katlanır bir bez taburede oturuyordu, sen de kanepede, orası doğru, ben de yanına çökmüştüm. Sırığa bağladığım avern ve

kılıcım bendeydi. Avernî kanepenin arkasına, yere yatırdım. Aşçı yamağı kız sana havlu ve sıcak su, sonra da gidip bana yağ ve üstüğü getirdi.”

“Ona ödeme yapmıştık galiba,” dedi Dorcas.

“Paravan getirmesi için bir orikalk vermiştim. Muhtemelen bir haftalık kazancından fazlası. Her neyse, sen paravanın arkasına geçtin, biraz sonra da elinde bir tepsi nevaleyle garson ve mihmandar geldi.”

“Demek o yüzden görmemişim. Ama garson oturduğum yeri mutlaka tahmin etmiştir çünkü başka oturacak yer yoktu. O yüzden çıkınca görebileceğim şekilde tepsinin altına bırakmış. İlk kısmında ne yazıyordu demiştin?”

“Yanındaki kadın daha önce de buradaydı. Ona güvenme.”

“Bana yazılmış olmalı. Senin için yazılmış olsaydı hangi kadını kastettiğini saç rengimizden falan belirtirdi. Agia’ya yazılmış olsaydı da tepsinin onun görebileceği tarafına koyardı.”

“Yani ona annesini hatırlatmışsın.”

“Evet.” Yeniden yaşlar birikti gözlerinde.

“O notu yazabilecek yaşta bir çocuğun olacak kadar yaşlı değilsin.”

“Hatırlamıyorum,” dedi ve yüzünü kahverengi harmaninin katlarına gömdü.

29

Agilus

267

Görevli hekim beni muayene edip de tedaviye ihtiyacım olmadığını görünce hastaneyi terk etmemizi rica etti, zira pelerinim ve kılıcım hastalarını tedirgin ediyormuş.

Askerlerle yemek yediğim binanın öbür tarafında muhtelif ihtiyaçlara uygun bir dükkân bulduk. Askerlerin oynaslarına hediye ettikleri takıların ve sahte mücevherlerin yanı sıra az sayıda kadın giysisi de satılıyordu. Yitik Âşıklar Konağı'na geri dönüp de keyfine varamadığımız akşam yemeği yüzünden paramın çoğu suyunu çekse de Dorcas'a bir simar almayı başardım.

Adalet Sarayı'nın girişi bu dükkâna uzak değildi. Önünde yüz kadar insan vardı. İs karası kılıgımı görünce birbirine dirsek atıp beni gösteren tipler yüzünden, aygırların bağlı durduğu avluya geri döndük. Bizi orada Adalet Sarayı'ndan bir mübaşir bekliyordu. Geniş beyaz alnı bir sürahinin göbeği kadar fırlak, heybetli bir adamdı. "İnfazcı senmişsin," dedi. "Duyduğuma göre zanaatını icra edecek kadar iyileşmişsin."

Yargıç uygun gördüğü takdirde gerekeni hemen o gün yapabileceğimi belirttim.

"Bugün mü? Yok, yok, mümkün değil. Mahkeme ancak akşamüzeri sonuçlanır."

Mahkûmun suçlu bulunacağından emin olmasalardı infazı yerine getirebilecek kadar iyileşip iyileşmediğimi öğrenmeye gelmezlerdi, ben de bunu belirttim.

“Ha, ona ne şüphesiz, muhakkak cezalandırılacak. Dokuz kişi öldü sonuçta, adam da olay yerinde tutuklandı. Suçu sabit, yani ne af ihtimali var ne de temyiz. Heyet öğleye doğru yeniden toplanacak ama öğlene dek sana ihtiyaç yok.”

Yargıçlar veya mahkemelerle doğrudan tecrübem hiç olmadığı için (Hisar'dayken müşterileri hep bize gönderirler, onlarla da Üstat Gurloes ilgilenirdi; arada sırada uğrayan zabıtlar da bazı vakalarda teftiş gelirlerdi), bir de uzun zamandır talim ettiğim malum icraatı gerçekten yerine getirmeye sabırsızlandığımdan ötürü, kiliark uygun gördüğü takdirde aynı gece bir fener alayı düzenlenmesini önerdim.

“Olanaksız. İyi düşünüp karar vermesi lazım. Nasıl bir intiba yaratır? Zaten çoğunluk askeri hakimlerin aceleci ve kaprisli olduğunu düşünüyor. Dürüst konuşmak gerekirse, bir sivil hakim olsa muhtemelen bir hafta bekler, bu da davaya yarardı çünkü öyle durumlarda bol vakit olduğu için birisinin yeni kanıtlar sunabileceği varsayılır, tabii esasında hiç olmayacak şeydir.”

“Öyleyse yarın öğleden sonra,” dedim. “Geceyi geçirecek bir yere ihtiyacımız var. Keza idam sehpasını ve takozu da inceleyip müşterimi hazırlamak isterim. Onunla görüşmek için izin almam gerekir mi?”

Mübaşir hastanede kalamaz mısınız diye sordu, kafamı iki yana sallamam üzerine hep birlikte –mübaşir, Dorcas ve ben– görevli hekimden izin koparmaya gittik ama adam tahmin ettiğim gibi bizi ağırlamayı reddetti. Akabinde xenagie'deki gedikli erbaşların biriyle uzun bir tartışma yaşandı, o da asker kıışlasında kalmamızın imkânsız olduğunu belirterek yüksek rütbelilere ayrılmış odaların birinde kaldığımız takdirde de bir daha hiç kimsenin orada kalmak istemeyeceğini söyledi. Neticede küçük ve penceresiz bir ardiye odasında bize yer açılarak (hepsi de feci eskimiş) birkaç parça eşya ve iki yatak konuldu. Dorcas'ı orada bıraktım ve geleneklerimizin gerektirdiği şartları yerine getirmek üzere hapisshane

koğuşlarına gittim, ne de olsa müşteriye dizlerimin arasına alıp tam kellesini uçurmak üzereyken yaş tahtaya basmak istemezdim.

İnsanın alışık olduğu ve olmadığı hapisaneler arasında, en azından öznel anlamda, muazzam bir fark var. Eğer kendi zindanlarımıza adım atmış olsaydım kelimenin tam anlamıyla eve dönmüşüm gibi hissederdim, belki ölmeye geldiğimi ama yine de eve döndüğümü. Bizim yılankavi metal koridorların, daracık gri kapıların tutsak kadınlarda ve erkeklerde dehşet uyandırdığını bilsem de bende zerre dehşet uyandırmazdı, hani ola ki uyandırdı diyelim, hemen başka ayrıntılara, temiz çarşaflara, kalın battaniyelere, düzenli öğünlere, elverişli ışıklandırmaya, nadiren ihlal edilen mahremiyete falan odaklanıp rahatlardım.

Oysa daracık ve eğri büğrü bir taş merdivenle bizimkinin yüz misli daha büyük hapishaneye inerken hissettiklerim tam tersiydi. Karanlıktan ve ağır pis kokudan boğulacak gibi oldum. Ne kadar uğraşsam da orada benim de kazara (mesele yanlış anlaşılmış bir emirden yahut mübaşirin çevirdiği bir hainlikten dolayı) mahsur kalabileceğim endişesini bir türlü içimden atamadım.

Hüngür hüngür ağlayan bir kadını işitiyordum ama mübaşir müşterinin erkek olduğunu söylediği için sesin başka bir hücreden geldiğine yordum. Yine ondan duyduğuma göre müşteri sağdan üçüncü hücredeydi. Saydım: bir, iki ve üç. Kapı demirle raptedilmiş tahtadandı, kilitleri de (askeri nizam gereği) yağlanmıştı. Sürgünün açılmasıyla, içeriden gelen ağlama sesi neredeyse ânında kesildi.

Saman döşekte çıplak bir adam yatıyordu. Boynundaki demir pranganın zinciri duvara bağlıydı. Bir de kadın vardı, o da çıplak, adamın üzerine kapanmıştı. Uzun kahverengi saç hem kendi hem de adamın yüzüne döküldüğü için tek vücut görünüyorlardı. Kadın dönüp bana bakınca anladım Agia olduğunu.

“Agilus!” diye tıslayınca adam doğrulup oturdu. Yüzleri o kadar aynıydı ki Agia sanki ayna karşısındaydı.

“Senmişsin meğer,” dedim. “Ama bu imkânsız.” Bunu desem de Agia’nın Kanlı Tarla’daki davranışını ve hipparkın ku-lağından sarkan siyah kurdeleyi çoktan hatırlamıştım.

“Sen,” dedi Agia. “Sen hayattasın diye o ölecek.”

Sadece şunu diyebilirdim, “Sahiden Agilus mu o?”

“Elbette.” Müşterimin sesi ikiz kardeşinden bir oktav daha pes ama daha titrekti. “Hâlâ anlamadın, değil mi?”

Kafamı iki yana sallamakla yetindim.

“Dükkâna gelen Agia’ydı. Septentrion kostümüyle. Ben seninle konuşurken arka kapıdan girdi, sen kılıcı satmaya yanaşmayınca da ona işaret ettim.”

Agia söze girdi, “Konuşamazdım –sesimden kadın olduğumu anlardın– ama göğüslüğüm memelerimi, zırh eldivenim de ellerimi gizliyordu. Erkek gibi yürümek zannettiğiniz kadar zor değil.”

“Kılıcı hiç incelemiş miydin? Pırazvanası imzalı olmalı.” Agilus bir anlığına elini kılıcıma uzattı, sanki mümkün olsa alacaktı.

Agia donuk bir sesle ekledi, “Öyle. Jovinian tarafından imzalı. Konaktayken gördüm.”

Arkalarındaki duvarın ta yukarısında ufacık bir pencere vardı. Güneşi örten bir bulut veya dam saçağı aniden ortadan kaybolmuş gibi bir ışın demeti vurdu ikisinin yüzüne. Bir kadının aydınlık suratına baktım, bir adamın.

“Beni öldürmeye çalıştınız. Sırf kılıcım uğruna.”

Agilus dedi ki, “Kılıcını bana bırak demiştim, hatırlıyor musun? Kılık değiştirip kaçasın diye seni ikna etmeye uğraşmıştım. Giysileri sana hibe edecektim, cebine de epey para koyacaktım.”

“Severian, anlamıyor musun? O kılıcın değeri bizim dükkânın on misli, üstelik dükkân bizim tüm mal varlığımız.”

“Bunu daha önce de yapmışsınız. Mutlaka yapmışsınızdır. Tereyağından kıl çeker gibi. Yasal bir cinayet, Gyoll’a atılması gereken bir ceset de yok.”

“Agilus’u öldüreceksin değil mi? O yüzden buradasın ama karşında bizi bulacağını şu kapı açılana kadar bilmiyordun. Senin yapmayacağın ne yaptık ki biz?”

Agia’ninkinden daha az kulak tırmalayan bir sesle, kardeşi ekledi. “Adil bir dövüştü. Eşit şekilde silahlandık ve şartları kabul ettin. Yarın da böyle adil mi davranacaksın bana?”

“Akşam olunca elimin sıcaklığının averni uyaracağını ve çiçeğin yüzüme dalacağını biliyordun. Kendin eldiven giymiştin ve sana bir tek beklemek kalıyordu. Esasında eldivene bile ihtiyacın yokmuş çünkü yaprak fırlatmada çok tecrübeliymişsin.”

Agilus gülümsedi. “Eldivenler işin ikinci planında kalan ayrıntıydı sonuçta.” Ellerini iki yana açtı. “Ben kazandım. Ama gerçekte, ne kardeşimin ne de benim anladığım bir katakulliyile kazanan sen oldun. Böylece beni üç kez mağdur etmiş oldun. Eski kanunlara göre bir kişi üç kez mağdur edildi mi tazminat hakkı doğarmış. Eski kanunların artık yürürlükte olmadığını biliyorum ama canım kardeşimin dediğine göre, sen geçmişe pek bağlıymışsın; loncanın parlak günlerine, kalenizin Harçâlem’in kalbi olduğu dönemlere meraklıymışsın. Tazminat talep ediyorum. Beni serbest bırak.”

Agia ayağa kalkıp dizlerindeki ve yusuvarlak kalçalarındaki samanları silkeledi. Çıplak olduğunu yeni fark etmişti sanki. Çok iyi anımsadığım mavi yeşil sırmalı elbisesini alıp onunla örtündü.

Dedim ki, “Seni nasıl mağdur etmişim Agilus? Beni mağdur etmeye çalışan sendin bence.”

“İlkin tuzağa düşürdün. Elindekinin ne olduğunu bilmeden, villa değerinde bir ata yadigârı taşıyordun. Mal sahibi olarak bilmek vazifendi halbuki. Beni bu gece serbest bırakmadığın takdirde cehaletin yarın hayatıma mal olacak. İkinci-

ci olarak, satın alma tekliflerimin hepsini reddettin. Ticaret toplumumuzda birisi herhangi bir mala dilediği yüksek fiyatı biçebilir ancak hiçbir bir fiyata satmayı reddetmek hıyanettir. Şatafatlı barbar zırhını kuşanan Agia ile bendim ama barbar yürekli olan sendin. Üçüncü olarak, düelloyu bir hokkabazlıkla kazandın. Senin aksine, aklımın almayacağı muazzam güçlerle rekabet ettiğimi fark ettim. Soğukkanlılığımı yitirdim, kim olsa yitirirdi ve burayı boyladım. Beni serbest bırakmanı talep ediyorum.”

İstem dışı bir kahkaha patlattım, safra tadı geldi ağzıma. “Hayatta en çok sevdiğim kişiden, Thecla’dan bile esirgendiğim şeyi, ziyadesiyle tiksindiğim senin için yapmamı istiyor-sun. Hayır. Aptal değilim, evvelce aptallık etmişsem de sevgili kardeşin beni soytarıya döndürdüğü içindir. Yine de o tür bir aptal değilim.”

Agia elbisesini yere atıp üzerime öyle bir atıldı ki bir an saldırdığını zannettim. Ağzımı öpücüklere boğdu, ellerimi tutup birini memelerine, diğerini kadifeden kalçasına götürdü. Teninde hâlâ birkaç saman çöpü vardı, biraz sonra iki elimi de kaydırđım sırtında da.

“Severian, seni seviyorum! Birlikteyken seni arzuluyordum, seni birkaç kez koynuma almaya da çalıştım. Haz Bahçesi’ni anımsamıyor musun? Seni oraya götürmeyi ne kadar çok istediğimi? İkimiz de zevkten eriyecektik ama sen istemedin. Bir seferliğine dürüst ol.” (Sanki dürüstlük bir anormallikmiş, delilikmiş gibi konuşuyordu.) “Beni sevmiyor musun? Bana hemen sahip ol... şuracıkta. Agilus öbür tarafa döner, söz veriyorum.”

Parmaklarını uçkuruma kaydırırken diğer elini de belimdeki heybeye götürdüğünü ancak içine sıkıştırdığım kâğıdın hışırıtısını işitince fark ettim.

Bileğine bir şaplak attım, gereğinden sert, bunun üzerine saldırdı. Mahkûmiyetin verdiği ıstıraba daha fazla katlanamadığı zamanlarda bazen Thecla’nın yaptığı gibi yüzümü tırma-

lamaya kalkıştı. Onu ittim, bu kez iskemleye değil de duvara doğru. Kafası taşa çarpınca gür saç yastık etkisi yaratmasına rağmen bir duvarcının çekici gibi çınlattı duvarı. Dizlerinin bağı çözüldü, sırtını yasladığı duvardan kayarak yere çöktü. Agia'nın ağlayabileceği hiç aklıma gelmezdi ama ağlıyordu.

Agilus sordu, "Ne yaptı?" Sorusunda meraktan başka duygu yoktu.

"Mutlaka görmüşsündür. Belimdeki heybeye ulaşmaya çalışıyordum." Heybemin gözüne koyduğum bir avuç sikkeyi çıkardım. İki pirinç orikalk ile yedi tane bakır aes. "Belki de asıl çalmak istediği, Thrax valisine götüreceğim mektuptu. Ona bir keresinde bahsetmiştim ama mektubu heybede taşımıyorum."

"Eminim sikkeleri istemiştir. Beni doyurdular ama o korkunç acıkmış olmalı."

Agia'yı yerden kaldırıp yırtık elbisesini kucağına fırlattım, sonra da kapıyı açıp dışarı çıkardım. Hâlâ sersemlemiş hâldeydi, ancak ona bir orikalk verdiğimde parayı yere fırlatıp üstüne tükürdü.

Tekrar hücreye girdiğimde Agilus sırtını duvara yaslayarak bağdaş kurmuştu. "Sakin bana Agia'yı sorma," dedi. "Şüphelendiğin her şeyin doğru çıkması yetmedi mi? Ben yarına ölmüş olacağım, o da kendisine musallat olan şu ihtiyarla veya başka birisiyle evlenecek. Keşke daha önce evlenseydi. Benimle görüşmesine kocası engel olacak değildi ya, kardeşiyim sonuçta. Artık öleceğime göre böyle endişeleri olmayacak."

"Evet," dedim, "yarın öleceksin. Ben de seninle bunu konuşmaya gelmiştim. İdam sehpasında nasıl görüneceğini önemsiyor musun?"

Ellerine baktı, narindi elleri, nispeten yumuşak, az önce Agia'yla ikisinin başını hale gibi aydınlatan incecik güneş ışığı demeti şimdi de ellerine vurmuştu. "Evet," dedi. "İzlemeye gelebilir. Umarım gelmez ama evet, önemsiyorum."

Bunun üzerine (bana öğretilenlere dayanarak) idam vakti gelince kusmasın diye sabah az yemesini, altına kaçırmamasın diye de mesanesini boşaltmasını tembihledim. Son âna dek malum ânın daha gelmediğini zannetsinler diye, idama mahkûm herkese uygulamamız öğretilmiş sahte rutini de uyguladım. Bu sahte rutin mahkûmların ölüm korkusunu nispeten hafifletirdi. Bana inandı mı bilmem, umarım inanmıştır. Hüda'nın nezdinde mazur görülecek bir yalan varsa o da budur.

Yanından ayrıldığımda orikalk yerde değildi. Tam düştüğü yerdeki pis taşlara –hiç şüphesiz paranın kenarıyla– bir şekil çizilmişti. Hırlayan bir Jurupari'yi andırıyordu, belki de bir haritaydı, bilmediğim birtakım harfler de kazınmıştı üzerine. Ayağımı sürtüp sildim.

30 Gece

275

Beş kişiydiler, üçü erkek ikisi kadın. Kapının dışında bekliyorlardı bir bakıma ama dibinde değil, on beş adım ötede toplanmışlardı. Beklerken aralarında konuşuyorlardı, ikisi üçü bir ağızdan, bağıra çağıra, gülüşüp ellerini kollarını sallayarak, birbirlerini dürterek. Onları bir süre kuytudan seyrettim. İs karası pelerinine büründüğüm için oradan beni göremiyorlar ya da görmüyorlardı, ben de varlıklarından haberdar değilmişim gibi davrandım. Parti yapıyor olabilirlerdi, hepsi biraz sarhoştı.

Hevesli ama tereddütlü yaklaştılar, azimli oldukları kadar geri püskürtülmekten de çekiniyorlardı. Adamın teki benden uzundu, bir erginin gayrimeşru oğluydu muhakkak, boyu en az elli vardı, handiyse Yitik Âşıklar Konağı'nın işletmecisi kadar da şişkoydu. Onun yanında yirmili yaşlarında zayıf bir kadın yürüyordu, âdeta adama yaslanarak; ömrümde gördüğüm en aç gözler ondaydı. Şişko adam tam önümde durup koca cüssesiyle görüşümü engellerken kadın üzerime kapaklanır gibi oldu (bir nevi), o kadar yakınımdaydı ki, ne sihirdir ne keramet, yine de birbirimize temas etmedik. Uzun parmaklı ellerini okşayacakmış gibi göğsüme uzatsa da dokunmaktan kaçındı, işte o zaman kan emici bir hortlağın, sukkubusun veya lamianın pençesine düşmek üzereymişim gibi hissettim. Diğerleri etrafımı sarıp beni duvara sıkıştırdılar.

“Yarın, değil mi? Nasıl bir his?”

“Gerçek adın ne?”

“Adam kötü biri, değil mi? Bir canı mı?”

Hiçbiri soruların yanıtlanmasını beklemedi, anladığım kadarıyla öyle bir talepleri hiç yoktu. Benimle konuşma deneyimini tatma, temas kurma peşindeydiler.

“Adamı önce kıracak mısın? Dağlanacak mı?”

“Kadın öldürdün mü hiç?”

“Evet,” dedim. “Evet, bir kere öldürdüm.”

Adamlardan biri, kısa boylu ince yapılı, aydınlara özgü geniş alnı fırlak olanı, elime bir asimi verdi. “Sizin gibilerin fazla kazanmadığını biliyorum, bir de adamın fakir olduğunu duydum, bahşiş veremezmiş.”

Darmadağınık gri saçı yüzüne dökülmüş bir kadın kenarları dantelli bir mendili elime tutuşturmaya uğraştı. “Kana ban bunu. İster gani, ister azıcık. Daha sonra karşılığını öderim.”

Hepsi de bana tiksintiyle karışık bir acımayla bakıyordu ama özellikle birinin bakışı en kötüsüydü. Bana para veren adamdan bile ufak tefekti, gri saçlı kadından daha çok ağarmış; adamın donuk gözlerinde bir delilik vardı. Zihninin dehlizlerini meşgul edip içini kemiren, ket vuramadığı kaygısını karanlık bakışları ele veriyordu. Tüm hevesini yitirmiş, içinde ukde kalmış birinin bakışları. Diğer dört kişinin konuşması bitsin diye bekliyordu sanki. Baktım ona hiç fırsat gelmeyecek, diğerlerini elimle susturup adama ne istediğini sordum.

“E-e-efendim, ben Quasar’dayken bir yavuklum vardı, bir taş bebekti, anlarsınız ya, bir genikon, o kadar güzeldi ki kuyu gibi kapkaraydı gözleri, gö-gözbebekleri de yazın açan dalyalar ve menekşeler gibi mor, efendime söyleyeyim, sanki çiçek t-tarhları var sanırdım o gözlerde, teni de güneş görmüş gibi hep sıcacıktı. Ne-ne-nerede şimdi benim scopolagnam, kuklam? Onu benden alan ellere k-k-kancalar saplansın. Taşlarla

ezin o elleri efendim. Ona limon ağacından yaptığım kutusu boş kaldı artık, hiç uyumazdı kutusunda, zira tüm gece yanımda yatardı, kutusunda değil, limon ağacı kutusunda beklerdi bütün gün, saatlerce, efendime söyleyeyim, kutusuna koyduğum zaman da gülümserdi, kutusundan çıkardığım zaman da. Elleri nasıl da yumuşacıktı, ufacık elleri. Gü-gü-güvercinler gibi. Yanımda yatmak canı istemeyince onlarla beraber uçuşurdu kamaranın içinde. Ç-ç-çıkırığınla burasın onların iç o-organlarını, ağızlarına tıkasın gözlerini. Hadım edesin hepsini, tertemiz biçesin apış aralarını ki oynaşları tanıyamasın hiçbirini, kapatmaları paylasın, kaşarlanmış süsürtüklerin kaşarlanmış kahkahalarına maruz kalsın hepsi. Senin insafına kalsın suçlular. Onlar merhamet etmiş mi ki masumlara? Elleri titremiş mi, yaşarmış mı gözleri? Hangi insan yapabilir onların yaptığını; hırsızlar, sahte dostlar, hainler, kötü yoldaşlar, yoldan çıkaranlar, caniler, çocuk hırsızları. S-sen olmasan kâbus nedir bilirler mi, çekerler mi gecikmiş cezalarını hiç? Hani nerede zincirleri, prangaları, kelepçeleri, boyundurukları? Gözleri dağlanıp kör edilmeyecekler mi? Pencereden atılıp kırılmayacak mı kemikleri, hani nerede eklemleri un ufak edecek mengeneler? Hani nerede yitirdiğim sevdiceğim?”

Dorcas bir papatya bulup saçına takmıştı ama surların dışında yürüdüğümüz esnada (ben pelerinine sarıldığım için uzaktan görenler mutlaka onu tek başına yürüyor sanmışlardır) çiçeğin taç yaprakları kapanmıştı, o da ayın yeşil ışığında rengi yeşile döndüğü için ayçiçeği denen şu trompet şeklindeki beyaz çiçeklerden birini koparıp iliştiirmişti saçına. Bir-birimize ettiğimiz iki çift laf da olmasa yapayalnız sayılırdık. Sımsıkı kenetlenmiş ellerimiz konuşuyordu yerimize.

Tedarikçiler gelip gidiyordu, zira askerler yola çıkmak üzereydi. Kuzeyden doğuya etrafımız surlarla çevriliydi, kışlaların ve idari binaların duvarlarını âdeta çocuk elinden çıkmış, hani kazara çiğnense yıkılacak kumdan duvarlar gibi

gösteren surlarla. Kanlı Tarla güneyden batıya uzanıyordu. Oradan bir borazanın öttüğünü işittik, hasımlarına çığırان yeni düelloocuların bağrıışlarını. Bence birimizden biri hadi gidip dövüşleri seyredelim diyecek diye ikimizin de aklı çıkıyordu. İkimiz de önermedik. Surlardan sokağa çıkma yasağı borusu da öttürölünce, ödünç aldığımız bir tanecik mumla penceresiz ve şöminesiz odamıza geri döndük. Kapının sürgüsü yoktu, biz de arkasına bir sehpa dayayıp üzerine mum diktik. Dorcas'a gitmekte serbest olduğunu, aksi takdirde adının sonsuza dek işkencecinin avradına çıkacağını, kanlı para uğruna celladın altına yattığına dair dedikodular türeyeceğini söylemiştim. O da şunu demişti, "O para sayesinde giyinip karnımı doyurdum."

Odaya girince kahverengi harmaniyi üzerinden sıyırdı (topuklarına kadar iniyor, hatta yere değiyordu, titiz kullanmadığı için de eteği toz içinde kalmıştı) sonra da sarı-yağız ham ketenden simarını düzelitti.

Korkuyor musun, diye sordum.

"Evet," dedi. Sonra da çabucak, "Senden değil ama."

"Neden öyleyse?" Soyunuyordum. Razı gelmese gece boyunca ona dokunmazdım. Aslında gönlümden geçen rıza göstermemesiydi, hatta el sürmeyeyim diye yakarsın istiyordum. Ona hemen sahip olmaktansa, cinsel perhizden sonra alacağım zevk daha büyük olur (sanıyordum), hatta onu esirgediğimden ötürü de ertesi gece daha istekli olacağı için zevkim katlanır diye düşünüyordum.

"Kendimden. Bir erkekle tekrar yattığımda nüksedecek düşüncelerden."

"Tekrar mı? Daha önce yattığını anımsıyor musun?"

Dorcas kafasını iki yana salladı. "Ama bakire olmadığım dan eminim. Seni sık sık arzuladım, dün de bugün de. Kimin için yıkandığımı sanıyorsun? Dün gece sen uyurken elini tuttum, rüyamda birbirimizin koynunda doyuma eriştik. İhtiras gibi doyum da tanıdık bir histi, demek ki en az bir erkekle

beraber olmuşum. Üzerimdekini, mumu söndürmeden önce mi çıkarmamı istersin?”

Narindi, memeleri diri, kalçası sıkı, olgun bir kadındı ama tuhaf bir şekilde çocuksuydu. “Çok ufacıksın,” deyip sarıldım.

“Sen de çok iri.”

Ne kadar itina göstersem de hem o gece hem de sonrasında onun canını yakacağımı o zaman anladım. Onu koynumdan esirgemekten aciz olduğumu da anladım. Daha az öncesinde razı gelmezse dokunmam diyordum. Oysa kendimi tutmam mümkün değildi, hani bedeni bir kazık olsa göğsümü deşmeyi göze alıp yine de atlardım üzerine, gövdelerimiz bir olsun diye.

Ne var ki deşilen onun bedeniydi, benimki değil. Ayakta durduğumuz yerde bedenini okşadım, tam ortadan kesilmiş yusuvarlak meyveleri andıran memelerini öptüm. Sonra onu kucakladığım gibi yataklardan birine attım kendimi. Haykırdı, kâh zevkten kâh acıdan, beni iterek uzaklaştırmaya yeltendikten sonra sımsıkı yapıştı. “Mesudum,” dedi. “Çok mesudum,” derken de omzumu ısırıldı. Bedeni yay gibi geri büküldü.

Sonradan yan yana yatalım diye yatakları bitıştirdik. İkinci defasında biraz daha ağırdan aldık. Üçüncüye yanaşmadı. “Yarına zinde olman lazım,” dedi.

“Senin için hava hoş yani.”

“Biz kadınlara kalsa erkeklerde ne savaşacak hâl kalır ne yürüyecek derman. Ama dünyayı biz kadınlar yaratmadık. Öyle ya da böyle, siz erkeklerin hepsi işkencecidir.”

O gece yağmur yağdı, hem de öyle şiddetli ki tepemizdeki kiremitleri dövdüğünü işitebiliyorduk; arındırıcı, ezici, bitmek bilmez bir sağanaktı. Sızmışım. Rüyamda dünyanın tepetaklak olduğunu gördüm. Gyoll tepemizdeydi, içinde ne kadar balık, pislik ve çiçek varsa üzerimize sularıyla beraber boca etti. Vaktiyle nehirde boğulmama ramak kalmışken

gördüğüm koca suratı gördüm. Gökte beyaz mercandan mürekkep bir alametti, iğne gibi dişleriyle sırtan.

Thrax'a Penceresiz Odalar Şehri deniyordu. Kaldığımız bu penceresiz oda, diye düşündüm, Thrax'a bir hazırlık. Thrax da böyle olacak. Belki de Dorcas'la ikimiz çoktan oradayız, zannettiğim kadar kuzeyde değildi belki, bana söylendiği kadar kuzeyde değil...

Dorcas ihtiyaç gidermek üzere kalktı. Bir sürü askerin bulunduğu bir yerde gece vakti tek başına gitmesi güvenli olmadığı için ben de ona eşlik ettim. Odamızın bulunduğu koridor mazgal boşluklarıyla delik deşik dış sur kısmındaydı ve her bir delikten yağmur fışkırıyordu.

Terminus Est'i kınında tutmaktan yanaydım ama o kadar enli bir kılıcı kınından çekmek zordur. Odamıza geri dönünce sehpayı kapıya dayayıp bileğitaşını çıkardım ve kılıcın kullanacağım keskin tarafını bir kılı ortadan ikiye ayıracak kadar biledim. Sonra da silip tamamını yağladım ve başucumdaki duvara dayadım. Ertesi gün idam sehpasında ilk kez boy gösterecektim, tabii kiliark son anda merhamet etmezse. Öyle bir ihtimal hep vardı, hep geçerli bir riskti. Tarih göstermiştir ki her yaşın kendine has sual götürmeyen bazı marazları vardır. Merhametin bize has olduğunu da Üstat Palaemon'dan öğrenmiştim; bir eksik, hiç yoktan iyidir derdi, ona göre insan hukuku istikrarlı olmak zorunda olmadığı için adalette de istikrar aranmasına gerek yoktu. Kahverengi kitabın bir yerinde, iki gizemci arasında geçen bir diyalog vardır. İçlerinden biri kültürümüzün Hüda'nın makul ve adil bakış açısının uzantısı olduğunu öne sürer, onun taahhütlerini ve tehditlerini ifa etmesine elverişli, kendi içinde tutarlı kurallarla işlediğini. Sahiden öyleyse, diye düşündüm, kesin mahvolacağız, bir sürü insanın direnirken can verdiği kuzeydeki savaş da zaten çürümüş bir ağacı deviren rüzgârdan farklı değil. Adalet yüce bir kavramdır, nitekim o gece Dorcas'ın yanına uzanmış yağmuru dinlerken ben de gönlümde yalnız-

ca yüce idealler taşıyordum, gençtim de ondan. Locamızın bir zamanlar sahip olduğu eski mevkisine ve itibarına kavuşmasını sanırım o yüzden çok arzulamıştım. (Dışlandığım o dönemde bile hâlâ aynı arzuyu besliyordum.) Çocukken canlı varlıklara karşı çok kuvvetli beslediğim sevginin körelmesi de belki aynı sebepten kaynaklanıyordu. O his, Ayı Kulesi'nin önünde zavallı Triskele'yi kanlar içinde bulduğum zaman cıvıllı bir anı misali biraz nükseder gibi olmuştu, o kadar. Neticede hayat yüce bir kavram değildir, birçok bakımdan da saflığın tam tersidir. Fazla yaşlanmış değilsem de artık akılandım. Yalnızca yüce idealler taşımaktansa iyisiyle kötüsüyle her tür fikre açık olmak en iyisi, bunu öğrendim.

Dolayısıyla kiliark merhamet etmeye karar vermediği takdirde ertesi gün Agilus'un canını alacaktım. Bunun ne anlama geldiğini kimse açıklayamaz. Vücut bir hücre kümesidir (eskiden Üstat Palaemon bunu söylediğinde aklıma zindanlar gelirdi). İki ana parçaya ayrıldı mı ölür. Bir hücre kümesinin yok oluşuna yas tutmanın manası yok. Bir kümenin öldüğü her seferinde fırına bir somun ekmek girer. Şayet bir insan böyle bir kümeden ibaretse bir hiçtir; halbuki içgüdüsel olarak biliriz ki insan bundan ibaret değildir. Madem öyle, hücreden daha fazlası olan kısmına ne olur? Belki o da ölüyordur, ama biraz daha yavaş. Perili bir sürü bina, tünel ve köprü var. Duyduğuma göre öyle yerlerde beliren hayaletler elementsel varlık değil de bir insanın ruhuysa zamanla daha seyrek görünür, en sonunda da kaybolurmuş. Vakanüvislere göre uzak geçmişte insanlar Urth'un yalnızca bu dünyasını bilirmiş, üzerinde yaşayan canlılardan hiç korkmaz, bu kıtadan kuzeye özgürce seyahat ederlermiş ama kimsecikler hayalet görmezmiş.

Ruh hemen ölüyor da olabilir, takımyıldızlar arasında dolaşıyor da. Urth, kâinatın muazzam büyüklüğü dahilinde bir köyden farksız. Bir insan köyde yaşıyorsa ve komşusu evini yakmışsa, ölmediği takdirde orayı terk eder. Ama öyleyse,

oraya nasıl geldiğini de sormak lazım. Muhteşem birçok infaz gerçekleştiren Üstat Gurloes, ancak bir aptalın kana basıp ayağım mı kayar, müşterinin kellesini saçından tutup kaldırayım derken peruğu elimde mi kalır diye törende hüsrana uğramaktan endişelendiğini söylerdi. En büyük iki tehlike, sinirlerin bozulup kolun titrediği için kötü bir vuruş yapmak ve kin duygusuna kapılıp adalet eylemini salt intikama indirgemekti. Tekrar uyumadan önce her iki hataya da düşmeyeceğime dair azmettim.

İşkencecinin Gölgesi

Müşteri getirilmeden çok önce kılıcımızı kınından çıkartarak idam sehpasında pelerinsiz ve maskeli beklemek makamımızın gereğidir. Kimileri adaletin şaşmaz bekçiliğinin bir simgesi olarak görür bunu ama bence asıl sebebi heyecan unsuru yaratıp kalabalığın merakını canlı tutmaktır.

Kalabalık, onu meydana getiren bireylerin toplamı değildir. Daha ziyade, lisandan veya hakiki bilinçten yoksun bir hayvan türüdür, toplanınca canlanır, dağılınca ölür. Adalet Sarayı'nın önündeki idam sehpasının etrafında kargılı dimarşiler halka oluşturmıştu. Zabitlerinin taşıdığı tabanca da, öyle sanıyorum ki, birileri elinden kapmaya kalkışıp da onu zıbartana dek elli altmış kişiyi öldürürdü. Odak noktası olmak her zaman daha iyidir, aleni bir iktidar timsali olmak da.

İnfazı seyretmeye gelenlerin hiçbiri, çoğunluğu bile, fakir değildi. Kanlı Tarla şehrin varlıklı muhitlerinden birine yakındı, dolayısıyla kızılı sarılı bir sürü ipek giysi, o sabah kokulu sabunlarla yıkanmış yüzler görüyordum. (Dorcas'la ikimiz sabahleyin yüzümüze avludaki kuyudan su çarpmıştık.) Bu tür insanlar vahşete fakirlerden çok daha duyarsızdır, üstelik bir kez azıttılar mı çok daha tehlikelidirler çünkü kaba kuvvetle sindirilmeye alışkın değildirler ve kışkırtıcılar olmadan da fazlasıyla gözü pektirler.

Terminus Est'in balçağına iki elimi de dayamış, dikildiğim yerde ağırlığımı bir bacağımdan diğerine aktarıyordum. Takozu da gölgem üzerine vuracak şekilde ayarlamıştım. Kiliark ortalıkta gözüküyordu. Bir pencereden izlediğini sonradan fark ettim. Kalabalığın arasında gözüm Agia'yı da aradı ama göremedim. Dorcas Adalet Sarayı'nın merdivenlerindeydi, mübaşirden rica etmem üzerine ona ayrılmış kendi yerinde.

Önceki gün yolumu kesen şişko adam idam sehпасına olabildiğince yakındı, koca göbeği önündeki alaz-kargıya ha değdi ha degecek. Açgözlü kadın onun sağında, gri saçlı kadın da solundaydı. Mendilini çizmemin koncuna tıkmıştım. Bana bir asimi veren kısa boylu adam ve kekeleyerek abuk subuk konuşan donuk bakışlı adam hiçbir yerde görünmüyordu. İkisi de ufak tefek olduğundan, belki daha iyi görmek için dama çıkmışlardır diye yukarılara göz gezdirdim, gerçi göremedim ama muhtemelen oralardaydılar.

Agilus'u seçkin giyimli ve miğferli dört çavuş getirdi. Kalabalık Hildegryn'in kayığının yardığı su misali ikiye ayrılıp onlara yol verdi de öyle görebildim hepsini. Önce kızıl sorguçları gördüm, sonra parlak zırhları, en sonunda da Agilus'un kumral saçını ve yayvan, çocuksu yüzünü. Kollarını gövdesine bağlayan zincirler kürek kemiklerini de sıkıştırdığı için kafası yukarı kalkık yürüyordu. Göğsü altın kimera nişanlı muhafız zırhıyla ne kadar zarif gözüksüğünü hatırladım. Kılığına girdiğı birimin askerleri tarafından değıl de bin bir zahmetle perdahlanmış çelik giysiler içindeki alelade erlerin eşliğinde getirilmesi biraz trajikti. Şıklığından eser kalmamıştı artık. Onunla dövüşürken taktığım is karası maskem yüzümde, onu teslim almayı bekliyordum. Sersem kocakarılar Mabut'un bizi yenilgilerle cezalandırdığına, zaferle ödüllendirdiğine inanırlar. Bense beklediğimden fazla ödüllendirildiğimi hissediyordum.

Biraz sonra idam sehпасına çıktı ve kısa tören başladı.

yeltenmişti. Zavallı Agilus'u halktan arındırılmış avluya götürene kadar ilginç anlar yaşadık.

Mübaşir yanıma geldiğinde çizmelerimi temizliyordum. Onu görünce paramı ödemeye geldi zannettim ama ödemeyi kiliarkın bana bizzat yapmak istediğini belirtti. Ona da dediğim gibi, beklemediğim bu davranış karşısında onur duydum.

"Her şeyi seyretti," dedi mübaşir. "Çok da memnun oldu. Dilersen yanındaki kadınla beraber geceyi burada geçirebileceğinizi belirtmemi istedi."

"Alacakaranlıkta gideceğiz," dedim. "Kanımca öylesi daha güvenli olur."

Bir an düşündü, sonra da başıyla onayladı, umduğumdan daha fazla zekâ sergileyerek.

"Vicdansızın bir ailesi vardır herhalde, arkadaşları da, gerçi hiç kuşkusuz benden daha iyi biliyordur. Sık sık karşılaştığın bir zorluk olsa gerek yine de."

"Loncamın daha deneyimli üyeleri kulağımı çekmişti," dedim.

Alacakaranlıkta gideceğimizi söylemiştim ama hava tamamen kararana dek bekledik; kısmen işi sağlama almak için, kısmen de yola çıkmadan önce akşam yemeği yemek akıllıca olacağı için.

Doğruca surdan çıkıp Thrax'ın yolunu tutamazdık elbette. Tam yerini kafamda bir türlü oturtamadığım sur kapısı kapatılmış olacaktı, ayrıca kime sorsam kışla ile surlar arasında hiçbir konak bulunmadığını söylüyordu. Bu durumda yapmamız gereken önce izimizi kaybettirmek, sonra da ertesi gün güçlük çekmeden kapıya gidebileceğimiz bir yerde geceyi geçirecek yer bulmaktı. Mübaşirden ayrıntılı yol tarifi aldığım hâlde yolumuzu kaybettik ve kaybolduğumuzu anlayana kadar da epey zaman geçti, yine de yolculuğumuz epey neşeli başlamıştı. Kiliark ücretimi (usul gereği) ayağımın dibine atacağına elden vermeye kalkışmış, ben de kendi

için aynalara bakmaktan kaçınan, bu yüzden de günlük işlerle kendisini oyalayan bir kadın gibiydim.

Kurtulmuştum ama ölmem gerekirdi. Kendi canım bana musallat olmuştu. Elimi pelerinin altına sokup etimi yokedim, önce temkinli. Yara gibi bir şey vardı, üzeri biraz da kabuk bağlamıştı ama ne kanıyor ne de acıyordu. “Öldürücü değilmiş,” dedim. “Hepsi bu.”

“Agia öyle dememişti.”

“Agia bir sürü yalan söyledi.”

Soluk yeşil ay ışığıyla yıkanan az meyilli bir bayırı tırmanıyorduk. Surlar, olduğundan daha yakın gözüken dağlar gibi, tam önümüzde zifiri kara bir şeritti. Arkamızda Nessus’un ışıkları, hava karardıkça gıdım gıdım solan aldatıcı bir tanyeri aydınlığı yaratıyordu. Bayırın tepesinde durup manzarayı hayranlıkla seyrettim. Dorcas koluma girdi. “Ne çok ev. Şehirde kaç kişi yaşıyor?”

“Hiç kimse bilmiyor.”

“Biz de hepsini geride bırakıyoruz. Thrax uzak mı Severian?”

“Dün dedim ya, yolumuz uzun. İlk şelalenin eteğinde. Gelmek zorunda değilsin. Biliyorsun.”

“İstiyorum. Ama galiba... Severian, farz edelim sonradan geri dönmek istedim. Bana engel olur muydun?”

Dedim ki, “Tek başına yola çıkman tehlikeli olacağı için tersine ikna etmeye çalışırdım. Ama seni bir yere hapsetmez veya zapt etmezdim, kastettiğin buysa.”

“Şu konaktayken birisinin bana yazdığı notun kopyasını çıkardığını söylemiştin. Hatırlıyor musun? Ama bana hiç göstermedin. Mümkünse şimdi görmek isterim.”

“Ne yazdığını kelimesi kelimesine söyledim, bendeki notun kendisi değil zaten, biliyorsun. Agia onu fırlatıp attı. Eminim birisinin –muhtemelen Hildegrin’in– beni uyarmaya çalıştığını zannetti.” Belimdeki heybeyi çoktan açmış, el yordamıyla notu arıyordum ki parmaklarım başka bir şeye,

soğuk ve şekli tuhaf bir nesneye değdi. Yüz ifademi gören Dorcas, “Ne var?” diye sordu. Nesneyi çıkardım. Bir orikalktan büyücekti ama fazla değil, azıcık da kalın. Soğuk hammaddesi (her ne idiye) donuk ay ışığı altında kamaşıp selestin mavisi ışınlar saçtı. Elimde şehrin her yerinden görünebilen bir deniz feneri tutuyor gibiydim. Geri tıkıp heybemin kapağını örttüm. Dorcas koluma öyle sıkı yapışmıştı ki kadın suretinde bir kelepçeydi sanki, fildişi ve altından mürekkep. “Neydi o?” diye fısıldadı. Kafamı sallayarak şaşkınlığımı üzerimden attım. “Benim değil. Yanımda olduğundan bile haberim yoktu. Bir cevher, değerli bir taş...”

“Olamaz. Sıcaklığını hissetmedin mi? Kılıcına bak, asıl cevher odur. Demin çıkardığın neydi peki?”

Terminus Est’in kabza başındaki siyah opale baktım. O da ay ışığında parlıyordu ama heybemden çıkardığım nesnenin tersine güneşe tutulmuş bir ayna misali değil. “Uzlaştıracının Pençesi,” dedim. “Agia koymuştur. Mutlaka onun marifetidir, sunak parçalandıktan sonra üzerini aradıklarında bulmasınlar diye yapmıştır. Agilus dövüştten galip çıkınca tekrar ikisinin eline geçecekti ama ben ölmeyince kardeşinin hücresindeyken çalmaya yeltendi.”

Dorcas bana bakmıyordu artık. Yüzünü şehre dönmüş, binlerce ısıtacın göğe vuran parıltısını seyre koyulmuştu. “Severian,” dedi. “Mümkün değil.”

Şehrin üzerinde asılı duran devasa bir bina vardı, rüyalar-daki uçan dağlar misali; kuleleriyle, payandalarıyla, kemerli damıyla, basbayağı bir bina. Pencerelerinden kızıl ışık fışkırıyordu. Tanık olduğum bu mucizeyi göz göre göre inkâr edecektim ama ben daha tek bir cümle kuramadan bina bir pınardaki su kabarcığı gibi gözden yitiverdi, ardında yalnızca bir kıvılcım çağlayanı bırakarak.

32

Temsil

290 Dorcas'a abayı yakmak üzere olduğumu ancak şehrin üzerinde asılı duran o koca binanın gözden yitişini seyretmemizden sonra anladım. Bayırın tepesine tırmanınca bulduğumuz yeni bir yoldan yokuş aşağı iniyorduk karanlığa. Tanık olduğumuz manzara aklımızdan çıkmıyordu, aynı sebepten de ruhlarımız koşulsuz birleşmişti çünkü o birkaç saniyelik görü esnasında sanki daha önce hiç açılmamış bir kapı açılmıştı ve bir daha da asla açılmayacaktı. Nereye yürüdük bilmiyorum. Yokuş aşağı inen yılankavi bir yol anımsıyorum, bitiminde kemerli bir köprü vardı, sonra da eteğinin bir fersah kadarlık kısmı eski püskü bir tahta çitle örülü başka bir yola saptık. O yolu ne kadar gitmişsek artık, kendimizden hiç konuşmadığımızı, yalnızca gördüğümüz olayı ve anlamını tartıştığımızı hatırlıyorum. Bir de o yürüyüşün başlangıcında Dorcas'a, ne denli arzulanası ne denli acınası olsa da, en fazla tesadüfen tanıştığım biri gözüyle baktığımı da hatırlıyorum. Oysa yolun sonunda Dorcas'a, başka bir insan evladına hiç olmadığım kadar âşıktım. Thecla'yı ondan daha az sevdiğim için Dorcas'a âşık olacağıma, Thecla'yı çok sevdiğim için Dorcas'a sevdalandım çünkü Dorcas apayrı biriydi (o feci kılıkla Thecla onun kadar güzel gözükmezdi) ayrıca Thecla'yı ben sevmişsem Dorcas da severdi.

"Sence," diye sordu, "bizden başka gören olmuş mudur?"

Bunu hiç düşünmemiştim, yine de koca bir şehrin üzerinde durmasını hesaba katınca, bir anlığına gözüksüğü hâlde, on milyonlarca kişi görmemiş olsa bile, yüzlerce kişi mutlaka görmüştür dedim.

“Sırf ikimize mahsus bir görü olamaz mı?”

“Gaipden bir şey gördüğüm hiç vaki değildir Dorcas.”

“Ben de daha önce hiç gördüm mü bilmiyorum. Sudan çıkmana yardım edişimin öncesini hatırlamaya çalıştığımda bir tek suyun içinde olduğumu anımsıyorum. Ondan öncesi dağınık bir rüya gibi, bölük pörçük, kadifenin üzerine konulmuş bir yüksük gördüm bir defasında, bir de kapının önünde bir yavru köpek havlıyordu. Böylesini hiç görmemişim. Bambaşka bir şeydi gördüğümüz.”

Söyledikleri bana notu anımsattı, hani onu ararken parmaklarım Pençe’ye değmişti, dolayısıyla belimdeki heybenin gözüne tıktığım kahverengi kitabı da çağrıştırdı. Dorcas’a, mola verecek bir yer bulduğumuzda vaktiyle Thecla’nın olan kitabı görmek ister misin diye sordum.

“Evet,” dedi. “Şu konaktaki gibi hele bir ateşin başına oturalım da öyle.”

“Heybemden çıkan yadigâr –ki elbette şehri terk etmeden önce onu iade etmem gerekecek– ve konuştuklarımız, o kitapta okuduğum bir şeyi hatırlattı. Kâinatın anahtarını biliyor musun?”

Dorcas hafifçe güldü. “Hayır Severian, adım bile zar zor anımsamışken kâinatın anahtarını nereden bileyim.”

“Soruyu doğru sormadım. Kastettiğim şeydu, kâinatın gizli bir anahtarı olduğu fikrine aşina mısın? Bir cümle, bir deyiş, kimilerine göre tek bir kelam varmış hani, bir yontunun dudaklarından dökülür veya asumanda çınlarmış yahut denizaşırı bir âlemde yaşayan münzevi müritlerine öğretirmiş?”

“Bebekler de bilirmiş,” dedi Dorcas. “Daha konuşmayı öğrenmeden bilirlermiş o kelamı ama konuşacak yaşa geldikle-

rinde çoğunu unutturlarmış. Vaktiyle birinden duymuştum bunu.”

“Tam da bunu kastediyorum, ona benzer bir şey. Kahverengi kitap, mazide kalmış söylencelerin bir derlemesidir. İçinde insanların Sır addedip kâinatın anahtarı saydığı her kelamı listeleyen bir bölüm var. Irak dünyalardaki mistagoglardan⁵, sihirbazların *popul vuh*’undan⁶ öğrenilmiş veya kutsal ağaçlarda oruç tutularak malum olunmuş kelimeler. Eskiden Thecla’yla okuyup tartışırdık. Bir tanesi hayattaki her şeyin üç anlamı olduğunu söylüyordu. İlki nesnel anlam, kitaptaki tabiriyle ‘rençperin gördüğü şey.’ İnek ağız dolusu ot çiğnerken ot gerçektir, inek de gerçektir, bu anlam da diğer anlamlar kadar önemli ve hakikidir. İkincisi, bulunduğumuz dünyanın yansımasıdır. Her nesne diğerleriyle temas hâlinde, dolayısıyla bilge kişi bir tanesini gözlemleyerek diğerlerine anlam verebilir. Buna münecimin anlamlandırması da denebilir çünkü o tür kimseler yılanların izlerine bakarak kehanette bulunuyor ya da münasip bir eş adayının niyetini okuyup bir azizeyle diğerini kıyaslayarak bir izdivacın akıbetini görebiliyorlar.”

“Ya üçüncü anlam?” diye sordu Dorcas.

“Üçüncüsü varoluşsal anlam. Tüm nesneler Hüda’nın eseri olduğundan ötürü, onunla bir hareket ettiği için, tüm varlıklar onun iradesini yansıtmalıdır, bu da ulvi hakikattir.”

“Gördüğümüz bir alametti diyorsun yani.”

Kafamı iki yana salladım. “Kitaba göre her şey bir alamet. Şu çitteki tabela bir alamet, keza ağaçların ona doğru eğilmesi de öyle. Bazı alametler üçüncü anlamı diğerlerinden daha çok ihlal eder.”

Yaklaşık yüz adım boyunca ikimiz de suspus yürüdük.

Dini sırları açıklayan kişi. -çn

Antik Maya halkı Kiçelerin kutsal kitabı, “yaprak yazıtı” veya “cemaat kitabı” anlamına gelir. -çn

Derken Dorcas laf açtı, “Bana öyle geliyor ki, Chatelaine Thecla’nın kitabı doğruysa insanlar her şeyi tersinden anlamış demektir. Koca bir yapının havaya fırladığını gördük ve bundan hiçbir anlam çıkaramadık, değil mi?”

“Ben sadece şehrin üzerinde asılı durduğunu gördüm. Havaya mı fırladı?”

solundayşa hayatımda gördüğüm en alımlı kadın neredeyse çırılçıplak duruyordu.

“Herkes tamam,” diyordu bodur adam, yüksek sesle ve çok seri konuşarak. “Herkes tamam. Ne istersiniz? Aşk ve güzellik mi?” Kadını işaret etti. “Güç mü? Yiğitlik mi?” Elindeki bastonu deve doğru salladı. “Dalavere mi? Gizem mi?” Kendi göğsünü tıptısladı. “Kötülük mü?” Yine devi gösterdi. “Aman da bakın kimler gelmiş! Eski düşmanımız Ölüm, er ya da geç mutlaka teşrif eder.” Bunu derken de beni işaret etti. Tüm seyirciler dönüp bana baktı.

Sahnedekiler Baldanders ile Dr. Talos’tu, onları görür görmez tanımıştım. Yalnız bildiğim kadarıyla kadını hiç görmemişim.

“Ölüm!” dedi Dr. Talos. “Ölüm teşrif etti. Son iki gündür göremeyince herhalde gelmezsin demiştim eski dostum, ama yanılmışım.”

Bu acı mizaha seyircinin gülmesini beklediysem de gülen olmadı. Birkaç kişi aralarında fısıldaştı. Bir acuze de avucuna tükürüp iki parmağını yere uzattı.

“Yanında kimi getirmiş böyle?” Dr. Talos meşale ışığında Dorcas’ı görebilmek için öne eğildi. “Masumiyet getirmiş bence. Evet, Masumiyet. Herkes tamam! Gösteri birazdan başlayacak. Yufka yüreklilere göre değil! Hayatınızda böylesini hiç görmediniz, hem de hiç! Herkes tamam.”

Güzel kadın gitti, onun gitmesiyle doktorun konuşması da cazibesini yitirdi sanki.

Dr. Talos’un temsilini (bir iştirakçi olarak) gördüğüm hâliyle betimlemeye kalksam sonuç yalnızca kafa karıştırıcı olur. Seyirci gözüyle betimlediğimde de (bu anlatıya daha uygun düştüğü için öyle yapmak niyetindeyim) muhtemelen bana inanmayacaksınız. İlk temsil gecesinde ikisi rollerini ezberlememiş beş kişilik oyuncu kadrosuyla sahnelenen bu dramda askerler uygun adım yürüdü, orkestralar çaldı, kar yağdı ve Urth titredi. Dr. Talos seyircisinin hayal gücünden

295

Bunca kazanıma rağmen yine de hüsrandı yaşadığı. Zira asıl amacı iletişim kurmaktı, zihninde yarattığı ve alelade kelimelere indirgenemeyecek muhteşem bir öykü anlatmaktı; ne var ki gösterisine tanık olanların tekinin dahi –ki sahnesinde yer alıp onun dediklerini harfiyen yerine getiren bizler de buna dahiliz– öyküyü tam anlamıyla kavradığından şüpheliyim. Dr. Talos’un dediğine göre yalnızca çan sesleriyle, yeri göğü inleyen patlamalarla, yeri geldikçe de ayinsel düzenlemelerle anlatılabilecek bir öyküydü. Gelgelelim neticede bu araçlarla bile anlatılamadığı anlaşılmıştı. Dr. Talos ile Baldanders’ın ikisinin de suratları kanlar içinde kalana dek dövuştüğü bir sahne vardı. Bir diğ erinde de Baldanders korkudan bir yeraltı sarayı odasına saklanan Jolenta’yı aramış (meğ er dünyadaki en güzel kadının adı buymuş) en sonunda da kadının saklandığı sandığın üzerine oturmuştu. Son bölümde sahneye ben çıktım. Baldanders, Dr. Talos, Jolenta ve Dorcas’ın çeşitli teçhizatlara bağı l olduğu bir sorgu odasında başyargıçtım. Seyircilerin gözleri önünde her birine sırayla çok acayip ve (gerçek hayatta olsaydı) son derece faydasız bazı işkenceler uyguladım. Bu sahnede ben güya Dorcas’ın bacaklarını mengeneyle burmaya hazırlanırken seyircinin tuhaf bir şekilde homurdanmaya başlaması dikkatimden kaçmadı. Benim haberim yoktu ama aynı esnada Baldanders’ın zincirlerinden kurtulmasını seyrediyorlarmış. Zincir şangırıtıyla yere düşünce birkaç kadın çığı lğı bastı. Beni yönlendireceğini umarak Dr. Talos’a baktım ama o zincirlerinden daha da kolay sıyrılıp seke seke seyircilerin önüne çoktan gelmişti. “Perde,” diye seslendi. “Perde arası, millet.”

Bunun ne anlama geldiğini öğrendiğim için yerime mıhlандım. “Değerli seyirciler, küçük gösterimizi harikulade dikkatli seyrettiniz. Şimdi değerli vaktinizi alarak pamuk eller cebe diyoruz. Temsilin son perdesinde canavar serbest kaldıktan sonra olanları seyredeceksiniz.”

Dr. Talos silindir şapkasını seyirciye uzatmıştı. İçine atılan birkaç sikkenin tıngırtısını işittim. Gelirden tatmin olmayınca sahneden atladı ve halkın arasında dolaşmaya başladı. “Hatırlayın, bir kez serbest kaldı mı onu hayvani dürtülere kapılmaktan hiç kimse alıkoyamaz. Hatırlayın, işkencecisi olan bendeniz de zincire vurulduğum için onun merhametine kalacağım şimdi. Kontesin pencerenin perdesinden bakınca gördüğü esrarengiz şahsın kimliğini de henüz öğrenmediniz –teşekkür ederim efen’m– bunu da hatırlayın. Teşekkür ederim. Zindandan önce gördüğünüz ağlayan heykel –sağ olun– hâlâ üvez ağacının dibini kazıyor. Hadi ama, değerli zamanınızı bizden esirgemediniz. Tek ricamız parada da cimrilik etmemeniz. Birkaç kişi sahiden bizi kırmadı, lakin birkaç kişiye oynamak bizi kurtarmaz. Bir zamanlar zavallı şapkama yağdırdığınız şu gıcır gıcır asimiler nerede? Herkesin parasını birkaç kişi ödeyecek değil ya. Asiminiz yoksa orikalk da olur; hiçbiri yoksa herkesin mutlaka aes’i vardır.”

Yeterli rakam sonunda toplanınca Dr. Talos yerine geçti ve kendisini güya çivili yatağa bağlayan prangayı el çabukluğuyla tekrar taktı. Baldanders kükreyerek beni yakalamak üzere hamle yaptı ama seyircilerin fark etmediği ikinci bir zincirle hâlâ bağlı olduğu anlaşıldı. Dr. Talos alçak sesle, “İcabına bak,” diyerek beni yönlendirdi. “Onu bir meşaleyle kendinden uzak tut.”

Baldanders’ın kollarının serbest kaldığını ilk kez fark etmişim gibi yapıp sahnenin köşesindeki yuvaların birinden bir meşale kaptım. Aynı anda meşalelerin ikisi de harladı; kızıla çalan berrak sarı alevler sanki sönsün diye suya bandırıl-

mişçasına korkunç bir tıslamayla püskürüp kıvılcımlar saçtı, söneceğine iki üç misli büyüdü ve renkleri uçuk yeşilimtırak maviye döndü. Elimdekini yerinden kalkan Baldanders'a savurup yine Dr. Talos'un yönlendirmesiyle, "Hayır! Hayır! Gerile! Gerile!" diye bağırdım. Baldanders eskisinden daha da öfkeli kükreyerek karşılık verdi. Zincirin bağlı bulunduğu uyduruk sahne duvarı çatırdayıp çatladı. Kelimenin tam anlamıyla ağzından köpükler fışkırıyordu. Dudaklarının kenarından koca çenesine akan yoğun beyaz sıvı hırpani siyah giysisini kar gibi benek benek etmişti. Seyircilerden biri çığlık attı. Pat diye kopan zincir bir sığırtmacın kırbacı gibi şakladı. Bu esnada zıvanadan çıkmış devin suratı korkunçtu, önünde durmak bir çığı önlemeye çalışmaktan farksızdı, ne var ki kaçmak üzere adımımı atmaya bile fırsat bulamadan meşaleyi elimden kaptı ve demir sapıyla vurup beni yere serdi.

Kafamı yerden kaldırdığımda diğer meşaleyi de yuvasından kaptığını ve ikisiyle birlikte seyirciye hücum ettiğini gördüm. Erkeklerin haykırışları kadınların ciyaklamasını bastırdı. Sanki loncamızda yüz tane müşteriyle aynı anda muamele ediliyor gibiydi. Ayağa kalktım, Dorcas'ı da kolundan tuttuğum gibi koruluğa kaçmak üzereydim ki Dr. Talos'u gördüm. Yüzünde hınzırca diyebileceğim hoşnut bir ifade vardı ve zincirlerinden kurtulmakla meşgul olmasına rağmen ağırdan alıyordu. Jolenta da bağlarından kurtulmuştu ve mükemmel simasındaki yegâne ifade rahatlamaydı.

lidir ama çimenlerin arasındaki ıvırı zıvrığı görecektense kadar keskin değildir gözü. Sahne arkasında birkaç ışıldak var, Masumiyet’le beraber bize yardım edin de toplayalım.”

Neyi kastettiğini anlamadım, yine de birkaç dakika sonra meşaleler yerlerine konmuş, sahne önündeki çiğnenmiş çimenlikte siyah fenerlerle ava çıkmıştık. “Bir nevi kumar bu,” diye açıkladı Dr. Talos. “Ancak itiraf edeyim ki seviyorum. Şapkayla toplanan gelir bellidir. Birinci perdenin sonunda ne kadar orikalk toplanacağını tahmin edebiliyorum. Ama bahşişler ayrı. En fazla iki elma bir turp kalır belki, bazen de hayal edebileceğinden fazlası. Bir domuz yavrusu bulmuştuk. Lezizmiş, Baldanders yedikten sonra öyle dedi. İnsan yavrusu da bulmuştuk. Altın topuzlu bir baston bulduk, ben el koydum. Antika yaka iğneleri. Ayakkabılar... En çok ayakkabı buluruz. Al işte bak, bir kadın şemsiyesi buldum.” Kaldırıp gösterdi. “Yarın gezerken bizim açık tenli Jolenta’yı güneşten koruyacak bir şey.”

Jolenta kamburu çıksın istemeyen insanların yaptığı gibi gerinip sırtını dikeltti. Belden yukarısı etine dolgun olduğundan vücut ağırlığını dengelemek için sırt kemiği geriye doğru kavislenmişti. “Bu gece bir handa kalacaksak hemen gitmekten yanayım,” dedi. “Çok yorgunum Doktor.” Şahsen ben de bitkindim.

“Han mı? Bu gece mi? Paraya yazık. Bir de şu açıdan bak hayatım. En yakın han en az bir fersah uzakta. Baldanders’la benim sahneyi ve eşyaları toplamamız İşkence Meleği dostumuzun yardımıyla bile bir saati bulur. Hana ancak şafak sökmek üzereyken varırız, horozlar öterken, o vakitte de bin tane aptal uyanmış olur, lapa yemek için hanın kapısını yumruklamaya başlar.” Baldanders homurdandı (sanırım onaylıyordu) sonra da çimenlerin arasında zehirli bir şeye rastladıysa zahir, ona bir tekme salladı.

Dr. Talos kâinatı kucaklarcasına kollarını iki yana açtı. “Burada, Hüda’nın sevdiklerine lütfettiği yıldızların altında,

sıhhatli bir istirahat için gereken her şeye sahibiz. Bu gece hava serince ama yağmur yağacağı yok, ateşin karşısında örtüyü üzerimize çektik mi misler gibi uyuruz. Burada kamp kuracağız, sabahleyin kahve altı öğünümüzü burada yiyeceğiz, günün ilk saatlerinde de yeniden neşeyle yollara düşeceğiz.”

Dedim ki, “Kahvaltıdan bahsetmişken. Şimdi yiyecek bir şey var mı? Dorcas’la ikimiz açız.”

“Elbette var. Baldanders’ın demin bir sepet tatlı patates bulduğunu gördüm.”

Meğer pazarda satamadıkları ürünleri geri götürürken temsili seyre oturan çiftçiler de varmış. Tatlı patatesin yanı sıra bir çift bıldırcın ile birkaç demet taze şeker kamışı da bulduk. Yatıp örtünecek döşek azdı. Dr. Talos ateşin başında oturacağını söyleyerek hiçbirine yatmadı, belki daha sonra biraz kestirmiş, vaktiyle Özerk’in tahtı, kısa bir süre önce-sine kadar da Engizitör’ün makamı olan bir koltukta.

33

Beş Bacak

Herhalde bir saat kadar uyanık yattım. Dr. Talos'un uyumayacağını kısa sürede anlasam da bir bahaneyle bizi yalnız bırakacağına dair umudumu koruyordum. Bir süre arpacık kumrusu gibi oturdu, sonra kalktı ve ateşin başında mekik dokumaya başladı. Yüzü devinimsizdi ama duygularını yine de ele veriyordu, gerek tek kaşını hafiften kaldırarak gerekse başını yana eğerek, ifadesi tümünden değişiveriyordu. Bir o yana bir bu yana adımlamasını yarı mahmur gözlerle seyrederken tilkiyi andıran suratında hüznün, neşe, arzu, usanç, azim ve adını koyamadığım bir dizi başka duygu yakaladım.

Sonunda bastonunu yaban çiçeklerine savurmaya başladı. Ateşin on adım yakınındakilerin tümünü kısa sürede biçti. Enerjik, dimdik bedenini artık göremez olana dek bekledim, sırf savurduğu bastonun cılız hışırtısını işitene dek. Sonra yavaşça cevheri çıkardım. Sanki elimde bir yıldız tutuyordum, ışıktaki tutuşan bir nesne. Dorcas uyuyordu, gönül isterdi ki cevheri onunla beraber inceleyeyim, yine de uyandırmaya çekindim. Cevherin buz mavisi ışıltısını Dr. Talos görecekti diye korktum, halbuki uzaktaydı. Çocukça bir merakla cevheri bir mercek gibi gözüme tutup ateşe baktım, ânında geri çektim ama. Onunla bakınca çayırdaki uyuyanların tanıdık dünyası bir palayla biçilmişçesine gitmiş, geriye yalnızca bir kıvılcım cümbüşü kalmıştı.

Üstat Malrubius öldüğünde kaç yaşındaydım emin değilim. Çırakbaşı olmama daha birkaç yıl vardı, yani epey küçük olsam gerek. Buna karşın Üstat Palaemon'un onun yerini alarak çırak eğitmenliğine başladığı dönemi çok iyi hatırlıyorum. Ben bildim bileli Üstat Malrubius o görevdeydi, dolayısıyla haftalarca, belki de aylarca Üstat Palaemon'un onun yerini dolduramayacağını düşünmüştüm (onu en az eski üstadımız kadar çok sevdiğim hâlde). Üstat Malrubius'un ölmediğini, hatta defnedilmediğini bilmek ortamın gerçeküstü ve yadırgatıcı havasını daha da pekiştiyordu çünkü... aslında yalnızca kamarasında yatıyordu, bizi ıslah edip eğittiği günlerde her gece uyuduğu aynı yataktaydı. Bir deyiş vardır, gözden ırak gönülden de ıraktır diye ama bu vaka da tam tersi geçerliydi, gözden ırakken Üstat Malrubius'un varlığı eskisinden de baskın hissediliyordu. Üstat Palaemon onun temelli gittiğini dile getirmeye yanaşmazdı, dolayısıyla her karar sürecinde terazinin iki kefesinde hep şu iki soru olurdu: "Üstat Palaemon buna izin verir mi?" ile "Üstat Malrubius olsa ne derdi?" (Neticede suskunluğunu korumuştur. İşkenceciler ne kadar hasta olsalar da Şifa Kulesi'ne gitmezler. Bir kanaate göre -doğru mu değil mi bilmiyorum- orada eski defterler açılmış.)

Bu tarihçeyi eğlendirme ve hatta öğretme amaçlı yazıyor olsaydım, Pençe'yi heybeme geri tıktığım o zaman diliminde toprak oluşunun üzerinden yıllar geçmiş Üstat Malrubius'u çekiştirmek için konuyu dağıtmazdım. Ne var ki bir tarihçe de anlatılması gerekenler, her şeyde olduğu gibi, yerine göre değişir. Edebi üsluptan pek anlamam, ilerleme kaydettikçe öğreniyor ve anlıyorum ki bu zanaat da mesleğimden çok farklı değil.

Bir idamı seyretmeye onlarca, bazen de yüzlerce insan gelir. Seyircilerin ağırlığı nedeniyle çöken balkonların, hayatım boyunca infaz ettiğim insandan daha fazla kişinin ölümüne yol açtığına şahit olmuşumdur. Yazılı bir anlatının

okurları da bu kalabalıklara benzetilebilir. Söz konusu seyirciler haricinde tatmin edilmesi gereken başkaları da vardır; mesela infazcının işverenleri, mahkûm acı çekmeden (veya can çekişerek) ölsün diye para ödeyenler ve infazcının kendisi. Tören fazla uzamadığında seyirciler hoşnut kalır, keza mahkûma kısacık söz hakkı verilip de iyi sonuç alındığında, yahut kılıç havaya kalkıp güneşte bir anlığına kamaştığında, onlara nefeslerini tutup birbirlerini dürtecek kadar zaman tanındığında, kelle kopup da oluk gibi kan fışkırdığında. Günün birinde Üstat Ultan'ın kütüphanesini didik didik edecek sizler de aynı şekilde lafı uzatmamı istemeyeceksiniz; söz hakkı tanınan şahsiyetler az ama öz konuşsun, önemli bir gelişmenin yaşanmak üzere olduğunu işaret eden dramatik duraklamalar olsun, heyecanlandırırsın, doyurucu miktarda da kan revan ihmal edilmesin isteyeceksiniz. Infazcının namına çalıştığı yetkililer veya valiler (bu kinayeyi uzatmamın bir mahsuru yoksa devam edeyim) mahkûmun başarısız firar teşebbüsünden veya halkın galeyana gelmesinden pek yakınmazlar, yeter ki tören sonunda mahkûm kati surette can versin. Bana öyle geliyor ki yazma sürecinde beni vazifemi yapmaya sevk eden de aynı dürtü. İşin gerekleri bu çalışmayı konusundan saptırmamalı; girizgâhlarla, dizinlerle kaçamak yollara başvurmadan veya bambaşka bir esere dönüşmeden, söz sanatının baskın çıkmasına mahal vermeksizin anlatıyı tatminkâr bir neticeye bağlamak asıl amaç olmalı.

İnfazın acısız veya acılı gerçekleştirilmesi için cellada para ödeyenler ise uymak zorunda olduğum edebi gelenekler ile yerleşik emsallere benzetilebilirler. Hatırlıyorum da bir kış günü, ders gördüğümüz sınıfın penceresini yağmur döverken, Üstat Malrubius –muhtemelen ya kendimizi derse veremeyecek kadar keyifsiz olduğumuzu gördüğünden ya da sırf kendi keyifsizliğinden– bize çok eskiden loncamızda görev yapmış Üstat Werenfrid diye birini anlatmıştı. Maddi du-

rumu kötü olan Werenfrid, mahkûmun hem düşmanlarından hem de dostlarından para almış, gruplardan birini idam sehпасının sağına diğerini de soluna oturtmuş, muazzam becerikliliği sayesinde de her iki grubu ziyadesiyle memnun etmiş. Tarih yazarlarını ikileme düşüren geleneksel üsluplar da aynı böyledir. Evet, özerkler için bile geçerlidir bu. Okuru tatmin etme arzusu bir tarafta, yazma eylemini icra etmenin verdiği haz bir taraftadır.

Nitekim ben de Üstat Werenfrid'in düştüğü ikilemin aynısını yaşayan ama onun becerilerinden yoksun biri olarak her iki tarafı da tatmin etmek zorundayım. Burada yapmaya çalıştığım da bu. Geriye infazcının tatmin edilmesi kalıyor ki o da ben oluyorum. Herkesi memnun etmek infazcıya yetmez. Görevini takdire şayan bir şekilde, üstatlarından öğrendiklerine ve kadim geleneklere bağlı kalarak yerine getirdiğinden emin olsa dahi ona yetmez. Tüm bunlara ilaveten, şayet Ecel'in de infazcının kellesini uçurup saçından tutarak havaya kaldıracağı ömrünün son demlerinde tam bir tatmin duymak istiyorsa, infaza ufak da olsa tümüyle kendisine has ve asla tekrarlanamayacak bir dokunuş katması şarttır. Ancak bu suretle kendisini hür bir sanatçı sayar.

Baldanders'la aynı yatağı paylaştığım gece tuhaf bir rüya görmüştüm ve bu tarihçe kapsamında anlatmakta beis görmedim. Rüya anlatıları da edebi geleneğin bir parçasıdır. Anlattığım dönemde, Baldanders ve Jolenta'yla birlikte yıldızların altında Dorcas'la yan yana yattığım, Dr. Talos'un da yanı başımızda oturduğu esnada, tam anlamıyla rüya denemeyecek bir deneyim yaşadım ancak bu, aynı geleneğin dışında kalıyor. Bunu daha sonra okuyacakları uyarayım, anlatacaklarımın akabinde olanlarla bağlantısı pek yok, sırf o dönemde kafamı karıştırdığı ve anlatmaktan memnuniyet duyacağım için aktarıyorum. Yine de şu vakte kadar hafızamda yer ettiği için, hikâyemin sonraki bölümlerindeki eylemlerimi etkilediği söylenebilir.

Pençe'yi heybeme sakladıktan sonra ateşin yakınına se-
rilmiş eski battaniyeye uzandım. Dorcas yanı başımda yatı-
yordu. Jolenta'nın ayağı ayağıma değiyordu. Baldanders ate-
şin öbür tarafında sırt üstü uzanmış, kalın tabanlı çizmeleri
de közün içindeydi. Dr. Talos'un koltuğu devin yanındaydı
ama ateşe dönük değildi. Yüzü karanlığa mı dönüktü yoksa
değil miydi, bilmiyorum. Koltuktaki varlığını genellikle his-
sediyordum diyeyim, bunun dışında yokluğunu hissediyor-
dum. Galiba hava da giderek aydınlanıyordu, zifiri karanlık
değildi. Kulağımın dibinde birtakım ayak sesleri işitsem de
istifimi bozmadım, usulca yaklaştı, pıtır pıtır; sonra bir nefes
sesi geldi, bir hayvanın burnunu çekmesi. Uyanmışım gibi
gözlerim açıldı ama hâlâ öyle uyku sersemiydim ki kafamı
çevirip de bakmadım. Hayvan yaklaşıp giysilerimi ve yüzü-
mü kokladı. Triskele'ydi bu. Triskele sırtını bana yaslayarak
yere yattı. Beni bulması o anda garibime gitmedi, hatta onu
tekrar gördüğüme biraz sevindiğimi de anımsıyorum.

304 Bir kez daha ayak sesleri işittim, bu kez ağır ve sağlam
adımlarla ilerleyen biriydi. Gelenin Üstat Malrubius oldu-
ğunu hemen anladım. Onun hücrelere yemek dağıttığımız
günlerde kulenin altındaki koridorları çınlatan ayak sesleri
hatırımdaydı; aynı sestti. Görüş alanıma girdi. Pelerini toz-
luydu, çok resmi durumlar haricinde hep olduğu üzere. Her
zamanki gibi eteğini toplayarak bir sandığın üzerine oturdu.
"Severian. Yedi idari ilkeyi say."

Konuşmak külfetti, yine de (şayet bir rüyaysa, rüyamda)
şunu demeyi başardım, "Bize bunu öğrettiğinizi hatırlamı-
yorum üstat."

"Öğrencilerim arasında en dikkatsizi hep sendin," dedi ve
sustu.

İçime kötü bir his doğdu, sanki yanıt vermezsem bir tra-
jedi gerçekleşecekti. En sonunda cılız bir sesle saymaya yel-
tendim, "Anarşi..."

"O idari ilke değil, idare noksanlığının sonucu. Tüm idari

ilkelerden üstün olanlarını öğretmiştim size. Şimdi onların yedisini say.”

“Hükümdara bağlılık. Nesebe ve haleflerine bağlılık. Kraliyet devletine bağlılık. İdari devleti meşrulaştıran töreye bağlılık. Salt hukuka bağlılık. Kanun koyucular olarak alt ve üst seçmenler kuruluna bağlılık. Seçmenler de dahil olmak üzere çeşitli idari unsurların tümünü bünyesinde barındıran ve büyük ölçüde düşünsel boyutta olduğu kabul edilen soyut varlığa bağlılık.”

“Fena değil. Bunlardan hangisi en temel, hangisi en yüce ilkedir?”

“Mevcut düzenin sağlanması, Üstat,” dedim. “Ama en yücesi hangisidir, daha önce sorduğunuzu hiç anımsamıyorum.”

Üstat Malrubius öne eğildi, gözleri ateşteki kömürlerden daha kordu. “En yücesi hangisi Severian?”

“Sonuncusu mu Üstat?”

“Yani seçmenler de dahil olmak üzere çeşitli idari unsurların tümünü bünyesinde barındıran ve büyük ölçüde düşünsel boyutta olduğu kabul edilen soyut varlığa bağlılık mı?”

“Evet Üstat.”

“Peki senin İlahi Varlık’a bağlılığın hangi türden Severian?”

Bir şey demedim. Düşündüğümünden belki; gerçi bilinçli düşünemeyecek kadar uykuluydum o anda. Buna karşılık fiziksel çevremizin ziyadesiyle ayırdındaydım. Tepemdeki gökyüzü tüm ihtişamıyla sırf benim menfaatim için oradaydı sanki, o anda nazarıma lütfedilmişçesine. Yattığım toprak bir kadın bedeniydi âdeta, etrafımı saran hava da billur gibi harikulade, şarap gibi akışkandı.

“Cevap ver Severian.”

“İlki, illa bir cevap vereceksem.”

“Hükümdara bağlılık mı?”

“Evet çünkü halefi yok.”

“Yanında yatan hayvan senin uğruna canını verir. Onunki ne tür bir bağlılık?”

“İlki mi?”

Orada kimse yoktu. Doğrulup oturdum. Malrubius ile Triskele ortadan kaybolmuştu ama hayvanın yanı başımda yattığı yer hâlâ biraz sıcaktı.

34

Sabah

307

“Demek uyandın,” dedi Dr. Talos. “İyi uyudun mu bari?”

“Garip bir rüya gördüm.” Kalkıp etrafıma bakındım.

“Burada bizden başka kimse yok.” Dr. Talos bir çocuğu temin eder gibi, Baldanders ile uyuyan kadınları işaret etti.

“Rüyamda köpeğimi gördüm –yıllardır kayıp– geri dönmüştü, gelip yanıma yattı. Uyandığımda sıcaklığını hâlâ hissediyordum.”

“Ateşin yanında yatıyordun,” dedi Dr. Talos. “Burada köpek falan yoktu.”

“Giyimi benimkine çok benzeyen bir adam vardı.”

Dr. Talos başını iki yana salladı. “Olsaydı mutlaka görürdüm.”

“Sızmıştın belki.”

“Sadece akşamın ilk saatlerinde içim geçti. Son iki saattir uyanığım.”

“Şimdi uyumak istersen,” dedim, “sahneye ve eşyalara göz kulak olurum,” dedim; işin gerçeği, yeniden uyumaya korkuyordum.

Dr. Talos biraz tereddüt ettikten sonra, “Çok nazıksın,” deyip benim çiyile ıslanmış battaniyeme isteksizce çöktü.

Onun koltuğuna geçtim, ateşe doğru döndürdüm ki seyredeyim. Bir süre düşüncelerimle baş başa kaldım, önce rüyama kafa yordum, sonra da şans eseri elime geçen kudretli

yadigâr Pençe'ye. Jolenta kıpırdanmaya başlayınca pek sevindim. En sonunda kalkıp kollarını kızıla çalan göğre uzatarak gerindi. "Buralarda akarsu var mıdır?" diye sordu. "Yıkanmak istiyorum."

Baldanders'ın akşam yemeğİ için su almaya gittiğİnde koruluğın oradan getirdiğİni söylemem üzerine kafa sallayıp ırmağın yolunu tuttu. Onu görünce bir süreliğine kafam dağılmıştı en azından. Uzaklaşmasını seyrederken gözüm yerde yatan Dorcas'a kaydı. Jolenta'nın güzelliğİ kusursuzdu. Tanıştığım hiçbir kadın onunla aşık atamazdı. Thecla'nın boylu poslu endamı bile onunkinin yanında kaba saba ve erkeksi kalıyordu. Siska Dorcas'ın sarışın zarafeti ise Zaman Atriyumu'nda rastladığım unutulmuş kız Valeria'nınki gibi çocuksuydu.

Gelgelelim Jolenta'yı Agia kadar çekici bulmuyordum, Thecla'ya sevdalandığım gibi sevdalanmadım ona; hatta Dorcas'la aramızda filizlenen mahrem duygu ve düşüncelere de gark olmadım, olacağına ihtimal bile vermedim. Onu gören her erkek gibi onu arzuladım ama bir tablodaki kadını beğenir gibi. Onu hayranlıkla seyrederken dahi, sarsak yürüyüşü (önceki gece sahnede de fark ettiğim gibi) gözümünden kaçmıyordu, halbuki hareketsiz durunca ne kadar da zarıftı. Poposu bingil bingil sallanıyordu yürürken, kösnül duygular uyandıran o harikulade vücutlu kadın gidiyor, yerine gebe bir kadın geliyordu sanki. Kirpiklerinde billur su damlaları, yüzünde alkım kadar kusursuz ve saf bir ifadeyle koruluktan geri döndüğünde kendimi nedense hâlâ yalnız başımaymışım gibi hissediyordum.

"... istersen meyve var dedim. Doktor kahvaltıya da yiyecek kalsın diye dün gece birazını ayırmamı istemişti." Sesi buğulu ve biraz da nefes nefeseydi. Kulağİna müzik gibi geliyordu.

"Kusura bakma," dedim. "Dalmışım. Evet, meyve yerim. Çok naziksin."

“Ayağına getirecek değilim, kalkıp kendin al. Şurada, zırh askısının arkasında.”

Zırh diye gösterdiği şey aslında gümüş rengine boyanıp kumaşla kaplanmış bir tel kafesti. Üzüm, bir tane elma ve bir tane nar bulunan eski sepeti onun arkasında buldum.

“Ben de istiyorum,” dedi Jolenta. “Üzüm yiyelim var.”

Üzümü ona verdim, Dorcas’ın elma tercih edeceğini düşünerek yanı başına bıraktım, narı da kendim aldım. Jolenta üzüm salkımını havaya kaldırdı. “Bir erginin serasından kral üzümü bu, yoksa üzüm mevsimi için çok erken. Bu avare hayat hiç fena değil bence. Paranın üçte birini de alıyorum.”

Doktor ve deviyile daha önce çalışmamış mıydın diye sordum.

“Beni hatırlamıyorsun değil mi? Tahmin etmiştim.” Ağzına bir üzüm tanesi attı ve gördüğüm kadarıyla çiğnemedi. “Yok, çalışmamıştım. Prova yapmıştım ama şu kız hikâyeye aniden girince her şeyi değiştirmek zorunda kaldık.”

“Ben ondan daha çok köstek olmuşumdur. Sahnede çok az göründü o.”

“Evet ama senin rolün hazır. Provalarda senin rolünü de Dr. Talos oynuyordu, neler diyeceğini biliyordum yani.”

“Bana bel bağlamış demek.”

Bu lafımın üzerine doktor zıncı diye kalktı. Gözleri cin gibiydi. “Elbette, elbette. Kahvaltıdayken nerede buluşacağımızı söylemiştik sana. Dün gece boy göstermeseydin ‘Muhteşem Hadiseler’i sahneleyip ertesi günü bekleyecektik. Jolenta bundan böyle gelirin üçte birini değil, çeyreğini alacaksın. Adalet gereği diğer kadına da pay vermek lazım.” Jolenta omuz silkip bir üzüm daha yuttu.

“Kadını uyandır artık Severian. Yola çıkalım. Ben de Baldanders’ı uyandırayım da parayı bölüşüp toplanalım.”

“Sizinle gelmeyeceğim,” dedim.

Dr. Talos şaşkınlıkla baktı.

“Şehre dönmem lazım. Pelerinler Mezhebi’yle işim var.”

“Ana yola kadar bize eşlik edersin öyleyse. En çabuk o güzergâh üzerinden dönersin.” Belki de beni soru yağmuruna tutmadığı için, belli etmese de çok şey bildiği hissine kapıldım.

Mevzuya ilgisiz Jolenta esnemesini zor bastırdı. “Akşama kadar uykumu iyice almam lazım yoksa gözlerim eskisi kadar güzel gözükmeyecek.”

“Olur ama yola vardığımızda ayrılırım,” dedim.

Dr. Talos devi uyandırmak üzere sırtını dönüp çoktan uzaklaşmıştı. Bastonuyla devi omuzlarından dürtüyordu. “Nasıl istersen,” dedi, bana mı yoksa Jolenta’ya mı söylediğini anlamadım. Dorcas’ın alnını okşayarak artık gitmemiz gerektiğini fısıldadım.

“Keşke uyandırmasaydın. Şahane bir rüya görüyordum... Çok ayrıntılıydı, gerçek gibi.”

“Ben de gördüm, kendim uyanmadan önce yani.”

“Epeydir mi uyanıksın o zaman? Bu elma benim mi?”

“Tek kahvaltılığın bu ne yazık ki.”

“Bana yeter. Şuna bak, nasıl da yusuvarlak, nasıl da kırmızı. Neydi şu deyiş? ‘Elma gibi kırmızı...’ Gerisini hatırlamıyorum. Bir ısırık alır mıydın?”

“Ben yedim. Nar aldım.”

“Ağızındaki lekelerden anlamam gerekirdi. Geceyi kan emerek geçirdiğini sandım.” Bu lafı üzerine afalladığımı yüzümden anlamış olsa gerek ki ekledi, “Eh, üzerime eğilmiş hâlinle bir kara yarasayı andırıyordun.”

Baldanders da artık kalkmış, mutsuz bir çocuk gibi gözlemini ovuşturuyordu. Dorcas ateşin öbür tarafından seslendi, “Bu kadar erken kalkmak feci, değil mi müstecir? Siz de mi rüya görüyordunuz?”

“Ne rüyası,” diye yanıtladı Baldanders. “Ben hiç rüya görmem.” (Dr. Talos bana bakarak çok sağlıksız der gibi kafasını iki yana salladı.)

“Benimkilerin bir kısmını size vereyim madem. Severian da çok rüya görürmüş.”

Tamamen uyanık görünse de Baldanders apışıp kalmış gibi baktı kıza. “Sen kimsin?”

“Ben...” Dorcas dehşet içinde bana döndü.

“Dorcas,” dedim.

“Evet, Dorcas. Hatırlamıyor musunuz? Dün gece perde arkasında tanıştık. Siz... arkadaşınız bizi tanıştırdı, korkmanın dedi çünkü mahsustan insanlara zarar verecekmiş gibi yapıyormuşsunuz. Temsildeyken. Anlıyorum, dedim çünkü Severian da korkunç şeyler yapıyor ama aslında çok naziktir.” Dorcas yine bana baktı. “Hatırlıyorsun değil mi Severian?”

“Elbette. Sırf unutkan diye Baldanders’dan çekinmene gerek yok bence. İri yarı, biliyorum ama cüssesi benim is karanlıkları gibidir, onu olduğundan daha kötü gösteriyor.”

Baldanders, Dorcas’a hitaben, “Hafızan bir harika. Keşke ben de böyle her şeyi hatırlayabilsem,” dedi. Konuşması yularlanan kayaların gümbürtüsü gibiydi. Biz laflarken Dr. Talos para kutusunu çıkarmıştı. Şingirdatarak muhabbetimizi böldü. “Buyurun dostlar, söz verdiğim gibi performansımızın gelirini adil ve eşit bir şekilde bölüşelim, bu iş de hallolduktan sonra yola çıkmanın zamanıdır. Bu tarafa dön Baldanders, ellerini kucağına aç. Severian Efendi, hanımlar, siz de etrafıma toplanır mısınız?”

Önceki gece toplanan geliri bölüşmekten ilk bahsettiğinde dörde pay edeceğine dair bir izlenim edinmiş, dolayısıyla da onun kölesi gibi gözüken Baldanders’ın payına hiçbir şey düşmeyeceği sonucunu çıkarmıştım. Oysa Dr. Talos kutudaki paraları saydıktan sonra devin ellerine pırıl pırıl bir asimi bıraktı, bir tanesini bana, üçüncüsünü Dorcas’a, Jolenta’ya da bir avuç orikalk verdikten sonra kalan orikalkları tek tek dağıtmaya koyuldu. “Şimdiye dek iyi para kazandığınızı fark etmişsinizdir,” dedi. “Maalesef verilen bahşişler arasında ne

idiği belirsiz sikkeler de var. Değerli paralar suyunu çekince her birinizin payına bunlar düşecek.”

Jolenta sordu, “Kendi payını ayırdın mı Doktor? Bence biz alacağımızı aldık.”

Her birimizin avucuna tek tek sikke saymakla meşgul olan Dr. Talos bir an durakladı. “Ben bundan pay almıyorum,” dedi.

Dorcas adamın kararını yadırgayan bir bakışla bana dönüp fısıldadı, “Ama bu adil değil.”

Ben de dedim ki, “Adil değil. Doktor, dün gece temsilde sen de herhangi birimiz kadar büyük rol oynadın, parayı toplayan da sendin, hem gördüğüm kadarıyla sahneye ve dekora da para harcamışsın. Bilakis iki misli pay alman gerekir.”

“Beş kuruş almam,” dedi Dr. Talos usulca. Onu ilk kez mahcup gördüm. “Artık gönül rahatlığıyla kumpanya diyebileceğim bu grubun idaresini yürütmek benim için zevktir. Oynadığımız temsili yazdım, bir de...” (bir şey kaybetmiş gibi etrafına bakındı) “... rol icabı giydiğim şu zırhı da seviyorum. Bunlar benim için zevk, ödül den sayarım hepsini.

“Şimdi dostlar, gördüğünüz üzere elimizde yalnızca teklikler kaldı, yani bu orikalkları pay edemeyiz. Kesin konuşmak gerekirse sadece iki tane kaldı. Her kim talip olursa kalan aeslerden ve değeri şüpheli diğer ıvır zıvırlardan feragat etmiş sayılacak. Severian? Jolenta?”

Dorcas beni şaşırtarak, “Ben talibim,” dedi.

“Fevkalade. Geri kalanına değer biçmeye kalkışmadan paylaştıracığım. Yalnız, alan kişiyi bunları dikkatli harcaması konusunda uyarayım. Bu tür şeylerin cezası vardır ama surların dışında... Bu da nesi?”

Baktığı yöne dönünce hırpani kılıklı bir ihtiyarın bize doğru ilerlediğini gördüm.

35

Hethor

313

Gelen misafiri oturarak karşılamak neden ayıp sayılır bilmem ama öyledir. İhtiyar yaklaşırken iki kadın da ayağa kalkınca ben de kalktım. Baldanders bile koca cüssesiyle yerden kalkmaya üşenmedi, kısacası misafir konuşacak kadar yaklaştığında bir tek Dr. Talos oturuyordu çünkü yegâne koltuğumuza tekrar kurulmuştu.

Bu adamdan daha derbeder görünen birini hayal etmek zor. Ufak tefekti, giysileri aşırı bol olmasaydı bile yine de ufak tefek görünürdü kanımca. Sıska çenesi kirli sakallıydı. Yanımıza gelip de yağlı kasketini çıkarınca eski ve kirli bir burgonet sorgucu gibi tam ortadan ikiye ayrılmış saçı meydana çıktı. Onu gözüm bir yerden ısıırıyordu ama hatırlamam zaman alacaktı.

“Efendiler,” dedi. “Ey yaradanın beyefendi ve hanımefendileri, ipek başlıklı, ipek saçlı hanımlar, ış-ış-ışkyuvarımızın H-h-hasmane ordularına ve imparatorluklarına hükmeden insan! Kule taş gibi güçlü, taş gibi, ç-ç-çıra atılınca tazelenip harlayan ateş gibi güçlü! Aman efendim, kara efendim, ölümün galibi, gecelerin naibi! Vaktiyle gümüş yelkenli gemilere yazıldım, yüz direkliydi, serenleri yıldızlara değerci, bendeniz ısıltılı halatların arasında deryaları aştım, mendireğin en tepesinde Pleiades’in* alazlandığına şahit oldum da sizin

* Ülker takımyıldızının Yunanca adı. -çn

gibisini ömrümde görmedim. He-he-hethor ben, emrinize amadeyim, cüppenizdeki çamuru ovarım, koca kılıcınızı bileyleylerim, kurbanlarınızın bana bakan gözlerine aldırmadan t-t-taşırim sepeti, efendime söyleyeyim, güneş söndüğü zamanki Verthandi'nin ölü ayları gibidir o gözler. G-g-güneş söndüğü zaman. Madem öyle, hani nerede parlak oyuncular? Daha ne kadar yanacak meşaleler? B-b-buzdan eller hepsini kapmaya davranır ama meşale tekneleri buzdan da soğuktur, Verthandi'nin aylarından daha soğuk, ölü gözlerden de soğuk! Nerede gölü fokurdatan ateşin gücü? Hani nerede imparatorluk, nerede Güneş Orduları, uzun kargıları ve altın sancaklarıyla? Hani nerede d-d-dün gece sevdiğimiz ipek saçlı kadınlar?"

"Seyircimizdiniz anlaşılan," dedi Dr. Talos. "Temsilimizi yeniden seyretmek istemenizi gayet iyi anlıyorum. Ancak bu arzunuzu akşamdan önce yerine getirmemiz mümkün değil, o zaman da buradan epey uzakta olacağız."

Agilus'un hapisanesinden çıkınca şişko adam, açgözlü kadın ve diğerleriyle beraber rastladığım Hethor onu duymamış gibiydi. Gözünü bana dikmişti, arada sırada da Baldanders ile Dorcas'a göz atıyordu. "Canını yaktı değil mi? Kıvrandın da kıvrandın. Gördüm seni, kanlar içindeydin, hamsin yortusundaymış gibi kıpkırmızı. S-s-senin için ne şeref! Sen de ona hizmet ediyorsun ya, benden daha yüce mevkidesin."

Dorcas başını iki yana sallayıp yüzünü öbür tarafa çevirdi. Dev bakakalmıştı. Dr. Talos söze girdi, "Gördüklerinizin bir tiyatro temsili olduğunu anlamışsınızdır mutlaka." (Eğer seyircilerin çoğu aynı idrak seviyesinde olsaydı Baldanders'ın sahneden atladığı sırada utanç verici bir açmaza düşerdik diye düşündüğümü hatırlıyorum.)

"Neleri a-anladığımı tahmin bile edemezsiniz, eski kapitanım ben, eski mülazım, eskiden onun mutfağında a-a-aşçıydım, çorba pişirdim, can çekişen kuçulara et suyu ha-

zırladım. Efendim gerçektir, iyi ama ordularınız nerede? Hakikaten, imparatorlarınız nerede? Gerçek bir yaradan sa-
sahte kan mı akar? K-k-kan tükenince takat mi kalır sizde,
hani nerede ipek saçın parıltısı? Bir k-k-kadeh alsam yeter
bana, külüstür bir gemide k-kaptanlık yapmışım ben, gümüş
yelkenlerin önünde kapkara mürettebat, ardında k-k-kömür
istifi.”

Galiba bu noktada Hethor'un gevelediği sözleri pürdikkat
dinlemediğimi belirtmem gerekir, buraya kelimesi kelime-
sine aktarabiliyorsam şaşmaz hafızam sayesinde. Seyrek
dişlerinin arasından tükürükler saçarak, tekerleme okur gibi
saydırıyordu. Aklı yavaş çalışan Baldanders onu kendince
anlamış olabilir. Dorcas'ın adamdan, bu sayıklamalara kulak
tıkayacak kadar tiksindiğine eminim. Tıpkı bir leşin kemik-
lerini homurdanarak katır kutur çiğneyen bir alzaboğa rast-
lamışçasına yan dönmüştü. Jolenta ise kendisini ilgilendir-
meyen konulara hiç kulak asmazdı zaten.

“O genç hanıma hiçbir zarar verilmediğini bizzat görü-
yorsunuz.” Dr. Talos ayağa kalkıp para kutusunu ortadan
kaldırdı. “Gösterimizi takdir eden birisiyle konuşmak daima
zevktir ancak korkarım yapacak işlerimiz var. Toplanmamız
gerek. Müsaade eder misiniz?”

Hethor baktı ki Dr. Talos'tan başka muhatabı yok, si-
perliğini neredeyse burnuna kadar çekerek kasketini yine
taktı. “Yükleme mi var? O işlerde benden âlâsı yoktur, eski
yük eminiyim ben, eski levazımatçı ve ambar memuru, eski
hamal. Koçana başka kim geri koyacak tanesini, ci-civcivi
kim yeniden sığdıracak yumurtaya? Gü-güvenin heybetli
k-kanatlarını cunda yelkeni gibi katlayıp da s-s-sandukadan
s-sarkan çatlamış kozasına kim geri sokacak? E-efendimin
aşkına ben yaparım, E-efendimin uğruna ben yaparım. O ne-
reye ben oraya, her yere g-g-g-giderim.”

Ne diyeceğimi bilemeyip başımla onayladım. Tam o anda
Baldanders, onca laf kalabalığı arasından yalnızca toplanma-

mız gerektiğini anlamış gibi, sahne dekorundaki bir brandayı direğinden çözüp sarmaya koyuldu. Hethor beklenmedik bir çeviklikle sahneye fırlayıp sorgu odasının dekorunu katladı, ışıldağın kablolarını sarıp topladı. Dr. Talos, nasıl ki Baldanders'ın sorumluluğu bendeysen adamınki de sende der gibi baktı bana.

“Böylelerinden zarar gelmez,” dedim. “Emek harcamaktan zevk alırlar, ayrıca tıpkı normal bir erkeğin Dorcas ile Jolenta'nın yanında olmaktan hoşlanması gibi bizimle arkadaşlık etmek isterler.”

Doktor başıyla onayladı. “Hep merak ederdim. Efendisine katıksız sevgiyle hizmet eden ideal uşaklardan bahsedilir, tıpkı doğa aşkıyla hendek kazmaktan bıkmayan ideal bir rençper, yahut çiftleşme aşkıyla bir gecede on defa apış arasını açan ideal bir kevaşe gibi. Lakin gerçek hayatta bu muhteşem yaratıklara asla rastlanmaz.”

Bir saate kalmadan yollara düştük. Küçük tiyatromuzun eşyaları düzgünce toplandıktan sonra sahne parçalarından yapılmış dev bir el arabasına yüklenmişti. Bu tekerlekli zımbırtıyı çeken Baldanders birkaç ıvır zıvırı da sırtında taşıyordu. Dr. Talos, arkasında Dorcas, Jolenta ve ben önden gidiyorduk, Hethor ise Baldanders'ı yüz adım kadar geriden takip ediyordu.

“O da benim gibi,” dedi Dorcas, arkasına bakarak. “Doktor da Agia gibi ama onun kadar hain değil. Hatırlıyor musun? Beni başınızdan savmaya uğraşıyordu, en sonunda onu bu çabadan sen vazgeçirdin.”

Hatırlıyordum, niçin azimle peşimizden gelmeyi sürdürdüğünü sordum.

“Tanıdığım yegâne insanlardınız. Yalnız kalmaktan, Agia'dan korktuğumdan daha çok korkuyordum.”

“Demek Agia'dan korkuyordun.”

“Evet, hem de çok. Hâlâ korkuyorum. Yine de... eskiden neredeydim bilmiyorum ama her neresiyse yalnızdım bence.

Çok uzun zamandır. Aynısını yaşamak istemedim. Bunu anlayamazsın, hoşuna da gitmeyebilir ama...”

“Evet?”

“Sen de benden Agia kadar nefret etseydin bile yine de peşinden gelirdim.”

“Agia’nın senden nefret ettiğini sanmıyorum.”

Dorcas yüzüme baktı. Hoş siması o anda dingin bir zincifre mürekkebi kuyusuna vurmuş aksi gibiydi. Muhteşem bir güzellik için fazla çocuksuydu belki, biraz cılız ve solgun ama gök mavisi gözlerinde insanlığa sunulmuş öyle bir dünya saklıydı ki Jolenta’nınkiyle aşık atabilirdi. “Benden nefret ediyordu,” dedi Dorcas usulca. “Şimdi daha da çok ediyordur. Düellodan sonra bayılmıştın, hatırlarsan. Ben seni sürükleyerek götürürken dönüp arkana bakacak durumda değildin. Ama ben baktım ve onun yüz ifadesini gördüm.”

Jolenta yürümek zorunda bırakıldığı için Dr. Talos’a yakınıyordu. Arkamızdan Baldanders’ın gür, tok sesi duyuldu. “Taşıyayım seni.”

Kadın dönüp ona göz attı. “Ne yani? Onca eşyanın üstüne mi?” Dev yanıt vermedi. “Binek istiyorum dediysem, zannettiğinin aksine bir ahmak gibi sırtta taşınmayı kastetmedim.”

Devin esefle kafa sallaması gözümün önüne gelir gibi oldu.

Jolenta ahmak gibi görünmekten korkuyordu. Benim birazdan yazacaklarım da sahiden ahmakça görünecek ama doğrudur. Siz okurlarım gülseniz de gücenmem. Ben o esnada ne kadar talihli olduğumu, Hisar’dan ayrıldığımdan beridir talihin yüzüme güldüğünü düşünüyordum. Dorcas’ı dostum bellemiştim, bir sevgiliden fazlası, gerçek bir eş, halbuki tanışalı sadece birkaç gün olmuştu. Arkamdaki devin ağır ayak sesleri Urth’u tek başına arşınlayan sayısız insanı çağırıyordu. Baldanders’ın Dr. Talos’a itaat etmeyi niçin seçtiğini, olağanüstü gücünü kızıl saçlı adamın verdiği işlerden neden hiç esirgemediğini o zaman anladım (ya da anladığımı

sandım). Daldığım düşüncelerden omzumun dürtülmesiyle sıyrıldım. Hethor'du. Arkamdan usulca yanıma gelmişti anlaşılan. "Üstat," dedi. Bana öyle hitap etmemesini, alt tarafı loncamın bir kalfası olduğumu ve üstatlık mertebesine muhtemelen asla erişemeyeceğimi söyledim.

Tevazuyla başını salladı. Konuşmak üzere ağzını açınca kesici dişlerinin kırık olduğunu gördüm.

"Nereye gidiyoruz üstat?"

"Kapıdan öteye," dedim. Benim değil de Dr. Talos'un peşine takılsın diye söyledim bunu. Doğrusu aklımdan tek geçen Pençe'nin doğaüstü güzelliği idi ve iade etmek için gerisin geri Nessus'a döneceğime Thrax'a götürsem ne güzel olur diye düşünüyordum. Surları gösterdim. Alelade bir kalenin duvarları bir farenin nazarında neyse, uzakta yükselen surlar da bizim için öyleydi. Fırtına bulutları gibi kapkaraydı, hatta tepesini sahiden bulutlar örtmüştü.

"Kılıcınızı ben taşıyayım Üstat."

Teklifi içtendi, yine de Terminus Est'e göz koyan Agia ile kardeşinin arkamdan çevirdiği dolapları anımsamadan edemedim. Olabildiğince sertçe, "Olmaz. Ne şimdi ne de sonra," dedim.

"Omzunuzda onunla yürüdüğünüzü gördükçe size üzülüyorum efendim. Çok ağır olmalı."

Göründüğü kadar külfet yaratmadığını söylerken gayet samimiydim. Bu esnada az meyilli bayırın eteğini dönmüştük. Doğruca surdaki bir açıklığa çıkan ana yol yarım fersah ötemizde görünüyordu artık. Envaiçeşit yük arabası ve çekçekle tıklım tıklımdı. Dağ gibi surların ve şehir kapının gölgesinde insanlar sakırğa gibi minnacıktı, kırıntılara üşüşen karıncaları andırıyorlardı. Dr. Talos arkasına dönüp geri geri yürürken bir yandan da sanki kendisi inşa etmişçesine gururla surları gösterdi.

"Bazılarınız burayı hiç görmemiştir sanıyorum. Severian? Hanımlar? Buraya daha önce gelmiş miydiniz?"

Jolenta bile kafasını iki yana salladı, ben de dedim ki, “Hayır. Ömrümü şehrin göbeğinde geçirdiğim süre boyunca kulemizin tepesindeki cam tavanlı odadan her baktığımda surları kuzey ufkunda kara bir çizgiden ibaret gördüm. Hayretler içindeyim, itiraf ediyorum.”

“Eskiler iyi mimarmış değil mi? Düşünsenize, üzerinden binlerce yıl geçtiği hâlde, şehir bugün katettiğimiz açık alanlara kadar genişlemeyi sürdürse de sapasağlam ayakta. Bakıyorum da Baldanders kafa sallayıp itiraz ediyor. Sebatkâr dostum, bu sabah yürüdüğümüz çayırlar ve koruların yerini gün gelecek binalar ve sokaklar alacak, görmüyor musun?”

“Surlar Nessus genişlemesin diye yapılmadı,” dedi Baldanders.

“Elbette, elbette. Eminim inşasına tanık olmuştundur, her şeyi biliyordur.” Doktor bize göz kırptı. “Baldanders benden yaşlı olduğu için her şeyi bildiğini sanıyor. Bazen.”

Kısa zamanda ana yola yüz adım kadar yaklaşmıştık ve Jolenta tüm dikkatini araç trafiğine vermişti. “Kiralık tahtırevan varsa bana bir tane tutman gerek,” dedi Dr. Talos’a. “Bütün gün yürürsem gece sahneye çıkamam.”

Doktor kafasını iki yana salladı. “Param olmadığını unuttuyorsun. Bir tahtırevan görür de binmek istersen bin, özgürsün elbette. Bu gece sahneye çıkamazsan da rolünü yedeğin oynar.”

“Yedeğim mi?”

Doktor Dorcas’ı işaret etti. “Kızın başrolü denemeye hevesli olduğuna eminim, pek de güzel oynar. Aramıza katılmasına izin verip niye gelirden ona da pay verdiğimi sanıyorsun? İki kadın oyuncumuz olunca temsili baştan yazmak gerekmez.”

“O Severian’la gidecek aptal. Adam sabahleyin dedi ya şeylerle görüşmeye gideceğim diye...” Jolenta bana döndü, kızınca daha da güzelleşmişti. “Kimlerle görüşeceğim demiştin? Perilerle mi?”

“Pelerinler,” dedim. Merkep sırtındaki bir adam kalabalığın arasından giderken bu lafa kulak misafiri olunca bodur bineğini dizginledi. “Pelerinleri arıyorsanız,” dedi, “benimle aynı yöne gitmelisiniz, kapının dışına, şehre doğru değil. Dün gece bu yoldan geçtiler.”

Adımlarımı hızlandırıp onu eyer kaşından yakaladım ve emin olup olmadığını sordum.

“Meyhanedeki müşteriler aniden dışarı koşturunca telaşlandım, meğer onların hayır dualarını almak içinmiş,” dedi merkepteki adam. “Pencereden dışarı bakınca kafileyi gördüm. Uşakları mumlarla aydınlatılmış ters dönük şemsiyeler taşıyor, rahibeler de üzerlerini paralıyordu.” Bitkin ve muzip suratında buruk bir sırıtma belirdi. “Ne dertleri vardı bilmiyorum ama inan bana etkileyici bir manzaraydı, bir de ister istemez ayının piknikçilerle ilgili şu malum deyişini anımsatıyordu.”

Dr. Talos, Jolenta’ya fısıldadı, “Bence bizim işkence meleği ve yedeğin bir süre daha bizimle kalacak.”

Mamafih, kısmen yanılıyordu. Suru defalarca gören, muhtemelen de kapılarından sık sık girip çıkmış olan sizlerin tahammülünü hiç kuşkusuz zorlayacak olsam da, mazimi anlatmaya devam etmeden önce bir parantez açıp orasıyla ilgili birkaç kelam etme gereği duyuyorum.

Surun yüksekliğine zaten değinmiştim. Üzerinden uçarak suru aşabilecek kuş cinsi azdır diye tahmin ediyorum. Kartallar ve iri dağ teratornisleri aşabilir belki, bir de yaban kazları ve türdeşleri ama fazlası değil. Muazzam yüksekliğini daha dibine varmadan tahmin etmiştim. Kim olsa anlardı zaten, surlar fersahlarca öteden bile açık seçik görüldüğü için şüpheye yer bırakmıyordu. Bulutlar bir gölün yüzeyinde titreşen dalgacıklar gibi akıp gidiyordu üzerinden. Siyah metaldendi, tıpkı Hisar’ın duvarları gibi, sırf bu nedenle bana o kadar da ürkütücü gelmedi, oysa şehirdeki binalar hep taş ve tuğladan olduğu için yadırgatıcıydı ancak ben bu maddeye

çocukluğumdan beri aşınaydım, dolayısıyla hiç nahoş bulmadım.

Gelgelelim kapısından geçmek bir madene girmek gibiydi. Ürpermeme bastıramadım. Dr. Talos ve Baldanders hariç, etrafımdaki herkesin benim gibi ürperdiği dikkatimden kaçmadı. Dorcas daha bir sıkı kavradı elimi, Hethor ise başını öne eğdi. Jolenta daha bir dakika öncesine kadar başının etini yediği doktordan medet umarcasına ona yanaşıp koluna girmeye yeltendiyse de temasından zerre tınmayan doktorun tıpkı güneşin alnındayken de yaptığı gibi bastonuna yaslanıp salına salına ilerlemesi üzerine ondan uzaklaştı ve beni hayretler içinde bırakarak merkep sırtındaki adamın üzengi kayışına tutundu.

Geçidin yüksek duvarlarına geniş aralıklarla pencereler açılmış ve her biri camdan daha kalın ama daha berrak bir maddeyle kapatılmıştı. Bu pencerelerin ardında mekik dokuyan kadınlar ve erkekler gördük, bir de ne erkek ne de dişi olan yaratıklar. Onlar Kakojendi sanırım; bizim için nergis veya mastı çiçeği neyse, bu varlıklar için de avern o'ydu. İnsanları andıran hayvanlar da vardı, aşırı bilgiç gözlerle bizi seyreden boynuzlular, dudakları aralandıkça çivi veya kanca gibi dişleri gözüken yaratıklar. Dr. Talos'a bu mahlukat neyin nesi diye sordum.

"Askerler," dedi. "Özerk'in neferleri."

Korkudan bir memesini merkepteki adamın uyluğuna yaslayarak yürüyen Jolenta fısıldadı, "Onun nefesi altındır kullarına."

"Surun içindeler mi, Doktor?"

"Fare gibidirler. Surun kalınlığı ne kadar muazzam olsa da, anladığım kadarıyla her yeri bal petekli. Dehliz ve tünellerinde sayısız asker barınıyor, tıpkı kuzey pampalarında bulunan termitlerin öküz boyundaki toprak yuvalarını savunmaları gibi, surları savunmaya hazırdırlar. Baldanders ile benim bu kapıdan dördüncü geçişimiz. Bir defasında, anlattığım gibi,

güneyden gelip Nessus'a bu kapıdan girdik, ertesi yıl da Kahır denen kapıdan çıktık. Yakın zamanda da güneyden çok az kazançla dönünce diğer güney kapısından, yani Şükür'den geçmiştik. Bu bahsettiğim geçitlerin hepsi şu anda gördüğün gibiydi, Özerk'in köleleri pencerelerden bizi seyretmişlerdi. Aralarında belli bir suçluyu arayan bir sürü asker olduğuna kuşku yok, hani aradıkları kişiyi görecektir olsalar ânında dışarı fırlayıp enselerler."

Bunun üzerine merkepteki adam (isminin Jonas olduğunu sonradan öğrendim) lafa girdi, "Af buyurun optimat ama istemeyerek kulak misafiri oldum. Dilerseniz sizi daha da aydınlayabilirim."

Dr. Talos bana göz attı, cin gibiydi bakışı. "Aman ne güzel olur ama bir şartımız var. Sadece surdan ve içinde barınanlardan bahsedeceğiz. Bir başka deyişle, şahsınıza dair hiçbir soru yöneltmeyeceğiz. Siz de aynı nezaketi bize göstereceksiniz."

Yabancı hırpani şapkasını geri itti, o esnada sağ elindeki mafsallı çelik cihazı gördüm. "Aynaya bakan adamın söylediği gibi, beni beklediğimden daha iyi anlamışsınız. İtiraf edeyim ki niçin bir infazcıyla gezdiğinizizi, bu dünyalar güzeli hanımefendinin de niçin toz toprak içinde dolaştığını sormayı umuyordum."

Jolenta üzengi kayışını bırakıp, "Kılığına bakılırsa sen de fakirsin müstecir, ayrıca ahın gitmiş vahın kalmış. Beni yargılamak sana düşmez," dedi.

Geçidin loş aydınlığına rağmen yabancıнын yanaklarına kan hücum ettiğini gördüm. Kadın yerden göğre haklıydı. Adamın giysileri hırpani ve lekeliydi, yine de Hethor'unki kadar kirli değildi. Yüzü rüzgârdan kırış kırış, hışır hışır olmuştu. Belki on adım kadar gık çıkarmadı ama sonunda lafa girdi. Tekdüze bir sesle konuşuyordu, ne yüksek ne de gür, biraz da nüktedandı tarzı.

"Eski çağlarda bu dünyanın efendileri bir tek kendi halk-

ortalığı cınlatıyordu, kavga kıyamet, yaralıların feryatları, ürkmüş hayvanların anırtıları. Yabancı öyküsünü anlatmaya devam etmişse bile ben işitmedim.

Yere çaldığım arabacı ânında ölmüş olsa gerek. Dorcas'ı etkilemek istediğim için adama iki kayısı dediğimiz yöntemle işkence etmeyi umuyordum; ne var ki seyyahların ayakları ve arabaların ağır tekerleri altında ezilip gitti. Çığlıkları bile duyulmadı.

Burada ara veriyorum. Siz okurlarımı bir geçitten diğerine, kabristanımızın sis bukleleri bürümüş kilitli kapısından alıp ta bu kapıya kadar getirdim, muhtemelen yapılagelmiş tüm kapıların en büyüğüne. İlk bahsettiğim kapıdan geçerek adım attığım yol beni bu ikinci kapıya ulaştırdı. Elbette bu ikinci kapıdan da geçerek yepyeni bir yola adım attım. O kapıdan çıktıktan sonra da Ölümsüz Şehir'i uzunca bir süre daha arşınladım, ormanları, çayırları, dağları ve kuzey cengellerini katederek.

Burada ara veriyorum. Şayet benimle birlikte yola devam etmek istemezseniz sizi suçlayamam okurlarım. Kolay bir yolculuk değil.

